

Μπόκας Νικόλαος

**ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΕΝΟΡΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΕΔΕ) ΚΑΙ ΑΠΛΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΑΔΕ)
ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΞΗΡΑΣ**

Μπόκας Νικόλαος
LL.B., LL.M., MA, MSc

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΕΝΟΡΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΕΔΕ) ΚΑΙ ΑΠΛΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΑΔΕ)
ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΞΗΡΑΣ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΕΝΘΡΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΕΔΕ) ΚΑΙ ΑΠΛΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΑΔΕ)
ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΞΗΡΑΣ

Σελίδες: 186

Διαστάσεις: 21 χ 29,7 cm

Έκδοση: Ιανουάριος 2024

ISBN: 978-618-00-5011-0

Διορθώσεις: Θεοδώρα Αλεξίου

Copyright ©: Νικόλαος Μπόκας 2024

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος
του βιβλίου με οποιοδήποτε μέσο
(φωτοτυπία, εκτύπωση, μικροφιλμ ή άλλη μηχανική ή
ηλεκτρονική μέθοδο) χωρίς την προηγούμενη έγκριση του εκδότη

ΜΥΤΙΛΗΝΗ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί προϊόν πολύμηνης προσπάθειας η οποία στηρίχθηκε κυρίως στην καθημερινή ενασχόληση με το πειθαρχικό δίκαιο των ενόπλων δυνάμεων. Η πειθαρχική διαδικασία, μέρος της οποίας αποτελούν οι διοικητικές πράξεις όπως είναι οι ΑΔΕ και οι ΕΔΕ, αναμφίβολα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη του στρατιωτικού. Ο λόγος που με οδήγησε στη συγγραφή αυτού του εγχειριδίου σχετίζεται με την παροχή γνώσεων στους συναδέλφους που θα κληθούν να διεκπεραιώσουν ΕΔΕ/ΑΔΕ ώστε να έχουν όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την ολοκλήρωση αυτών.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένεια μου, την σύζυγό μου Θεοδώρα Αλεξίου και τις δυο υπέροχες κόρες μου Χριστίνα – Πελαγία και Μυρσίνη – Παρασκευή για την αμέριστη υποστήριξη καθ' όλη την διάρκεια συγγραφής του παρόντος. Θερμές ευχαριστίες στο Στρατηγό Διοικητή 98 ΑΔΤΕ, Υποστράτηγο Γρηγόριο Μπουντλιάκη και τον Διευθυντή του 1ου ΕΓ/98 ΑΔΤΕ, Συνταγματάρχη (ΤΘ) Αθανάσιο Τσόμπλο για τις διευκολύνσεις που μου παρείχαν σε όλο αυτό το διάστημα. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Απόστολο Φαρδή, Δικηγόρο και ΔΝ, για τις πολύτιμες συμβουλές και διορθώσεις.

Μυτιλήνη, 10 Ιανουαρίου 2024

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑναθΔικ	Αναθεωρητικό Δικαστήριο
Αναφ.	Αναφορά
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αποφ.	Απόφαση
αρ.	άρθρο
βλ.	βλέπε
ΓΕΕΘΑ	Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
ΓΕΣ	Γενικό Επιτελείο Στρατού
Γνωμοδ.	Γνωμοδότηση
ΔιαρκΣτρ	Διαρκές Στρατοδικείο
Διατ.	Διάταξη
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
εδ.	εδάφιο
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του ανθρώπου
επ.	επόμενα
επιμ.	Επιμέλεια
Εφ	Εφετείο
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
μετ.	μετάφραση
ν.	νόμος
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ό.α.π.	όπως αμέσως παραπάνω
ό.π.	όπου παραπάνω
ΠΑ	Πολεμική Αεροπορία
ΠαΔ	Πάγια διαταγή
π.δ.	προεδρικό διάταγμα
ΠΝ	Πολεμικό Ναυτικό
Σ.	Σχέδιο
σελ.	σελίδα

ΣΤΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
σχετ.	σχετικά
Συμβ.	Συμβούλιο
Συντ.	Σύνταγμα
ΥΠΕΘΑ	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	9
----	---------------	---

ΜΕΡΟΣ Α'

2.	Τι είναι η Ένορκη Διοικητική Εξέταση - Ορισμός.....	12
3.	Γιατί η ΕΔΕ είναι σημαντική.....	13
4.	Από ποιους διενεργείται η ΕΔΕ.....	14
5.	Σε ποιες περιπτώσεις διενεργείται ΕΔΕ.....	14
6.	Γενικές αρχές στην πειθαρχική διαδικασία.....	15
7.	Ανέκκλητη, Τελεσίδικη και Αμετάκλητη απόφαση.....	18
8.	Σχέση Πειθαρχικής και Ποινικής Διαδικασίας.....	18
9.	Ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος από πολιτικούς υπαλλήλους..	21
10.	Αρχές που διέπουν την Ένορκη Διοικητική Εξέταση.....	22
11.	Κωλύματα που επιφέρουν διακοπή ή ανάθεση της ΕΔΕ σε άλλον.....	24
12.	Κλήση και Εξέταση Μαρτύρων.....	28
13.	Πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης.....	40

14.	Δομή Φακέλου.....	45
15.	Υποβολή Φακέλου.....	50
16.	Χορήγηση Εγγράφων.....	53
17.	Κοινοποίηση Πορίσματος.....	55
18.	Αποτελέσματα Πορίσματος Διοικητικής Εξέτασης.....	56

ΜΕΡΟΣ Β΄

19.	Νομολογιακές Εφαρμογές.....	59
20.	Συχνές Ερωτήσεις – Απαντήσεις.....	109

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΠΔ 48/2022.....	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» Επιλεγόμενες διατάξεις του Ν.3883/2010.....	165
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» Επιλεγόμενες Διατάξεις του Νέου ΚΠΔ.....	179
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» Επιλεγόμενες Διατάξεις του Κώδικα ΔιοικΔ.....	182
Βιβλιογραφία.....	185

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διενέργεια και ολοκλήρωση της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) προσβλέπει στην διαπίστωση εάν έχουν τελεστεί από τον υπάλληλο, στην περίπτωση που μας ενδιαφέρει σε στέλεχος των Ενόπλων Δυνάμεων ή/και οπλίτη θητείας, πειθαρχικά παραπτώματα όπως αυτά διατυπώνονται στο άρθρο 8 του ΠΔ 48/2022 που τιτλοφορείται «Διακλαδικός Κανονισμός Πειθαρχίας Ενόπλων Δυνάμεων» το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 22 Αυγούστου 2022, δύο μήνες δηλαδή μετά την δημοσίευσή του στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α'/Αρ. φύλλου 120).

Για τους σκοπούς αυτού του εγχειριδίου και προκειμένου να μην δημιουργηθούν δυσχέρειες στην κατανόηση των αναγραφομένων κρίνεται σκόπιμο να παραθέσουμε τους ορισμούς που δίδονται στο άρθρο 1 του ΠΔ 48/2022. Αξίζει να επισημανθεί ότι στην έννοια του **Στρατιωτικού** εμπίπτει κάθε εν ενεργεία ή εν εφεδρεία αξιωματικός, δόκιμος ή επίκουρος έφεδρος αξιωματικός, ανθυπασπιστής, υπάξιωματικός και οπλίτης που ανήκει στους Κλάδους ή στα Κοινά Σώματα των ΕΔ, καθώς και οι αξιωματικοί πολεμικής διαθεσιμότητας. Με τον όρο **οπλίτες θητείας** νοούνται όσοι έχουν καταταγεί και υπηρετούν στις τάξεις των ΕΔ για εκπλήρωση της στρατιωτικής τους υποχρέωσης.

Οι κλάδοι των Ενόπλων Δυνάμεων περιλαμβάνουν το Στρατό Ξηράς, την Πολεμική Αεροπορία και το Πολεμικό Ναυτικό. Στο παρόν εγχειρίδιο η αναφορά για **στρατιωτικούς οποιουδήποτε κλάδου** περιλαμβάνει και τα στελέχη των Κοινών Σωμάτων.

Με τον όρο **Πειθαρχικός έλεγχος** νοείται η διαδικασία διερεύνησης τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος και η ενδεχόμενη επιβολή πειθαρχικής ποινής. **Πειθαρχική αρμοδιότητα** είναι το δικαίωμα άσκησης πειθαρχικού ελέγχου από τα διάφορα επίπεδα Διοίκησης των ΕΔ. Το **Πειθαρχικό παράπτωμα** είναι κάθε υπαίτια και καταλογιστή πράξη που προβλέπεται στο άρθρο 8¹. Ως **πράξη**² νοείται και η παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας. **Πειθαρχικές ποινές** είναι οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται στους

---

¹ π.δ. 48/2022

² Παρασκευόπουλος Ν., Τα θεμέλια του ποινικού δικαίου – Γενικό μέρος: Το έγκλημα, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ. 93 και επ. «...Σύμφωνα λοιπόν με όσα προτάθηκαν, στοιχεία της πράξης είναι τα ακόλουθα: αα. Η πράξη είναι ανθρώπινο ενέργημα... ββ. Η πράξη είναι ατομικό ανθρώπινο ενέργημα.... γγ. Η ανθρώπινη πράξη πρέπει να είναι εξωτερικά αισθητή... δδ. ... Η πράξη θα πρέπει να συνιστά εξωτερίκευση του ψυχικού κόσμου του δράστη... εε. Η πράξη πρέπει να επενεργεί (όχι μόνο στον φυσικό αλλά και) στον κοινωνικό κόσμο... **Πράξη είναι μια ανθρώπινη συμπεριφορά που πηγάζει από τον ψυχισμό και έχει μια αισθητή κοινωνική επενέργεια (αποτέλεσμα)**».

στρατιωτικούς με σκοπό τη διατήρηση της τάξης και της πειθαρχίας και τη διαφύλαξη της εύρυθμης λειτουργίας της Υπηρεσίας και διακρίνονται σε συνήθεις και καταστατικές. **Συνήθεις πειθαρχικές ποινές** είναι οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 48/2022, οι οποίες δεν επιφέρουν στέρηση της προσωπικής ελευθερίας των στρατιωτικών, επηρεάζουν όμως την εξέλιξή τους ανάλογα με τη σοβαρότητα και τη συχνότητα επιβολής τους. Για τους οπλίτες θητείας, πέραν των συνεπειών του άρθρου 24 του π.δ. 48/2022, καθώς και για τους δόκιμους ή επίκουρους έφεδρους αξιωματικούς και τους έφεδρους εν ενεργεία αξιωματικούς, συνεπάγεται υποχρέωση εκπλήρωσης πρόσθετου χρόνου στρατιωτικής υποχρέωσης σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στον νόμο για τη στρατολογία των Ελλήνων. **Καταστατικές πειθαρχικές ποινές** είναι οι διοικητικές κυρώσεις που μεταβάλλουν την υπηρεσιακή κατάσταση του παραβάτη στρατιωτικού. Η επιβολή των καταστατικών ποινών γίνεται κατόπιν γνωμοδότησης πειθαρχικού συμβουλίου. Στους **Οπλίτες Βραχείας Ανακατάταξης (ΟΒΑ)** επιβάλλονται οι συνήθεις και οι καταστατικές ποινές που προβλέπονται για τους οπλίτες θητείας κατά τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο Ε³.

---

³ Άρθρο 1 του π.δ. 48/2022

ΜΕΡΟΣ Α

ΕΝΟΡΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ (ΕΔΕ)

2. Τι είναι η Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) – Ορισμός

Η Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) είναι μια διαδικασία διοικητικής φύσεως, η διενέργεια της οποίας αποσκοπεί στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων τόσο για τις συνθήκες όσο και για τις αιτίες κάτω υπό τις οποίες διερευνάται μια κατάσταση, επικεντρώνεται δηλαδή στη συλλογή στοιχείων για τη διαπίστωση της τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος⁴ και τον προσδιορισμό των προσώπων που τυχόν ευθύνονται και τα αποτελέσματα αυτής αποτυπώνονται στο πόρισμα της⁵. **Επισημαίνεται ότι η διαταγή διενέργειας ΕΔΕ δεν συνιστά έναρξη πειθαρχικής δίωξης.**

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 10 του π.δ. 48/2022 ΕΔΕ διατάσσεται εγγράφως από τους Διοικητές κάθε επιπέδου υπηρεσιακών δομών των ΕΔ με διοικητική αυτοτέλεια⁶. Εντός του ίδιου Κλάδου δεν μπορεί να διαταχθεί η διενέργεια ΕΔΕ από δύο ή περισσότερους Διοικητές για το ίδιο συμβάν⁷. Για την έναρξη διενέργειας της ΕΔΕ συντάσσεται ένα έγγραφο⁸ από την αρμόδια αρχή προς τον Αξιωματικό ή Ανθυπασπιστή που αναλαμβάνει να την διεκπεραιώσει⁹. Η διαταγή διενέργειας ΕΔΕ κοινοποιείται στο αμέσως προϊστάμενο κλιμάκιο αυτού που την διέταξε¹⁰. Σε περίπτωση που η ΕΔΕ διατάσσεται από Γενικό Επιτελείο, η διαταγή διενέργειας ΕΔΕ κοινοποιείται στο προϊστάμενο κλιμάκιο, μόνον εφόσον ζητηθεί από αυτό.

⁴ αρ. 10 παρ. 1 του π.δ. 48/2022

⁵ παρ. 1 της Παδ 4 - 2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ /Β1

⁶ Στο άρ.5 παρ.2 του ΣΚ 20-1 «Γενικός Κανονισμός Υπηρεσίας στο Στρατό» αναφέρεται ότι «Οι Ανεξάρτητες Υπομονάδες, οι Μονάδες, τα Συγκροτήματα και οι Σχηματισμοί είναι Στρατιωτικές Αρχές με διοικητική αυτοτέλεια, διαθέτουν επίσημη σφραγίδα (Φ.408/ 7/117259/Σ.3213/3 Ιουλ 1975 Απόφαση Υπουργού Εθνικής Αμύνης ΦΕΚ. Β' 732/75) και δικό τους πρωτόκολλο αλληλογραφίας. Όλες οι λεπτομέρειες για την οργάνωση, σύνθεση και συγκρότηση τους καθορίζονται στους αντίστοιχους Πίνακες Οργανώσεως και Υλικού (ΠΟΥ)

⁷ Αυτό σημαίνει ότι εάν ένα συμβάν έλαβε χώρα σε μονάδα που υπάγεται διοικητικά σε ανώτερο σχηματισμό όπως για παράδειγμα σε μια Ταξιαρχία ή σε μια Μεραρχία δεν δύναται να διαταχθεί ΕΔΕ και από τον Διοικητή της Μονάδας και από τον Διοικητή του Σχηματισμού.

⁸ Η έννοια του βασικού στρατιωτικού εγγράφου περιγράφεται αναλυτικά στα τμήματα 16 και 17 του Ε' Κεφαλαίου του Διακλαδικού Κανονισμού Στρατιωτικής Αλληλογραφίας 0-3/2021/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β3 σελ. 52-56

⁹ Παρ. 38 της Παδ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1 «Οι ΕΔΕ και το πόρισμα αυτών, καταχωρούνται σε ειδικό βιβλίο που τηρείται για το σκοπό αυτό από την αρχή που τη διέταξε.»

¹⁰ Εάν μια ΕΔΕ διαταχθεί από τον Διοικητή της Μονάδας τότε είναι υποχρεωμένος να την κοινοποιήσει αμελλητί και στον προϊστάμενο σχηματισμό στον οποίο υπάγεται διοικητικά.

3. Γιατί είναι σημαντική η ΕΔΕ

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα η Ένορκη Διοικητική Εξέταση διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο διότι από την όλη διαδικασία ο διενεργών αυτής αποτυπώνει στο πόρισμα εάν έχουν τελεστεί πειθαρχικά παραπτώματα τα οποία θα επιφέρουν πειθαρχική δίωξη στο πρόσωπο ή στα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται η πράξη.

Εξίσου σημαντικός ρόλος είναι και στην ποινική προδικασία. Συγκεκριμένα μετά την ολοκλήρωση της ΕΔΕ και σύμφωνα με το αρ. 14 παρ. 3 του π.δ. 48/2022 **επικυρωμένο φωτοαντίγραφο** του φακέλου της ΕΔΕ διαβιβάζεται στο Εισαγγελέα του αρμόδιου στρατοδικείου για ποινική αξιολόγηση. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην παράγραφο 36 της ΠαΔ 4-2/2023, στις περιπτώσεις που αφορούν πάθηση ή τραυματισμό διαβιβάζεται επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του φακέλου της ΕΔΕ στον Εισαγγελέα του αρμόδιου δικαστηρίου για ποινική αξιολόγηση μόνο, εφόσον: **α.** Πιθανολογείται βάσιμα στο πρόσωπο του παθόντος η συνδρομή του στοιχείου του δόλου αναφορικά με την πρόκληση ανικανότητας, προσποίηση ανικανότητας ή την αποφυγή στρατιωτικής υπηρεσίας (άρθρα 42, 43 και 44 ΣΠΚ). **β.** Πιθανολογείται βάσιμα αξιόποινη συμπεριφορά τρίτου προσώπου, η οποία συνετέλεσε στον υπό κρίση τραυματισμό. **γ.** Διαπιστώθηκε παράβαση του εκάστοτε ισχύοντος Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ) η οποία τιμωρείται από βαθμό πλημμελήματος. **δ.** Διαπιστώθηκε τραυματισμός τρίτων. **ε.** Συντρέχει περίπτωση «**διατεταγμένης υπηρεσίας**» και «**εξαιτίας αυτής**» ένεκα της οποίας ο παθών έλαβε μακρά αναρρωτική άδεια (εφόσον πρόκειται για στέλεχος) ή αναβολή στράτευσης (εφόσον πρόκειται για οπλίτη θητείας). **στ.** Ο παθών προέβη σε απόπειρα αυτοκτονίας. Ο Εισαγγελέας από την στιγμή που θα ελέγξει τον φάκελο και διαπιστώσει ότι προκύπτουν ικανά στοιχεία, ενδείξεις ή/και αποδείξεις που στοιχειοθετούν την τέλεση ποινικών αδικημάτων τότε κινεί την ποινική δίωξη^{11,12}.

---

¹¹ Ειδικότερα στο αρ 43 παρ. 1 του ΚΠΔ ορίζεται ότι «Αν έχει προηγηθεί ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση ελέγχου των οργάνων ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, μπορεί να μην ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, εφόσον η ποινική δίωξη που πρόκειται να ασκηθεί αναφέρεται σε πράξεις ίδιες με εκείνες για τις οποίες διενεργήθηκε η Ε.Δ.Ε. ή αναφέρονται στο πόρισμα ή την έκθεση ελέγχου.

¹² Παπαδαμάκης Χ. Α., Ποινική Δικονομία – Η δομή της ποινικής δίκης, 9^η εκδ., εκδόσεις Σάκκουλα, 2019, σελ. 248.

4. Από ποιους διενεργείται η ΕΔΕ

Με τη διαταγή διενέργειας της ΕΔΕ ορίζεται και ο κατάλληλος¹³ αξιωματικός και ανθυπασπιστής¹⁴ που θα την διενεργήσει. Κατ' εξαίρεση, όταν η ΕΔΕ διατάσσεται από κλιμάκιο ανώτερο της Μονάδας, ο ορισμός του Αξιωματικού/ Ανθυπασπιστή που θα διενεργήσει την ΕΔΕ μπορεί να ανατεθεί στον προϊστάμενο της Μονάδας ή Υπηρεσίας στην οποία απευθύνεται η σχετική διαταγή. Εκτός από τον διενεργών την ΕΔΕ για την διενέργεια της ορίζεται και ένας γραμματέας. Η παρουσία του τελευταίου είναι υποχρεωτική σε όλες τις πράξεις. Γραμματέας ορίζεται στρατιωτικός οποιοσδήποτε βαθμού, συμπεριλαμβανομένου και οπλίτη θητείας¹⁵, καθώς και πολιτικοί υπάλληλοι του ΥΠΕΘΑ¹⁶.

5. Σε ποιες περιπτώσεις διενεργείται ΕΔΕ

Οι περιπτώσεις στις οποίες διενεργείται ΕΔΕ αφορούν κυρίως

α. Τραυματισμούς, παθήσεις που επιφέρουν υγειονομική μεταβολή (πλην των περιπτώσεων για τις οποίες διατάσσεται ΑΔΕ, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στην παράγραφο 58 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ /B1¹⁷) ή θανάτους στρατιωτικού προσωπικού των ΕΔ, οπουδήποτε και εάν έλαβε χώρα το συμβάν.

¹³ Παρ.6 εδ. α της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/B1. Στην έννοια κατάλληλου εμπίπτουν τα στελέχη στα πρόσωπα των οποίων δεν υπάρχουν κωλύματα. Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο **11 παρ 1. του π.δ. 48/2022** καθορίζονται τα εξής: «ΕΔΕ δεν μπορεί να διενεργηθεί από αξιωματικό ή ανθυπασπιστή ο οποίος: α. Είναι συγγενής προσώπου που εμπλέκεται στην υπόθεση εξ αίματος ή αγχιστείας μέχρι τον τέταρτο βαθμό ή σύζυγος, ακόμα και μετά τη λύση του γάμου. β. Έχει άμεσο συμφέρον από την έκβαση της υπόθεσης. γ. Κατήγγειλε την εξεταζόμενη πράξη, εξαιρουμένου του αδικήματος της λιποταξίας. δ. Έχει με εμπλεκόμενο στην υπόθεση πρόσωπο ιδιαίτερη φιλία ή οικειότητα ή έριδα ή έχθρα ή συντρέχουν στο πρόσωπό του γεγονότα ικανά να δικαιολογήσουν εύλογη δυσπιστία για την αμεροληψία του. ε. Φέρεται, βάσει ενδείξεων, ότι έχει ευθύνη για την πράξη που αποτελεί αντικείμενο της εξέτασης. στ. Παραστάθηκε ως παθών ή ενεπλάκη σε ποινική υπόθεση κατά εμπλεκόμενου στην υπόθεση προσώπου μέσα στα προηγούμενα πέντε έτη. ζ. Κατέθεσε ως μάρτυρας ή γνωμοδότησε ως πραγματογνώμονας στην εξεταζόμενη υπόθεση.

¹⁴ Στους βαθμούς αυτούς περιλαμβάνονται εκτός από τα στελέχη που είναι απόφοιτοι ΑΣΕΙ και τα στελέχη που είναι απόφοιτοι ΑΣΣΥ όταν φέρουν τον ανάλογο βαθμό αλλά και τα στελέχη που προέρχονται και από άλλους θεσμούς όταν φέρουν και αυτοί τον ανάλογο βαθμό.

¹⁵ Στην έννοια του οπλίτη θητείας εμπίπτουν και οι έφεδροι που υπηρετούν την θητεία τους στο Πολεμικό Ναυτικό και στην Πολεμική Αεροπορία.

¹⁶ αρ. 10 παρ. 3 π.δ. 48/2022, παρ. 11 της ΠαΔ 4 - 2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ /B1

¹⁷ Παρ. 58 της ΠαΔ 4 - 2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ /B1 «...Σε περιπτώσεις τραυματισμού ή πάθησης όταν η χορηγηθείσα - εφάπαξ ή συνολικά - αναρρωτική άδεια υπερβαίνει τις 30 ημέρες αλλά όχι και τις 60 ημέρες, οπουδήποτε και εάν έλαβε χώρα το συμβάν, διατάσσεται και διενεργείται ΑΔΕ».

β. Κάθε ατύχημα ή συμβάν, εδάφους, ναυτικό ή αεροπορικό, εντός ή εκτός Μονάδας, καθώς και περιπτώσεις εμπλοκής υπηρεσιακού οχήματος σε οιασδήποτε μορφής τροχαίο ατύχημα, ανεξαρτήτως εάν επήλθε ή όχι τραυματισμός προσώπων και ζημία ή βλάβη στο υπηρεσιακό όχημα.

γ. Κάθε απώλεια ή καταστροφή διαβαθμισμένου εγγράφου ή υπηρεσιακού υλικού, εφόσον δεν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες καταστροφής αυτού,

δ. Κάθε πράξη ή παράλειψη εξαιτίας της οποίας προέκυψε ουσιώδης οικονομική ζημία του δημοσίου

ε. Κάθε περιστατικό που αφορά σε ναρκωτικές και απαγορευμένες εξαρτησιογόνες ουσίες

στ. Κάθε παράνομη είσοδο προσώπου σε απαγορευμένη γι' αυτόν στρατιωτική περιοχή

ζ. Κάθε είδηση που αφορά σε μη προβλεπόμενη ψυχοσωματική δοκιμασία (καψόνι)

η. Κάθε άλλο συμβάν που χρήζει ιδιαίτερης διερεύνησης¹⁸.

6. Γενικές Αρχές στην Πειθαρχική Διαδικασία

Κρίνεται σκόπιμο προτού διατυπωθεί η σχέση μεταξύ ποινικής και πειθαρχικής διαδικασίας να αναφερθούν οι γενικές αρχές που λαμβάνονται υπόψη στην πειθαρχική διαδικασία. Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του δεύτερου άρθρου του π.δ. 48/2022 η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου εναντίον στρατιωτικού εκκινεί από την στιγμή που ο τελευταίος κατατάσσεται στις ένοπλες δυνάμεις, με οποιοδήποτε καθεστώς ή την ανάκληση στην ενέργεια και περατώνεται (λήγει) με την έξοδο του από αυτές¹⁹.

Μόλις ολοκληρωθεί η ΕΔΕ, τα βήματα της οποίας θα αναλυθούν στις επόμενες ενότητες, και αποφανθεί ο διενεργών αυτής ότι το μόνιμο στέλεχος για τον οποίο διενεργήθηκε η προαναφερθείσα πράξη έχει τελέσει πειθαρχικό παράπτωμα τότε καλείται σε έγγραφη απολογία. Επομένως η κλήση σε απολογία²⁰ είναι δεσμευτική και

¹⁸ παρ. 4 της ΠαΔ 4 - 2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ /Β1

¹⁹ Δεν δύναται να ασκηθεί πειθαρχικός έλεγχος και ως εκ τούτου να τιμωρηθεί ένα στέλεχος ή ένας στρατιώτης όταν έχει νόμιμα απολυθεί από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων

²⁰ Στο άρθρο 5 παρ. 4 εδ. β π.δ. 48/2022 διατυπώνονται ρητά τι πρέπει να περιλαμβάνει η έγγραφη κλήση σε απολογία δηλαδή τα πλήρη στοιχεία του διωκόμενου, ακριβή στοιχεία των πράξεων που στοιχειοθετούν το

υποχρεωτική για την διοίκηση προκειμένου να επιβάλλει ποινή. Στην περίπτωση των οπλιτών θητείας όταν από το αποτέλεσμα της πειθαρχικής διαδικασίας προκύπτει η τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος αυτός απολογείται προφορικά και καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο επί του οποίου λαμβάνει ενυπόγραφα γνώση ο εγκαλούμενος²¹.

Στο άρ. 2 παρ. 3 του π.δ. 48/2022 διατυπώνεται ρητά ότι ατομικά παραπτώματα που έχουν τελεστεί από στρατιωτικό δεν αποτελούν έρεισμα για επιβολή ομαδικής ποινής. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι εάν στρατιωτικός έχει προβεί σε μια ή σε περισσότερες πράξεις που στοιχειοθετούν την τέλεση πειθαρχικών παραπτωμάτων δεν θα συμπαρασύρει και τους συναδέλφους του οι οποίοι δεν συμμετείχαν καθ' οιονδήποτε τρόπο σε αυτές.

Από τον συνδυασμό των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 3 του π.δ. 48/2022 προκύπτει ότι στον στρατιωτικό που ασκήθηκε πειθαρχική δίωξη μια φορά για ένα παράπτωμα δεν μπορεί να διωχθεί εκ νέου για το ίδιο παράπτωμα²² και δεν μπορούν να επιβληθούν περισσότερες από μία πειθαρχικές ποινές²³. Η τέλεση δύο ή περισσότερων πειθαρχικών παραπτωμάτων κατά τον ίδιο χρόνο και στον ίδιο τρόπο επιφέρει την επιβολή μιας συνολικής ποινής λαμβανομένων υπόψη της βαρύτητας αυτών και την εν

παράπτωμα και τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες τελέστηκε, τον τόπο και τον χρόνο τέλεσής του, την προθεσμία υποβολής της απολογίας, υπόμνηση του δικαιώματος του εγκαλουμένου να λάβει γνώση των στοιχείων της υπόθεσης και τέλος, τον τόπο και την ημερομηνία σύνταξης της κλήσης, την υπογραφή του ασκούντος την πειθαρχική δίωξη, το ονοματεπώνυμο και τον βαθμό του καθώς και τη σφραγίδα της Υπηρεσίας

²¹ Άρθρο 5 παρ. 4 εδ. α π.δ. 48/2022

²² Εκτός των περιπτώσεων της παρ. 3 του άρθρου 3 και της παρ. 4 του άρθρου 4 του π.δ. 48/2022 ήτοι «Αν μετά την επιβολή της πειθαρχικής ποινής εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση, αθωωτική ή καταδικαστική ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, η πειθαρχική διαδικασία είναι δυνατόν να επαναληφθεί, εφόσον το παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί, είτε αυτεπάγγελα, είτε μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου που υποβάλλεται εντός διμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η ποινή ή το βούλευμα κατέστησαν αμετάκλητα. Στην περίπτωση αυτή, η πειθαρχική διαδικασία ολοκληρώνεται υποχρεωτικά εντός προθεσμίας δύο μηνών από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερόμενου ή από την κοινοποίηση στη Διοίκηση της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης ή του βουλεύματος, κατά περίπτωση» και «Σε περίπτωση ακύρωσης πράξης επιβολής πειθαρχικής ποινής για οποιαδήποτε νομική πλημμέλεια από διοικητικό δικαστήριο, η διοίκηση συμμορφώνεται με το διατακτικό μέρος της δικαστικής απόφασης, εκδίδοντας σχετική πράξη. Επανάληψη της πειθαρχικής δίωξης με βάση τα ίδια πραγματικά περιστατικά, είναι δυνατή, εφόσον το πειθαρχικό παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί. Στην περίπτωση αυτή ενδεχόμενη νέα πειθαρχική ποινή επιβάλλεται εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημέρα κοινοποίησης της απόφασης του δικαστηρίου στην Υπηρεσία» αντίστοιχα, καθώς και της παρ. 7 του άρθρου 43 του ν. 3883/2010 δηλ. «Η διαδικασία των παραπάνω παραγράφων μπορεί να τηρηθεί και στις περιπτώσεις που έχει ήδη επιβληθεί συνήθης πειθαρχική ποινή και κλιμάκιο διοίκησης, οποιουδήποτε παραπάνω βαθμού, κρίνει αναγκαία την παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Στην περίπτωση, όμως, αυτή θα πρέπει να προηγηθεί άρση της επιβληθείσας ποινής με ρητή επιφύλαξη επανεπιβολής της σε περίπτωση μη επιβολής καταστατικής ποινής.»

²³ ο.α.π. Εκτός των περιπτώσεων της παρ. 3 του άρθρου 3 και της παρ. 4 του άρθρου 4 του π.δ. 48/2022

γένει συμπεριφορά του πειθαρχικώς διωκόμενου.

Μία επιπλέον αρχή που αναγνωρίζεται στο Ελληνικό Δίκαιο και ακολούθως και στην πειθαρχική διαδικασία στις Ένοπλες Δυνάμεις αφορά την εφαρμογή του επιεικέστερου νόμου αν από την τέλεση του πειθαρχικού παραπτώματος και μέχρι την ολοκλήρωση της πειθαρχικής δίωξης ίσχυσαν περισσότεροι νόμοι²⁴. Επιπροσθέτως στο άρθρο 2 παρ. 7 διατυπώνεται ότι κατά την διάρκεια της πειθαρχικής δίωξης βρίσκουν εφαρμογή το τεκμήριο της αθωότητας²⁵, το δικαίωμα σιγής του πειθαρχικώς διωκόμενου και η συνεκτίμηση όλων των ελαφρυντικών για την επιβολή της ποινής. Επιπροσθέτως, καίτοι δεν αναφέρεται ρητά στην εν λόγω παράγραφο ωστόσο αποτελεί βασική αρχή τόσο στην πειθαρχική όσο και στην ποινική διαδικασία αυτή της μη αυτοενοχοποίησης²⁶.

---

²⁴ Αρ. 2 παρ. 6 π.δ. 48/2022

²⁵ Μον.Εφετ.Πειρ.16/2022 (Β' ΤΜΗΜΑ) «...Περαιτέρω, στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ τυποποιείται το τεκμήριο αθωότητας, ως βασική κατεύθυνση της ποινικής δίκης. Αντίστοιχου περιεχομένου διατάξεις περιλαμβάνουν, επίσης, τόσο το άρθρο 14 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το οποίο ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο 1966, όσο και το άρθρο 11 παρ. 1 της από 10-12-1948 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κείμενα τα οποία αποτελούν σήμερα υπερεθνικές διατάξεις, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 Συντάγματος. Πλέον, το τεκμήριο αθωότητας έχει λάβει εξέχουσα θέση στο ποινικό δικονομικό δίκαιο της χώρας μας. Παρά ταύτα, μόλις πρόσφατα, πρώτα με το ν. 4596/2019 και έπειτα με την τροποποίηση του ν. 4620/2019, διατυπώθηκε ρητά στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και στο άρθρο 71 αυτού ρητά ορίζεται ότι «οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι τεκμαίρονται αθώοι μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή τους σύμφωνα με τον νόμο». Η φύση του τεκμηρίου αθωότητας είναι σύνθετη: αποτελεί όχι μόνο γενική αρχή και δικονομική εγγύηση αλλά και δικαίωμα του κατηγορουμένου, ανάλογα με την πτυχή του που κάθε φορά έχει ανάγκη προστασίας. Ως δικαίωμα, αποτελεί ιδιαίτερο δικαίωμα (στοιχείο) της προσωπικότητας του κατηγορουμένου συνιστάμενο στην προστασία του από την πρόωρη απόδοση της ενοχής. Άρα, όποτε προσβάλλεται το τεκμήριο, συμπροσβάλλεται παράλληλα και η προσωπικότητα του κατηγορουμένου, αφού η αθωότητα αυτού προτού καταδικαστεί αμετάκλητα συνιστά συστατικό της τιμής και της υπόληψής του...».

²⁶ Α.Π. 834/2022 (Ε, ΠΟΙΝΙΚΕΣ) «...Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 6§1 της ΕΣΔΑ (ΝΔ 53/1974), 31§2, 105§2 και 223§4 του ΚΠΔ, συνάγεται ότι απαγορεύεται η αποδεικτική αξιοποίηση σε βάρος του κατηγορουμένου της έγγραφης ένορκης εξέτασής του, που έγινε κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης ή της ένορκης κατάθεσης που έδωσε κατά τη διενέργεια της αυτεπάγγελτης προανάκρισης και πριν στραφούν οι υπόνοιες εναντίον του. Η λήψη υπόψη και η αποδεικτική αξιοποίηση εκ μέρους του Δικαστηρίου, μαρτυρικών καταθέσεων, οι οποίες δόθηκαν πριν ο εξετασθείς αποκτήσει την ιδιότητα του κατηγορουμένου με κάποιον από τους τρόπους, που αναφέρονται στο άρθρο 72 ΚΠΔ, δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα κατά τα άρθρα 171§1 περ. δ' και 510§1 στοιχ. Α' του ΚΠΔ, διότι αφορά στην υπεράσπιση του κατηγορουμένου και ειδικότερα το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησής του, ως ειδικότερη έκφραση του δικαιώματός του για "δίκαιη δίκη", που του εξασφαλίζει το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, καθώς και το δικαίωμά του από το άρθρο 223§4 ΚΠΔ να αρνηθεί να καταθέσει περιστατικά, από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει η ενοχή του για αξιόποινη πράξη. Η θεμελιώδης αυτή αρχή της σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης διακηρύσσεται και στο άρθρο 14§3 εδ. ζ' του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που κυρώθηκε με το Ν.2462/1997 και έχει, κατά το άρθρο 28§1 του Συντάγματος, υπερνομοθετική ισχύ, και στο οποίο ορίζεται ότι κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα απολαύει σε πλήρη ισότητα, μεταξύ των άλλων, και την εγγύηση να μην εξαναγκάζεται να καταθέσει εναντίον του εαυτού του ή να ομολογήσει την ενοχή του. Το ίδιο δε αυτό αποτέλεσμα με τον εξαναγκασμό του κατηγορουμένου να καταθέσει εναντίον του, επάγεται και η μετά την κτήση της ιδιότητας του κατηγορουμένου λήψη υπόψη, χωρίς τη

Ολοκληρώνοντας την ενότητα με τις γενικές αρχές στο άρθρο 2 παρ. 8 του π.δ. 48/2022 ορίζεται ότι αν οποιοσδήποτε στρατιωτικός προέβη σε πράξη που στοιχειοθετεί τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος στο εξωτερικό, αν για παράδειγμα με την εν γένει συμπεριφορά του θίξει – προσβάλει την προσωπικότητα ημεδαπού ή αλλοδαπού, τότε θα ακολουθηθεί η διαδικασία της πειθαρχικής δίωξης και θα του επιβληθεί η ανάλογη ποινή.

7. **Ανέκκλητη, Τελεσίδικη και Αμετάκλητη απόφαση**

Κατά την διάρκεια μελέτης εγχειριδίων του δικαίου αλλά και νομοθεσίας και νομολογίας διατυπώνονται όροι οι οποίοι αν δεν κατανοηθούν σωστά δυσχεραίνουν αρκετά το ήδη επίπονο έργο της ερμηνείας τους. Αυτό συμβαίνει και με το διακλαδικό κανονισμό πειθαρχίας ενόπλων δυνάμεων. Στις διατάξεις του συγκεκριμένου προεδρικού διατάγματος ενυπάρχουν οι όροι ανέκκλητη²⁷ και αμετάκλητη²⁸. Η ερμηνεία αυτών των λέξεων θα αποδοθεί αμέσως παρακάτω.

Με την έννοια «**ανέκκλητη**» νοείται το μη επιτρεπτό της έφεσης επειδή θεωρείται ότι δεν υφίσταται πλέον έννομο συμφέρον όπως για παράδειγμα στις αποφάσεις επί μικροδιαφορών^{29,30}. «**Αμετάκλητη**» απόφαση είναι αυτή που δεν επιτρέπονται εναντίον της (δεν προσβάλλεται δηλαδή) τα έκτακτα ένδικα μέσα της αναίρεσης και της αναψηλάφησης. Με τον όρο «**τελεσίδικη**» απόφαση καθίσταται πλέον σαφές ότι δεν δύναται πλέον να χρησιμοποιηθούν εναντίον της τα τακτικά ένδικα μέσα της ανακοπής ερημοδικίας και της έφεσης. Και αυτό γιατί είτε παρήλθε άπρακτο το χρονικό διάστημα, δηλαδή η προθεσμία, ασκήσεως των είτε γιατί ασκήθηκαν αλλά απορρίφθηκαν³¹.

8. **Σχέση Πειθαρχικής και Ποινικής Διαδικασίας**

Στο άρθρο 3 παρ. 1 του Διακλαδικού Κανονισμού Πειθαρχίας Ενόπλων Δυνάμεων

συναίνεσή του, όσων επιβαρυντικών για τον ίδιο είχε αυτός καταθέσει σε χρόνο προγενέστερο της κτήσης της ιδιότητας αυτής (ΟΛΑΠ 2/2021, ΟΛΑΠ 1/2004)...)»

²⁷ αρ. 5 παρ. 1 και 6, αρ. 51 παρ. 2 και 9 και αρ. 52 παρ. 4 π.δ. 48/2022

²⁸ αρ. 3 παρ. 2, 3 και 4 π.δ. 48/2022

²⁹ αρ. 512 ΚπολΔ «Οι αποφάσεις των ειρηνοδικείων σε διαφορές που εκδικάζονται κατά τη διαδικασία των άρθρων 466 έως 471 είναι ανέκκλητες.»

³⁰ Απόφ. Ειρ. Λαμ. 19/2022, Απόφ. Ειρ. Λαμ. 84/2019

³¹ Κατράμης Σπ., Πολιτική Δικονομία Γενικό Μέρος – Απόδειξη, εκδόσεις LEXBOOK, τρ. Έκδοση 2020, σελ. 296

διατυπώνεται ρητά η ανεξαρτησία της πειθαρχικής από την ποινική διαδικασία³². Αυτό σημαίνει ότι εάν στρατιωτικός καταδικαστεί από ποινικό δικαστήριο δεν δεσμεύεται το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο να του επιβάλλει ποινή. Ισχύει όμως και το αντίστροφο δηλαδή παρόλο που η απόφαση είναι αθωωτική στο ποινικό δικαστήριο εντούτοις το πειθαρχικό όργανο δύναται να του επιβάλλει ποινή. Χαρακτηριστική ως προς τα ανωτέρω είναι η πάγια νομολογία του ΣτΕ «...ότι η πειθαρχική διαδικασία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την ποινική ή άλλη δίκη, η δε ποινική δίκη δεν αναστέλλει την πειθαρχική διαδικασία, ενώ το πειθαρχικό όργανο δεν έχει υποχρέωση, αλλά απλή ευχέρεια να αναστείλει προσωρινά και για εξαιρετικούς λόγους την πειθαρχική διαδικασία (ΣτΕ 1264/2014, 2041/2013, 3971/2010, 1430/2005, 945/2004, 4919/1995)...»³³.

Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η ανεξαρτησία της πειθαρχικής από την ποινική διαδικασία αποτελεί τον κανόνα. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις στις οποίες το πειθαρχικό όργανο υποχρεούται να λάβει αποφάσεις οι οποίες πρέπει να είναι σύμφωνες με τις αποφάσεις του ποινικού δικαστηρίου. Σύμφωνα με το αρ. 3 παρ.2 εδ. β του π.δ. 48/2022 το πειθαρχικό όργανο δεσμεύεται από την κρίση που περιέχεται σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα ως προς την ύπαρξη ή την ανυπαρξία των πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την αντικειμενική

---

³² αρ. 3 παρ. 1 π.δ. 48/2022 «Η πειθαρχική διαδικασία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από τις ανακριτικές πράξεις ή την ποινική δίωξη που ενδεχομένως ασκείται παράλληλα ή έχει ασκηθεί επί της υπόθεσης. Αντίστοιχα, η πειθαρχική ποινή είναι ανεξάρτητη της ποινής που επιβάλλεται με απόφαση ποινικού δικαστηρίου και μπορεί να επιβληθεί είτε πριν είτε μετά την εκδίκαση της υπόθεσης.»

³³ Απόφ. 1055/2018 ΣτΕ, Τμήμα Γ σκέψη 7.

υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος^{34,35}.

Στην επόμενη παράγραφο του ίδιου άρθρου περιγράφεται πότε η πειθαρχική διαδικασία δύναται να επαναληφθεί. Η επανάληψη της διαδικασίας λαμβάνει χώρα έπειτα από την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, αθωωτικής ή καταδικαστικής ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα και εφόσον το παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί, είτε αυτεπάγγελτα, είτε μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου που υποβάλλεται εντός διμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η ποινή ή το βούλευμα κατέστησαν αμετάκλητα. Η προθεσμία για την ολοκλήρωση της πειθαρχικής διαδικασίας είναι δύο (2) μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερόμενου ή από την κοινοποίηση στη Διοίκηση

---

³⁴ Ειδικότερα στην απόφαση 2249/2013, ΣτΕ, τμήμα Γ σκέψη 5 ορίζεται ότι «5. Επειδή, στο άρθρο 114 του ισχύοντος Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007, Α' 26) ορίζεται ότι « 1. Η πειθαρχική διαδικασία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την ποινική ή άλλη δίκη. 2. ... 3. Το πειθαρχικό όργανο δεσμεύεται από την κρίση που περιέχεται σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, μόνο ως προς την ύπαρξη ή την ανυπαρξία πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση πειθαρχικού παραπτώματος. 4. ... επαναλαμβάνεται η πειθαρχική διαδικασία, αν μετά την έκδοση καταδικαστικής πειθαρχικής απόφασης ... εκδοθεί αμετάκλητη αθωωτική ποινική απόφαση ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα για την πράξη ή την παράλειψη, για την οποία διώχθηκε πειθαρχικά ο υπάλληλος. 5. ... 6. .... » Κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, όπως αυτές ερμηνεύονται υπό το φως του άρθρου 6 παρ. 2 της Σύμβασης της Ρώμης «για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών» (Ε.Σ.Δ.Α.), η οποία κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256) (βλ. απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. της 27-9-2007, Βασίλειος Σταυρόπουλος κατά Ελλάδας, 35522/04), τόσο ο πειθαρχικός δικαστής, όσο και το Συμβούλιο της Επικρατείας, όταν δικάζει επί υπαλληλικής προσφυγής του άρθρου 103 παρ. 4 του Συντάγματος, δεσμεύονται από την κρίση που περιέχεται σε αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, ως προς την ύπαρξη ή ανυπαρξία των πραγματικών περιστατικών, που στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση πειθαρχικού παραπτώματος, ανεξαρτήτως του αν η εν λόγω κρίση εξήχθη μετά ή άνευ αμφιβολιών, υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά, για τα οποία διώχθηκε ποινικώς, αλλά τελικώς αθωώθηκε, ο υπάλληλος -και ως προς την ύπαρξη ή ανυπαρξία των οποίων εξέφερε κρίση το ποινικό δικαστήριο-, ταυτίζονται πλήρως με εκείνα, τα οποία απετέλεσαν τη βάση της πειθαρχικής δίωξης (βλ. ΣΕ 2690/2008 7μ., 1670/2009, 116/2010, 2043/2011, πρβλ. ΣΕ 213/2005, 1436/2008, 2709/2010 κ.α.).

³⁵ ΣτΕ 652/2021 «...9. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 114 του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως αυτό ίσχυε, κατά τον χρόνο συζήτησης της υπόθεσης στο ακροατήριο (ΣτΕ 2062/2020, 640/2018, 1848/2017 κ.ά.), μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο δεύτερο του ν. 4057/2012 (Α' 54), ορίζεται ότι «1. Η πειθαρχική διαδικασία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την ποινική ή άλλη δίκη. 2. Η ποινική δίκη δεν αναστέλλει την πειθαρχική διαδικασία [...]. 3. Το πειθαρχικό όργανο δεσμεύεται από την κρίση που περιέχεται σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, μόνο ως προς την ύπαρξη ή την ανυπαρξία πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση πειθαρχικού παραπτώματος. [...]». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, αλλά και των ταυτοσήμου περιεχομένου διατάξεων των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 114 του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως ίσχυαν πριν την ως άνω αντικατάστασή τους, όταν σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα διαπιστώνεται ρητά χωρίς αμφιβολίες η ύπαρξη ή ανυπαρξία πραγματικών περιστατικών, αυτά γίνονται δεκτά στην πειθαρχική δίκη όπως στην ποινική απόφαση ή στο αμετάκλητο βούλευμα. Η αυτή δέσμευση γεννάται από αμετάκλητη ποινική απόφαση ή αμετάκλητο βούλευμα και για το Συμβούλιο της Επικρατείας, όταν δικάζει επί προσφυγής, κατά τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, εφόσον η ύπαρξη ή ανυπαρξία τους έχει διαπιστωθεί αμετακλήτως από ποινική απόφαση ή βούλευμα (ΣτΕ 2062/2020, 640/2018, 1360, 1361/2016 κ.ά.).

της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης ή του βουλεύματος, κατά περίπτωση³⁶.

Σε περίπτωση που ασκείται ποινική δίωξη εναντίον στρατιωτικού οι εισαγγελείς των στρατιωτικών δικαστηρίων υποχρεούνται να ενημερώνουν άμεσα τις αρμόδιες διευθύνσεις των οικείων Γενικών Επιτελείων. Ακολουθώντας τα Γενικά Επιτελεία διαμέσου των αντίστοιχων φορέων ενημερώνουν άμεσα τον ενδιαφερόμενο για την ασκηθείσα ποινική δίωξη. Το αποδεικτικό κοινοποίησης της τελευταίας υποβάλλεται αμελλητί από την μονάδα ή την διεύθυνση που ανήκει ο ενδιαφερόμενος προς την αντίστοιχη διεύθυνση του Γενικού Επιτελείου στο οποίο ανήκει. Οι εισαγγελείς είναι υποχρεωμένοι επίσης να κοινοποιούν αμέσως στην ίδια Διεύθυνση τα παραπεμπτικά ή αμετάκλητα απαλλακτικά βουλεύματα καθώς και τις αμετάκλητες, καταδικαστικές ή αθωωτικές, αποφάσεις³⁷.

Από τη νομολογία του ΕΔΔΑ αλλά και του ΣτΕ προκύπτει ότι η έναρξη ή παύση της ποινικής δίωξης δεν εμποδίζουν την έναρξη, παύση και/ή ολοκλήρωση της διαδικασίας. Επιπροσθέτως, η άσκηση ποινικής δίωξης δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για επιβολή πειθαρχικής ποινής. Τέλος, η πειθαρχική ποινή δύναται να επιβληθεί πριν από την ολοκλήρωση της ποινικής διαδικασίας³⁸.

9. Ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος από πολιτικούς υπαλλήλους

Είναι γνωστό ότι στις Ένοπλες Δυνάμεις, εκτός από το στρατιωτικό προσωπικό, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και ιδιώτες, ως πολιτικό προσωπικό, που έχουν

³⁶ ΣτΕ 1055/2018, Τμήμα Γ σκέψη 7 «...Εξ άλλου, είναι δυνατή η επανάληψη της πειθαρχικής διαδικασίας, σε περίπτωση εκδόσεως αμετάκλητης αθωωτικής αποφάσεως ή αμετάκλητου αθωωτικού απαλλακτικού βουλεύματος για τις πράξεις για τις οποίες διώχθηκε πειθαρχικά η προσφεύγουσα, κατά τις διατάξεις των άρθρων 114 παράγραφος 4 και 143 του Υπαλληλικού Κώδικα...»

³⁷ αρ. 3 παρ. 4 π.δ. 48/2022

³⁸ Αποφ. 2166/2011 ΣτΕ, Τμήμα Γ', σκέψη 7 «... Επειδή, η άσκηση ποινικής δίωξης για πραγματικά περιστατικά υπαγόμενα στην έννοια πειθαρχικού παραπτώματος, δεν αποτελεί προϋπόθεση για την επιβολή πειθαρχικής ποινής (ΣτΕ 3902/1989). Εξ άλλου δεν απαιτείται να προηγηθεί καταδίκη με απόφαση ποινικού δικαστηρίου του πειθαρχικώς διωκόμενου προκειμένου να επιβληθεί πειθαρχική ποινή. Άλλωστε η πειθαρχική δίκη είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από κάθε άλλη δίκη (άρθρο 114 παρ. 1 και 2 του Υπαλληλικού Κώδικα), κυρίως όμως από την ποινική δίκη. Ο πειθαρχικός δικαστής, εφόσον το ποινικό δικαστήριο δεν έχει δεχθεί ανυπαρξία των πραγματικών περιστατικών, μπορεί, εκτιμώντας ελεύθερα τα αποδεικτικά στοιχεία, να καταλογίσει στον πειθαρχικώς διωκόμενο πειθαρχικό παράπτωμα (ΣτΕ 3825/1995 κ.α.). Συνεπώς είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος της προσφυγής με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι παράνομη, διότι το πραγματικό γεγονός επί του οποίου στηρίχθηκε, όχι απλώς δεν έχει αποδειχθεί, αλλά μέχρι σήμερα δεν υπάρχει καμία ποινική καταδίκη εις βάρος του προσφεύγοντος.

προσληφθεί με συμβάσεις ορισμένου ή αορίστου χρόνου³⁹. Όταν υπάρχουν επομένως υπόνοιες ή ενδείξεις ότι πολιτικό προσωπικό έχει τελέσει πράξη η οποία στοιχειοθετεί πειθαρχικό παράπτωμα, ο προϊστάμενος διατάσσει την διενέργεια ΕΔΕ σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στον Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.⁴⁰.

Ειδικότερα στο άρθρο 126 του ν. 3528/2007, με όλες τις επελευθερωτικές τροποποιήσεις⁴¹, διατυπώνεται ότι η συγκεκριμένη διοικητική πράξη αποσκοπεί στη συλλογή στοιχείων, στην πλήρη δηλαδή αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών μέσων, τα οποία θα οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος και τον προσδιορισμό των προσώπων που τυχόν ευθύνονται, καθώς και στη διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες αυτό έχει τελεστεί. Η ΕΔΕ διαχωρίζεται σε ονομαστική και σε ομαδική. Η ονομαστική αναφέρεται στην τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος από έναν μόνο υπάλληλο ενώ στην ομαδική εξετάζεται η συμπεριφορά πολλών υπαλλήλων, οι οποίοι αποτελούν στελέχη ενός τμήματος ή ενός γραφείου, σχετικά με την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος⁴².

10. **Αρχές που διέπουν την Ένορκη Διοικητική Εξέταση**

Κατά το άρθρο 10 παρ.5 εδ. πρώτο π.δ. 48/2022 σε συνδυασμό και με τα αναγραφόμενα στην παράγραφο 5 περίπτωση α της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1 η ΕΔΕ είναι έγγραφη και μυστική. Η έγγραφη διαδικασία, που ακολουθείται και στην ανάκριση σύμφωνα με το άρθρο 241 ΚΠΔ, αποβλέπει στην συλλογή και επεξεργασία στοιχείων για τα οποία υπάρχουν δεδομένα και τα οποία περιλαμβάνονται στον φάκελο της δικογραφίας και όχι σε γεγονότα τα οποία πληροφορήθηκε ο διενεργών από φήμες. Εξάλλου η έκθεση εξέτασης μάρτυρα ακολουθεί πάντοτε τον γραπτό τύπο, συντάσσεται δηλαδή έγγραφο το οποίο μονογράφεται (στο τέλος κάθε σελίδας και μόνο από τον

³⁹ Προκηρύσσονται διαγωνισμοί για την κάλυψη κενών θέσεων και από ιδιώτες όπως για παράδειγμα είναι οι προκηρύξεις για την κάλυψη θέσεων Στρατιωτικών Δικαστικών Γραμματέων.

⁴⁰ ν. 3528/2007 (Α' 26), άρθρο 10 παρ. 4 π.δ. 48/2022, παρ. 10 της ΠαΔ 4 - 2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ /Β1

⁴¹ Το άρθρο 16 τίθεται όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο Ν. 4057/2012, το πρώτο εδ. της παρ. 2 τίθεται όπως αντικαταστάθηκε (με προσθήκη και επί πλέον εδαφίου) με το άρθρο 41 παρ. 1 Ν. 4590/7-2-2019 ΦΕΚ 17^Α και το τελευταίο εδ. της παρ. 4 τίθεται όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 41 παρ. 2 Ν. 4590/7-2-2019 ΦΕΚ 17^Α.

⁴² Στυλιανίδου Μ., Κουκάκης Χρ., *Προκαταρκτική Εξέταση – Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) Κανόνες Διενέργειας – Τεχνικές Διεξαγωγής*, εκδ. Σάκκουλας, 2021, σελ. 17-18

στέλεχος που ορίστηκε να διεκπεραιώσει την διοικητική πράξη) και υπογράφεται από τον διενεργών την ΕΔΕ, τον γραμματέα και τον εξεταζόμενο μάρτυρα και τοποθετείται στον υποφάκελο «Β» του φακέλου.

Τα πλεονεκτήματα της έγγραφης διαδικασίας είναι τα εξής:

α) το αποδεικτικό υλικό που συγκεντρώνεται είναι περισσότερο ασφαλές και δύναται να διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα,

β) το έγγραφο οδηγεί σε ασφαλέστερη και πιο αποτελεσματική εκτίμηση των συμπεριλαμβανομένων σε αυτό στοιχείων και

γ) δίνεται η δυνατότητα της επανειλημμένης ανάγνωσης του εγγράφου.

Στα μειονεκτήματα της εν λόγω διαδικασίας συγκαταλέγεται η έλλειψη αμεσότητας μεταξύ του εισαγγελικού λειτουργού όταν παραλαμβάνει τον φάκελο για ποινική αξιολόγηση με τα αποδεικτικά στοιχεία⁴³.

Αναφορικά με την αρχή της μυστικότητας, που διέπει μια διοικητική πράξη, η έννοια αυτή ουσιαστικά απαγορεύει την δημοσιότητα. Με τον όρο δημοσιότητα περιγράφεται η δυνατότητα που έχει ο κάθε πολίτης να παρακολουθεί από κοντά και να λαμβάνει γνώση με τις ίδιες του αισθήσεις όλα τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον φάκελο. Αυτό είναι πρακτικά αδύνατο διότι η μυστικότητα αποβλέπει και στην προστασία των εξεταζόμενων μαρτύρων αφού η δημοσίευση στοιχείων θα αποτελούσε προσβολή τιμής και προσωπικότητα και θα τους μείωνε ηθικά.

Σε συνέχεια των ανωτέρω η διοικητική πράξη πέραν του έγγραφου τύπου και της μυστικότητας οφείλει να είναι ταχεία, έγκαιρη και αντικειμενική⁴⁴. Στην έννοια της έγκαιρης και της ταχείας διεκπεραίωσης μιας διοικητικής πράξης περιλαμβάνονται οι ενέργειες στις οποίες υποχρεούται να προβεί ο Αξιωματικός ή ανθυπασπιστής για την ολοκλήρωσή της χωρίς χρονοτριβή.

Το στέλεχος που διενεργεί την ΕΔΕ υποχρεούται να προβεί στην συλλογή όλων των απαραίτητων στοιχείων – αποδεικτικών μέσων που θα τον οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του ίδιου άρθρου. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία της εξέτασης μάρτυρα συμπεριλαμβανομένων των ερωτήσεων που θα διατυπωθούν θα διέπεται από αντικειμενικότητα, αμεροληψία και δεν θα

---

⁴³ Καραγιαννόπουλος Άλ., Ποινική Δικονομία, εκδ. Σάκκουλας Αντ., 2021, σελ. 19

⁴⁴ Παρ. 5 περ. α της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες όπως η προηγούμενη φιλική σχέση με τον μάρτυρα⁴⁵.

11. Κωλύματα που επιφέρουν διακοπή ή ανάθεση της ΕΔΕ σε άλλον

Κατά την διάρκεια της διενέργειας και μέχρι την ολοκλήρωση της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης δύναται να εμφανιστούν στοιχεία τα οποία κρίνονται επιβαρυντικά σε στέλεχος ανώτερου ή αρχαιότερου από τον διενεργούντα την πράξη. Στην περίπτωση αυτή η πράξη διακόπτεται και το στέλεχος που ορίστηκε να την ολοκληρώσει συντάσσει άμεσα, χωρίς χρονοτριβή, υπηρεσιακή αναφορά επικαλούμενος τα εν λόγω περιστατικά. Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα, είτε διατάζει την συνέχιση της πράξης από άλλο στέλεχος ανώτερου ή αρχαιότερου από αυτόν για τον οποίον προέκυψαν τα επιβαρυντικά στοιχεία, χωρίς βέβαια να επηρεάζεται η νομική υπόσταση της διαδικασίας, ουσιαστικά δηλαδή συμφωνεί με τα όσα αναφέρει μέχρι εκείνη την στιγμή ο διενεργών την ΕΔΕ στην αναφορά του είτε διαφωνεί με αυτήν και την επιστρέφει στον ίδιο για την ολοκλήρωσή της.

Στην περίπτωση που ο διενεργών την διοικητική πράξη μετατεθεί ή αποσπασθεί ή διατεθεί σε υπηρεσία εκτός φρουράς τότε η συνέχιση της ΕΔΕ διατάσσεται να συνεχισθεί και να ολοκληρωθεί από άλλο στέλεχος⁴⁶.

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 11 του π.δ. 48/2022 διατυπώνονται επιγραμματικά οι λόγοι για τους οποίους προκύπτει κώλυμα σχετικά με την διενέργεια και ολοκλήρωση της διοικητικής πράξης. Οι λόγοι αυτοί είναι οι εξής:

α. Είναι συγγενής προσώπου που εμπλέκεται στην υπόθεση εξ αίματος ή αγχιστείας μέχρι τον τέταρτο βαθμό ή σύζυγος, ακόμα και μετά τη λύση του γάμου⁴⁷.

β. Έχει άμεσο συμφέρον από την έκβαση της υπόθεσης.

γ. Κατήγγειλε την εξεταζόμενη πράξη, εξαιρουμένου του αδικήματος της λιποταξίας.

δ. Έχει με εμπλεκόμενο στην υπόθεση πρόσωπο ιδιαίτερη φιλία ή οικειότητα ή έριδα ή έχθρα ή συντρέχουν στο πρόσωπό του γεγονότα ικανά να δικαιολογήσουν εύλογη

⁴⁵ Παρ. 5 περ. β της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

⁴⁶ αρ. 10 παρ. 6 και 7 του πδ 48/2022

⁴⁷ Είναι προφανής ο λόγος ότι ενδεχομένως δεν θα φέρει αντικειμενική και ουδέτερη κρίση

δυσπιστία για την αμεροληψία του.

ε. Φέρεται, βάσει ενδείξεων, να έχει ευθύνη για την πράξη που αποτελεί αντικείμενο της εξέτασης.

στ. Παραστάθηκε ως παθών ή ενεπλάκη σε ποινική υπόθεση κατά εμπλεκομένου στην υπόθεση προσώπου μέσα στα προηγούμενα πέντε έτη.

ζ. Κατέθεσε ως μάρτυρας ή γνωμοδότησε ως πραγματογνώμονας στην εξεταζόμενη υπόθεση.

Στην επόμενη παράγραφο του ίδιου άρθρου διατυπώνεται η υποχρέωση του στελέχους που ορίστηκε για να διεκπεραιώσει την πράξη να ενημερώσει άμεσα την αρχή που την διέταξε για ένα από τα παραπάνω κωλύματα ώστε η αρχή να τον απαλλάξει από αυτήν την υποχρέωση. Όπως και στην προηγούμενη παράγραφο έτσι και σε αυτήν, η Διοίκηση αφού λάβει την αναφορά, με όλα τα επισυναπτόμενα έγγραφα που αποδεικνύουν τα αναγραφόμενα σε αυτήν, την εξετάζει λεπτομερώς και αν διαπιστώσει την αλήθεια αυτών αναθέτει την πράξη σε άλλο στέλεχος με πλήρως αιτιολογημένη την απόφασή της. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία το κώλυμα εμφανίστηκε κατά την διάρκεια της ΕΔΕ.

Η καθυστέρηση υποβολής της αναφοράς, η σκόπιμη μη υποβολή της ή/και η υποβολή αναφοράς για ύπαρξη κωλύματος όταν όμως αυτό δεν υφίσταται στοιχειοθετεί την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος⁴⁸, όπως αυτά οριοθετούνται στο άρθρο 8 του π.δ. 48/2022, μη αποκλεισμένης της εφαρμογής του άρθρου 254 του ΚΠΔ⁴⁹.

---

⁴⁸ Αρ. 11 παρ. 3 πδ48/2022

⁴⁹ Άρθρο 254 ΚΠΔ.- **Ειδικές ανακριτικές πράξεις επί ορισμένων εγκλημάτων.**

1. Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 187, του άρθρου 187Α, των παρ. 1 και 2 του άρθρου 207, του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 208, του άρθρου 208Α εκτός από τις ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις, της παρ. 1 του άρθρου 209, των άρθρων 323Α, 336 σε βάρος ανηλικού, 338 σε βάρος ανηλικού, των παρ. 1 και 3 του άρθρου 339, της παρ. 1 του άρθρου 342, των άρθρων 348Α, 348Β, 348Γ και 351Α του Ποινικού Κώδικα η έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια:

α) συγκαλυμμένης έρευνας, κατά την οποία ο ανακριτικός υπάλληλος ή ο ιδιώτης που ενεργεί υπό τις οδηγίες του, προσφέρεται να διευκολύνει την τέλεση κάποιου από τα εγκλήματα της παρ. 1, την οποία ο δράστης του εν λόγω εγκλήματος είχε προαποφασίσει. Η διενέργεια της συγκαλυμμένης έρευνας γίνεται υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, για δε τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ή του ιδιώτη συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ή του ιδιώτη, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου,

β) ανακριτικής διείσδυσης, κατά την οποία ανακριτικός υπάλληλος με συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας αναλαμβάνει διεκπεραιωτικά καθήκοντα σε εγκληματική ή τρομοκρατική οργάνωση με σκοπό την εξιχνίαση της δομής της, την αποκάλυψη των μελών της, καθώς και τη διακρίβωση των εγκλημάτων της παρ. 1, την τέλεση των

οποίων τα μέλη της οργάνωσης είχαν προαποφασίσει. Τα ίδια καθήκοντα μπορεί να αναλάβει και ιδιώτης υπό τους όρους των παρ. 2 έως 6 και εφόσον κατά τα λοιπά για τη δράση του είναι ενήμερος ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών. Ο ενεργών την ανακριτική διείδυση μπορεί να φέρει συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας και φορολογικά ή άλλα στοιχεία και να συναλλάσσεται με αυτά για τις ανάγκες της έρευνας που διεξάγει. Οι λεπτομέρειες και η διαδικασία έκδοσης των εν λόγω στοιχείων συγκάλυψης ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Προστασίας του Πολίτη. Η διενέργεια της ανακριτικής διείδυσης γίνεται υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, για δε τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου,

γ) ελεγχόμενων μεταφορών, όπως οι μεταφορές αυτές προβλέπονται στο άρθρο 38 του ν. 2145/1993 (Α' 88),

δ) άρσης του απορρήτου του περιεχομένου των επικοινωνιών ή των δεδομένων θέσης και κίνησης αυτών, με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες των άρθρων 4 και 5 του ν. 2225/1994 (Α' 121),

ε) καταγραφής της δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα,

στ) συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Οι ανακριτικές πράξεις της προηγούμενης παραγράφου διεξάγονται, με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες των επόμενων παραγράφων, μόνο:

α) αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελεσθεί αξιόποινη πράξη από τις αναφερόμενες στην παρ. 1 του άρθρου αυτού.

β) αν η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή η εξιχνίαση των τρομοκρατικών πράξεων των άρθρων 187Α ΠΚ ή των λοιπών πράξεων που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου αυτού είναι διαφορετικά αδύνατη ή ιδιαίτερως δυσχερής.

3. Για τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παρ. 1 ανακριτικών πράξεων, καθώς και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού αποφαινεται με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμά του το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μετά από πρόταση του εισαγγελέα. Στην αιτιολογία του βουλεύματος γίνεται ειδική μνεία: **α)** της αξιόποινης πράξης, **β)** των σοβαρών ενδείξεων ενοχής σε βάρος του προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η ανακριτική πράξη, **γ)** του σκοπού αυτής, **δ)** της αδυναμίας ή ιδιαίτερης δυσχέρειας διακρίβωσης του εγκλήματος με άλλο τρόπο, και **ε)** της απόλυτα αναγκαίας χρονικής διάρκειας της ανακριτικής πράξης. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις την έρευνα μπορεί να διατάξει ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής είναι υποχρεωμένοι να εισαγάγουν το ζήτημα μέσα σε προθεσμία τριών ημερών στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο ελέγχει παράλληλα την συνδρομή των εξαιρετικά επειγουσών περιστάσεων. Διαφορετικά η ισχύς της σχετικής διάταξης αίρεται αυτοδικαίως. Αν εντός ευλόγου χρόνου, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις πέντε (5) ημέρες, δεν εκδοθεί βούλευμα, τα τυχόν ευρήματα δεν είναι αξιοποιήσιμα.

4. Οι αναφερόμενες στα στοιχεία γ', δ' και ε' της παραγράφου 1 ανακριτικές πράξεις μπορούν να επιβληθούν υπό τους όρους της παραγράφου 3 και κατά τρίτου αμέτοχου στο έγκλημα προσώπου, προκειμένου να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου ή ο τόπος διαμονής ή της κατοικίας του και εφόσον είναι τεχνικά αδύνατη η εξακρίβωση αυτών των στοιχείων με άλλον τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές το αποδεικτικό υλικό που αφορά το τρίτο πρόσωπο καταστρέφεται αμέσως μετά την επίτευξη του ανακριτικού σκοπού, εκτός εάν με αυτό αποδεικνύεται η εκ μέρους του τέλεση κακουργήματος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας, του πολιτεύματος ή της ακεραιότητας της χώρας, οπότε επιτρέπεται η αξιοποίησή του σε δίκη για τα εν λόγω εγκλήματα.

5. Κάθε στοιχείο ή γνώση που αποκτάται κατά τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παράγραφο 1 ανακριτικών πράξεων αξιοποιείται στο πλαίσιο της αυτής ποινικής δίκης, υπό τον όρο ότι αφορά πράξη για την οποία επιτρέπεται η διενέργεια ειδικών ανακριτικών πράξεων. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται το στοιχείο αυτό ή η αποκτηθείσα γνώση να χρησιμοποιηθούν και σε άλλη ποινική δίκη για τη βεβαίωση εγκλήματος της παραγράφου 1, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού. Κάθε άλλο στοιχείο ή γνώση που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παρ. 1 ανακριτικών πράξεων απαγορεύεται, για λόγους δικαιοσύνης της διαδικασίας, να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως άμεση ή έμμεση απόδειξη στην ίδια ή σε άλλη ποινική, πολιτική,

Ο στρατιωτικός εναντίον του οποίου στρέφεται η ΕΔΕ δύναται να ζητήσει την εξαίρεση του ορισθέντος στελέχους να διενεργήσει αυτήν προβάλλοντας τους λόγους, οι οποίοι διατυπώθηκαν ανωτέρω, σε γραπτή αναφορά του και επισυνάπτοντας τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Το δικαίωμα αυτό το έχει μέχρι και την έκδοση του πορίσματος. Στην περίπτωση που προβληθεί λόγος εξαίρεσης ο οποίος δεν ευσταθεί τότε το στέλεχος (που προβάλλει τον λόγο) διώκεται πειθαρχικά⁵⁰.

Όταν η ΕΔΕ στρέφεται εναντίον πολλών στρατιωτικών τότε το κώλυμα που προβάλλεται από έναν από αυτούς λογίζεται και για τους λοιπούς εμπλεκόμενους. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι εάν ένα στέλεχος για παράδειγμα προβάλλει ως λόγο κωλύματος ότι ο διενεργών έχει άμεσο συμφέρον από την έκβαση της υπόθεσης και ως εκ τούτου αιτείται την εξαίρεσή του, ανεξαρτήτως εάν αυτό το κώλυμα ισχύει και για τους υπόλοιπους ο λόγος εξαίρεσης υφίσταται και για αυτούς⁵¹.

Στην επόμενη παράγραφο του αυτού άρθρου διατυπώνεται ότι η μοναδική αρχή που αποφασίζει για την βασιμότητα του λόγου εξαίρεσης και την αλλαγή ή όχι του διενεργούντος την ΕΔΕ είναι η αρχή που την διέταξε⁵². Από την χρονική ενέργεια της υποβολής γραπτής αναφοράς με τους λόγους κωλύματος και εξαίρεσης μέχρι και την τελική απόφαση της αρχής που την διέταξε διακόπτεται η προσμέτρηση αυτού του χρόνου για την ολοκλήρωση της ΕΔΕ. Στην περίπτωση που η εν λόγω αρχή διαπιστώσει ότι δεν υφίσταται κώλυμα και ως εκ τούτου αιτία δεν συντρέχει λόγος για αλλαγή του διενεργούντος η ΕΔΕ συνεχίζει κανονικά. Όλες δε οι πράξεις που έχουν διενεργηθεί μέχρι τότε, ανεξαρτήτως του γεγονότος της αλλαγής ή όχι του διενεργούντος, θεωρούνται έγκυρες και δεν δικαιούται να προταθεί σχετική ή απόλυτη ακυρότητα⁵³.

διοικητική και πειθαρχική δίκη και διοικητική διαδικασία. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται τα στοιχεία αυτά ή οι αποκτηθείσες γνώσεις να χρησιμοποιηθούν για τη βεβαίωση εγκλήματος, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού.

6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και κατά την διενέργεια των αντίστοιχων ερευνών που προβλέπονται σε ειδικούς ποινικούς νόμους, των οποίων οι ρυθμίσεις εξακολουθούν να ισχύουν, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις του παρόντος.

⁵⁰ Αρ. 11 παρ. 4 π.δ. 48/2022

⁵¹ Αρ. 11 παρ. 5 π.δ. 48/2022

⁵² Όταν η διενέργεια μιας ΕΔΕ διατάσσεται από τον Διοικητή μιας Μονάδας επιπέδου Τάγματος δεν έχει το δικαίωμα ο Διοικητής του ανώτερου αυτής σχηματισμού λ.χ. Ταξιαρχίας ή Μεραρχίας (για τον Στρατό ξηρά), να διατάξει την αλλαγή του διενεργούντος την ΕΔΕ.

⁵³ Αρ. 11 παρ. 5 π.δ. 48/2022

12. Κλήση και Εξέταση Μαρτύρων

Η εξέταση των μαρτύρων επιτελεί σπουδαίο ρόλο τόσο στην προδικασία όσο και στην κύρια διαδικασία διότι τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με τα πραγματικά γεγονότα ή περιστατικά των οποίων η μαρτυρία θα οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 209 παρ.1 του ΚΠΔ ικανοί για μαρτυρία είναι όλοι, αδιακρίτως φύλου και ηλικίας⁵⁴. Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ο διενεργών την ανακριτική πράξη δύναται (χαρακτηριστικά οι λέξεις που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης είναι «μπορεί να μην εξετάσει κάποιο μάρτυρα...») να αποφύγει να εξετάσει ως μάρτυρα κάποιον ο οποίος είναι παράφρων ή βλάκας ή βρίσκεται σε τέτοια διανοητική κατάσταση που η περιγραφή και καταγραφή των γεγονότων θα επιφέρει περισσότερες δυσχέρειες στην ορθή και αμερόληπτη σύνταξη του πορίσματος⁵⁵.

Ο διενεργών την ΕΔΕ κατά την διαδικασία αυτής και μέχρι και την ολοκλήρωση της οφείλει να συμπεριφέρεται με τρόπο αμερόληπτο και αντικειμενικό, να ερευνά εις βάθος και να εξετάζει λεπτομερώς όλα τα αποκτηθέντα αποδεικτικά μέσα ώστε να εξασφαλίσει ότι είναι πλέον σε θέση να εξαγάγει ασφαλή συμπεράσματα⁵⁶. Για τον σκοπό αυτό θα αναφερθούν παρακάτω ορισμένες τεχνικές που χρησιμοποιούν οι ανακριτικοί υπάλληλοι στην διαδικασία της εξέτασης μαρτύρων, αποτέλεσμα μακροχρόνιων ερευνών, που αποδεδειγμένα οδήγησαν και οδηγούν τους διενεργούντες μια ανακριτική πράξη στην επιτυχή έκβασή της.

Μία από τις μεθόδους που χρησιμοποιούν στην διαδικασίας μιας πράξης, είτε δικαστικής είτε διοικητικής, αφορά την επαλήθευση δια μέσου άλλων αποδεικτικών στοιχείων όλων όσων καταθέτουν οι μάρτυρες. Ο λόγος που προβαίνουν σε αυτήν την ενέργεια δεν είναι άλλος από την ανάκληση της μαρτυρίας σε οποιαδήποτε στιγμή αλλά και της ενδεχόμενης αναξιοπιστίας των όσων έχει καταθέσει ο μάρτυρας. Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι ο διενεργών την ΕΔΕ, ασκώντας παράλληλα και άλλα καθήκοντα, οφείλει να μην ενεργεί βιαστικά και πιεσμένα και κυρίως να μην

---

⁵⁴ Είναι νόμιμη η κλήση ως μάρτυρα σε ΕΔΕ ανηλικού, ηλικίας 16 ετών, όταν συνεπιβάτης σε δίκυκλο όχημα που οδηγούσε στενό συγγενικό του πρόσωπο έκανε επικίνδυνους ελιγμούς με αποτέλεσμα το δίκυκλο όχημα να εκτραπεί της πορείας του και να συγκρουστεί με σταθμευμένο Ι.Χ. όχημα.

⁵⁵ Παπαδαμάκης Χ. Α., Ποινική Δικονομία – Η δομή της ποινικής δίκης, 9^η εκδ., εκδόσεις Σάκκουλα, 2019, σελ. 207.

⁵⁶ Αρ. 12 παρ. 1 πδ48/2022, Παρ. 12 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

αντιλαμβάνεται την ΕΔΕ ως πάρεργο. Επειδή από την ολοκλήρωση της διοικητικής πράξης δύναται να προκύψουν ενοχοποιητικά στοιχεία που άπτονται των διατάξεων του ποινικού κώδικα, ο διενεργών την ΕΔΕ υποχρεούται να την φέρει εις πέρας και στο χρονοδιάγραμμα που ορίζεται από την νομοθεσία αλλά κυρίως στο να ακολουθήσει προσεκτικά, βήμα προς βήμα, όλες τις ενέργειες προκειμένου να είναι πλήρης, δηλαδή να αποφανθεί τεκμηριωμένα και εμπειριστατωμένα.

Οι μάρτυρες καλούνται προφορικώς ή εγγράφως να παρουσιαστούν σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο προκειμένου να εξετασθούν από τον διενεργών την ΕΔΕ.

Όταν καλούνται προφορικά η κλήση καταγράφεται σε ειδικό βιβλίο⁵⁷. Όταν καλούνται γραπτώς χρησιμοποιείται το κάτωθι έγγραφο⁵⁸:

ΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑ

Ο/Η Διενεργών/ούσα ΕΔΕ

.....1

Κ Α Λ Ο Υ Μ Ε

Σύμφωνα με το ΠΔ 48/2022 (ΦΕΚ Α'120)

Τ....., ΤΟΥ
..... και της ..... , κάτοικο
....., της δυνάμεως τ ..... , να
εμφανισθεί την...../...../20..... και ώρα ..... προσωπικά στο γραφείο που
βρίσκεται στο στρατόπεδο: ... .., στην πόλη: .....(οδός
.....), για να εξετασθεί ως μάρτυρας σε διενεργούμενη ένορκη
Διοικητική εξέταση για2:.....

Ο/Η μάρτυρας πρέπει να φέρει μαζί του/της το δελτίο της στρατιωτικής του/της

⁵⁷ Παρ. 12 εδ. α και β της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

⁵⁸ Προσθήκη «7» στο Παράρτημα «Α» στην ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1

ταυτότητας. Σε περίπτωση που δεν εμφανισθεί, θα εφαρμοστούν τα προβλεπόμενα από την ποινική νομοθεσία.

....., .../...../20.....

Ο/Η Διενεργών/ούσα την ΕΔΕ

Ο/Η Γραμματέας

(Τίθεται στρογγυλη
σφραγίδα της Μονάδας στη δύναμη
της οποίας ανήκει ο διενεργών την ΕΔΕ)

1. Αναγράφονται ο βαθμός και το ονοματεπώνυμο του/της διενεργούντος/ούσης την ΕΔΕ.
2. Αναγράφεται συνοπτικά ο σκοπός για τον οποίο διενεργείται η ΕΔΕ

Προκειμένου να μην δημιουργηθούν δυσχέρειες στην έγκαιρη ολοκλήρωση της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης δύναται το στέλεχος που ορίστηκε να την διενεργήσει να έρθει προηγουμένως σε επικοινωνία με τους εξεταζόμενους μάρτυρες για την επιλογή κατάλληλου μέρους για την εξέταση αυτών⁵⁹.

Η μαρτυρία είναι υποχρεωτική. Αυτό σημαίνει ότι εάν κάποιος κληθεί να εξετασθεί ως μάρτυρας δεν μπορεί να αρνηθεί εκτός εάν εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 212 του ΚΠΔ⁶⁰. Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι στο άρθρο 210 του ΚΠΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 31 του ίδιου κώδικα δεν κλητεύονται να εξετασθούν ως μάρτυρες στο ακροατήριο πέραν των άλλων και όσοι άσκησαν ανακριτικά καθήκοντα στο έργο της ανάκρισης. Ανακριτικά καθήκοντα επιτελούν τόσο η σύλληψη και η βεβαίωση

⁵⁹ Παρ. 12 εδ. γ της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1. Αξίζει να επισημανθεί ότι εάν ο μάρτυρας διαμένει για παράδειγμα στο ίδιο νησί αλλά σε διαφορετική κοινότητα που διαμένει και ο διενεργών την εξέταση, ο τελευταίος δεν θα αιτηθεί κατά παραγγελία έκθεση εξέτασης μάρτυρα αλλά θα προβεί ο ίδιος στην εξέταση.

⁶⁰ Άρθρο 212 του ΚΠΔ.- Επαγγελματικό απόρρητο των μαρτύρων. **1.** Η διαδικασία ακυρώνεται, αν εξεταστούν στην προδικασία ή στην κύρια διαδικασία: **α)** τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 371 ΠΚ, **β)** οι δημόσιοι υπάλληλοι, όταν πρόκειται για στρατιωτικό ή διπλωματικό μυστικό ή μυστικό που αφορά την ασφάλεια του κράτους, εκτός αν ο αρμόδιος υπουργός με αίτηση της δικαστικής αρχής ή κάποιου από τους διαδίκους ή και αυτεπαγγέλτως τους εξουσιοδοτήσει σχετικά. **2.** Η απαγόρευση της παρ. 1 περ. α' ισχύει, ακόμη και αν τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται απαλλάχθηκαν από την υποχρέωση να τηρήσουν το επαγγελματικό απόρρητο από μέρους εκείνου που τους το εμπιστεύθηκε. **3.** Οι παραπάνω μάρτυρες έχουν υποχρέωση να δηλώσουν σε αυτόν που εξετάζει, δίδοντας τον όρκο του άρθρου 219 ότι, αν κατέθεταν, θα παραβίαζαν τα απόρρητα που μνημονεύονται στην παρ. 1. Ψευδής δήλωση τιμωρείται με τις προβλεπόμενες στο άρθρο 224 ΠΚ ποινές. Η κατά την παρ. 1 ακυρότητα επέρχεται ανεξάρτητα από το αν έγινε ή όχι η δήλωση του πρώτου εδαφίου αυτής της παραγράφου.

του αυτόφωρου εγκλήματος όσο και η διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης. Επομένως το πρόσωπο που διενήργησε την ένορκη διοικητική εξέταση αν κληθεί να εξετασθεί και εξετασθεί ως μάρτυρας στο ακροατήριο προκύπτει ακυρότητα⁶¹.

Για τους μάρτυρες που ακολουθήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία ήτοι συντάχθηκε η κλήση προς μάρτυρα⁶² και το αποδεικτικό επίδοσης και δεν εμφανίσθηκαν για να καταθέσουν, ο διενεργών την ΕΔΕ συντάσσει σχετική αναφορά προς τον αρμόδιο εισαγγελέα για ποινική αξιολόγηση εκτός εάν η απουσία του εξεταζόμενου μάρτυρα εμπίπτει στις εξαιρέσεις που ορίζονται στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας⁶³. Το αποδεικτικό επίδοσης έχει την εξής μορφή:

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ⁶⁴
ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑ
(ΑΡΘΡΟ 158 ΚΠΔ)

ΣΤ¹..... σήμερα την ..... του
μήνα..... του έτους 20....., ημέρα της εβδομάδας
..... και ώρα ....., ο/η υπογραφόμενος/η²
....., αναζήτησα τον/την³.....
....., που υπηρετεί....., για να του/της επιδώσω την με ημερομηνία.....
/...../20..... κλήση του/της διενεργούντος/ούσης ένορκη διοικητική εξέταση.....
....., με την οποία καλείται να εμφανισθεί

⁶¹ Παπαδαμάκης Χ. Α., Ποινική Δικονομία – Η δομή της ποινικής δίκης, 9^η εκδ., εκδόσεις Σάκκουλα, 2019, σελ. 207-208.

⁶² ΣτΕ 2245/1997 Η κλήση για να εξετασθεί ως μάρτυρας αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας και η μη τήρηση αυτής να επιφέρει ακυρότητα. Δύναται όμως «...η παράλειψη, όμως, του οποίου καλύπτεται, εφ' όσον ο εγκαλούμενος μετά το πέρας της ανακρίσεως απολογηθεί, διότι με την απολογία του μπορεί και τις απόψεις του επί των αποδιδομένων σ' αυτόν πειθαρχικών παραπτωμάτων να εκθέσει πλήρως και αναλυτικώς, αλλά και μάρτυρες προς υπεράσπισή του να προτείνει, εφ' όσον η δυνατότητα αυτή δεν του παρασχέθηκε κατά το προηγηθέν στάδιο της ανακρίσεως...»

⁶³ Αρ. 12 παρ. 2 τελ. εδ. π.δ. 48/2022, παρ. 13 τελ. εδ. ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

⁶⁴ Προσθήκη «7» στο Παράρτημα «Α» στην ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1

ο/η ίδιος/ία προσωπικά στο στρατόπεδο.....
την ...../...../20..... και ώρα ....., για να εξετασθεί ως μάρτυρας στην αναφερόμενη στην ανωτέρω κλήση ΕΔΕ. Την ανωτέρω κλήση παρέδωσα στα χέρια του/της ιδίου/ίας προσωπικά, ανακοινώνοντάς του/της και το περιεχόμενο αυτής.

Προς απόδειξη των ανωτέρω συντάχθηκε το παρόν, το οποίο, αφού αναγνώσθηκε υπογράφεται όπως παρακάτω:

Αυτός/η που παρέλαβε

Αυτός/η που επέδωσε

1. Αναγράφεται η μονάδα/στρατόπεδο και η τοποθεσία που αυτή βρίσκεται και που γίνεται η επίδοση.
2. Αναγράφεται ο βαθμός και το ονοματεπώνυμο αυτού που διενεργεί την επίδοση
3. Αναγράφονται τα πλήρη στοιχεία του κλητευόμενου μάρτυρα (ονοματεπώνυμο, πατρώνυμο, βαθμός και η μονάδα στην οποία υπηρετεί).

ΠΡΟΣΟΧΗ

Η επίδοση γίνεται με χρήση του αποδεικτικού αυτού μόνο σε εν ενεργεία στρατιωτικούς (όχι δηλαδή σε απόστρατους ή κληρωτούς που έχουν απολυθεί) στην έδρα της Μονάδας. Αν δεν είναι εφικτό η επίδοση να γίνει στον ίδιο προσωπικά τον κλητευόμενο μάρτυρα αυτή να γίνει διαμέσου του αμέσως προϊσταμένου του. Αν ο κλητευόμενος είναι ο διοικητής της μονάδας, η επίδοση γίνεται διαμέσου του αμέσως προϊσταμένου του. Στο έγγραφο που επιδίδεται πρέπει να συμπληρωθεί η σημείωση με τον χρόνο-τόπο επίδοσης και το όνομα του παραλαβόντος.

Το ερώτημα στο οποίο καλείται να δώσει απάντηση ο διενεργών την ΕΔΕ είναι σε περίπτωση που κάποιος μάρτυρας διαμένει εκτός της έδρας της Μονάδας πως θα εξετασθεί. Την απάντηση σε αυτό το ερώτημα μας δίνει η τρίτη παράγραφος του άρθρου 12 του ΠΔ 48 του 2022 σε συνδυασμό με την παράγραφο 14 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΓΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1 όπου διατυπώνεται ότι: «...3. Σε περίπτωση που κάποιος μάρτυρας διαμένει εκτός της έδρας της Μονάδας του διενεργούντος την ΕΔΕ, είναι δυνατή η εξέτασή του με "κατά παραγγελία εξέταση"». Σε αυτήν την περίπτωση, ο διενεργών την ΕΔΕ υποβάλλει αναφορά στην Υπηρεσία του με τις ερωτήσεις που καλείται να απαντήσει ο εξεταζόμενος

μάρτυρας, ερωτήσεις οι οποίες θα συμβάλλουν αποφασιστικά στο έργο του, ζητώντας να αποσταλεί στην πλησιέστερη στον τόπο διαμονής του μάρτυρα Μονάδα. Η τελευταία ορίζει κατάλληλο αξιωματικό ή ανθυπασπιστή προκειμένου να συντάξει την «κατά παραγγελία» έκθεση εξέτασης μάρτυρα, σύμφωνα με τα ερωτήματα που έχει διατυπώσει ο διενεργών την ΕΔΕ. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει στρατιωτική υπηρεσία πλησίον του τόπου διαμονής του, για τη διεκπεραίωση της παραπάνω διαδικασίας είναι δυνατόν να ζητείται η συνδρομή της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.) ή του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής (Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ.). Σε περίπτωση που ο μάρτυρας βρίσκεται στο εξωτερικό, η διεκπεραίωση της παραπάνω διαδικασίας γίνεται με τη συνδρομή των αρχών του Υπουργείου Εξωτερικών». Από την ανάγνωση της εν λόγω διάταξης συνάγεται ότι ο διενεργών την ΕΔΕ υποχρεούται όταν αιτείται την κατά παραγγελία εξέταση μάρτυρα να συντάσσει γραπτή αναφορά, να την υποβάλλει στον αρμόδιο φορέα και ακολούθως να διαβιβάζεται στην αρχή από την οποία ζητείται να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες.

Όταν συντάσσει την αναφορά για την «κατά παραγγελία εξέταση» οφείλει να διατυπώσει επακριβώς τα ερωτήματα στα οποία θα απαντήσει ο εξεταζόμενος μάρτυρας. Τα ερωτήματα πρέπει να είναι έτσι διατυπωμένα ώστε να διευκολύνεται το έργο του και ειδικότερα να οδηγούν στην ορθή και αμερόληπτη κρίση του διενεργούντος την ΕΔΕ, η οποία διατυπώνεται στο πόρισμα.

Όταν προσέρχεται ο μάρτυρας για να εξετασθεί οφείλει να φέρει μαζί του την ταυτότητα (πολιτικού ή στρατιωτικού τύπου) ή άλλο επίσημο έγγραφο (σε περίπτωση απώλειας της ταυτότητας) προκειμένου ο διενεργών την ΕΔΕ να εξακριβώσει τα στοιχεία του. Στην αρχή της εξέτασης λαμβάνονται τα στοιχεία του μάρτυρα τα οποία προκύπτουν από επίσημο δημόσιο έγγραφο όπως είναι η ταυτότητα ή το διαβατήριό. Τα στοιχεία που αναγράφονται στην έκθεση εξέτασης μάρτυρα περιλαμβάνουν όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο, μητρώνυμο, ημερομηνία και τόπο γέννησης, αριθμό, ημερομηνία και αρχή έκδοσης ταυτότητας ή διαβατηρίου και εάν είναι δυνατόν, φωτοτυπία δύο όψεων του ως άνω εγγράφου, τωρινή διεύθυνση μόνιμης κατοικίας ή διαμονής (πόλη, χωριό, συνοικία, οδός, αριθμός), τυχόν Μονάδα που υπηρετεί, Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.) που ανήκει⁶⁵, της διεύθυνσης ηλεκτρονικού

---

⁶⁵ Ειδικότερα όταν πρόκειται για απώλεια ή καταστροφή δημοσίων υλικών και υπαίτιος είναι ο στρατιωτικός κατά του οποίου διενεργείται η διοικητική πράξη.

ταχυδρομείου που είναι καταχωρημένη σε φορείς δημοσίου ή άλλης προσωπικής, του αριθμού σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας (καταχωρημένου σε φορείς του δημόσιου τομέα), οικίας και εργασίας⁶⁶ και εν συνεχεία εξετάζεται ενόρκως.

Η ειδοποιός διαφορά έγκειται στον όρκο που δίνει ο μάρτυρας, ο οποίος έχει τροποποιηθεί έπειτα από την θέση σε ισχύ του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σύμφωνα με το άρθρο 219 του ΚΠΔ ο μάρτυρας δίδει τον εξής όρκο: **«Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή μου, ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τίποτε».**

Στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 5 του άρθρου 12 του πδ48/2022 επισημαίνεται ότι όταν κατά την έναρξη της ΕΔΕ ή κατά την διάρκεια αυτής προκύψουν ενδείξεις διάπραξης πειθαρχικών παραπτώματων από συγκεκριμένα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένου του καθ' ου αυτής, εξετάζονται ανωμοτί⁶⁷. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι εάν έχει ληφθεί ένορκη κατάθεση από κάποιον μάρτυρα που έπρεπε να εξετασθεί ανωμοτί και αυτό οφείλεται είτε σε αντικειμενικούς λόγους είτε εκ παραδρομής, ο διενεργών την ΕΔΕ υποχρεούται να την αφαιρέσει από τον φάκελο της ΕΔΕ και με συγκεκριμένη αναφορά να την υποβάλλει στην αρχή που την διέταξε προκειμένου να την τηρεί στο αρχείο της. Εάν η ένορκη κατάθεση αξιολογηθεί και συμπεριληφθεί στο φάκελο της ΕΔΕ τότε προκύπτει ακυρότητα καθώς έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τα διαλαμβανόμενα του άρθρου 2 παρ. 7β του Διακλαδικού Κανονισμού Πειθαρχίας Ενόπλων Δυνάμεων ήτοι **«Κατά την πειθαρχική διαδικασία εφαρμόζονται οι αρχές και οι κανόνες του ποινικού και του στρατιωτικού ποινικού δικαίου που αφορούν:**

α. Το τεκμήριο της αθωότητας και της λειτουργίας των αμφιβολιών υπέρ του πειθαρχικά διωκόμενου.

β. Το δικαίωμα σιγής του πειθαρχικά διωκόμενου.

γ. Τη συνεκτίμηση των ελαφρυντικών ή επιβαρυντικών περιστάσεων κατά τον καθορισμό και την επιμέτρηση της ποινής⁶⁸.

⁶⁶ Παρ. 16 ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

⁶⁷ Παρ. 18 ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1. Όταν προκύψουν στοιχεία που αναδεικνύουν ή αποδεικνύουν την ενοχή κάποιου ή κάποιων σχετικά με την διάπραξη πειθαρχικών παραπτώματων τότε αυτοί εξετάζονται χωρίς όρκο.

⁶⁸ Παρ. 19 ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

Η υπηρεσιακή αναφορά κατάθεσης της ένορκης εξέτασης μάρτυρα στην αρχή που διέταξε την ΕΔΕ έχει της εξής μορφή:

**ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΙΕΝΕΡΓΟΥΝΤΟΣ ΓΙΑ ΘΕΣΗ ΕΝΟΡΚΗΣ ΜΑΡΤΥΡΙΚΗΣ
ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΤΟ ΑΡΧΕΙΟ⁶⁹**

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ

ΠΡΟΣ: (Αρχή που διέταξε ΕΔΕ)

Τχης ( ).....

του ..... (ΑΜ:)

του .....

Αθήνα, Δεκ 23

Συν: Μία (1) Ένορκη Κατάθεση

ΘΕΜΑ: Διοικητικές- Δικαστικές Πράξεις

ΣΧΕΤ: (Διαταγή διενέργειας ΕΔΕ)

1. Υποβάλλεται συνημμένα η ένορκη μαρτυρική κατάθεση του/της.....
(όνομα μάρτυρα) που αφορά στην ΕΔΕ που διατάχθηκε με το σχετικό, προκειμένου αυτή να τεθεί στο αρχείο σας.

2. Ο/Η ανωτέρω μάρτυρας θα κληθεί εκ νέου προκειμένου να καταθέσει ανωμοτί, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12 του ΠΔ 48/2022.

Τα έντυπα της **έκθεσης εξέτασης μάρτυρα** και της **κατά παραγγελία έκθεσης εξέτασης μάρτυρα** είναι τα κάτωθι:

---

⁶⁹ Προσθήκη «14» στο Παράρτημα «Α» ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1

ΕΚΘΕΣΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΜΑΡΤΥΡΑ ΕΠΙ ΕΔΕ

Στ..... (πόλη ή περιοχή), σήμερα την ..... (ημερομηνία αριθμητικά) του μήνα ..... (ολογράφως) του έτους ..... (αριθμητικά), ημέρα ..... (ολογράφως) και ώρα .....(αριθμητικά), σε μένα τον/την ..... (πλήρη στοιχεία του διενεργούντα την ΕΔΕ) που ενεργώ Ένορκη Διοικητική εξέταση (ΕΔΕ) σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Ν. 4636/1930 και τα άρθρα 219 και 220 του ΚΠΔ, σε εκτέλεση της Φ..... (αναγράφεται η σχετική Δγή διενέργειας της ΕΔΕ), με την παρουσία και του / της ..... (πλήρη στοιχεία αυτού-ής) ο/η οποίος/α προσλήφθηκε ως γραμματέας, εμφανίσθηκε κατόπιν σχετικής νόμιμης κλήτευσης του/της, ο/η κατωτέρω μάρτυρας ο/η οποίος/α σε ερώτηση για τα στοιχεία της ταυτότητας του/της, μας δήλωσε ότι ονομάζεται ..... [(βαθμός - ειδικότητα - επώνυμο – μικρό όνομα - Α.Μ. εφόσον πρόκειται για ε.ε ή ε.α. στρατιωτικό) ή (επώνυμο –μικρό όνομα εφόσον πρόκειται για ιδιώτη)] του ..... (όνομα πατρός), ετών..... (αριθμητικά), με στοιχεία ταυτότητας ..... , που γεννήθηκε στ..... (πόλη ή περιοχή), κατοικεί στ..... (πλήρης διεύθυνση κατοικίας και τηλέφωνα), υπηρετεί στ..... (αναγραφή Μονάδας εφόσον είναι ε.ε. στρατιωτικός, ειδάλλως διαγράφεται). Στη συνέχεια, δήλωσε ότι γνωρίζει ανάγνωση και γραφή.

Κατόπιν των παραπάνω ο μάρτυρας ορκίσθηκε (σύμφωνα με τα άρθρα 220 παρ. 1 και 219 παρ.1 Κ.Π.Δ., σε συνδυασμό με το άρθρο 213 παρ.1 Σ.Π.Κ) ως εξής: «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδηση μου, ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τίποτε» και εξετάζεται ως ακολούθως:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^η:.....

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:.....

.....
.....
.....
ΕΡΩΤΗΣΗ 17^η: Έχετε τίποτα άλλο να προσθέσετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τίποτε άλλο δεν έχω να προσθέσω

Σε πίστωση των παραπάνω συντάχθηκε η παρούσα έκθεση, η οποία διαβάστηκε, βεβαιώθηκε και υπογράφεται όπως παρακάτω:

Ο εξετασθείς μάρτυρας

Ο γραμματέας

Ο ενεργών την εξέταση

ΕΚΘΕΣΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΜΑΡΤΥΡΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ

ΕΠΙ ΕΔΕ

Στ..... (πόλη ή περιοχή), σήμερα την ..... (ημερομηνία αριθμητικά) του μήνα ..... (ολογράφως) του έτους ..... (αριθμητικά), ημέρα ..... (ολογράφως) και ώρα ..... (αριθμητικά), σε μένα τον/την .....
.....(πλήρη στοιχεία του λαμβάνοντα την «κατά παραγγελία» έκθεση εξέτασης – κατάθεση μάρτυρα) που λαμβάνω κατά παραγγελία μαρτυρική κατάθεση σε εκτέλεση της Φ.....(αναγράφεται η σχετική Δγή της Μονάδας προς τον λαμβάνοντα την κατά παραγγελία κατάθεση μάρτυρα), κατόπιν σχετικής προς τούτο παραγγελίας του διενεργούντος την Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Ν. 4636/1930 και τα άρθρα 219 και 220 του ΚΠΔ σε εκτέλεση της Φ. .... (αναγράφεται η σχετική Δγή διενέργειας της ΕΔΕ), με την παρουσία και του / της .....(πλήρη στοιχεία αυτού-

ής) ο/η οποίος/α προσλήφθηκε ως γραμματέας, εμφανίσθηκε κατόπιν σχετικής νόμιμης κλήτευσης του/της, ο/η κατωτέρω μάρτυρας ο/η οποίος/α σε ερώτηση για τα στοιχεία της ταυτότητας του/της , μας δήλωσε ότι ονομάζεται .....
..... [(βαθμός- ειδικότητα - επώνυμο - μικρό όνομα - Α.Μ. εφόσον πρόκειται για ε.ε ή ε.α. στρατιωτικό) ή (επώνυμο - μικρό όνομα εφόσον πρόκειται για ιδιώτη)] του ..... (όνομα πατρός), ετών..... (αριθμητικά), με στοιχεία ταυτότητας....., που γεννήθηκε στ..... (πόλη ή περιοχή), κατοικεί στ..... (πλήρης διεύθυνση κατοικίας και τηλέφωνα), υπηρετεί στ..... (αναγραφή Μονάδας εφόσον είναι ε.ε. στρατιωτικός, ειδάλλως διαγράφεται). Στη συνέχεια, δήλωσε ότι γνωρίζει ανάγνωση και γραφή.

Κατόπιν των παραπάνω ο μάρτυρας ορκίσθηκε (σύμφωνα με τα άρθρα 220 παρ. 1 και 219 παρ.1 Κ.Π.Δ., σε συνδυασμό με το άρθρο 213 παρ.1 Σ.Π.Κ) ως εξής: «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδηση μου, ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τίποτε» και εξετάζεται ως ακολούθως:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^η:.....

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:.....

.....
.....
.....

ΕΡΩΤΗΣΗ 17^η: Έχετε τίποτα άλλο να προσθέσετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τίποτε άλλο δεν έχω να προσθέσω

Σε πίστωση των παραπάνω συντάχθηκε η παρούσα έκθεση, η οποία διαβάστηκε, βεβαιώθηκε και υπογράφεται όπως παρακάτω:

Ο εξετασθείς μάρτυρας   Ο γραμματέας   Ο ενεργών την εξέταση

Η εξέταση του μάρτυρα λαμβάνει χώρα στην τοποθεσία και στην ώρα που έχει ορίσει ο διενεργών την ΕΔΕ παρουσία πάντοτε και του γραμματέα. Κατά την διάρκεια της εξέτασης ο εξεταζόμενος μάρτυρας δεν διακόπτεται παρά μόνο όταν ξεφεύγει από το θέμα. Οι ερωτήσεις που διατυπώνονται πρέπει να είναι σαφείς, ορισμένες και να μην περιέχουν το στοιχείο της γενικότητας. Επιπροσθέτως οι ερωτήσεις πρέπει αποκλειστικά να έχουν σχέση με την διατύπωση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Ο μάρτυρας δύναται να απαντάει συνεχόμενα (χωρίς διακοπές) όταν πρόκειται για κατάθεση γενικής ερώτησης ή διακοπτόμενα όταν απαντά σε συνεχόμενες ερωτήσεις. Ο Διενεργών την ΕΔΕ του απευθύνει κατηγορηματικές ερωτήσεις⁷⁰. Κατά την διάρκεια της εξέτασης ενδέχεται να προκύψουν νέα στοιχεία είτε από τις καταθέσεις των μαρτύρων είτε από την ανεύρεση αποδεικτικού υλικού. Σε αυτήν την περίπτωση ο διενεργών την ΕΔΕ, εφόσον κρίνει σκόπιμο, δύναται να λάβει συμπληρωματική κατάθεση από έναν ή περισσότερους μάρτυρες⁷¹. Όλα τα αποδεικτικά στοιχεία καθώς και οι εκ νέου (συμπληρωματικές) καταθέσεις ενσωματώνονται στον φάκελο της πράξης.

Όλα τα έγγραφα τα οποία περιλαμβάνονται στον φάκελο της ΕΔΕ πρέπει να είναι ευανάγνωστα. Ιδιαίτερα οι εκθέσεις εξέτασης μάρτυρα πρέπει να μονογράφονται⁷² στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας και να υπογράφονται στο τέλος από όλους τους συμπράττοντες ήτοι τον διενεργούντα την εξέταση, τον γραμματέα και τον εξεταζόμενο μάρτυρα. Εάν χρειάζεται να προστεθεί μια παραπομπή αυτή λαμβάνει χώρα στο δεξιό περιθώριο του κειμένου και υπογράφεται από όλους τους συμπράττοντες. Οι αποξέσεις, οι αποσβέσεις και η αφαίρεση κειμένου με την χρήση διορθωτικού απαγορεύεται διότι δύναται να προκαλέσει σχετική ακυρότητα της πράξης⁷³.

13. Πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης

Η διενέργεια μιας διοικητικής πράξης, όπως είναι η ΕΔΕ, ολοκληρώνεται μόλις ο ορισμένος να την διενεργήσει Αξιωματικός η Ανθυπασπιστής αποφανθεί επί αυτής στο

---

⁷⁰ Αρ. 12 παρ. 6 πδ48/2022

⁷¹ Αρ. 12 παρ. 7 πδ48/2022

⁷² Η συντετηγμένη υπογραφή η οποία αποτελείται από τα αρχικά μόνο στοιχεία του ονοματεπώνυμου εκείνου ο οποίος υπογράφει. Διαθέσιμο στο https://greek_greek.academic.com/102572/%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE

⁷³ Αρ. 12 παρ. 8 πδ48/2022

εκδιδόμενο πόρισμα. Στο πόρισμα της ΕΔΕ, αφού ληφθούν υπόψη όλα τα αποδεικτικά στοιχεία διατυπώνεται η κρίση της ολοκλήρωσής της στην οποία είτε θα αναφέρεται υπαιτιότητα ή όχι των προσώπων που συμμετείχαν (αν δηλαδή προκύπτει τέλεση πειθαρχικών παραπτώματων από μέρους τους) είτε ότι η συνέχισή της δεν θα προσφέρει τίποτε περισσότερο για την διερεύνηση της υπόθεσης⁷⁴. **Κρίνεται αναγκαίο να επισημανθεί ότι το πόρισμα της ΕΔΕ πρέπει να τεκμηριώνεται αποκλειστικά από τα στοιχεία που έχει ο διενεργών αυτής και τα οποία ενυπάρχουν στον φάκελο και να αποφεύγεται η παράθεση προσωπικών απόψεων, επιθυμιών ή/και αντιλήψεων του διενεργούντα**⁷⁵.

Στον φάκελο της διενεργηθείσας διοικητικής ενέργειας, για τον οποίο θα γίνει εκτενής αναφορά παρακάτω, το πόρισμα τοποθετείται στον Υποφάκελο «Α» μαζί με το Αντίγραφο φύλλο Μητρώου για τον στρατιωτικό για τον οποίο διενεργείται η πράξη και την διαταγή έναρξης της διαδικασίας. Στο πόρισμα περιλαμβάνονται τα παρακάτω⁷⁶:

α. **Το ιστορικό**, στο οποίο αναφέρονται κατά λογική και χρονολογική σειρά οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συνέβησαν τα γεγονότα, τα αποδεικτικά περί αυτών στοιχεία, ο ακριβής τόπος και χρόνος καθώς και τα πρόσωπα που ενεπλάκησαν.

β. **Το αιτιολογικό**, στο οποίο καταγράφονται τα περιστατικά, τα οποία συνδυαζόμενα μεταξύ τους οδηγούν στη διαλεύκανση της υπό εξέταση υπόθεσης. Τα περιστατικά αυτά συνδέονται παράλληλα με τις κατά περίπτωση ισχύουσες διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Περαιτέρω, αναφέρεται η γνώμη του διενεργούντα την ΕΔΕ για τη μορφή και τον χαρακτήρα της πράξης, όπως διαμορφώνεται μετά από πλήρως αντικειμενική και αμερόληπτη κρίση και με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία.

γ. **Το συμπέρασμα**⁷⁷, στο οποίο καταλήγει ο διενεργών την ΕΔΕ συνεκτιμώντας το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων. Σε περίπτωση που προκύπτει πειθαρχικά ελεγκτέα πράξη, αναγράφονται με σαφήνεια και ακρίβεια τα στοιχεία των πειθαρχικών παραπτώματων, οι διατάξεις που τα προβλέπουν και τα στοιχεία των παραβατών. Αν έχουν προκληθεί ζημιές σε εγκαταστάσεις ή άλλα υλικά, ο διενεργών την εξέταση

⁷⁴ Αρ. 12 παρ. 8 πδ48/2022

⁷⁵ Παρ. 26 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁷⁶ Αρ. 13 παρ. 3 π.δ. 48/2022

⁷⁷ Στην παράγραφο 17 της καταργηθείσας ΠαΔ 4-2/2013/ΓΕΕΘΑ το πόρισμα περιελάμβανε το Ιστορικό, το Αιτιολογικό και το Αποφαντικό.

αποφαίνεται και για τον καταλογισμό ή μη της αξίας τους.

Ειδικότερα σε θέματα έναρξης της διοικητικής ενέργειας που αφορούν σε υποθέσεις **χρήσης, κατοχής, διακίνησης και εμπορίας απαγορευμένων εξαρτησιογόνων ουσιών** από προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων στο πόρισμα της ΕΔΕ πρέπει να επισημαίνονται ρητά ο τόπος και ο χρόνος τέλεσης της πράξης, ο τρόπος με τον οποίο διαπιστώθηκε η τέλεση της πράξης και το είδος και η ποσότητα των απαγορευμένων ουσιών που βρέθηκαν⁷⁸.

Σε περιπτώσεις **θανάτου, πάθησης ή τραυματισμού** ο διενεργών την ΕΔΕ οφείλει να αποφαίνεται, με την διατύπωση στο συμπέρασμα, στην σχέση της εκδήλωσης του γεγονότος με την υπηρεσία ήτοι να διατυπώνει εάν η πάθηση προκλήθηκε ή εμφανίστηκε όταν ο παθών ήταν **σε υπηρεσία**⁷⁹ ή **όχι σε υπηρεσία**⁸⁰, **σε διατεταγμένη υπηρεσία**⁸¹ ή **όχι σε διατεταγμένη υπηρεσία**⁸² και τέλος αν επήλθε **ένεκα της υπηρεσίας**⁸³ ή **όχι**

---

⁷⁸ Ο διενεργών την ΕΔΕ αιτείται με αναφορά του την χορήγηση όλων των αναγκαίων στοιχείων τα οποία θα βοηθήσουν στη διαλεύκανση της υπόθεσης. Για τον σκοπό αυτό συντάσσει αναφορά με την οποία αιτείται τα ανωτέρω από τις αρμόδιες υπηρεσίες (Αστυνομικά Τμήματα, Εισαγγελία πρωτοδικών, Εισαγγελία Στρατοδικείου κλπ)

⁷⁹ Οι εν ενεργεία στρατιωτικοί μόνιμοι και μη, θεωρούνται ότι βρίσκονται **σε υπηρεσία** σε όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο υπηρετούν στις τάξεις των ΕΔ. Στο χρόνο αυτό περιλαμβάνονται, ο χρόνος που ο στρατιωτικός βρίσκεται σε οποιαδήποτε άδεια, καθώς και ο χρόνος που απαιτείται για τη μετάβαση των απολυόμενων από τις τάξεις των ΕΔ στρατιωτικών από τη Μονάδα στον τόπο οριστικής διαμονής τους, όπως ο χρόνος προσδιορίζεται από τις κείμενες διαταγές που ρυθμίζουν τις ημέρες πορείας των ευρισκομένων σε κίνηση στρατιωτικών.

⁸⁰ Αν το ατύχημα ή το συμβάν έλαβε χώρα πριν από την είσοδο του παθόντος στις ΕΔ ή μετά την έξοδό του από αυτές, τότε ο παθών δεν έχει σχέση με τη στρατιωτική υπηρεσία. Ομοίως, όταν το ατύχημα ή το συμβάν έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια που ο στρατιωτικός διατελούσε σε λιποταξία.

⁸¹ Ο στρατιωτικός τελεί **σε διατεταγμένη υπηρεσία** στις παρακάτω περιπτώσεις: (α) Σε κάθε δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα εντός του Στρατοπέδου της Μονάδας του και προβλέπεται από το πρόγραμμα ωρών υπηρεσίας και εκπαίδευσης. Επισημαίνεται ότι και ο ελεύθερος χρόνος είναι δραστηριότητα που συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα ωρών υπηρεσίας και εκπαίδευσης. (β) Όταν βρίσκεται εκτός στρατοπέδου και εκτελεί συγκεκριμένη υπηρεσία που προβλέπεται από τους Στρατιωτικούς Νόμους - Κανονισμούς - Διαταγές. (γ) Κατά το χρόνο μετάβασης και επιστροφής από την οικία του στο χώρο εργασίας και αντίστροφα, ακολουθώντας τη συνήθη διαδρομή. (δ) Κατά το χρόνο μετάβασης στον τόπο προορισμού και επιστροφής στη Μονάδα, μετά από τη λήψη οιασδήποτε άδειας, ακολουθώντας τη συνήθη διαδρομή. (ε) Όταν βρίσκεται σε φύλλο πορείας. Επισημαίνεται ότι από το χρονικό διάστημα που αναγράφεται στο φύλλο πορείας, ως χρόνος σε διατεταγμένη υπηρεσία λογίζεται ο απαιτούμενος για την κίνησή του από τη Μονάδα του προς την οικία του και από την οικία του προς την έδρα της Μονάδας που πρέπει να παρουσιαστεί.

⁸² Αν ο παθών κατά το χρόνο του ατυχήματος δεν εκτελούσε υπηρεσία, με την παραπάνω έννοια, τότε έπαθε **«όχι σε διατεταγμένη υπηρεσία»**.

⁸³ Αν υπάρχει άμεση σχέση του ατυχήματος με την υπηρεσία (ήτοι εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας) και το ατύχημα οφείλεται σε τυχαίο γεγονός μη δυνάμενο να προβλεφθεί και να αποφευχθεί ή δεν διαπιστώνεται στο πρόσωπο του παθόντος η συνδρομή του στοιχείου του δόλου ή της βαριάς αμέλειας ή διαπιστώνεται ελαφρά αμέλειά του, τότε ο παθών έπαθε **«εξαιτίας της υπηρεσίας»**

εξαιτίας αυτής⁸⁴.

Επισημαίνεται ότι στην παράγραφο 65γ(5)(α) της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' Κλάδος/Β1 επιχειρείται, προς υποβοήθηση των Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών που ορίζονται να διενεργήσουν τις διοικητικές πράξεις, η διατύπωση ορισμού σχετικά με την εννοιολογική αποσαφήνιση των λέξεων «ελαφριά» και «βαριά» αμέλεια. Αρχικά με τον όρο αμέλεια «...νοείται η εκδήλωση συμπεριφοράς η οποία αποκλίνει από αυτή του μέσου επιμελούς ανθρώπου». Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση που επέλθει απόκλιση στη συμπεριφορά και αυτή είναι αδικαιολόγητα μεγάλη⁸⁵ τότε πρόκειται για βαριά αμέλεια. Σε διαφορετική περίπτωση θα πρέπει να θεωρείται ότι ο τραυματισμός επήλθε από «ελαφρά» αμέλεια του/της παθόντος/παθούσης. Επιπροσθέτως όταν οι τραυματισμοί/θάνατοι έλαβαν χώρα σε «διατεταγμένη υπηρεσία», πλην των περιπτώσεων όπου υφίσταται «δόλος» ή «βαριά αμέλεια», θεωρούνται ότι επήλθαν «εξαιτίας της υπηρεσίας» (ακόμα και στις περιπτώσεις όπου υφίσταται «ελαφρά αμέλεια»)⁸⁶.

Σε περιπτώσεις που ΕΔΕ εξετάζουν **τροχαία ατυχήματα** στο πόρισμα πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια τα πραγματικά περιστατικά και οι συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε χώρα το ατύχημα, το κόστος των προκληθεισών ζημιών και ο καταλογισμός αυτών, εάν το ατύχημα προκλήθηκε από ανθρώπινο λάθος ή από μηχανική βλάβη (ιδιαίτερα όταν η υπαιτιότητα βαρύνει τον οδηγό του υπηρεσιακού οχήματος⁸⁷) και στον πειθαρχικό έλεγχο του οδηγού ή άλλου εμπλεκόμενου στρατιωτικού λαμβάνοντας τις διατάξεις του άρθρου 8 του π.δ. 48/2022 (εμπεριστατωμένη και τεκμηριωμένη απόφαση για έναρξη

---

⁸⁴ Αν το ατύχημα έλαβε χώρα από υπαιτιότητα (δόλο ή βαριά αμέλεια) του παθόντος, γιατί αυτός προέβη σε συγκεκριμένη αντικανονική ενέργεια ή για λόγους ξένους προς την Υπηρεσία, τότε έπαθε «**όχι εξαιτίας της υπηρεσίας**»

⁸⁵ Η μεγάλη απόκλιση αφορά τόσο την αντικειμενική κατάσταση ενός γεγονότος (λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών εμφάνισης του ατυχήματος, την διαβάθμιση της επικινδυνότητας της ενέργειας κλπ) όσο και την υποκειμενική πλευρά που ανάγεται στις προσωπικές ικανότητες, στην εμπειρία και στην γνώση, το βαθμό εξοικείωσης με το συγκεκριμένο αντικείμενο, την αφομοίωση της εκπαίδευσης επάνω στο αντικείμενο κλπ.

⁸⁶ Παρ. 65γ(5)(α) της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁸⁷ Σύμφωνα με την παρ. 74 ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ οι νόμιμοι οδηγοί υπηρεσιακού οχήματος, λαμβάνοντας υπόψη την ισχύουσα νομοθεσία, δεν υπόκεινται σε καταλογισμό της αξίας υλικών ζημιών που προκλήθηκαν σε οχήματα της υπηρεσίας ή τρίτων, συνεπεία τροχαίου ατυχήματος που προκάλεσαν κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρέλειψαν να προβούν στην έγγραφη δήλωση ατυχήματος, όπως προβλέπεται και ότι δεν ενήργησαν από δόλο ή βαριά αμέλεια, υπό την επίδραση αλκοόλ ή άλλων απαγορευμένων ουσιών

πειθαρχικής διαδικασίας)⁸⁸. Τονίζεται ιδιαίτερα το γεγονός ότι εάν κατά την διάρκεια του συμβάντος προκύψει απώλεια υγείας τότε ο διενεργών την ΕΔΕ οφείλει να διερευνήσει παράλληλα και αυτό σύμφωνα πάντα και με την διαταγή διενέργειας⁸⁹.

Παρατίθενται κατωτέρω οι ενέργειες στις οποίες οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να προβούν, με σκοπό την αποζημίωση των συμμετεχόντων σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος στο οποίο εμπλέκεται υπηρεσιακό όχημα. Σύμφωνα λοιπόν με τα οριζόμενα στην εκδοθείσα του ΓΕΣ/ΔΟΙ/3γ της 29 Ιουλίου 2011⁹⁰ στο παράρτημα «Α»:

Ο Διοικητής της Μονάδας στην οποία ανήκει το εμπλεκόμενο υπηρεσιακό όχημα διατάσσει αυθημερόν την διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης με σκοπό την εξακρίβωση και διερεύνηση αιτιών και συνθηκών υπό τις οποίες προκλήθηκε το ατύχημα. Ακολούθως καλεί το ζημιωθέντα ιδιώτη εντός τριάντα (30) ημερών (ανεξαρτήτως αν έχει ολοκληρωθεί η διοικητική πράξη ή όχι) προκειμένου να συντάξει, εφόσον το επιθυμεί ο τελευταίος, αίτηση αποζημίωσης (όπως Προσθήκη «1» του Παραρτήματος «Α» της ανω διαταγής). Εν συνεχεία ο Διοικητής υποβάλλει αντίγραφο του φακέλου της ΕΔΕ εντός δύο (2) ημερών από την λήψη του μαζί με την πρωτότυπη αίτηση του ιδιώτη στη διεύθυνση οικονομικού του σχηματισμού διοικητικής μέριμνας⁹¹.

Ο διενεργών την ΕΔΕ από την πλευρά του αιτείται:

1. Διενέργεια αυτοψίας και σύνταξης έκθεσης από την αρμόδια αστυνομική αρχή ή στρατονομία με σχεδιάγραμμα, η οποία πρέπει να υποβληθεί εντός δέκα (10) ημερών από την υποβολή του σχετικού αιτήματος
2. Έκθεση πραγματογνωμοσύνης από την οικεία Μονάδα Τεχνικού περί του ύψους των ζημιών (αναλυτική έκθεση κόστους ανταλλακτικών και εργασιών, η οποία πρέπει να υποβληθεί εντός δέκα (10) ημερών από την υποβολή του σχετικού αιτήματος
3. Σύνταξη ιατρικής έκθεσης όταν αυτή απαιτείται από την αρμόδια υγειονομική υπηρεσία, η οποία πρέπει να υποβληθεί εντός δέκα (10) ημερών από την υποβολή του σχετικού αιτήματος.

Με την παραλαβή των ανωτέρω εγγράφων καθώς και των υπολοίπων

---

⁸⁸ Παρ. 73 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁸⁹ Παρ. 72 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁹⁰ Βλ. Φ.856/237/705290/Σ.6582

⁹¹ Σε περίπτωση συνυπαιτιότητας ο φάκελος της ΕΔΕ υποβάλλεται εις διπλούν στη ΔΟΙ του σχηματισμού Διοικητικής μέριμνας για περεταίρω ενέργειες.

δικαιολογητικών που προσδιορίζονται επακριβώς στο Παράρτημα «Γ» της ΠαΔ 8-16/2004/ΓΕΣ/ΔΟΙ/3γ που τιτλοφορείται «Απαιτήσεις Τρίτων κατά Δημοσίου και Δημοσίου κατά Τρίτων» υποβάλλει εντός τριάντα πέντε (35) ημερών τον φάκελο της ΕΔΕ στην αρμόδια αρχή που την διέταξε. Οφείλει δε ο Αξιωματικός ή Ανθυπασπιστής να αποφαίνεται, πλήρως αιτιολογημένα, αν υπάρχει υπαιτιότητα και σε ποιο ποσοστό του οδηγού του υπηρεσιακού οχήματος.

Όταν η διερευνώμενη υπόθεση σχετίζεται **με απώλεια χρημάτων, υλικών ή εγγράφων, πρόκλησης ζημιών, φθοράς υλικών και καταλογισμού της αξίας τους** ο διενεργών την ΕΔΕ οφείλει να λαμβάνει υπόψη, πέραν των γενικών οδηγιών για τη διενέργεια ΕΔΕ και τα διαλαμβανόμενα στο ΓΚΑΔΥΕΔ, τις σχετικές ισχύουσες διατάξεις περί Οικονομικής Μέριμνας και Λογιστικού των ΕΔ, περί Δημοσίου Λογιστικού, Ελέγχου των Δαπανών του Κράτους, του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (Ν. 3528/2007), του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα καθώς και τα εκάστοτε ισχύοντα των οικείων Κλάδων και ΚΣ των ΕΔ⁹². Επιπροσθέτως στο πόρισμα της διοικητικής πράξης απαιτείται να γίνεται σαφή μνεία στα κάτωθι:

α) Εάν υπάρχει υπαίτιος ή όχι. Στην πρώτη περίπτωση ο Αξιωματικός ή Ανθυπασπιστής που ορίσθηκε να ολοκληρώσει την διοικητική πράξη οφείλει να αποφανθεί, με την συνεργασία και των άλλων φορέων (όπως για παράδειγμα η Διεύθυνση Οικονομικού ή/και η Διεύθυνση Υλικού Πολέμου του σχηματισμού) σχετικά με το αποτιμώμενο κόστος και τον καταλογισμό αυτού

β) Στα κενά ή όχι ασφάλειας που παρείχε ο χώρος φύλαξης των χρημάτων - υλικών, εάν υπήρχαν και άλλοι κάτοχοι κλειδιών εκτός από τους νόμιμα κατέχοντες, εάν οι συνθήκες φύλαξης ήταν οι προβλεπόμενες όπως καθορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία και τις πάγιες διαταγές, στην ορθή ή όχι διακίνηση, εκμετάλλευση - χρήση του υλικού - χρημάτων και ποια άλλα πρόσωπα παρακολουθούσαν ή εμπλέκονταν με αυτή

γ) Στην υπηρεσιακή σχέση που υπήρχε μεταξύ χρημάτων - υλικού και των απορреουσών καθηκόντων του υπευθύνου

---

⁹² Παρ. 76 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

δ) Στις ενδεχόμενες δυσκολίες – δυσχέρειες που αντιμετώπιζε ο υπεύθυνος σχετικά με την όλη διαδικασία (φύλαξης, διατήρησης) καθώς και στις ενέργειες στις οποίες προέβησαν τόσο ο ίδιος όσο και οι προϊστάμενοί του

ε) στον βαθμό ευθύνης και άλλων προσώπων⁹³

στ) στην ανεύρεση απολεσθέντων υλικών ή η προσκόμισή τους από τον υπεύθυνο πριν διαταχθεί η ΕΔΕ ή κατά τη διάρκεια αυτής⁹⁴.

Το πόρισμα της ΕΔΕ ή ΑΔΕ υπογράφεται από την διενεργήσασα αυτής στην τελευταία σελίδα και μονογράφεται στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας⁹⁵. Επισημαίνεται ότι το πόρισμα δεν δεσμεύει την αρχή η οποία είναι υπεύθυνη για την έγκριση αυτού πλην όμως η διαφοροποίηση από το πόρισμα πρέπει να αιτιολογείται τεκμηριωμένα και εμπειριστατωμένα⁹⁶.

14. Δομή Φακέλου

Η σωστή δομή του φακέλου της διοικητικής πράξης βοηθά σημαντικά τόσο των διενεργών αυτής όσο και τα προϊστάμενα κλιμάκια αλλά και τον εισαγγελέα του αρμόδιου στρατοδικείου στην όσο το δυνατόν καλύτερη γνώση της υπόθεσης αλλά και στην ορθή εξαγωγή συμπερασμάτων.

Όλα τα έγγραφα πρέπει να τοποθετούνται με επιμέλεια εντός φακέλου (ντοσιέ) με έλασμα. Στο εξώφυλλο του φακέλου τοποθετείται σελίδα στην οποία θα αποτυπώνονται με ακρίβεια το είδος της διοικητικής πράξης ήτοι ΕΔΕ ή ΑΔΕ, η ταυτότητα του εγγράφου ή των εγγράφων με την οποία διατάχθηκε η εν λόγω διοικητική πράξη, το υπό διερεύνηση αντικείμενο της εξέτασης και τα πλήρη στοιχεία του διενεργούντος την εξέταση ήτοι ο

---

⁹³ Ειδικότερα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία σχετικά με το α) αν χορηγήθηκε το υπόψη υλικό στον υπεύθυνο, σε περίπτωση που αυτός ήταν αναρμόδιος σε σχέση με την υπηρεσιακή του θέση και τα καθήκοντά του ή κατά παράβαση ισχυουσών διαταγών ή διέταξαν τη χορήγηση ή χρησιμοποίηση του υλικού κατά παράβαση ισχυουσών διαταγών, β) εάν προέβησαν ή όχι σε προβλεπόμενους προληπτικούς ελέγχους ή έδειξαν αδιαφορία σχετικά με την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων τους με απώτερη συνέπεια είτε την αδυναμία έγκαιρου εντοπισμού της διαφοράς και του περιορισμού της έκτασης ως προς την ποσότητα, είτε να μην εντοπισθούν προφανείς κίνδυνοι δημιουργίας της διαφοράς, έτσι ώστε να ληφθούν κατάλληλα μέτρα που θα μπορούσαν να την αποτρέψουν και γ) εάν καθυστέρησαν να προβούν στις απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου να αντληφθούν έγκαιρα το υπόψη γεγονός και αμέλησαν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα σχετικά με τις συνθήκες φύλαξης και χρήσης των υλικών.

⁹⁴ Παρ. 78 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁹⁵ Παρ. 28 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁹⁶ Παρ. 29 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

βαθμός, το ονοματεπώνυμο και ο αριθμός μητρώου. Ενδεικτικά η σελίδα αυτή δύναται να έχει την εξής μορφή:

<p><u>ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ</u></p> <p style="text-align: center;">ΕΝΟΡΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ</p> <p style="text-align: center;"><u>Φ.453/.....</u></p> <p style="text-align: center;">ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ :</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">Ο ΔΙΕΝΕΡΓΗΣΑΣ ΤΗΝ ΕΔΕ</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: right;"><u>ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ</u></p>
--

Εσωτερικά του φακέλου τοποθετείται το φύλλο καταχώρησης εγγράφων το οποίο ουσιαστικά αντιστοιχεί με τα περιεχόμενα ενός βιβλίου. Πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια στον τρόπο γραφής ώστε αυτός που θα κληθεί να την εξετάσει, λόγω αρμοδιότητας, να διευκολύνεται στο έργο του. Συγκεκριμένα στο φύλλο καταχώρησης

εγγράφων θα πρέπει να αναφέρεται ο φορέας έκδοσης του εγγράφου, η ταυτότητα του εγγράφου και η ημερομηνία έκδοσης. Κάθε έγγραφο που εμπεριέχεται στο φάκελο της διοικητικής πράξης πρέπει να αριθμείται και ο αριθμός να συμπίπτει με αυτόν στο φύλλο

ΦΥΛΛΟ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ					
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΑΚΕΛΟΥ.....			Α/Α ΦΥΛΛΟΥ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΗΣ.....		
Α/Α	ΑΠΟΣΤΟΛΕΑΣ Ή ΕΚΔΟΤΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΣΥΝ.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΓΓΡΑΦΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΥΠΟΦΑΚΕΛΟΣ «Α»					
1					
2					
3					
ΥΠΟΦΑΚΕΛΟΣ «Β»					
4					
5					
6					
7					
8					
ΥΠΟΦΑΚΕΛΟΣ «Γ»					
9					
10					
11					
12					
13					

καταχώρησης εγγράφων. Η δομή του φύλλου καταχώρησης εγγράφων δύναται να έχει την εξής μορφή:

..... , 30 Ιουν 23

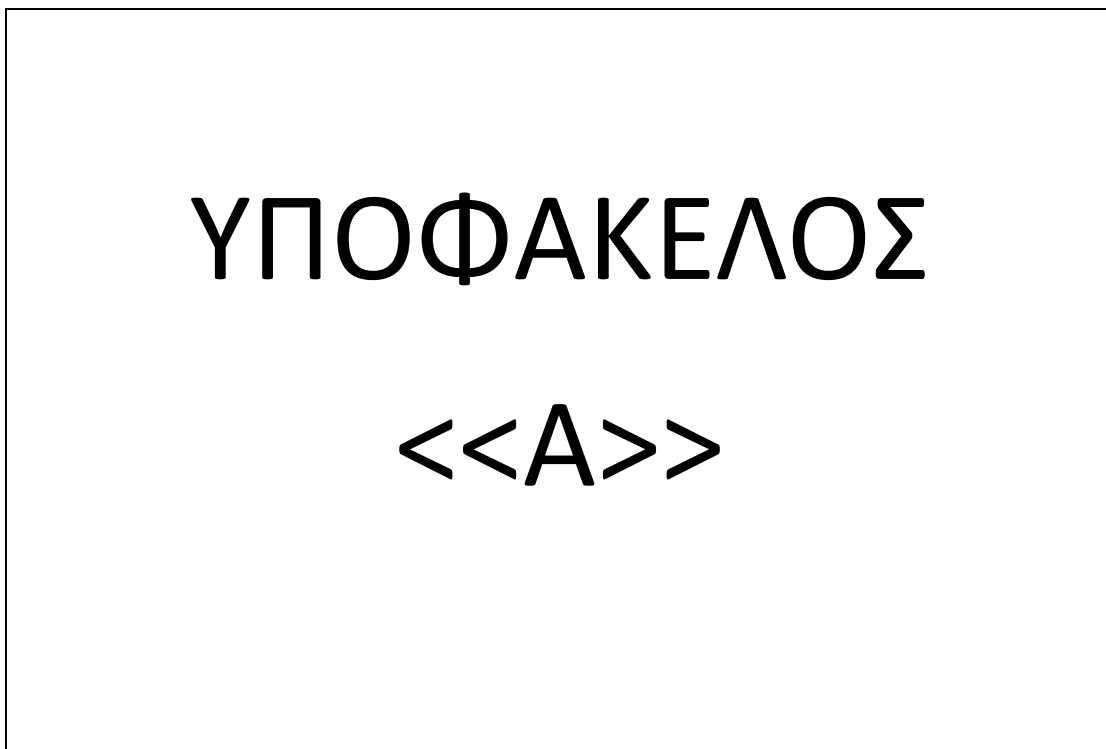
Ο Διενεργήσας την Ε.Δ.Ε.

Ο φάκελος χωρίζεται σε τρεις υποφακέλους. Ο Υποφάκελος «Α» στον οποίο καταχωρούνται το πόρισμα εις απλούν, η διαταγή διενέργειας της διοικητικής πράξης και το αντίγραφο φύλλο μητρώου του στρατιωτικού για τον οποίο διενεργείται η πράξη.

Ο Υποφάκελος «Β» περιλαμβάνει όλα εκείνα τα έγγραφα τα οποία έχουν άμεση σχέση με την υπόθεση. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ένορκες καταθέσεις ή ανωμοτί καταθέσεις, κάθε έγγραφο το οποίο παρέχει πληροφορίες χρήσιμες για τη διερευνώμενη υπόθεση, όπως η έκθεση αυτοψίας, σχεδιάγραμμα με όλες τις λεπτομέρειες (ειδικότερα

όταν πρόκειται για τροχαίο ατύχημα), ιατρικές γνωματεύσεις, εισιτήρια και εξιτήρια από νοσοκομεία και κέντρα υγείας όπως και Αντίγραφα Φύλλου Νοσηλείας (ΑΦΝ), έκθεση πραγματογνωμοσύνης – εμπειρογνώμονα – ιατροδικαστική έκθεση (κυρίως όταν πρόκειται για θάνατο αλλά και σε περιπτώσεις βιαιοπραγίας όταν το θύμα δέχτηκε να εξεταστεί), έκθεση νεκροψίας – νεκροτομής – ληξιαρχική πράξη θανάτου, έκθεση ταφής, διαταγή πορείας και Δελτίο Κινήσεως, κατάσταση υπηρεσίας, απόσπασμα Ημερήσιας Διαταγής στην οποία καταχωρήθηκε η άγνοια και η λιποταξία, όπως και Απόσπασμα Ημερήσιας Διαταγής στην οποία καταχωρήθηκε η επάνοδος από άγνοια ή λιποταξία, έκθεση ζημιών Οχημάτων, στρατιωτικών και Ι.Χ.Ε. οχημάτων.

Τέλος ο Υποφάκελος «Γ» περιέχει διαβιβαστικά έγγραφα, αιτήσεις παρατάσεως των προθεσμιών, αναφορές του διενεργούντα τη διοικητική πράξη και γενικά κάθε έγγραφο που δεν έχει σχέση με την απόδειξη της υπόθεσης⁹⁷. Ενδεικτικά η σελίδα δύναται να έχει την εξής μορφή:

---

⁹⁷ Παρ. 30 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

Εκτός των ανωτέρω στον φάκελο της δικογραφίας, ανάλογα με την διερευνώμενη υπόθεση, κρίνεται απαραίτητη η συμπερίληψη και άλλων στοιχείων. Όταν πρόκειται για συμβάν που αφορά **ναρκωτικά** απαιτείται και η συμπερίληψη του φακέλου της ποινικής δικογραφίας που έχει σχηματισθεί από τον αρμόδιο φορέα (αστυνομία ή εισαγγελία πρωτοδικών ή στρατοδικείου)⁹⁸.

Στις περιπτώσεις σχετιζόμενες με **απώλεια χρημάτων, υλικών ή εγγράφων, πρόκλησης ζημιών, φθοράς υλικών και καταλογισμού της αξίας τους** ο διενεργών την ΕΔΕ οφείλει να συμπεριλάβει στον φάκελο και τα κάτωθι:

α) Στοιχεία αναγνώρισης του υλικού ή εγγράφου [ήτοι στον αριθμό ονομαστικού (NSN)

β) Αριθμό κατασκευαστή (P/N)

γ) Αριθμό σειράς (S/N)

δ) Ταυτότητα εγγράφου

ε) Ποιοτική - λειτουργική του κατάσταση (για παράδειγμα πότε έγινε ο τελευταίος έλεγχος)

στ) Εμπορική του ελκυστικότητα (λαμβάνοντας υπόψη την χρήση) και στην παλαιότητα του

ζ) Πλήρη στοιχεία ταυτότητας των υπεύθυνων [αριθμός δελτίου ταυτότητας, ιδιότητα, διαμονή, Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) και αρμόδια ΔΟΥ]

η) Δελτίο χρέωσης - δανεισμού του υλικού

θ) Τελευταία σχετική έκθεση απογραφής - καταμέτρησης⁹⁹.

Όταν η διερεύνηση της υπόθεσης αφορά **τροχαία ατυχήματα** στον φάκελο πρέπει να συμπεριλαμβάνονται, εκτός των άλλων, τα κατωτέρω:

α) Έκθεση αυτοψίας του τροχαίου ατυχήματος. Για τον σκοπό αυτό ο διενεργών δύναται να συμπεριλάβει την έκθεση της αστυνομίας ή/και της στρατονομίας, αερονομίας και ναυτονομίας. Χρήσιμο για την σωστή ολοκλήρωση της έρευνας είναι η συμπερίληψη φωτογραφιών.

---

⁹⁸ Παρ. 56 εδ. β της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

⁹⁹ Παρ. 77 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

β) Εντός τριών εργάσιμων ημερών ο οδηγός οφείλει να υποβάλλει στην Μονάδα στην οποία ανήκει την προβλεπόμενη Αναφορά Ατυχήματος - Υπεύθυνη Δήλωση, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και πάγιες διαταγές – κανονισμούς.

γ) Πρακτικό ή έκθεση εκτίμησης - κοστολόγησης ζημιών των εμπλεκόμενων οχημάτων¹⁰⁰ ή βεβαίωση της Μονάδας ότι οι ζημιές επισκευάστηκαν χωρίς κόστος για την Υπηρεσία ή βεβαίωση ότι ο ιδιώτης δεν προσήλθε για εκτίμηση ζημιών. Στην εν λόγω έκθεση θα πρέπει να φαίνεται χωριστά το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε εργασία (π.χ. φανοποιεία, ηλεκτρολογικά, βαφή, κόστος ανταλλακτικών κτλ). Στα αντίστοιχα ακριβή φωτοαντίγραφα τιμολογίων, τα οποία θα συμπεριλαμβάνονται στο φάκελο της ΕΔΕ, θα πρέπει να αναγράφονται οι αριθμοί κυκλοφορίας και πλαισίου των εμπλεκόμενων οχημάτων. Επισημαίνεται ότι, η μη ξεχωριστή αναγραφή κάθε εργασίας ή ανταλλακτικού και του αντίστοιχου κόστους αυτών, οδηγεί σε απόρριψη της ασκηθισομένης αγωγής, ως αόριστης

δ) Διαταγή - Δελτίο Κίνησης του οχήματος.

ε) Δελτίο τελευταίας τριμηνιαίας επιθεώρησης του οχήματος (για προϋπάρχουσα βλάβη).

στ. Φωτοαντίγραφα αδειών οδηγήσεως των εμπλεκόμενων οδηγών, αδειών κυκλοφορίας των εμπλεκόμενων ΙΧ οχημάτων, ασφαλιστηρίων συμβολαίων των εμπλεκόμενων ΙΧ οχημάτων, δελτίων ταυτότητας ή διαβατηρίου των εμπλεκόμενων οδηγών και υπεύθυνη δήλωση που θα αναγράφεται ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) και η αρμόδια ΔΟΥ των εμπλεκόμενων οδηγών¹⁰¹.

15. Υποβολή Φακέλου

Μόλις ολοκληρωθεί η διοικητική πράξη (με την έκδοση πορίσματος) ο αξιωματικός ή Ανθυπασπιστής που ορίστηκε να την διενεργήσει υποβάλλει αναφορά προς την αρχή που την διέταξε διαμηνύοντας ότι η πράξη έχει ολοκληρωθεί. Σχετικά με την υποβολή του φακέλου της διοικητικής πράξης έχουν διατυπωθεί ερωτήματα όπως για παράδειγμα εάν είναι υποχρεωτική η υποβολή στην προϊστάμενη αρχή. Σύμφωνα λοιπόν με την

---

¹⁰⁰ Για τα υπηρεσιακά οχήματα η εκτίμηση κόστους γίνεται από αρμόδια επιτροπή η οποία ορίζεται από τον σχηματισμό.

¹⁰¹ Παρ. 71 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

παράγραφο 34 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1 υπάρχουν τρεις προϋποθέσεις που ο φάκελος υποβάλλεται στην προϊστάμενη αρχή όταν:

- α) ζητείται από αυτή¹⁰² ή
- β) απαιτείται για την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου¹⁰³ ή
- γ) για την απάντηση επί ενδικοφανούς προσφυγής¹⁰⁴, κατά τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο Θ' του Διακλαδικού Κανονισμού Πειθαρχίας¹⁰⁵.

Ειδικότερα όμως λαμβάνοντας υπόψη την παράγραφο 69, η οποία είναι ειδική σε σχέση με την παράγραφο 34 της οποίας ο χαρακτήρας είναι γενικός και σύμφωνα με την

¹⁰² Η προϊστάμενη αρχή δύναται να διατάξει να ελέγχει όλες τις διοικητικές πράξεις προκειμένου να διαπιστώνει εάν ακολουθήθηκε η ορθή διαδικασία. Για τον λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο από το επίπεδο Ταξιαρχιών και άνω να επανδρώνεται το ανάλογο τμήμα με στελέχη πλήρως καταρτισμένα με την όλη διαδικασία. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την διευκόλυνση των αρμόδιων θεσμών στο ήδη επιβαρυνόμενο έργο τους.

¹⁰³ Όταν στο πόρισμα της ΕΔΕ ή ΑΔΕ ο διενεργών αυτής αποφαινεται στην άσκηση πειθαρχικού ελέγχου του εμπλεκόμενου στρατιωτικού προσωπικού και πριν από την κλήση σε απολογία ή την παραπομπή του στο πειθαρχικό συμβούλιο, εφόσον πρόκειται να επιβληθεί καταστατική ποινή, ο φάκελος υποβάλλεται στην προϊστάμενη αρχή για έλεγχο.

¹⁰⁴ Βλ. Πρεβεδούρου Ε., «Οι ενδικοφανείς προσφυγές ως μέσον επιτάχυνσης της διοικητικής δίκης». Με τον όρο ενδικοφανής προσφυγή νοείται, βεβαίως, η διοικητική προσφυγή του άρθρου 25 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (στο εξής: ΚΔΔιαδ), η οποία παρέχει την εξουσία ελέγχου της νομιμότητας της πράξης και της ουσίας της υπόθεσης, και της οποίας η άσκηση αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης ακύρωσης και των προσφυγών ουσίας, σύμφωνα με τα άρθρα 45 παρ. 2 του π.δ. 18/1989 και 63 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (στο εξής: ΚΔΔ). Πρόκειται για μέσο δευτεροβάθμιου ελέγχου της υπόθεσης από την ίδια τη Διοίκηση και για υποχρεωτικό προστάδιο της διοικητικής δίκης, η μη τήρηση του οποίου επιφέρει, εφόσον συντρέχουν οι κατά νόμο προϋποθέσεις, απώλεια του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Διαθέσιμο στο <https://www.prevedourou.gr/wp-content/uploads/2013/08/%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%86%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CF%82.%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B7.doc> Προσπελάσιμο την 08 Οκτ 23.

¹⁰⁵ Στο Κεφάλαιο Θ' του πδ48/2022 που τιτλοφορείται «Ενδικοφανείς Προσφυγές» στο άρθρο 50 ορίζεται ότι: « Γενικές διατάξεις περί προσφυγών

1. Σε περίπτωση επιβολής συνήθους ποινής, ο στρατιωτικός που τιμωρήθηκε έχει δικαίωμα να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή κατά της σχετικής ατομικής διοικητικής πράξης. Η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής δεν αναστέλλει την έκταση της επιβληθείσας ποινής. Εάν η ποινή επαυξηθεί ή μειωθεί σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο άρθρο 48, αυτός που τιμωρήθηκε έχει το δικαίωμα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής κατά της νέας ποινής. Στην περίπτωση αυτή, η προσφυγή που ασκήθηκε επί της αρχικής ποινής θεωρείται ως μηδέποτε υποβληθείσα και παύει η εξέτασή της.

2. Η ενδικοφανής προσφυγή υποβάλλεται ιεραρχικά, με έγγραφη αναφορά από τους αξιωματικούς, δόκιμους ή επίκουρους έφεδρους αξιωματικούς, ανθυπασπιστές και υπαξιωματικούς και προφορικά από τους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ. Η προσφυγή οπλίτη θητείας - ΟΒΑ και η απάντηση της Διοίκησης επί αυτής καταχωρίζεται σε ειδικό βιβλίο, επί του οποίου λαμβάνει ενυπόγραφα γνώση ο προσφεύγων.

3. Η ενδικοφανής προσφυγή ασκείται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την ημέρα που ο στρατιωτικός έλαβε γνώση της επιβληθείσας ποινής. Σε περίπτωση άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής σε δεύτερο ή τρίτο βαθμό, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στις παρ. 4 και 5 του άρθρου 51, αυτή ασκείται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από τη γνώση της απορριπτικής απάντησης. Η Διοίκηση υποχρεούται να ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο ως προς τη δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής και για τις συνέπειες της μη άσκησής της.»

ιεράρχηση κανόνων όπου η ειδική διάταξη υπερισχύει έναντι της γενικής που βρίσκει εφαρμογή στο ελληνικό δίκαιο¹⁰⁶, σε περιπτώσεις τραυματισμού ή πάθησης ο φάκελος της διοικητικής πράξης υποβάλλεται στο προϊστάμενο κλιμάκιο **μόνο** όταν ισχύει μια από τις κάτωθι προϋποθέσεις:

α. Όταν υπάρχει διαφωνία της Διοίκησης με το πόρισμα των ΑΔΕ/ΕΔΕ.

β. Όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 36¹⁰⁷ της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1.

γ. Όταν με το πέρας αυτών προτείνεται η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου και αυτός δεν είναι δυνατόν για οποιοδήποτε λόγο να ασκηθεί από το φορέα της διοικήσεως που διέταξε την ΑΔΕ ή ΕΔΕ.

δ. Όταν υπάρχει ειδικώς αιτιολογημένη διαφωνία του παθόντος με το πόρισμα (βλ. παρ. 67 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/ Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1).

ε. Όταν διενεργήθηκε ΕΔΕ με αντικείμενο εξέτασης τον θάνατο και την απόπειρα αυτοκτονίας στρατιωτικού προσωπικού των ΕΔ. Στις περιπτώσεις αυτές παρέχονται λοιπές οδηγίες ενεργειών στην προσθήκη «9» του Παραρτήματος «Α» της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1.

στ. Όταν διενεργήθηκε ΕΔΕ/ΑΔΕ με αντικείμενο τραυματισμό-πάθηση η οποία επήλθε «σε διατεταγμένη υπηρεσία» και «εξαιτίας της υπηρεσίας» ένεκα των οποίων ο παθών έλαβε μακρά αναρρωτική άδεια (εφόσον πρόκειται για στέλεχος) ή αναβολή στράτευσης (εφόσον πρόκειται για οπλίτη θητείας).

Ένα επιπλέον ερώτημα που τίθεται πολύ συχνά από τους διενεργούντες τις διοικητικές πράξεις αφορά τις περιπτώσεις υποβολής στην Εισαγγελία του αρμόδιου Στρατοδικείου. Λαμβάνοντας υπόψη τα διαλαμβανόμενα στην παράγραφο 35 της ως άνω

---

¹⁰⁶ Βλ. «Η έννοια του κανόνα δικαίου» διαθέσιμο στο <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/i-ennoia-tou-kanona-dikaiou/> Προσπελάσιμο την 08 Οκτ 23.

¹⁰⁷ «Ειδικά όμως στις περιπτώσεις που αφορούν σε **πάθηση ή τραυματισμό** διαβιβάζεται επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του φακέλου της ΕΔΕ στον Εισαγγελέα του αρμόδιου δικαστηρίου για ποινική αξιολόγηση **μόνο**, εφόσον: **α.** Πιθανολογείται βάσιμα στο πρόσωπο του παθόντος η συνδρομή του στοιχείου του δόλου αναφορικά με την πρόκληση ανικανότητας, προσποίηση ανικανότητας ή την αποφυγή στρατιωτικής υπηρεσίας (άρθρα 42, 43 και 44 ΣΠΚ). **β.** Πιθανολογείται βάσιμα αξιόπονη συμπεριφορά τρίτου προσώπου, η οποία συνετέλεσε στον υπό κρίση τραυματισμό. **γ.** Διαπιστώθηκε παράβαση του εκάστοτε ισχύοντος Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ) η οποία τιμωρείται από βαθμό πλημμελήματος. **δ.** Διαπιστώθηκε τραυματισμός τρίτων. **ε.** Συντρέχει περίπτωση «διατεταγμένης υπηρεσίας» και «εξαιτίας αυτής» ένεκα της οποίας ο παθών έλαβε μακρά αναρρωτική άδεια (εφόσον πρόκειται για στέλεχος) ή αναβολή στράτευσης (εφόσον πρόκειται για οπλίτη θητείας). **στ.** Ο παθών προέβη σε απόπειρα αυτοκτονίας.

ΠαΔ όλες οι διοικητικές πράξεις¹⁰⁸, υπό την μορφή επικυρωμένων φωτοαντιγράφων αποστέλλονται στην Εισαγγελία του αρμόδιου Στρατοδικείου για ποινική αξιολόγηση. Ειδικότερα σε πράξεις που αφορούν παθήσεις ή τραυματισμούς ο φάκελος αποστέλλεται **μόνο** όταν υφίσταται κάποια από τις έξι περιπτώσεις της παραγράφου 36 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1 οι οποίες εκτέθηκαν ανωτέρω.

16. Χορήγηση Αντιγράφων

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως η ολοκλήρωση της διοικητικής πράξης λαμβάνει χώρα με την έκδοση πορίσματος. Στο πόρισμα ο διενεργών την ΕΔΕ ή ΑΔΕ αποφαινεται εάν θα ασκηθεί πειθαρχικός έλεγχος στον φερόμενο ως υπαίτιο στρατιωτικό ή αν θα τεθεί η υπόθεση στο αρχείο. Στην πρώτη περίπτωση πρόσβαση στα στοιχεία του φακέλου της διοικητικής πράξης δεν επιτρέπεται ούτε στον φερόμενο ως υπαίτιο ούτε και σε οποιονδήποτε τρίτο μέχρι και την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου¹⁰⁹. Η ανωτέρω άσκηση πραγματοποιείται είτε με την κλήση του εμπλεκόμενου στρατιωτικού σε απολογία, εάν πρόκειται να του επιβληθεί πειθαρχική ποινή¹¹⁰ είτε με την σύμφωνη γνώμη της προϊστάμενης αρχής, η οποία έχει καθ' ύλην και κατά τόπο αρμοδιότητα σχετικά με την τελική έκβαση της υπόθεσης, εάν πρόκειται να παραπεμφθεί σε πειθαρχικό συμβούλιο για την επιβολή καταστατικής ποινής¹¹¹.

Στην περίπτωση της άσκησης πειθαρχικού ελέγχου πρόσβαση στα στοιχεία του φακέλου της διοικητικής πράξης αποκτά μόνο ο πειθαρχικά διωκόμενος στρατιωτικός όταν προηγουμένως έχει κληθεί σε απολογία¹¹². Διευκρινίζεται ότι δεν απαιτείται η προηγούμενη υποβολή απάντησης της απολογίας στην αρμόδια αρχή για την χορήγηση εγγράφων.

Στην περίπτωση που ο διενεργών την διοικητική πράξη αποφαινεται ότι η υπόθεση έχει ολοκληρωθεί και ο φάκελος πρέπει να τεθεί στο αρχείο, πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα έχει ο κάθε ενδιαφερόμενος εφόσον συντρέχουν δύο προϋποθέσεις. Η πρώτη

---

¹⁰⁸ Με την θέση σε ισχύ της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1 καταργείται πλέον το Παράρτημα «Γ» της προηγούμενης ταυτάριθμης ΠαΔ, που αφορούσε σε πίνακα παθήσεων δυνητικής εξαίρεσης από την υποχρέωση διενέργειας διοικητικής εξέτασης.

¹⁰⁹ Παρ. 43 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

¹¹⁰ Βλ. ανωτέρω στην Εισαγωγή για τον ορισμό των πειθαρχικών ποινών

¹¹¹ ό.α.π.

¹¹² Παρ. 44 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

αφορά τους περιορισμούς που θέτει το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας¹¹³. Η δεύτερη σχετίζεται με τη θεμελίωση του εύλογου ενδιαφέροντος από τον ενδιαφερόμενο¹¹⁴. **Κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι για την χορήγηση αντιγράφου του φακέλου λαμβάνεται υπόψη η σχετική νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι δεν χορηγούνται αντίγραφα φύλλων μητρώου των εμπλεκόμενων στρατιωτικών καθόσον υφίστανται προσωπικά δεδομένα¹¹⁵.**

Η χορήγηση αντιγράφου του φακέλου της διοικητικής πράξης πραγματοποιείται όταν προηγουμένως ο έχων αυτό το δικαίωμα εκπληρώσει στο ακέραιο τις οικονομικές του υποχρεώσεις. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι πρέπει να υποβάλλει αναφορά, προς την αρχή που διέταξε την διοικητική πράξη, με την οποία να αιτείται τον προσδιορισμό (αριθμητικά) των σελίδων που θα του χορηγηθούν. Αμέσως μετά τον ακριβή προσδιορισμό των σελίδων και την εκτίμηση του κόστους από την αρμόδια αρχή, είτε

---

¹¹³ Άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ «5. - Πρόσβαση σε έγγραφα.

1. Κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων. Ως διοικητικά έγγραφα νοούνται όσα συντάσσονται από τις δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκθέσεις, μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιες οδηγίες, απαντήσεις της Διοίκησης, γνωμοδοτήσεις και αποφάσεις.

2. Όποιος έχει ειδικό έννομο συμφέρον δικαιούται, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των ιδιωτικών εγγράφων που φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες και είναι σχετικά με υπόθεσή του η οποία εκκρεμεί σε αυτές ή έχει διεκπεραιωθεί από αυτές.

3. Το κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαίωμα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών, διοικητικών αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης.

4. Το δικαίωμα των παρ. 1 και 2 ασκείται: α) με μελέτη του εγγράφου στο κατάστημα της υπηρεσίας, ή β) με χορήγηση αντιγράφου, εκτός αν η αναπαραγωγή τούτου μπορεί να βλάψει το πρωτότυπο. Η σχετική δαπάνη αναπαραγωγής βαρύνει τον αιτούντα, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά. Αν πρόκειται για πληροφορίες ιατρικού χαρακτήρα, αυτές γνωστοποιούνται στον αιτούντα με τη βοήθεια γιατρού, ο οποίος ορίζεται για το σκοπό αυτόν.

5. Η άσκηση του κατά τις παρ. 1 και 2 δικαιώματος γίνεται με την επιφύλαξη της ύπαρξης τυχόν δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

6. Η χρονική προθεσμία για τη χορήγηση εγγράφων κατά τις παραγράφους 1 και 2 ή την αιτιολογημένη απόρριψη της σχετικής αίτησης του πολίτη είναι είκοσι (20) ημέρες.»

¹¹⁴ Σύμφωνα με την παρ. 46 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ «Εύλογο ενδιαφέρον, νοείται εκείνο που προκύπτει, κατά τρόπο αντικειμενικό από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής έννομης σχέσης συνδεδεμένης με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων, στα οποία ζητείται η πρόσβαση και όχι το ενδιαφέρον κάθε πολίτη για την εύρυθμη άσκηση των γενικών καθηκόντων της Υπηρεσίας και την τήρηση των νόμων. Ο προσδιορισμός του εύλογου ενδιαφέροντος, θα πρέπει να προκύπτει σαφώς και ορισμένως από τη σχετική αίτηση του ενδιαφερομένου, ενώ το πότε συντρέχει κρίνεται με βάση τα δεδομένα της συγκεκριμένης περίπτωσης.»

¹¹⁵ Παρ. 45 τελ. εδ. της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

μεταβαίνει ο ίδιος ή εξουσιοδοτημένο από τον ίδιο τρίτο πρόσωπο στο κεντρικό ταμείο και πληρώνει το αντίτιμο είτε μεταφέρει τα χρήματα ηλεκτρονικά σε κάποιον από τους λογαριασμούς του κεντρικού ταμείου. Λαμβάνει την πρωτότυπη απόδειξη ή την εκτυπώνει (αν πλήρωσε ηλεκτρονικά το αντίτιμο) και την προσκομίζει στην αρχή προκειμένου να επισυναφθεί εντός του πρωτότυπου φακέλου της διοικητικής πράξης. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας πραγματοποιείται με την χρέωση του αντιγράφου του φακέλου του ενδιαφερόμενου. Το κόστος της κάθε σελίδας ανέρχεται για ασπρόμαυρη μονή σελίδα A4 στα 0,10€, για ασπρόμαυρη διπλή σελίδα A4 στα 0,11€, για ασπρόμαυρη μονή σελίδα A3 στα 0,11€, για ασπρόμαυρη διπλή σελίδα A3 στα 0,12€, για έγχρωμη μονή σελίδα A4 στα 0,18€, για έγχρωμη διπλή σελίδα A4 στα 0,19€, για έγχρωμη μονή σελίδα A3 στα 0,20€ και για έγχρωμη διπλή σελίδα A3 στα 0,12€¹¹⁶.

Ερώτημα γεννάται αν δύναται να χορηγηθεί αντίγραφο του φακέλου της διοικητικής πράξης άμεσα χωρίς την προηγούμενη ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων προσώπων. Την απάντηση στο ερώτημα μας την δίνει η παράγραφος 47 της ΠαΔ4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β' ΚΛΑΔΟΣ/Β1 όπου διατυπώνεται ρητά ότι «πριν την απόκτηση πρόσβασης σε στοιχεία της ΕΔΕ, που περιλαμβάνουν προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων, απαιτείται η προηγούμενη έγγραφη ενημέρωσή τους». Πρακτικά αυτό ερμηνεύεται ότι ο διενεργών αυτής οφείλει να ενημερώσει όλους τους εμπλεκόμενους ότι επίκειται χορήγηση αντιγράφου του φακέλου της ΕΔΕ/ΑΔΕ στον ενδιαφερόμενο που εκδήλωσε ενδιαφέρον και εφόσον ισχύουν οι προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν ανωτέρω. Συντάσσει για αυτόν τον λόγο βεβαιώσεις με τις οποίες ενημερώσει για την όλη ενέργεια και τις οποίες (βεβαιώσεις) πρέπει να τις υπογράψουν οι εμπλεκόμενοι και να τις επιστρέψουν στον ίδιο. Μόλις ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία χορηγείται ο φάκελος.

17. **Κοινοποίηση Πορίσματος**

Η κοινοποίηση του πορίσματος λαμβάνει χώρα έπειτα από την ολοκλήρωση της διοικητικής πράξης (η οποία όπως αναφέρθηκε ανωτέρω πραγματοποιείται με την έκδοση πορίσματος). Ειδικότερα η κοινοποίηση δεν αφορά όλες τις περιπτώσεις παρά μόνο αυτές των παθήσεων και τραυματισμών. Ο διενεργών την πράξη οφείλει να επιδώσει αντίγραφο

---

¹¹⁶ βλ. Φ.900/1/197521/Σ.6/11 Ιαν 08/ΑΣΔΕΝ/ΔΟΙ/II

του πορίσματος στον παθόντα στρατιωτικό και ο τελευταίος υποχρεούται να υπογράψει απόδειξη ή βεβαίωση παραλαβής του αντιγράφου. Ο τελευταίος αν συμφωνεί με το πόρισμα αφήνει να περάσει άπρακτη η χρονική περίοδος των δέκα (10) ημερών ώστε να ολοκληρωθεί και τυπικά η πράξη¹¹⁷. Σε διαφορετική περίπτωση, δηλαδή όταν διαφωνεί με το πόρισμα, υποβάλλει αναφορά εντός δέκα ημερών από την ενυπόγραφη λήψη της χορήγησης αντιγράφου προς την αρμόδια αρχή με σκοπό να εξετασθεί η υπόθεση εκ νέου. Σε αυτή την περίπτωση ο φάκελος της διενεργηθείσας πράξης υποβάλλεται στην αμέσως προϊστάμενη αρχή προκειμένου η τελευταία να αποφανθεί επ' αυτής¹¹⁸.

18. **Αποτελέσματα Πορίσματος Διοικητικής Εξέτασης**

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω η πειθαρχική διαδικασία είναι ανεξάρτητη από την ποινική. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι αυτός που ορίσθηκε να διενεργήσει μια διοικητική ενέργεια όπως ΑΔΕ/ΕΔΕ αποφαινεται μόνο επί του πειθαρχικού ελέγχου ή όχι των στρατιωτικών.

Από το πόρισμα της ΕΔΕ/ΑΔΕ δύναται να προκύψει πειθαρχικός έλεγχος για τον πειθαρχικά διωκόμενο στρατιωτικό. Με τον πειθαρχικό έλεγχο δύναται να επιβληθεί συνήθης ή κατασταστική ποινή. Οι συνήθεις ποινές για τους αξιωματικούς, τους ανθυπασπιστές, τους δοκίμους ή επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς και τους υπαξιωματικούς των ΕΔ είναι κατά σειρά βαρύτητας η επίπληξη, ο περιορισμός, η κράτηση και η φυλάκιση και προσδιορίζεται στο άρθρο 17 του πδ 48/2022 και αυτές που επιβάλλονται στους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ είναι κατά σειρά βαρύτητας η στέρηση εξόδου, η κράτηση και η φυλάκιση σύμφωνα με το άρθρο 24 του ίδιου πδ.

Οι κατασταστικές ποινές για τους αξιωματικούς, τους ανθυπασπιστές, τους δοκίμους ή επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς και τους υπαξιωματικούς των ΕΔ είναι η

---

¹¹⁷ Παρ. 67 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ

¹¹⁸ Σύμφωνα με την παρ. 68 της ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ «Η θέση της ΑΔΕ/ΕΔΕ στο αρχείο να πραγματοποιείται μετά την άπρακτη παρέλευση του δεκαήμερου από την ενυπόγραφη ενημέρωση του παθόντα επί της σχέσης του προβλήματος υγείας του με την Υπηρεσία και ακολούθως να πραγματοποιείται η σχετική ενημέρωση του ανώτερου κλιμακίου. Επισημαίνεται ότι η ενυπόγραφη λήψη γνώσης επί του πορίσματος της διενεργηθείσας ΕΔΕ/ΑΔΕ, αφορά αποκλειστικά στις υποθέσεις απωλειών υγείας

πρόσκαιρη παύση, η προσωρινή απόλυση, η απόταξη και η αποβολή¹¹⁹ και για τους οπλίτες θητείας ο υποβιβασμός και η έκπτωση¹²⁰.

---

¹¹⁹ Άρθρο 18 πδ 48/2022

¹²⁰ Άρθρο 28 παρ. 1 πδ 48/2022

ΜΕΡΟΣ Β

Νομολογιακές Εφαρμογές

ΔΕΦΛαρ 36/2021

«...Το Δικαστήριο, αφού άκουσε την Εισηγήτρια Εφέτη Δ.Δ. Ίλια Φωτιάδου που αναφέρθηκε στην έκθεσή της. Μελέτησε τη δικογραφία και σκέφθηκε σύμφωνα με το Νόμο. 1. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση (για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο, σχετ. ... και ... ειδικά έντυπα παραβόλου σειράς Α') επιδιώκεται η ακύρωση: Α) Της .../..... πράξης του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας ΑΤΑ/Λάρισα, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος του αιτούντος, ... της ....., πειθαρχική ποινή φυλάκισης πέντε (5) ημερών, λόγω αποδιδόμενου πειθαρχικού παραπτώματος του άρθρου 12 παρ. 2 περ.β' υποπερ.(3) του Κανονισμού Πειθαρχίας Πολεμικής Αεροπορίας (π.δ. 60/2009, Α'83). Β) Της .../..... πράξης του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας-ΑΤΑ, με την οποία απορρίφθηκε η .../..... αναφορά παραπόνων/ενδικοφανής προσφυγή (α') του αιτούντος κατά της ως άνω πειθαρχικής πράξης. Γ) Της .../..... πράξης του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας (Α/ΓΕΑ), με την οποία απορρίφθηκε η.../..... (καθώς και η όμοια .../1.7.2015) αναφορά παραπόνων/ενδικοφανής προσφυγή (β') του αιτούντος κατά της πιο πάνω .../..... πράξης του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας-Α/ΤΑ. Δ) Της σιωπηρής απόρριψης από τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Α/ΓΕΕΘΑ) της .../..... ενδικοφανούς προσφυγής (γ') του αιτούντος κατά της ως άνω .../..... πράξης του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας (Α/ΓΕΑ), καθώς και (καθ' ερμηνεία του δικογράφου) της συμπροσβαλλόμενης .../..... πράξης του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας-Α/ΓΕΕΘΑ, η οποία εκδόθηκε μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης/κατάθ..... και με την οποία απορρίφθηκε ρητώς η πιο πάνω .../..... ενδικοφανής προσφυγή του αιτούντος. Ενόψει τούτων, εκ των ως άνω προσβαλλομένων πράξεων μόνη παραδεκτώς προσβαλλόμενη πράξη αποτελεί η κατά τα ανωτέρω .../..... πράξη του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας-Α/ΓΕΕΘΑ στην οποία ενσωματώθηκαν οι προηγούμενες πράξεις, εκδοθείσες κατόπιν

υποβολής ενδικοφανών προσφυγών (πρβλ. ΣτΕ 4397/2011, 2020/1996, 3363/1990). Περαιτέρω, το από 10.2.2014 πόρισμα ένορκης διοικητικής εξέτασης που διενεργήθηκε από τον Αντισμήναρχο (I)....., προσβάλλεται απαραδέκτως με την κρινόμενη αίτηση διότι στερείται εκτελεστότητας. 2. Επειδή, ο ν. 3883/2010 «Υπηρεσιακή Εξέλιξη και Ιεραρχία των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων – Θέματα διοίκησης των Ενόπλων Δυνάμεων κλπ» (Α'167) ορίζει στο άρθρο 40 ότι «(Γενικές Διατάξεις). 1. Πειθαρχικός έλεγχος των στελεχών των ΕΔ ασκείται σε κάθε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των κανονισμών πειθαρχίας που ισχύουν ανά κλάδο των ΕΔ. 2. Η πειθαρχική δίωξη ασκείται αμελλητί και αρχίζει με την έκδοση της κλήσης σε απολογία ... και περατώνεται με τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο ή την έκδοση ανέκκλητης ενώπιον της διοίκησης απόφασης πειθαρχικού οργάνου. 3. Για τον καθορισμό και την επιμέτρηση της ποινής λαμβάνονται υπόψη: α. Η βαρύτητα της παράβασης και οι συνθήκες τέλεσής της. β. Τα σχετικά στοιχεία του ατομικού φακέλου του παραβάτη. γ. Όλες οι συντρέχουσες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις. (1) Επιβαρυντικές περιστάσεις είναι: (α) Η υποτροπή στην τέλεση ήδη διαπιστωθείσης παράβασης, (β) Η καθ' έξη παραβατική συμπεριφορά. (2) Ελαφρυντικές περιστάσεις είναι: (α) Η εν γένει καλή διαγωγή και έντιμη συμπεριφορά του παραβάτη. (β) Η επίδειξη ειλικρινούς μεταμέλειας και η προσπάθεια έμπρακτης μετάνοιας ή μείωσης των συνεπειών της παράβασης. (γ) Η διαπιστούμενη δικαιολογημένη νομική ή πραγματική πλάνη. (δ) Η δικαιολογημένη αγανάκτηση λόγω πρότερης άδικης συμπεριφοράς τρίτου. 4. Ο πειθαρχικός έλεγχος των Αξιωματικών των ΕΔ είναι ανεξάρτητος από τις ανακριτικές πράξεις ή την ποινική δίωξη που τυχόν ασκείται παράλληλα ή έχει ασκηθεί επί της υπόθεσης. 5. Οι πειθαρχικές ποινές των Αξιωματικών των ΕΔ διακρίνονται σε συνήθεις και καταστατικές: α. Οι συνήθεις πειθαρχικές ποινές κατά σειρά βαρύτητας είναι: (1) Η επίπληξη. (2) Ο περιορισμός. (3) Η κράτηση. (4) Η φυλάκιση. β. ... γ. Οι ποινές των ανωτέρω εδαφίων 5α(2), 5α(3) και 5α(4) επιμετρώνται σε ημέρες ... 6. ... 7. Το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο εφόσον διαπιστώσει ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικής παράβασης συγκεντρώνει το σύνολο των σχετικών αποδεικτικών μέσων για τη διερεύνηση της υπόθεσης και αναλόγως των στοιχείων που προκύπτουν προβαίνει σε μία (1) από τις παρακάτω ενέργειες: α. Εκδίδει κλήση σε απολογία, η οποία υποβάλλεται από τον εγκαλούμενο εντός ρητής εύλογης προθεσμίας που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών (3) ημερών, ο δε εγκαλούμενος έχει δικαίωμα με αίτησή του να

λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων της υπόθεσης. Πειθαρχικές παραβάσεις που τελούνται δια της απολογίας του εγκαλουμένου δεν αξιολογούνται προ του πέρατος της αρχικής πειθαρχικής δίωξης. Σε περίπτωση μη υποβολής απολογίας το πειθαρχικό όργανο εξετάζει τους λόγους μη υποβολής της και εφόσον διαπιστώσει νόμιμη επίδοση της κλήσης σε απολογία συνεχίζει κανονικά τη διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου. β... γ. ... 8. Για την εφαρμογή της ανωτέρω παραγράφου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου να διατάξει τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις και κανονισμούς, για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού. 9. Οι πειθαρχικές παραβάσεις παραγράφονται εντός πέντε (5) ετών από την τέλεση τους ... 10. Σε περιπτώσεις επιβολής συνήθων πειθαρχικών ποινών, ο εγκαλούμενος μπορεί να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή κατά των σχετικών ατομικών διοικητικών πράξεων των αρμοδίων οργάνων πειθαρχικού ελέγχου εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών. Οι βαθμοί εξέτασης των προσφυγών αυτών δεν μπορεί να είναι περισσότεροι των τριών (3), συμπεριλαμβανομένου του οργάνου που επέβαλε την ποινή. 11. ... 12. Ως προς τον υπολογισμό των προθεσμιών: α. Οι προθεσμίες άσκησης ενδικοφανών προσφυγών υπολογίζονται από την επομένη της ημέρας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος έλαβε νομίμως γνώση της προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης ή παράλειψης. β. Η έναρξη των προθεσμιών της Διοίκησης για την απάντηση ενδικοφανών προσφυγών υπολογίζεται από την ημέρα κατά την οποία αυτές περιήλθαν στο αρμόδιο για την απάντηση κλιμάκιο. γ. Σε περίπτωση που η ημέρα λήξης της προθεσμίας είναι αργία, η λήξη μετατίθεται για την επόμενη εργάσιμη. 13. Αρμόδιος κατ' αρχήν για την επιβολή, επαύξηση, μείωση και άρση πειθαρχικών ποινών είναι ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας, με δικαίωμα μεταβίβασης της αρμοδιότητας σε υφιστάμενα κλιμάκια διοίκησης». Περαιτέρω, στο άρθρο 11 του ν. 2292/1995 «Οργάνωση και λειτουργία ΥΠΕΘΑ, διοίκηση και έλεγχος των Ενόπλων Δυνάμεων και άλλες διατάξεις» (Α' 35) ορίζεται ότι «(Αρχηγός Γ.Ε.ΕΘ.Α.) 1. Ο Αρχηγός Γ.Ε.ΕΘ.Α. προΐσταται του Γ.Ε.ΕΘ.Α. και των υπαγομένων σ' αυτό υπηρεσιών και οργανικών και μη μονάδων, όπως στον παρόντα νόμο ορίζεται. 2. ... 5. Ο Α/ΓΕΕΘΑ στο πλαίσιο των οδηγιών του Υπουργού Εθνικής Άμυνας και αναφερόμενος σε αυτόν ..., ασκεί την πλήρη διοίκηση όλων των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων. 6. ... 13. ... Έχει πειθαρχική δικαιοδοσία Αρχηγού Κλάδου για όλο το στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, το εύρος της οποίας για

το στρατιωτικό προσωπικό καθορίζεται από τον εκάστοτε ισχύοντα Κανονισμό Πειθαρχίας. 14. ... [Οι ως άνω παράγραφοι 5 και 13 τίθενται, όπως αντικαταστάθηκαν αντίστοιχα με το άρθρο 71 (παρ. 15) του ν. 3883/2010 και το άρθρο 1 του ν. 4284/2014 (Α' 190/10.9.2014)]». 3. Επειδή, εξάλλου, το π.δ. 60/2009 «Κύρωση Κανονισμού Πειθαρχίας Πολεμικής Αεροπορίας» (Α' 83) ορίζει στο άρθρο 12 ότι (Πειθαρχικά παραπτώματα). 1. Πειθαρχικά παραπτώματα είναι οι πράξεις ή οι παραλείψεις που έχουν ως συνέπεια: α. ... γ. Παράβαση των κανόνων πειθαρχίας. 2. Πειθαρχικά παραπτώματα θεωρούνται και ως τέτοια τιμωρούνται, με βάση τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού, κατά κατηγορία τα εξής: α. ... β. Από τον κατώτερο προς τους ανωτέρους του: (1) ... (2) ... (3) Η επίκριση ή ο σχολιασμός διαταγών ή ενεργειών των ανωτέρων, εφόσον δεν διατυπώνονται με τον πρέποντα σεβασμό, σε ήπιο ύφος, με γλωσσική εγκράτεια και με υπεύθυνο τρόπο. (4) ...γ. ... 3. ...», στο άρθρο 13 ότι «(Πειθαρχικός έλεγχος). 1. Πειθαρχικός έλεγχος είναι η διαδικασία διερεύνησης τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος και η τυχόν επιβολή πειθαρχικής ποινής. 2. ... 9. Καμία πειθαρχική ποινή δεν επιβάλλεται χωρίς προηγουμένως ο παραβάτης να κληθεί σε απολογία από τον έχοντα την πειθαρχική δικαιοδοσία. Προκειμένου περί Αξιωματικών, Ανθυπασπιστών, Μονίμων και Εθελοντών Υπαξιωματικών καθώς και Επαγγελματιών Οπλιτών, η κλήση σε απολογία είναι έγγραφη και η προθεσμία που δίνεται στον εγκαλούμενο για να απολογηθεί είναι τουλάχιστον πέντε (5) πλήρεις ημέρες, μη περιλαμβανομένης της ημέρας που του κοινοποιήθηκε η κλήση. Η προθεσμία αυτή δύναται να παραταθεί κατόπιν έγγραφης αιτιολογημένης αίτησης του εγκαλουμένου για συλλογή στοιχείων υπεράσπισής του. Εάν αυτός αρνηθεί να απολογηθεί ή δεν απολογηθεί εντός της προθεσμίας που έχει τεθεί, η διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου συνεχίζεται κανονικά και γίνεται σχετική ρητή υπόμνηση κατά την επιβολή της πειθαρχικής ποινής. ... 11. Η πειθαρχική ποινή πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη, ώστε να είναι πρόσφορη σε έλεγχο τυπικής και ουσιαστικής νομιμότητας. Για το λόγο αυτό πρέπει να περιγράφονται τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν το πειθαρχικό παράπτωμα συγκεκριμένα κατά τόπο, χρόνο, ταυτότητα δράστη και τρόπο ενέργειας, ώστε να προκύπτει αβίαστα η υπαγωγή του παραπτώματος στη διάταξη που προβλέπει τον πειθαρχικό έλεγχο της πράξης. ... 12. ...», στο άρθρο 11 ότι «(Γενικές διατάξεις). 1. Οι πειθαρχικές ποινές διακρίνονται σε συνήθειες και καταστατικές. 2. Οι συνήθειες πειθαρχικές ποινές επιβάλλονται στους Στρατιωτικούς με

βάση τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού και συνιστούν ηθική τιμωρία του παραβάτη. ... 3. ...» και στο άρθρο 16 ότι «(Είδη ποινών). 1. Οι συνήθεις πειθαρχικές ποινές που επιβάλλονται στους Αξιωματικούς και τους Ανθυπασπιστές είναι η επίπληξη, η κράτηση και η φυλάκιση. Πέραν της ηθικής τιμωρίας των παραβατών, επηρεάζουν ανάλογα με τη σοβαρότητα τους και την υπηρεσιακή τους εξέλιξη. 2. ... 6. Η φυλάκιση επιβάλλεται για σοβαρότερα πειθαρχικά παραπτώματα, για τα οποία δεν κρίνονται επαρκείς ή αποτελεσματικές οι ελαφρύτερες πειθαρχικές ποινές». Συναφώς, στο άρθρο 17 του ίδιου ως άνω π.δ/τος ορίζεται ότι «(Πειθαρχική δικαιοδοσία επί Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών). 1. ... 2. Η πειθαρχική δικαιοδοσία των Διοικητών των διαφόρων επιπέδων Διοικήσεως, προς τους υφισταμένους τους Αξιωματικούς και Ανθυπασπιστές, καθορίζεται ως ακολούθως: Πειθαρχική Δικαιοδοσία επί Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών/Ημέρες ποινών (Κράτηση/Φυλάκιση). 1)Υπουργός Εθνικής Άμυνας 60/60. 2)Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας 60/50. 3)Αρχηγός Τακτικής Αεροπορίας 50/40. 4) ... 3. ... 4. Η πειθαρχική δικαιοδοσία ασκείται από τους έχοντες αυτή, σε όλους τους υφισταμένους τους Αξιωματικούς και Ανθυπασπιστές». Περαιτέρω, το ίδιο π.δ. 60/2009 ορίζει στο άρθρο 24 ότι «(Γενικές διατάξεις περί παραπόνων). 1. ... 4. Κάθε παράπονο υποβάλλεται ιεραρχικά, με υποβολή έγγραφης αναφοράς από τους Αξιωματικούς, Ανθυπασπιστές, μόνιμους ή εθελοντές Υπαξιωματικούς καθώς και τους Επαγγελματίες Οπλίτες και προφορικά από τους Οπλίτες θητείας. ... 5. Τα παράπονα υποβάλλονται εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ημέρα, που ο παραπονούμενος έλαβε γνώση της διαταγής ή της ενέργειας από την οποία κρίνει ότι αδικείται. ...» και στο άρθρο 25 ότι «(Υποβολή και εξέτασης παραπόνων). 1. Ο παραπονούμενος στην έγγραφη ή προφορική διατύπωση του παραπόνου του, εκφράζεται με το σεβασμό που αρμόζει και εκθέτει μόνο τα περιστατικά που συνιστούν το παράπονο του, αποφεύγοντας χαρακτηρισμούς και κρίσεις για ανωτέρους του. 2. ... 6. Για την εξέταση του παραπόνου γίνεται απλή διερεύνηση. Έγγραφη διαδικασία [π.χ. με διενέργεια ΑΔΕ (Απλή Διοικητική Εξέταση), ΕΔΕ] πρέπει να αποφεύγεται, εκτός των περιπτώσεων που είναι δύσκολη η εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών ή ... 7. Εάν ο παραπονούμενος Αξιωματικός, Ανθυπασπιστής, ... δεν πείθεται από την απάντηση του Διοικητή, μπορεί να υποβάλλει εκ νέου τα παράπονα του, προκειμένου να προωθηθούν στην αμέσως προϊστάμενη αρχή. Ο Διοικητής δέχεται το παράπονο, δεν έχει δικαίωμα να το κρίνει και το υποβάλλει

με τις παρατηρήσεις του στον ιεραρχικά προϊστάμενο Διοικητή του. 8. ...11. Η εξέταση των παραπόνων και η απάντηση στον παραπονούμενο δίνεται εντός δέκα (10) ημερών από το πρώτο κλιμάκιο και εντός είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία που θα περιέλθουν τα παράπονα του στον αρμόδιο φορέα καθενός από τα επόμενα κλιμάκια στα οποία αυτός τυχόν προσφεύγει. Οι ως άνω προθεσμίες μπορούν να αυξηθούν εφόσον κρίνεται απαραίτητο για τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την υπόθεση, ενέργεια για την οποία ενημερώνεται εγγράφως ο παραπονούμενος το αργότερο πέντε (5) ημέρες πριν από τη λήξη της προθεσμίας. Η εξέταση των παραπόνων και η απάντηση επ' αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει τις πενήντα (50) ημέρες σε κάθε περίπτωση. 12. Η υποβολή παραπόνων ακολουθεί την ιεραρχική οδό. ... 13. ...». 4. Επειδή, εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Ύστερα από την .../..... Διαταγή του Διοικητού της ....., διενεργήθηκε από τον Αντισμήναρχο (Ι) ..... ένορκη διοικητική εξέταση/Ε.Δ.Ε. για όσα ανέγραψε ο αιτών - ..... του ..... στην από ..... (υπ' αριθ. πρωτ. ..../.....) αναφορά του προς την ..... Εξάλλου, στα πλαίσια της Ε.Δ.Ε., ο ανωτέρω διενεργών Αντισμήναρχος (Ι) ... υπέβαλε προς την Διοίκηση της ..... το με ημερομηνία ..... Υπηρεσιακό/Εμπιστευτικό έγγραφο με εκτενή ανάλυση επί των αιτιάσεων που προέβαλε ο αιτών με τις από ..... και ..... αναφορές του ως προς τις υπόνοιες αμεροληψίας του διενεργούντος την Ε.Δ.Ε. Περαιτέρω, σύμφωνα με το σχετικό από ..... πόρισμα της Ε.Δ.Ε., ο ανωτέρω διενεργήσας αυτήν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι <>. Ενόψει του πορίσματος αυτού, με τις ... (α') και ... (β') έγγραφες κλήσεις του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας/ΑΤΑ/Λάρισα (σχετ. και το .../..... ενημερωτικό έγγραφο της .....) ο αιτών κλήθηκε προς απολογία εντός πέντε (5) ημερών (με ενημέρωση της α' κλήσης τουλάχιστον στις ..... και στις ....., της β' κλήσης στις .....), ενώ εκ των υστέρων εγκρίθηκε η παράταση της αντίστοιχης προθεσμίας προς απολογία μέχρι και τις ....., ο δε αιτών υπέβαλε τις από ....., ... και ..... απαντήσεις/αναφορές. Με βάση τα ανωτέρω, εκδόθηκε η .../..... πράξη του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας(Α/ΤΑ), με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος του αιτούντος η πειθαρχική ποινή φυλάκισης πέντε (5) ημερών για το πειθαρχικό παράπτωμα της , σύμφωνα με τη διάταξη

του άρθρου 12 παρ. 2β(3) του Κανονισμού Πειθαρχίας Πολεμικής Αεροπορίας (π.δ. 60/2009), με την αιτιολογία ότι ο αιτών στην από ..... (αριθ. πρωτ. ....../.....) υπηρεσιακή αναφορά του, χρονικό διάστημα κατά το οποίο υπηρετούσε στο ....., αναγράφει τη φράση: “Ο Δκτής του Σμήνους και οι στενοί του συνεργάτες Α.Ε.-Βοηθ. Αξ. Ασφαλείας είναι οι αποκλειστικοί υπεύθυνοι για τον διασυρμό της Μονάδας με τις δύο (2) ΕΔΕ για συμβάντα την ίδια ακριβώς περίοδο ...”. Ειδικότερα δε, κατά την ανωτέρω πειθαρχική πράξη τα πιο πάνω αναγραφόμενα από τον αιτούντα αποτελούν <>. Με την από ...../αριθ. πρωτ....../..... ενδικοφανή προσφυγή/αναφορά παραπόνων (α΄) ο αιτών ζήτησε την άρση της πειθαρχικής ποινής για τους αναφερόμενους σ’ αυτή λόγους. Η ως άνω ενδικοφανής προσφυγή/αναφορά κρίθηκε αβάσιμη με την .../..... πράξη του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας/ΑΤΑ. Ακολουθως, με την .../..... (και όμοια .../.....) εκ νέου ενδικοφανή προσφυγή/ αναφορά παραπόνων (β΄) που υπεβλήθη κατά της .../..... πράξης του ΑΤΑ ο αιτών, μεταξύ άλλων, υποστήριξε πως ο ΑΤΑ απάντησε εκπροθέσμως στα παράπονά του, ζήτησε δε η.../..... ενδικοφανής προσφυγή/αναφορά (προς τον ΑΤΑ) να εξετασθεί από τον Αρχηγό ΓΕΑ, καθώς και να εξαιρεθεί από την εξέταση αυτής το Τμήμα Νομοθετικού - Πειθαρχίας του ΓΕΑ/Β3 για τους αναφερόμενους σ’ αυτή λόγους. Με την .../..... πράξη του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας-Α/ΓΕΑ όλες οι κατά τα ανωτέρω ενδικοφανείς προσφυγές/αναφορές παραπόνων [.../..... και .../..... (καθώς και η όμοια .../.....)] του αιτούντος απορρίφθηκαν ως αβάσιμες. Κατά της ως άνω .../..... πράξης του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας-Α/ΓΕΑ ο αιτών άσκησε την .../..... ενδικοφανή προσφυγή (γ΄) προς τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, ενώ με το .../..... έγγραφο του Διευθυντή Β΄ Κλάδου του ΓΕΑ ο αιτών ενημερώθηκε ότι για την εξέταση της πιο πάνω ενδικοφανούς προσφυγής (γ΄), αρμόδιος καθίσταται ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ-Α/ΓΕΕΘΑ κατ’ άρθρο 11 παρ. 13 του ν. 2292/1995 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4282/2014). Ήδη, με την προσβαλλόμενη .../..... πράξη (τελική απάντηση) του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ, που εκδόθηκε μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης στις ....., απορρίφθηκε (και ρητώς) η κατά ως άνω ενδικοφανής προσφυγή (γ΄) του αιτούντος, με την (επιπρόσθετη) αιτιολογία ότι ο

αιτών υπέπεσε στο αποδιδόμενο πειθαρχικό παράπτωμα λόγω του ύφους και του τρόπου με τον οποίο αυτός εκφράσθηκε στην πιο πάνω αναφορά για τους ανωτέρους του. 5. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ο αιτών προβάλλει κατ' αρχήν ότι η συμπεριφορά του διενεργήσαντος την Ένορκη Διοικητική Εξέταση Αντισμηνάρχου... ήταν μεροληπτική και δεν πληρούσε τις απαραίτητες εγγυήσεις αμερόληπτης κρίσης έναντι του αιτούντος, λόγω ταυτόχρονης εμπλοκής αυτού σε άλλη ΕΔΕ ως προς τον ίδιο και επομένως, συνέτρεχε κώλυμα στο πρόσωπό του και όφειλε να εξαιρεθεί από την ΕΔΕ. Ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως αβάσιμος, καθόσον όπως προκύπτει από το κείμενο του από ..... Πορίσματος της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, ο διενεργήσας αυτήν Αντισμηνάρχος ... περιορίσθηκε αποκλειστικώς στο να παραθέσει ως είχε υποχρέωση την γνώμη του (κατ' άρθρο 12 παρ. 2 περ.β (3)' του π.δ/τος 60/2009) ως προς την επίμαχη φράση όπως αυτή διατυπώθηκε στην πιο πάνω .../..... αναφορά του αιτούντος, εν συνεχεία δε συνέταξε το σχετικό πόρισμα χωρίς όμως να εκφέρει αξιολογικές κρίσεις σε βάρος του αιτούντος, ώστε να συνάγεται με βεβαιότητα και αποδεδειγμένως η επικαλούμενη υπό του αιτούντος οποιαδήποτε μεροληπτική κρίση ή προκατειλημμένη γνώμη σε βάρος του (πρβλ. ΣτΕ 3461/2007). 6. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ο αιτών προβάλλει ότι η πειθαρχική του δίωξη έλαβε χώρα κατά παράβαση του άρθρου 10 παρ. 2 του Συντάγματος, αφού η Διοίκηση ουδόλως απάντησε προηγουμένως στην από ..... (υπ' αριθ. πρωτ..../.....) αναφορά του προς την ..... Ο λόγος αυτός ερείδεται προεχόντως σε εσφαλμένη προϋπόθεση, διότι επί της πιο πάνω αναφοράς και σε απάντηση αυτής νομίμως κατ' άρθρα 40 (παρ. 8) του ν.3883/2010 και 25 (παρ. 4 και 6) του π.δ/τος 60/2009 διατάχθηκε η διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης από τον Διοικητή της ....., προκειμένου να διερευνηθεί το περιεχόμενο της φράσης <>. 7. Επειδή, ο αιτών προβάλλει ότι αναρμοδίως κλήθηκε προς απολογία με το .../..... έγγραφο της ....., αφού αρμόδιο πειθαρχικό όργανο για κλήση προς απολογία ήταν η Μονάδα ..... στην οποία είχε απευθύνει την .../..... αναφορά του. Ο ισχυρισμός αυτός ερείδεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση διότι ο αιτών κλήθηκε προς απολογία με τα έγγραφα .../ATA (α' κλήση) και.../...../ ATA (β' κλήση) του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας/ATA/Λάρισα ως αρμοδίου πειθαρχικού οργάνου και ύστερα από άσκηση πειθαρχικού ελέγχου , ενώ το .../..... ενημερωτικό

έγγραφο της ..... συντάχθηκε σε εκτέλεση της ανωτέρω α' κλήσης προς τον αιτούντα. Περαιτέρω, ο αιτών υποστηρίζει ότι δεν του χορηγήθηκε εύλογη παράταση της προθεσμίας προς απολογία αφού ο ίδιος αντιμετώπιζε οικογενειακές δυσχέρειες με προβλήματα υγείας και είναι άκυρη η επιβληθείσα πειθαρχική ποινή χωρίς ο ίδιος να απολογηθεί, κατά παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι η σχετική προθεσμία προς απολογία παρατάθηκε στις ..... εύλογα τουλάχιστον έως τις ..... (ήτοι πέραν του μηνός, έναντι της αρχικώς ορισθείσας των πέντε ημερών) και ο αιτών κληθείς προς απολογία υπέβαλε την από ..... απάντηση/αναφορά του, όπου μνημονεύει την αντίστοιχη το πρώτον ...../ΑΤΑ (α') κλήση προς απολογία, ενώ επί της εκ νέου όμοιας (β') κλήσης ....ο ίδιος υπέβαλε τις από ..... και ..... εν συνεχεία απαντήσεις/αναφορές. 8. Επειδή, εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη ότι ο αιτών, που υπηρετούσε κατά τον κρίσιμο χρόνο με το βαθμό του ..... της Πολεμικής Αεροπορίας στο ....., με το να αναγράψει στην από ..... (υπ' αριθ. πρωτ..../.....) αναφορά του προς την ..... τη φράση: , επιβεβαιώνει την εκτίμηση του Α/ΓΕΕΘΑ με την προσβαλλόμενη πράξη ότι αυτός προέβη σε επίκριση και σχολιασμό διαταγών ανωτέρων του που δεν διατυπώνεται με υπεύθυνο τρόπο, λόγω του ύφους και του τρόπου με τον οποίο αυτός εκφράσθηκε για ανώτερους από αυτόν στην ιεραρχία αξιωματικούς. Ως εκ τούτου, η προαναφερόμενη φράση συνιστά την εκ μέρους του αιτούντος διάπραξη του πειθαρχικού παραπτώματος της επίκρισης και σχολιασμού διαταγών ανωτέρων του που δεν διατυπώνεται με υπεύθυνο τρόπο και αντίκειται στην στρατιωτική πειθαρχία, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 παρ. 2 περ. β'(3) και 25 παρ. 1 του π.δ/τος 60/2009 (πρβλ. ΣΤΕ 3126/2002). Κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη πειθαρχική πράξη με την οποία προσδιορίζονται τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση του ένδικου πειθαρχικού παραπτώματος (πρβλ. ΣΤΕ 299/1989, 227/1986), αιτιολογείται πλήρως, απορριπτομένου ως αβάσιμου του περί του αντιθέτου λόγου ακυρώσεως. Περαιτέρω, η ένδικη πειθαρχική ποινή κυμαίνεται εντός των ορίων του άρθρου 17 παρ. 2 του π.δ/τος 60/2009, ο δε ισχυρισμός του αιτούντος περί παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας πρέπει να απορριφθεί καθόσον πλήττει απαραδέκτως την ουσιαστική εκτίμηση του αρμοδίου πειθαρχικού οργάνου. 9. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, πρέπει η

κρινόμενη αίτηση να απορριφθεί, το δε καταβληθέν παράβολο να καταπέσει υπέρ του Δημοσίου. Περαιτέρω, κατ'εκτίμηση των περιστάσεων, πρέπει να απαλλαγεί ο αιτών από τη δικαστική δαπάνη του καθού. ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ Απορρίπτει την αίτηση. Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου. Απαλλάσσει τον αιτούντα από τη δικαστική δαπάνη του καθού.

ΔΕΦΑΘ 1063/2019

«... 1. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. με αριθμ. ..., ... και ... ειδικά έντυπα παραβόλου σειράς Α'), ο αιτών ζητά την ακύρωση της υπ' αριθ. .../17-2-2017 απόφασης του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου (ΑΣΣ) Βασικής Σύνθεσης, με την οποία αποφασίστηκε να μη διενεργηθεί ένορκη διοικητική εξέταση (ΕΔΕ), για τη διαγραφή των αιτούμενων απ' αυτόν στοιχείων. 2. Επειδή, στις διατάξεις του άρθρου 6 του β.δ/τος 19/1970 (Α' 6), όπως τροποποιήθηκε τελικώς με τις διατάξεις του άρθρου 1 του π.δ/τος 160/1994 (Α' 105) και εφαρμόζεται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 16 του π.δ. 99/2001 (Α'95) και κατά τον κρίσιμο χρόνο της υποβολής του επιδικού αιτήματος, διαγραφής, ορίζονται τα εξής: «1.....2....3. Ένορκη Διοικητική Εξέταση προκειμένου να διαπιστωθεί αν δυσμενείς εγγραφές στις Εκθέσεις Ικανότητας ή Σημειώματα Αποδόσεως ή Εκθέσεις Πολεμικής Δράσεως, δεν έγιναν με αντικειμενική κρίση, αλλά από προσωπικούς λόγους ή από εσφαλμένη εκτίμηση, διατάσσεται στις παρακάτω περιπτώσεις: α. Αυτεπάγγελτα σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 5. β. Μετά από αναφορά δυσμενώς κριθέντος Αξιωματικού, εφ' άπαξ υποβαλλομένη για τη συγκεκριμένη δυσμενή κρίση εντός πέντε (5) ετών από της κοινοποίησεως της δυσμενούς κρίσεως, εφ' όσον οι δυσμενείς εγγραφές εστήριξαν εν όλω ή εν μέρει τη δυσμενή κρίση. Αρμόδιο για τη λήψη αποφάσεως διενεργείας Ενόρκου Διοικητικής Εξετάσεως και διαγραφής δυσμενών εγγραφών είναι το Ανώτατο Συμβούλιο Βασικής Συνθέσεως του οικείου Κλάδου. Η απόφαση αυτή εκδίδεται, προκειμένου μεν περί αυτεπαγγέλτου Ενόρκου Διοικητικής Εξετάσεως εντός έτους από της καταχωρήσεως

των εγγραφών, προκειμένου δε περί Ενόρκου Διοικητικής Εξετάσεως, που διενεργήθηκε μετά από υποβολή αναφοράς παραπόνων, εντός έτους από της υποβολής της αναφοράς αυτής». 3. Επειδή, η Διοίκηση διαθέτει καταρχήν διακριτική ευχέρεια να διατάσσει ή όχι τη διαγραφή δυσμενών στοιχείων, πρέπει όμως, για να είναι δυνατός ο έλεγχος από τον ακυρωτικό δικαστή της τυχόν υπέρβασης των άκρων ορίων της διακριτικής της ευχέρειας, όταν απορρίπτεται σχετικό αίτημα του ενδιαφερόμενου Αξιωματικού, να υπάρχει στην σχετική απορριπτική απόφαση αιτιολογημένη απάντηση στους συγκεκριμένους ισχυρισμούς, οι οποίοι προβλήθηκαν και με τους οποίους είχε γίνει επίκληση προσωπικών λόγων ή λόγων που συνιστούν πλάνη περί τα πράγματα (πρβλ. ΣΤΕ 2379/2005, 3772/2002, 950, 4494/1998, 2737/1997 κ.ά.). 4. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο αιτών, όταν έφερε το βαθμό του Συνταγματάρχη Όπλων, με την .../Συν...η/17-3-2014 απόφαση του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου (ΑΣΣ), κρίθηκε κατά την έκτακτη κρίση έτους 2014-2015 για την πλήρωση κενών θέσεων Ταξιάρχων Όπλων, ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του με την αιτιολογία ότι : «Ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του με ψήφους 7 έναντι 3 προακτέου κατ' εκλογή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 12 παρ. 9 του ν. 2439/96, γιατί κατά την κρίση των περισσότερων μελών του Συμβουλίου, δεν συγκεντρώνει σε βαθμό εξαιρετο άπαντα τα ιδιάζοντα ουσιαστικά του προσόντα για κάλυψη ανώτερης θέσης, καθόσον: α) Στο Σημείωμα Αξιολόγησης από 26-4-2007 μέχρι 21-6-2007 βαθμολογήθηκε από τον γνωματεύοντα, με Πολύ Καλά «88» στα σωματικά προσόντα, β) Στο Σημείωμα Αξιολόγησης από 1-1-2002 μέχρι 9-4-2002 βαθμολογήθηκε με Πολύ Καλά «81» στα σωματικά προσόντα. γ) Στο Σημείωμα Απόδοσης από 24-10-2000 μέχρι 10-12-2000 αναγράφεται ότι «Κατά το παραπάνω χρονικό διάστημα εξετέλεσε τα καθήκοντά του κατά τρόπον Λίαν Καλό». δ) Στην Έκθεση Ικανότητας από 20-5-2000 μέχρι 23-10-2000 βαθμολογήθηκε με Λίαν Καλώς «9» στα προσόντα πρωτοβουλία και επιτελική ικανότητα». Προσφυγή του αιτούντος κατά της απόφασης αυτής κρίθηκε αβάσιμη με την υπ' αριθμ. .../Σ...η/2014 απόφαση του Συμβουλίου Αρχηγών Γενικών Επιτελείων (ΣΑΓΕ). Περαιτέρω, ο αιτών με την από 28-11-2016 αναφορά του και για τους λόγους που αναγράφονται σ' αυτή, ζήτησε με βάση τις διατάξεις του Στρατιωτικού Κανονισμού 20-1, ο οποίος κυρώθηκε με το υπ' αριθμ. 130/84 προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ 42/10- 4-84 τ. Α') και της Πάγιας Διαταγής 4-3/1970 «Περί του Τρόπου Τηρήσεως των

Ατομικών Εγγράφων των Αξκών”, τη διαγραφή δυσμενών στοιχείων του ατομικού του φακέλου, στα οποία είχε στηριχθεί η ανωτέρω δυσμενής κρίση του, γιατί, όπως υποστήριξε, η αξιολόγησή του δεν έχει καμία σχέση με την πραγματική προσφορά του στην Υπηρεσία και ότι οι βαθμολογίες αυτές τέθηκαν από εσφαλμένη εκτίμηση ή πλάνη περί τα πράγματα. Συγκεκριμένα, η παραπάνω αναφορά περιελάμβανε τα εξής : «α. Στο Σημείωμα Αξιολόγησης από 26-4-2007 μέχρι 21-6-2007 βαθμολογήθηκα στα σωματικά προσόντα από τον γνωματεύοντα με 88. Από τον αξιολογούντα βαθμολογήθηκα με 94. Θεωρώ ότι η συγκεκριμένη βαθμολογία του γνωματεύοντα δεν τέθηκε με τα ισχύοντα κριτήρια αλλά πιθανόν προσωπικά κριτήρια και ότι πρέπει να κριθεί ως «προχειρώς τιθέμενη» καθόσον δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Στις Εκθέσεις Αξιολόγησης, πριν και μετά το εν λόγω Σημείωμα Αξιολόγησης, όπου τα σωματικά προσόντα αναλύονται σε «Γενική σωματική κατάσταση και Εμφάνιση παράσταση» βαθμολογήθηκα στην μεν πρώτη με 92 και 100 αντίστοιχα και στην δεύτερη με 92 και 96 αντίστοιχα, γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι ανταποκρίθηκα πλήρως στις δύο δοκιμασίες σωματικής ικανότητας που έλαβαν χώρα το συγκεκριμένο έτος. β. Στο Σημείωμα Αξιολόγησης από 1/1/2002 μέχρι 9/4/2002 βαθμολογήθηκα από τον αξιολογούντα, στα σωματικά προσόντα, με 81. Στην Έκθεση Αξιολόγησης, πριν το εν λόγω Σημείωμα Αξιολόγησης, (19/9/2001 μέχρι 31/12/2001) στα σωματικά προσόντα βαθμολογήθηκα στη «Γενική σωματική κατάσταση πάλι με 81 και στην «Εμφάνιση παράσταση» με 100. Η συγκεκριμένη βαθμολογία τέθηκε τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο καθόσον παροδικό ορθοπεδικό πρόβλημα δεν μου επέτρεψε να πετύχω υψηλή βαθμολογία στην δοκιμασία σωματικής ικανότητας. Εξάλλου από τις Εκθέσεις Αξιολογήσεως πριν και μετά αποδεικνύεται ότι η σωματική μου κατάσταση στα 34 έτη υπηρεσίας μου ήταν άριστη. Η παραπάνω βαθμολόγηση θεωρώ ότι δεν μπορεί να αποτελεί δυσμενές στοιχείο κρίσεως μου για τον επόμενο βαθμό. γ. Η Αναγραφή στο Σημείωμα Απόδοσης από 24/10/2000 μέχρι 10/12/2000 (48 ημέρες) ότι «Κατά το παραπάνω χρονικό διάστημα εξετέλεσε τα καθήκοντα του κατά τρόπο Λίαν Καλό» δεν μπορεί να εκληφθεί ότι εμπεριέχει οποιαδήποτε αρνητική αναφορά. Αφορά τόσο μικρό χρονικό διάστημα στο οποίο δεν ήταν δυνατόν να διαμορφώσει πλήρη γνώμη ο αξιολογών, ο οποίος σημειωτέον δεν ήταν ο άμεσα προϊστάμενος μου (Δκτης .....) αλλά ο πρώτος εν ενεργεία Έλληνας Αξιωματικός στην αλυσίδα της ιεραρχίας στο ΓΕΕΦ και ο οποίος ουδόλως με γνώριζε.

Έρχεται σε πλήρη και οξεία αντίθεση με τις 4 Εκθέσεις Ικανότητας που συνετάχθησαν το χρονικό διάστημα που διετέλεσα Δκτης του ..... από 27/8/99 έως 14/8/2001, από δυο διαφορετικούς Αρχηγούς ΓΕΕΦ, στις οποίες βαθμολογήθηκα με άριστα (10). Αντικειμενικά δεν πραγματοποιείται μια τέτοια μεταβολή στην απόδοση ενός Αξκού στο μέσο μιας διοίκησης Μονάδος και για τόσο λίγο διάστημα. Βεβαίως ούτε στον ατομικό φάκελο φαίνονται οι πραγματικές συνθήκες την συγκεκριμένη περίοδο (Μεταστάθμευση Μονάδος με ταυτόχρονη αλλαγή υπαγωγής). Το σωστό κατά την προσωπική μου άποψη θα ήταν να τεθεί από τον αξιολογούντα η φράση «Λόγω του μικρού χρονικού διαστήματος δεν κατέστη δυνατόν να διαμορφώσω γνώμη για την απόδοση του Αξκού». δ. Στην Έκθεση Ικανότητας από 20/5/2000 μέχρι 23/10/2000 βαθμολογήθηκα με Λίαν Καλών «9» στα προσόντα πρωτοβουλία και επιτελική ικανότητα. Στην αμέσως επόμενη Έκθεση Ικανότητας από 10/12/2000 μέχρι 14/8/2001 βαθμολογήθηκα από τον ίδιο αξιολογούντα και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και στα προσόντα με άριστα «10» γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι η πρώτη βαθμολογία δεν παρουσίαζε την αντικειμενική πραγματικότητα. Άλλωστε είναι κοινό μυστικό ότι στο προσόν «επιτελική ικανότητα» δεν τίθεται το άριστα εάν δεν έχει αποφοιτήσει κάποιος από ΣΔΙΕΠ, ΑΣΠ ή ΑΔΙΣΠΟ, σχολεία από τα οποία αποφοίτησα στα επόμενα χρόνια. Συμπερασματικά επιθυμώ να αναφέρω ότι: α. Κανένα επιβαρυντικό στοιχείο δεν υφίσταται στον ατομικό μου φάκελο που να δικαιολογεί την κρίση του ΑΣΣ «ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία μου». β. Οι βαθμολογίες στα προσόντα, που επικαλέσθηκε το ΑΣΣ για να με κρίνει δυσμενώς, δεν ευσταθούν για την μη προαγωγή μου. γ. Μελετώντας τον ατομικό μου φάκελο, τις αναλυτικές βαθμολογίες μου στις Εκθέσεις Ικανότητας, τα σχολεία που φοίτησα, τις θέσεις που υπηρέτησα και τα λοιπά στοιχεία, πιστεύω ακράδαντα ότι δεν υστερώ σε τίποτε έναντι των υπολοίπων που προήχθησαν στον επόμενο βαθμό. δ. Η εικόνα που τέθηκε υπόψη του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου, όσον αφορά το άτομό μου δεν είχε καμία σχέση με την πραγματικότητα, ήταν παραπλανητική και οδήγησε σε μη ορθή και αντικειμενική κρίση. Καθ' όλη την σταδιοδρομία μου υπηρετώντας σε δύσκολες καθ' ομολογία όλων, μονάδες και επιτελεία, πρόσφερα τις υπηρεσίες μου με αυταπάρνηση και πεισματική αντοχή στις δυσχέρειες, τις δυσμενείς συνθήκες και τους κινδύνους. Αποφοίτησα επιτυχώς από όλα τα σχολεία που παρακολούθησα (ΣΔΙΕΠ – ΑΔΙΣΠΟ – ΣΕΘΑ). Ουδέποτε έθεσα το προσωπικό μου

συμφέρον πάνω από το συμφέρον της Υπηρεσίας. Απαρνήθηκε αμέτρητες φορές την προσωπική και οικογενειακή μου ζωή εργαζόμενος σκληρά, ημέρα και νύκτα, με γνώμονα πάντα το καλό της Υπηρεσίας». Η παραπάνω αναφορά του αιτούντος διαβιβάστηκε στο ΑΣΣ (Βασικής Σύνθεσης), το οποίο με την προσβαλλόμενη απόφασή του αποφάσισε να μην διενεργηθεί ΕΔΕ, για τη διαγραφή των αιτούμενων από αυτόν στοιχείων. Συγκεκριμένα, η απόφαση αυτή αναγράφει τα ακόλουθα: «Να μη διενεργηθεί ΕΔΕ, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τα δυσμενή στοιχεία, τα οποία στήριξαν την έκτακτη κρίση του έτους 2014 και τη διαγραφή τους αιτείται ο Αξκός με την από 28-11-2016 αναφορά του, τέθηκαν με ορθή και αντικειμενική κρίση καθόσον : 1) Η σύνταξη των από 26-4-07 μέχρι 21-6-07 και από 1-1-02 μέχρι 9-4-02 Σημειωμάτων Αξιολόγησης, έγινε σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 99/01 και δεν προβλέπεται εξέταση διαγραφής δυσμενών στοιχείων, καθόσον ο αξιολογούμενος έλαβε γνώση αυτών και είχε δικαίωμα προσφυγής στο β' γνωματεύοντα, το οποίο και δεν άσκησε. 2) Η σύνταξη του από 24-10-00 μέχρι 10-12-00 Σημειώματος Απόδοσης και της από 20-5-00 μέχρι 23-10-00 Έκθεσης Ικανότητας, έγινε νομότυπα, από τους έχοντες προς τούτο δικαίωμα, σύμφωνα με τις ισχύουσες τότε διατάξεις. 3) Από τη μελέτη των υπηρεσιακών του στοιχείων, προκύπτει ότι τον αξιολόγησαν δυσμενώς περισσότεροι του ενός ανώτατοι αξκικοί και δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτό ότι όλοι ήταν εμπαθείς απέναντί του ή έσφαλαν στην αξιολόγησή τους. 4) Οι υπόψη βαθμολογίες – εγγραφές απεικονίζουν τη συνολική του υπηρεσιακή απόδοση, σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα και κατά την εκτέλεση διαφορετικών καθηκόντων. 5) Ο αιτών Αξκός θεωρεί την κρίση του πολύ αυστηρή και άδικη και ότι τα δυσμενή στοιχεία τα οποία τη στήριξαν, δεν ανταποκρίνονται στην υπηρεσιακή του εικόνα, χωρίς να παραθέτει στην από 28-11-2016 αναφορά του συγκεκριμένα γεγονότα ή στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να τεκμηριώσουν εμπαθή ή εσφαλμένη αξιολόγηση, απαραίτητες προϋποθέσεις για την περαιτέρω διερεύνηση της αντικειμενικότητάς τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 160/94». 5. Επειδή, σύμφωνα με τις διατάξεις που παρατέθηκαν και όσα εκτέθηκαν ανωτέρω, σε ό,τι αφορά στα Σημειώματα Απόδοσης και στην Έκθεση Ικανότητας που παρατέθηκαν αναλυτικά παραπάνω, στα οποία στηρίχθηκε η δυσμενής κρίση του, δεν έγινε από τον αιτούντα επίκληση συγκεκριμένων προσωπικών λόγων ή άλλων λόγων, που συνιστούν πλάνη περί τα πράγματα και συνεπώς δεν υφίστατο στάδιο περαιτέρω διερεύνησης των παραπόνων του εκ μέρους του Συμβουλίου και επομένως

δεν απαιτείτο ειδικότερη αιτιολόγηση της απόρριψης του αιτήματός του να διενεργηθεί ΕΔΕ. Κατ' ακολουθία, η κρινόμενη αίτηση ακύρωσης πρέπει να απορριφθεί, να διαταχθεί η κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και να επιβληθεί σε βάρος του αιτούντος η δικαστική δαπάνη του Δημοσίου ύψους 214 ευρώ. ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ Απορρίπτει την αίτηση ακυρώσεως Διατάσσει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου Επιβάλλει σε βάρος του αιτούντος τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου ύψους διακοσίων δέκα τεσσάρων (214) ευρώ.

ΔΕφΑθ 1720/2020

«...2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ο αιτών, πρώην ΕΠ.ΟΠ. Επιλοχίας Πεζικού, ζητεί την ακύρωση: α) του από 10 και 11-9-2019 πρακτικού γνωμοδοτήσεως του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου της Α.Σ.Δ.Ε.Ν., το οποίο πρότεινε, κατόπιν άσκησης προσφυγής του ασκούντος πειθαρχική δίωξη κατά του από 21-6-2019 πρακτικού γνωμοδοτήσεως του Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου, την έκπτωση του αιτούντος, από το βαθμό του και τη μεταφορά του στη τάξη του Στρατιώτη, λόγω τελέσεως πειθαρχικού παραπτώματος, που θίγει την στρατιωτική τιμή και β) της υπ' αριθ. ... (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ).../26-9-2019 απόφασης του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (Φ.Ε.Κ. .../11-10-2019), με την οποία ο αιτών εξέπεσε του βαθμού του, μεταφέρθηκε στην τάξη του Στρατιώτη και απολύθηκε από τις τάξεις του Στρατού Ξηράς, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 49 παρ. 3 του ν. δ/τος 4105/1960 (Φ.Ε.Κ. 151 τ. Α'), 14 του ν.2936/2001(Φ.Ε.Κ. 166 τ. Α') και 50, 51 και 53 του ν. 3883/2010 (Φ.Ε.Κ. 167 τ. Α'), για τους λόγους που αναφέρονται στο ως άνω πρακτικό γνωμοδοτήσεως του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. 3. Επειδή, από τις πιο πάνω πράξεις, μόνη παραδεκτως προσβαλλόμενη είναι η βάση του

προαναφερόμενου πρακτικού γνωμοδοτήσεως του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. εκδοθείσα υπ' αριθ. ... (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ)/.../26-9-2019 απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (Φ.Ε.Κ. .../11-10-2019), με την οποία αποφασίστηκε η έκπτωση του αιτούντος από το βαθμό του, η μεταφορά του στην τάξη του στρατιώτη και η απόλυσή του από τις τάξεις του Στρατού. Και τούτο διότι με την εν λόγω πράξη ολοκληρώθηκε η σύνθετη διοικητική ενέργεια της απόλυσης του αιτούντος (βλ. Σ.τ.Ε 1190/2017 σκ. 4, 1387/2014), με την ευκαιρία δε της προσβολής της πράξεως αυτής προβάλλονται παραδεκτώς λόγοι ακυρώσεως που αναφέρονται σε πλημμέλειες και της ενδιάμεσης πράξεως της σύνθετης διοικητικής ενέργειας δηλ. του από 10 και 11-9-2019 πρακτικού γνωμοδοτήσεως του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου, (βλ. Σ.τ.Ε. 1190/2017 σκ. 4, 3238/2015, 1387/2014, 4121/2010, 2127/2008, 1551/2008 κ.ά.). Εν όψει των ανωτέρω, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο προβληθείς με το σχετικό υπόμνημα ισχυρισμός του καθ' ου ότι η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη κατά το μέρος που στρέφεται κατά της ως άνω αποφάσεως του Διευθυντού, καθόσον αυτή αποτελεί, κατά τον προβληθέντα ισχυρισμό, πράξη εκτελέσεως του ως άνω πρακτικού γνωμοδοτήσεως. 4. Επειδή, στο άρθρο 1 του ν. 2936/2001 «Επαγγελματίες Οπλίτες και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 166 τ. Α'), όπως η παράγραφος 1 αυτού αντικαταστάθηκε από τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 3036/2002 (Φ.Ε.Κ. 171 τ. Α'), ορίζεται ότι: «1. Για την αντιμετώπιση των αναγκών των Ενόπλων Δυνάμεων σε κατώτερα στελέχη, προκειμένου να καλυφθούν θέσεις επιχειρησιακών και τεχνικών ειδικοτήτων, οι οποίες, απαιτούν σημαντική εκπαίδευση και εξειδίκευση, κατατάσσονται και υπηρετούν ως Μόνιμοι Επαγγελματίες Οπλίτες (ΕΠ.ΟΠ.) Έλληνες πολίτες. 2. ...». Στο άρθρο 14 του εν λόγω νόμου ορίζονται τα εξής: «1. Οι Επαγγελματίες Οπλίτες για θέματα πειθαρχίας, ... διέπονται από τις διατάξεις που ισχύουν για τους μόνιμους και εθελοντές υπαξιωματικούς. 2. ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 49 του νομοθετικού διατάγματος 4105/1960 «Περί Μονίμων και Εθελοντών Οπλιτών και Ανθυπασπιστών του Στρατού Ξηράς» (Φ.Ε.Κ. 151 τ. Α'), οι διατάξεις του οποίου, όσον αφορά τα θέματα πειθαρχίας, εφαρμόζονται, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 1 του ν. 2936/2001, και επί των Επαγγελματιών Οπλιτών, ορίζεται ότι: «1. Η έκπτωσης επέρχεται εις τους μόνιμους και εθελοντάς δεκανείς, λοχίας, επιλοχίας και ανθυπασπιστάς α) ... β) Συνεπεία αποφάσεως Ανακριτικού Συμβουλίου, οπότε επέρχεται

οριστική απόλυσις. 2... 3. Έκπτωσης επιβάλλεται εις τους μονίμους και εθελοντάς δεκανείς, λοχίας και επιλοχίας δι' αποφάσεως Ανακριτικού Συμβουλίου κατά τας περί τούτου διατάξεις του Γ.Κ.Σ.Σ.Κ, διά τους κάτωθι λόγους: α)... β) Διά παραπτώματα θίγοντα την στρατιωτικήν τιμήν. γ) Διά βαρέα παραπτώματα περί την υπηρεσίαν ή την πειθαρχίαν. δ) ... ε) ... στ) ... 4 ... 5. Οι μόνιμοι και εθελονταί υπαξιωματικοί και ανθυπασπισταί, υφιστάμενοι την έκπτωσιν, απολύονται οριστικώς, υπαγόμενοι εφεξής εις τας εκ του στρατολογικού νόμου προβλεπομένας υποχρεώσεις των.» Εξάλλου, στο άρθρο 4 του ν. 2109/1992 «Ρύθμιση θεμάτων εκπαιδεύσεως, στρατολογίας, καταστάσεων προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 205 τ. Α'), ορίζεται ότι: «1. Η πειθαρχική δίωξη των αξιωματικών, ανθυπασπιστών, εφέδρων και επικούρων αξιωματικών, δοκίμων εφέδρων αξιωματικών, υπαξιωματικών, μαθητών στρατιωτικών σχολών, μονίμων και εθελοντών οπλιτών ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, μπορεί δε αυτή με απόφασή του να μεταβιβάζεται σε κατώτερα κλιμάκια ιεραρχίας. 2. ... 3. ...». 5. Επειδή, εξάλλου, στα άρθρα 40, 43, 50, 51 και 52 του ν. 3883/2010 «Υπηρεσιακή εξέλιξη και ιεραρχία των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων - Θέματα διοίκησης των Ενόπλων Δυνάμεων, Στρατολογίας και συναφείς διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 167 τ. Α'), ορίζονται τα εξής: «1. Πειθαρχικός έλεγχος των στελεχών των ΕΔ ασκείται σε κάθε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των κανονισμών πειθαρχίας που ισχύουν ανά κλάδο των ΕΔ. 2. Η πειθαρχική δίωξη ασκείται αμελλητί και αρχίζει με την έκδοση της κλήσης σε απολογία ή την πράξη παραπομπής στο Πειθαρχικό Συμβούλιο και περατώνεται με τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο ή την έκδοση ανέκκλητης ενώπιον της διοίκησης απόφασης πειθαρχικού οργάνου. 3... 4. Ο πειθαρχικός έλεγχος των Αξιωματικών των ΕΔ είναι ανεξάρτητος από τις ανακριτικές πράξεις ή την ποινική δίωξη που τυχόν ασκείται παράλληλα ή έχει ασκηθεί επί της υπόθεσης. 5... 6... 7. Το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο εφόσον διαπιστώσει ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικής παράβασης συγκεντρώνει το σύνολο των σχετικών αποδεικτικών μέσων για τη διερεύνηση της υπόθεσης και αναλόγως των στοιχείων που προκύπτουν προβαίνει σε μία (1) από τις παρακάτω ενέργειες: α. Εκδίδει κλήση σε απολογία, η οποία υποβάλλεται από τον εγκαλούμενο εντός ρητής εύλογης προθεσμίας που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών (3) ημερών, ο δε εγκαλούμενος έχει δικαίωμα με αίτηση του να λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων της υπόθεσης. Πειθαρχικές παραβάσεις που τελούνται δια της απολογίας του εγκαλουμένου δεν

αξιολογούνται προ του πέρατος της αρχικής πειθαρχικής δίωξης. Σε περίπτωση μη υποβολής απολογίας το πειθαρχικό όργανο εξετάζει τους λόγους μη υποβολής της και εφόσον διαπιστώσει νόμιμη επίδοση της κλήσης σε απολογία συνεχίζει κανονικά τη διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου. β. Παραπέμπει τον εγκαλούμενο ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. γ. Θέτει την υπόθεση στο αρχείο. 8. Για την εφαρμογή της ανωτέρω παραγράφου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου να διατάξει τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις και κανονισμούς, για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού. 9... 10... 11... 12... 13...» (άρθρο 40), «Διαδικασία Παραπομπής: 1. Στο πλαίσιο αξιολόγησης φακέλων Ενόρκων Διοικητικών Εξετάσεων ή δικογραφιών τακτικών ή στρατιωτικών ποινικών δικαστηρίων, τα αρμόδια κλιμάκια διοίκησης πειθαρχικής αρμοδιότητας οποιουδήποτε βαθμού δύναται εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις επιβολής οποιασδήποτε καταστατικής ποινής να υποβάλουν αίτημα παραπομπής της υπόθεσης ενώπιον του ΠΠΣ. 2... 3. Το ανώτατο ανά κλάδο κλιμάκιο διοίκησης με πειθαρχική αρμοδιότητα είναι αυτό που στο πλαίσιο της διαδικασίας των Πειθαρχικών Συμβουλίων ασκεί την πειθαρχική δίωξη. Αποφασίζει ανέκκλητα επί της πρότασης παραπομπής είτε αναλαμβάνοντας ενέργειες επ' αυτής είτε επιστρέφοντας την υπόθεση στο άμεσα αρμόδιο προϊστάμενο του εγκαλούμενου κλιμάκιο για τον πειθαρχικό έλεγχο της υπόθεσης με την επιβολή συνήθους πειθαρχικής ποινής, εφόσον προκύψουν επαρκή προς τούτο στοιχεία. 4. Ο ασκών την πειθαρχική δίωξη παραπέμπει τον εγκαλούμενο στο αρμόδιο πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο και: α. Ορίζει την προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να συνεδριάσει για να κρίνει την υπόθεση... β. Θέτει τα ερωτήματα επί των οποίων οφείλει να γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο σχετικά με την επιβολή καταστατικής ποινής. γ... δ... 5... 6... 7...» (άρθρο 43), «Γνωμοδότηση: 1. Για όλη τη διαδικασία που έλαβε χώρα ενώπιον του Συμβουλίου συντάσσεται πρακτικό Γνωμοδότησης που υπογράφεται από όλα τα μέλη. 2. Το πρακτικό αυτό περιλαμβάνει: α. Τον τόπο και τον χρόνο της συνεδρίασεως. β... γ... δ... ε. Τα τεθέντα ερωτήματα και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας, συμπεριλαμβανομένων των αριθμών θετικών και αρνητικών ψήφων και την πλήρως και ειδικώς αιτιολογημένη γνώμη των μελών. 3... 4. Η Γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι υποχρεωτική για τον αποφασίζοντα επί της ποινής.» (άρθρο 50), «Προσφυγή κατά της Γνωμοδότησης: 1.

Προσφυγή κατά της Γνωμοδότησης του ΠΠΣ μπορούν να ασκήσουν ο εγκαλούμενος με τη συνήθη διαδικασία ιεραρχικής υποβολής αναφορών και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη απευθείας προς τον Πρόεδρο του ΔΠΣ. Αυτοτελές δικαίωμα άσκησης προσφυγής έχει ο κάθε εγκαλούμενος και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη. Κατά τη διάρκεια της προθεσμίας και ενόσω εκκρεμεί η ασκηθείσα προσφυγή αναστέλλεται η εκτέλεση της απόφασης. 2. Η άσκηση της προσφυγής επιτρέπεται εντός προθεσμίας δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης στους δικαιούμενους της Γνωμοδότησης του ΠΠΣ. Η Γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου επιδίδεται με μέριμνα του ασκούντος την πειθαρχική δίωξη στον εγκαλούμενο με ταυτόχρονη έγγραφη γνωστοποίηση της ανωτέρω προθεσμίας. 3...» (άρθρο 51), «Δευτεροβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια: 1. Το ΔΠΣ επιλαμβάνεται των υποθέσεων που παραπέμπονται σε αυτό για επανεξέταση και ενεργεί περαιτέρω κατά τη διαδικασία του ΠΠΣ, σύμφωνα με τα παραπάνω άρθρα. 2... 3...» (άρθρο 52). Τέλος, η πάγια διαταγή υπ' αριθ. 9 - 8/2001 «Δικαστικές – Διοικητικές Πράξεις» ορίζει στην παράγραφο 34 ότι: «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ: Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ): Η ΕΔΕ ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 218-219 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) και του άρθρου 1 του ν. 4636/1930. α... β... ε. Εφόσον προκύψουν πειθαρχικές ευθύνες, λαμβάνεται διοικητική απολογία του υπαιτίου στρατιωτικού και στη συνέχεια συντάσσεται το σχετικό πόρισμα. στ. Δικαίωμα να λάβουν αντίγραφα έχουν ο εγκαλούμενος και ο προκαλέσας την ενέργεια αυτής (επί καταγγελίας). Για τη διαδικασία γενικά, τη λήψη καταθέσεων, καθώς και τη σύνταξη του πορίσματος ισχύουν ανάλογα όσα αναφέρθηκαν για την προανάκριση.» και στην παράγραφο 36 ότι: «Πόρισμα Ενόρκου Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) – Προχείρου Διοικητικής Εξέτασης (ΠΔΕ) : α... β... ε... στ. Σε περίπτωση που ο προανακριτής διαπιστώνει τέλεση πειθαρχικών ή άλλων διοικητικών παραβάσεων, αφού λάβει διοικητική απολογία του εγκαλούμενου, καταλογίζει στο πόρισμά του ανάλογες ευθύνες.». 6. Επειδή, από τον συνδυασμό των ως άνω εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων των άρθρων 40, 43, 50, 51 και 52 του ν. 3883/2010 (Φ.Ε.Κ. 167 τ. Α'), καθώς και της πάγιας διαταγής 9-8/2001, ερμηνευομένων κατά τρόπο σύμφωνο προς το Σύνταγμα (άρθρο 20) και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (άρθρο 6), συνάγεται ότι η κλήση σε απολογία του πειθαρχικώς διωκόμενου – η οποία, αφενός μεν, υπαγορεύεται από το θεμελιώδες δικαίωμα της προηγούμενης ακροάσεως (το οποίο αποτελεί

ειδικότερη έκφανση του δικαιώματος υπερασπίσεως του πειθαρχικώς διωκόμενου στρατιωτικού, αφού αποσκοπεί στην παροχή σ' αυτόν της δυνατότητας να υπερασπισθεί τον εαυτό του, αποκρούοντας κατά τρόπο αποτελεσματικό την εναντίον του κατηγορία), αφ' ετέρου δε, συνιστά, κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, ουσιώδη τύπο της πειθαρχικής διαδικασίας – πρέπει να χωρεί στο τέλος της όλης πειθαρχικής διαδικασίας. Πρέπει, δηλαδή, να γίνεται η εν λόγω κλήση σε απολογία μετά το πέρας της ανακρίσεως ή της ένορκης διοικητικής εξετάσεως και πριν από την σύνταξη του σχετικού πορίσματος, το οποίο καταλογίζει ευθύνες στον εγκαλούμενο στρατιωτικό και αποφαίνεται ότι πρέπει να παραπεμφθεί ενώπιον του αρμόδιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, ανεξαρτήτως του κατά πόσον ο πειθαρχικώς διωκόμενος έχει ήδη εξετασθεί σε άλλη στάση της διενεργούμενης ένορκης διοικητικής εξετάσεως. Τούτο δε, προκειμένου να εκτιμώνται από τον διενεργούντα την ένορκη διοικητική εξέταση πριν την σύνταξη του πορίσματος αυτής, τόσο τα τυχόν προσαχθησόμενα από τον εγκαλούμενο στοιχεία, όσον και οι εξηγήσεις, οι οποίες, ενδεχομένως, θα δοθούν από αυτόν, εν όψει του συνόλου της σχηματισθείσας σε βάρος του πειθαρχικής δικογραφίας (πρβλ. Σ.Τ.Ε. 3971/2003, 1881/2003, 3608/2002).

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Κατόπιν διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (Ε.Δ.Ε) συντάχθηκε από τον διενεργήσαντα την Ε.Δ.Ε. Αξιωματικό το από 30-4- 2019 πόρισμα, με το οποίο αποφάνθηκε αυτός, αφού είχε λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων ενόρκων εκθέσεων εξέτασης μαρτύρων και την από 24-4-2019 ένορκη έκθεση εξέτασης μάρτυρος του αιτούντος, ότι ο αιτών, πρώην ΕΠ.ΟΠ. Επιλοχίας Πεζικού, πρέπει να παραπεμφθεί ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου για πειθαρχικό παράπτωμα, που δεν συνάδει με την ιδιότητα του Επαγγελματία Οπλίτη και προσβάλλει την στρατιωτική τιμή και το γόητρο του Στρατού. Ακολούθως, ο αιτών με την υπ' αριθ. .../6 Μαΐου 2019 διαταγή του ασκούντος την πειθαρχική δίωξη (Διοικητή Α.Σ.Δ.Ε.Ν.), παραπέμφθηκε ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου με το ερώτημα της έκπτωσης, για παράπτωμα που θίγει την στρατιωτική τιμή. Το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Α.Σ.Δ.Ε.Ν., με το από 21 Ιουνίου 2019 πρακτικό γνωμοδοτήσεως του, αποφάνθηκε με ψήφους 4 έναντι 1 υπέρ αυτού και πρότεινε την μη έκπτωση του, για τους λόγους που αναφέρονται σ' αυτή. Κατά του παραπάνω πρακτικού γνωμοδοτήσεως, ο ασκών την πειθαρχική δίωξη (Διοικητής Α.Σ.Δ.Ε.Ν.) άσκησε προσφυγή ενώπιον του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου

της Α.Σ.Δ.Ε.Ν., ενώπιον του οποίου και παραπέμφθηκε ο αιτών με την υπ' αριθ. .../27 Ιουνίου 2019 διαταγή του. Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Α.Σ.Δ.Ε.Ν., με το από 10 και 11 Σεπτεμβρίου 2019 πρακτικό γνωμοδοτήσεώς του, αποφάνθηκε, με ψήφους 4 έναντι 1 κατά αυτού και πρότεινε την έκπτωση του με την εξής αιτιολογία: «.....ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ με ψήφους 4 έναντι 1 κατά του εγκαλουμένου και προτείνει την έκπτωση από το βαθμό του και τη μεταφορά του στη τάξη του στρατιώτη, για παράπτωμα που θίγει την στρατιωτική τιμή, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 49, παράγραφος 3, του ΝΔ 4105/60, καθώς από την επισταμένη μελέτη του πειθαρχικού φακέλου και την εκτίμηση όλων των στοιχείων της πειθαρχικής διαδικασίας προκύπτει ότι, ο εγκαλούμενος όφειλε να τιμά τον κατώτερό του και να φέρεται προς αυτόν με αξιοπρέπεια, αποφεύγοντας την επικίνδυνη στενή οικειότητα καθώς και κάθε ενέργεια που προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια του κατωτέρου του. Αντί όμως για την ανωτέρω ενδεδωμένη και σύμφωνη με τα στρατιωτικά ήθη και κανονισμούς συμπεριφορά, προέβη κατ' επανάληψη σε πράξεις που θίγουν την στρατιωτική τιμή, την ατομική αξιοπρέπεια, το γόητρο του Στρατού και έχουν σαν συνέπεια τη διασάλευση της τάξης και πειθαρχίας. Οι πράξεις του δημιούργησαν μονομερώς, ένα κλίμα στενής οικειότητας με το Στρητη (ΠΖ) ... και παράλληλα έθιξαν την ατομική αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα του εν λόγω Στρητη. Σε καμία περίπτωση οι πράξεις του δεν συνάδουν με την ιδιότητά του ως στέλεχος των Ενόπλων Δυνάμεων και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με συνήθη πειθαρχική ποινή.». Σε εκτέλεση του πρακτικού αυτού γνωμοδοτήσεως εκδόθηκε η υπ' αριθ. ... (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ) / .../26-9-2019 ήδη προσβαλλόμενη απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (Φ.Ε.Κ. .../11-10-2019), με την οποία ο αιτών εξέπεσε του βαθμού του, μεταφέρθηκε στην τάξη του Στρατιώτη και απολύθηκε από τις τάξεις του Στρατού Ξηράς, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 49 παρ. 3 του ν. δ/τος 4105/1960 (Φ.Ε.Κ. 151 τ. Α'), 14 του ν.2936/2001 (Φ.Ε.Κ. 166 τ. Α') και 50, 51 και 53 του ν. 3883/2010 (Φ.Ε.Κ. 167 τ. Α'), για τους λόγους που αναφέρονται στο ως άνω πρακτικό γνωμοδοτήσεως του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. 8. Επειδή, ο αιτών επιδιώκει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξεως, προβάλλοντας, όπως, εξάλλου, αυτός είχε προβάλλει και με τα από 21-6-2019 και από 10-9-2019 υπομνήματα, αντιστοίχως, τόσο ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. όσο και ενώπιον του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού

Συμβουλίου της Α.Σ.Δ.Ε.Ν., αντιστοίχως, ότι παραβιάσθηκε ουσιώδης τύπος της διαδικασίας λόγω της παραπομπής του ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου χωρίς προηγούμενη απολογία του επί του αποδιδόμενου σε αυτόν πειθαρχικού παραπτώματος. 9. Επειδή, όπως προκύπτει από τα εκτιθέμενα στην έβδομη σκέψη το από 30-4-2019 πόρισμα Ε.Δ.Ε. βάσει του οποίου ο αιτών παραπέμφθηκε ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου, εκδόθηκε χωρίς προηγουμένως ο αιτών να κληθεί σε απολογία. Εν όψει των ανωτέρω, η παραπομπή του αιτούντος ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου χωρίς προηγούμενη απολογία του για το αποδιδόμενο σ' αυτόν πειθαρχικό παράπτωμα ενώπιον του διενεργούντος την ένορκη διοικητική εξέταση, ανεξαρτήτως της εξετάσεως αυτού ως μάρτυρος κατά το στάδιο της διενεργούμενης ένορκης διοικητικής εξέτασης, καθιστά την προσβαλλόμενη πράξη ακυρωτέα, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην έκτη σκέψη, διότι παραβιάσθηκε ουσιώδης τύπος της διαδικασίας, λόγω της παραπομπής του αιτούντος ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου χωρίς προηγούμενη απολογία του, επί του αποδιδόμενου σ' αυτόν πειθαρχικού παραπτώματος και ως εκ τούτου, της μη παροχής στον αιτούντα της δυνατότητας αντίκρουσης των αιτιάσεων κατ' αυτού. Συνεπώς, για τον λόγο αυτόν, βασίμως προβαλλόμενο, πρέπει να ακυρωθεί η υπ' αριθ. ... (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ) / .../26-9-2019 απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (Φ.Ε.Κ. .../11-10-2019) και να αναπεμφθεί η υπόθεση στην Διοίκηση, προκειμένου να επανακριθεί αυτή, αφού προηγουμένως κληθεί ο αιτών σε απολογία από τον διενεργήσαντα την ένορκη διοικητική εξέταση, πριν αυτός εκδώσει το σχετικό πόρισμα. Κατόπιν δε αυτού, παρέλκει ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως. 10. Επειδή, εν όψει των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η υπό κρίση αίτηση, να ακυρωθεί η υπ' αριθ. ... (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ)/.../26-9-2019 απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (Φ.Ε.Κ. .../11-10-2019) και να αναπεμφθεί η υπόθεση στη Διοίκηση, προκειμένου να ενεργήσει τα νόμιμα, κατά τα εκτιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη. Περαιτέρω, πρέπει να διαταχθεί η απόδοση στον αιτούντα του καταβληθέντος παραβόλου, να επιβληθεί δε στο Ελληνικό Δημόσιο η δικαστική δαπάνη του αιτούντος, η οποία ανέρχεται στο ποσό των τετρακοσίων πενήντα τεσσάρων (454) ευρώ, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 36 παρ. 4 και 39 παρ. 1 του π. δ/τος 18/1989 (Φ.Ε.Κ. 8 τ. Α').

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ Δέχεται την αίτηση. Ακυρώνει την υπ' αριθ. ... (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ)/.../26-9-2019 απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (Φ.Ε.Κ. .../11-10-2019). Αναπέμπει την υπόθεση στην Διοίκηση, προκειμένου να ενεργήσει τα νόμιμα, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

ΔΕΦΑΘ 778/2019

«...Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα Σκέφθηκε κατά το Νόμο 1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (υπ' αριθμ. .../28.2.2017 Ειδικό Έντυπο Ηλεκτρονικού Παραβόλου). 2. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση επιδιώκεται η ακύρωση: α) του από 15.12.2016 πρακτικού γνωμοδοτήσεως του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, με το οποίο αφ' ενός μεν απερρίφθη προσφυγή του αιτούντος, πρώην Λοχία Ευέλπιδος, μαθητή της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων κατά του από 5.10.2016 πρακτικού του Πρωτοβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, αφ' ετέρου δε το ως άνω Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο γνωμοδότησε υπέρ της αποπομπής του αιτούντος από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, λόγω πειθαρχικών παραπτώματων, και β) της υπ' αριθμ. .../ 27.12.2016 αποφάσεως του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού, με την οποία ο αιτών, συνεπεία της ως άνω γνωμοδοτήσεως, αποπέμφθηκε από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων. 3. Επειδή, στο άρθρο 150 του β.δ/τος 312/1968 «Περί κυρώσεως του Σ.Κ.5-53 "Οργανισμός Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων» (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α'), το οποίο ίσχυε κατά τον εν προκειμένω κρίσιμο χρόνο, προ της καταργήσεώς του από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019, με το άρθρο 98 του π. δ/τος 50/2018 «Οργανισμός Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων» (Φ.Ε.Κ. 92 τ. Α'), ορίζονται τα εξής: «Αποπομπή: 1. Εύελπιδος διαγράφεται αποβαλλόμενος της Σχολής, δια διαταγής του Υπουργού Εθνικής Αμύνης: α. Δια παράβασιν του υπηρεσιακού καθήκοντος υπερβαίνουσας τα όρια των μικρότερων πειθαρχικών ποινών. β. Δια βαρέα πταίσματα περί την πειθαρχίαν και υπηρεσίαν. γ. Διά παραπτώματα αφορώντα τήν Στρατιωτικήν τιμήν. δ. Δι' ασυμβίβαστον προς την ιδιότητα και την αξιοπρέπειαν του Ευέλπιδος συμπεριφοράν. ε... 2... 3...». Περαιτέρω, στο άρθρο 152 του εν λόγω βασιλικού διατάγματος ορίζεται ότι: «Πρωτοβάθμιον Πειθαρχικόν

Συμβούλιον: 1. Ο Διοικητής της Σχολής φρονών ότι, Εύελπις υπέπεσεν εις παράπτωμά τι εκ των αναφερομένων εν άρθρ. 150 παρ. 1 του παρόντος Οργανισμού συγκαλεί το Πρωτοβάθμιον Πειθαρχικόν Συμβούλιον της Σχολής εις ο παραπέμπει τούτον με το ερώτημα της αποβολής. 2. Το Συμβούλιον τούτο αποτελείται εκ των: α. Υποδιοικητού της Σχολής. β. Διευθυντού Σπουδών Σχολής. γ. Δύο Ανωτέρων Αξιωματικών εν ενεργεία, εκ των Καθηγητών της Σχολής των μη υπηρετούντων εν αυτή, οριζομένων δια διαταγής του Γ.Ε.Σ. κατά την έναρξιν εκάστου Ακαδημαϊκού έτους και δι' ενιαύσιον θητείαν. δ. Διοικητού του οικείου Τάγματος Ευελπίδων... 3... 4... 5... 6...», ενώ στο άρθρο 155 του ίδιου βασιλικού διατάγματος ορίζεται ότι: «Δευτεροβάθμιον Συμβούλιον: 1. Ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης εντός δέκα ημερών από της λήψεως της δι' αναφοράς της Σχολής υποβληθείσης προσφυγής, περί ής το προηγούμενον άρθρον, συγκροτεί δια διαταγής του Δευτεροβάθμιον Συμβούλιον ενώπιον του οποίου παραπέμπει τον προσφυγόντα προς νέαν έρευναν της υποθέσεως, αποτελούμενον έκ των κάτωθι: α. Ενός Υποστρατήγου Όπλου ως Προέδρου. β. Ενός Ταξιάρχου Όπλου. γ. Δύο Συνταγματαρχών Όπλου και δ. Ενός Συμβούλου της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης φέροντος βαθμόν Ανωτέρου Αξιωματικού. 2. Δια της αυτής διαταγής ορίζονται εις Ανώτατος Αξιωματικός, εις Συνταγματάρχης Όπλου και εις Σύμβουλος της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, φέρων τον βαθμόν Ανωτέρου Αξιωματικού, ως αναπληρωματικά μέλη. 3. Δια την εξέτασιν των προσφυγών κατά των αποφάσεων του κατά το άρθρ. 153 του παρόντος Οργανισμού Πρωτοβαθμίου Συμβουλίου Κρίσεως Καταλληλότητος Ευελπίδων, το Δευτεροβάθμιον Συμβούλιον συγκροτείται κατά τ' ανωτέρω εφ' άπαξ προς κρίσιν απασών των προσφυγών, δι' αποφάσεως του Υπουργού Εθνικής Αμύνης εις το τέλος εκάστου Ακαδημαϊκού έτους. Δεν δύναται να ορισθή ως μέλος του άνω Συμβουλίου Αξιωματικός υπηρετών εν τη Σχολή. 5. Ως Εισηγητής άνευ ψήφου ορίζεται δια διαταγής του Διοικητού της Σχολής εις Ανώτερος Αξιωματικός της Διευθύνσεως Σπουδών, όστις και εκτελεί καθήκοντα Γραμματέως.6... 7...». Εξ άλλου, στο άρθρο 42 του ν. 2109/1992 «Ρύθμιση θεμάτων εκπαιδεύσεως, στρατολογίας, καταστάσεων προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 205 τ. Α'), ορίζονται τα εξής: «Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργούνται: α. Τα άρθρα 42-60 του ν. δ. 1400/1973 (ΦΕΚ 114 Α') όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 2 του ν. δ. 463/1974 (ΦΕΚ 172 Α'). β. Τα άρθρα 152 και 156 παρ. 1 και 3 του β. δ. 312/1968 (ΦΕΚ 99 Α'), καθώς και τα άρθρα 154 και

155 του διατάγματος αυτού κατά το μέρος που αφορούν στην πειθαρχική δίωξη των Ευελπίδων. γ... δ... ε... ια. Κάθε γενική ή ειδική διάταξη, που είναι αντίθετη με τις διατάξεις του νόμου αυτού ή ρυθμίζει με διαφορετικό τρόπο θέματα που καθορίζονται απ' αυτόν.».

4. Επειδή, στα άρθρα 40, 41, 49, 50, 51 και 52 του ΣΤ' Κεφαλαίου, υπό τον τίτλο «Πειθαρχικός Έλεγχος» του ν. 3883/2010 «Υπηρεσιακή εξέλιξη και ιεραρχία των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων - Θέματα διοίκησης των Ενόπλων Δυνάμεων, Στρατολογίας και συναφείς διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 167 τ. Α'), ορίζονται τα εξής: «Γενικές Διατάξεις: 1. Πειθαρχικός έλεγχος των στελεχών των ΕΔ ασκείται σε κάθε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των κανονισμών πειθαρχίας που ισχύουν ανά κλάδο των ΕΔ. 2. Η πειθαρχική δίωξη ασκείται αμελλητί και αρχίζει με την έκδοση της κλήσης σε απολογία ή την πράξη παραπομπής στο Πειθαρχικό Συμβούλιο και περατώνεται με τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο ή την έκδοση ανέκκλητης ενώπιον της διοίκησης απόφασης πειθαρχικού οργάνου. 3. Για τον καθορισμό και την επιμέτρηση της ποινής λαμβάνονται υπόψη: α. Η βαρύτητα της παράβασης και οι συνθήκες τέλεσης της. β. Τα σχετικά στοιχεία του ατομικού φακέλου του παραβάτη. γ. Όλες οι συντρέχουσες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις. (1) Επιβαρυντικές περιστάσεις είναι: (α) Η υποτροπή στην τέλεση ήδη διαπιστωθείσης παράβασης, (β) Η καθ' έξη παραβατική συμπεριφορά. (2) Ελαφρυντικές περιστάσεις είναι: (α) Η εν γένει καλή διαγωγή και έντιμη συμπεριφορά του παραβάτη. (β) Η επίδειξη ειλικρινούς μεταμέλειας και η προσπάθεια έμπρακτης μετάνοιας ή μείωσης των συνεπειών της παράβασης. (γ) Η διαπιστούμενη δικαιολογημένη νομική ή πραγματική πλάνη. (δ) Η δικαιολογημένη αγανάκτηση λόγω πρότερης άδικης συμπεριφοράς τρίτου. 4. ... 5... 6. Τα έγγραφα πειθαρχικού ελέγχου καταχωρούνται στους οικείους ατομικούς φακέλους. 7. Το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο εφόσον διαπιστώσει ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικής παράβασης συγκεντρώνει το σύνολο των σχετικών αποδεικτικών μέσων για τη διερεύνηση της υπόθεσης και αναλόγως των στοιχείων που προκύπτουν προβαίνει σε μία (1) από τις παρακάτω ενέργειες: α. Εκδίδει κλήση σε απολογία, η οποία υποβάλλεται από τον εγκαλούμενο εντός ρητής εύλογης προθεσμίας που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών (3) ημερών, ο δε εγκαλούμενος έχει δικαίωμα με αίτηση του να λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων της υπόθεσης... β. Παραπέμπει τον εγκαλούμενο ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. γ. Θέτει την υπόθεση στο αρχείο. 8. Για την εφαρμογή

της ανωτέρω παραγράφου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου να διατάξει τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις και κανονισμούς, για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού. 9... 10... 11... 12... 13...» (άρθρο 40), «Πειθαρχικά Συμβούλια: 1. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου για την πειθαρχική δίωξη Αξιωματικών του οικείου ΓΕ συγκροτούνται κατά μήνα Μάιο εκάστου έτους Πρωτοβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια (ΠΠΣ) και Δευτεροβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια (ΔΠΣ) με θητεία ενός (1) έτους, αποτελούμενα από πέντε (5) εν ενεργεία ανώτερους ή ανώτατους κατά περίπτωση Αξιωματικούς. Ο καθ' ύλην και κατά τόπο αριθμός των Πειθαρχικών Συμβουλίων κατά ΓΕ καθορίζεται με τον ίδιο τρόπο ανάλογα με τις ανάγκες και την οργάνωση του. Τα Πειθαρχικά Συμβούλια είναι αρμόδια για την επιβολή καταστατικών ποινών στο σύνολο του ανά κλάδο των ΕΔ στρατιωτικού προσωπικού. 2... 3... 4... 8. Η διαδικασία των παρόντων άρθρων περί Πειθαρχικών Συμβουλίων εφαρμόζεται για το σύνολο των Στελεχών των ΕΔ.» (άρθρο 41), «Διάσκεψη Πειθαρχικού Συμβουλίου: 1. Το Συμβούλιο μετά το πέρας της ανάκρισης διασκέπτεται προκειμένου να εκδώσει γνωμοδότηση επί των τεθέντων ερωτημάτων... 2... 3... 4... 5. Ο Πρόεδρος θέτει στο Συμβούλιο το ερώτημα ή τα ερωτήματα χωριστά με τη σειρά που είναι διατυπωμένα στην παραπεμπτική διαταγή. Επί κανενός άλλου ερωτήματος δεν μπορεί να γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο. 6. Για την κατάρτιση της γνωμοδοτήσεως για κάθε ερώτημα διεξάγεται φανερή ψηφοφορία, κατά την οποία ψηφίζουν τα μέλη του Συμβουλίου κατά σειρά από τον νεότερο προς τον αρχαιότερο και συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο αναγράφεται η αιτιολογημένη γνώμη του συνόλου των μελών, συμπεριλαμβανομένης της γνώμης της μειοψηφίας. Η γνώμη της πλειοψηφίας αποτελεί την απόφαση του Συμβουλίου και το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας αναγράφεται στο πρακτικό της συνεδρίασης. 7...» (άρθρο 49), «Γνωμοδότηση: 1. Για όλη τη διαδικασία που έλαβε χώρα ενώπιον του Συμβουλίου συντάσσεται πρακτικό Γνωμοδότησης που υπογράφεται από όλα τα μέλη. 2. Το πρακτικό αυτό περιλαμβάνει: α. Τον τόπο και τον χρόνο της συνεδρίασεως. β. Τα ονοματεπώνυμα και τους βαθμούς του Προέδρου, των μελών του Συμβουλίου, του Εισηγητή και του εγκαλούμενου και των μαρτύρων. γ. Τα στοιχεία της απόφασης συγκροτήσεως του Συμβουλίου, της πράξης παραπομπής σε αυτό και τους λόγους τυχόν αναβολών. δ. Την απολογία του εγκαλούμενου και συνοπτικά πρακτικά των μαρτυρικών καταθέσεων. ε. Τα τεθέντα ερωτήματα και τα αποτελέσματα

της ψηφοφορίας, συμπεριλαμβανομένων των αριθμών θετικών και αρνητικών ψήφων και την πλήρως και ειδικώς αιτιολογημένη γνώμη των μελών. 3. Το πρακτικό υποβάλλεται αμελλητί και σε τέσσερα (4) αντίγραφα μαζί με ολόκληρο το φάκελο της υποθέσεως από τον Πρόεδρο στον ασκούντα την πειθαρχική δίωξη. 4. Η γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι υποχρεωτική για τον αποφασίζοντα επί της ποινής.» (άρθρο 50), «Προσφυγή κατά της Γνωμοδότησης: 1. Προσφυγή κατά της γνωμοδότησης του ΠΠΣ μπορούν να ασκήσουν ο εγκαλούμενος με τη συνήθη διαδικασία ιεραρχικής υποβολής αναφορών και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη απευθείας προς τον Πρόεδρο του ΔΠΣ. Αυτοτελές δικαίωμα άσκησης προσφυγής έχει ο κάθε εγκαλούμενος και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη... 2. Η άσκηση της προσφυγής επιτρέπεται εντός προθεσμίας δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης στους δικαιούμενους της γνωμοδότησης του ΠΠΣ... 3. Σε περίπτωση άπρακτης παρόδου της ανωτέρω προθεσμίας: α. Εφόσον το ΠΠΣ έχει προτείνει την επιβολή καταστατικής ποινής, η γνωμοδότηση του καθίσταται εκτελεστή και ανέκκλητη ενώπιον της Διοίκησης. β...» (άρθρο 51), «Δευτεροβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια: 1. Το ΔΠΣ επιλαμβάνεται των υποθέσεων που παραπέμπονται σε αυτό για επανεξέταση και ενεργεί περαιτέρω κατά τη διαδικασία του ΠΠΣ, σύμφωνα με τα παραπάνω άρθρα. 2... 3...» (άρθρο 52). 5. Επειδή, από τις προαναφερόμενες διατάξεις προκύπτει ότι οι επιβαλλόμενες πειθαρχικές ποινές πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένες, υπό την έννοια ότι πρέπει να διαλαμβάνουν ειδικώς και συγκεκριμένως τα συνιστώντα το αποδιδόμενο πειθαρχικό παράπτωμα πραγματικά περιστατικά και τα στοιχεία που θεμελιώνουν την υπαιτιότητα του τιμωρηθέντος (βλ. ΣτΕ 4903/1995, 4632/1995, 2300/1993, 1712/1991, 299/1989). 6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα εξής: Με την υπ' αριθμ. .../ 18.11.2015 διαταγή του Διοικητή της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων διετάχθη η διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης για την διευκρίνιση των συνθηκών κάτω από τις οποίες αφαιρέθηκαν ηλεκτρονικά μέσω των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών Ευελπίδων του ... Λόχου Ευελπίδων χρηματικά ποσά με τα οποία έγιναν ηλεκτρονικές αγορές από διάφορα καταστήματα της περιοχής Αττικής. Ακολούθησε η διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης, για την οποία συντάχθηκε το από 17.6.2016 πόρισμα του διενεργήσαντος αυτήν Ταγματάρχη Πεζικού ..., το οποίο πρότεινε την παραπομπή του αιτούντος, Λοχία – Εύελπη της 4ης τάξεως της Στρατιωτικής Σχολής

Ευελπίδων, ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου, με το ερώτημα της αποπομπής από την Σχολή, για πειθαρχικά παραπτώματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 150 παρ. 1γ και 1δ του β. δ/τος 312/1968 (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α΄). Στη συνέχεια, με την υπ' αριθμ. .../13.9.2016 διαταγή του ασκούντος την πειθαρχική δίωξη Διοικητή της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, ο αιτών παραπέμφθηκε ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου για παράπτωμα που αφορά την στρατιωτική τιμή, καθώς και ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα και την αξιοπρέπεια του Ευέλπιδος συμπεριφορά. Το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο γνωμοδότησε με το από 5.10.2016 πρακτικό του, παμψηφεί, υπέρ της αποπομπής του αιτούντος από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, για πειθαρχικά παραπτώματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 150 παρ. 1γ και 1δ του β. δ/τος 312/1968 (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α΄), ήτοι ως υπαίτιου για την αφαίρεση χρηματικών ποσών ηλεκτρονικά μέσω των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών Ευελπίδων του ... Λόχου Ευελπίδων. Κατά του ως άνω πρακτικού, ο αιτών άσκησε προσφυγή και με την υπ' αριθμ. .../8.11.2016 διαταγή του Διοικητού του Β΄ Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού, ο αιτών παραπέμφθηκε ενώπιον του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, με το ερώτημα της αποπομπής από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, για πειθαρχικά παραπτώματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 150 παρ. 1γ και 1δ του β. δ/τος 312/1968 (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α΄). Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, με το από 15.12.2016 πρακτικό αυτού, παμψηφεί, αφ' ενός μεν απέρριψε την ως άνω προσφυγή του αιτούντος, αφ' ετέρου δε, γνωμοδότησε υπέρ της αποπομπής του από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, για πειθαρχικά παραπτώματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 150 παρ. 1γ και 1δ του β. δ/τος 312/1968 (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α΄), με την εξής αιτιολογία «... Από την ενώπιον του Συμβουλίου διαδικασία, τις καταθέσεις των μαρτύρων, τα ουσιώδη έγγραφα των φακέλων της υπόθεσης και την απολογία του εγκαλουμένου, προέκυψε ότι ο ... του ... (ΑΜ:...), αφαίρεσε παράνομα ηλεκτρονικά μέσω των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών Ευελπίδων του ... Λόχου Ευελπίδων, χρηματικά ποσά, το ύψος των οποίων ανέρχεται στα χίλια εξακόσια ενενήντα οκτώ Ευρώ και πενήντα λεπτά (1698,50 Ευρώ), με τα οποία έγιναν ηλεκτρονικές αγορές από διάφορα καταστήματα στις περιοχές Αττικής και Κρήτης, κατά το χρονικό διάστημα Οκτωβρίου - Νοεμβρίου το έτος 2015, όπως παρακάτω: α. Από την (ΕΙ), τώρα ΕΙΙ ... του ... με (ΑΜ:...), το ποσό των 56,00 ευρώ, σύμφωνα με τα στοιχεία παραγγελιών, από την ιστοσελίδα του

καταστήματος «fit.gr», με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος (συμπληρώματα διατροφής), την Κυριακή 11 20: 45 Οκτ 2015 και ημερομηνία παραλαβής αυτού την Παρασκευή 16 15: 33 Οκτ 2015, σύμφωνα με το αποδεικτικό παραλαβής «courier» (Γενική Ταχυδρομική), όπου αναφέρεται ως παραλήπτης το ονοματεπώνυμο και ο αριθμός ταυτότητας του εγκαλουμένου. Επίσης σύμφωνα με την μαρτυρία της ... (υπαλλήλου του καταστήματος ταχυμεταφορών), η ίδια δηλώνει ότι έκανε ταυτοπροσωπία του παραλήπτη, και η εγγραφή του ονοματεπώνυμου και του αριθμού ταυτότητας του παραλήπτη στο έντυπο αναζήτησης αποστολής, εγγράφηκε από την ίδια, κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του παραλήπτη. Αυτό σημαίνει ότι η εγγραφή του ονοματεπώνυμου ... και του αριθμού ταυτότητας ... στο Έντυπο αναζήτησης αποστολής εγγράφηκε κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του ΛΕΙV/ης .... β. Από τον (ΕΙΙΙ), τώρα ΔΕΙV ... του ... με (ΑΜ ...): (1) Το ποσό των 789,00 ευρώ, όπου προέβη την 11 Νοε 2015, σε ηλεκτρονική αγορά προϊόντων (αγορά ανταλλακτικά μηχανών), από την εταιρεία «...», και σύμφωνα με το από 27/01/16 έγγραφο της Τράπεζας ..., το οποίο αναφέρει ότι κατόπιν διερευνήσεως από την Τράπεζα, διαπιστώθηκε ότι η αγορά δεν έγινε από τον ίδιο (...). (2) Το ποσό των 129,00 ευρώ, όπου προέβη σε ηλεκτρονική αγορά προϊόντων (συμπληρώματα διατροφής) από την εταιρεία «fit.gr», με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος την Τετάρτη 11 12:52 Νοε 2015, σύμφωνα με τα στοιχεία παραγγελιών από την ιστοσελίδα του καταστήματος «fit.gr», με ηλεκτρονικό μήνυμα επιβεβαιώσεως της παραγγελίας, όπου αναφέρεται το ονοματεπώνυμο και η δνση του εγκαλουμένου και σύμφωνα με το αποδεικτικό παραλαβής «courier» (Γενική Ταχυδρομική), με ημερομηνία παραλαβής του προϊόντος την Παρασκευή 13 15:44 Νοε 2015, που αναφέρεται ως παραλήπτης το ονοματεπώνυμο και ο αριθμός ταυτότητας του εγκαλουμένου. Σύμφωνα με το από 27/01/16 έγγραφο της Τράπεζας ..., που αναφέρει ότι κατόπιν διερευνήσεως από την Τράπεζα, διαπιστώθηκε ότι η αγορά δεν έγινε από τον ίδιο (...). Επίσης σύμφωνα με την μαρτυρία της ... (υπαλλήλου του καταστήματος ταχυμεταφορών), η ίδια δηλώνει ότι έκανε ταυτοπροσωπία του παραλήπτη, και η εγγραφή του ονοματεπώνυμου και του αριθμού ταυτότητας του παραλήπτη στο έντυπο αναζήτησης αποστολής, εγγράφηκε από την ίδια, κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του παραλήπτη. Αυτό σημαίνει ότι η εγγραφή του ονοματεπώνυμου ... και του αριθμού ταυτότητας ... στο έντυπο αναζήτησης αποστολής εγγράφηκε κατόπιν επιδείξεως

του δελτίου ταυτότητας του ΛΕΙV/ης .... (3) Το ποσό των 87,00 ευρώ, όπου προέβη σε ηλεκτρονική αγορά προϊόντων (συμπληρώματα διατροφής) από την εταιρεία «fit.gr», με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος την Τετάρτη 11 09: 37 Νοε 2015, σύμφωνα με τα στοιχεία παραγγελιών από την ιστοσελίδα του καταστήματος «fit.gr» με ηλεκτρονικό μήνυμα επιβεβαιώσεως της παραγγελίας, όπου αναφέρεται ως παραλήπτης το ονοματεπώνυμο και η δνση του εγκαλουμένου και με αποδεικτικό παραλαβής «courier» (Γενική Ταχυδρομική), με ημερομηνία παραλαβής του προϊόντος την Παρασκευή 13 15:44 Νοε 2015, πού αναφέρεται ως παραλήπτης το ονοματεπώνυμο και ο αριθμός ταυτότητας του εγκαλουμένου. Σύμφωνα με το από 27/01/16 έγγραφο της Τράπεζας ..., που αναφέρει ότι κατόπιν διερευνήσεως από την Τράπεζα, διαπιστώθηκε ότι η αγορά δεν έγινε από τον ίδιο (...). Επίσης κατόπιν μαρτυρίας της ... (υπαλλήλου του καταστήματος ταχυμεταφορών), όπου η ίδια δηλώνει ότι η αναγραφή του ονοματεπώνυμου και του αριθμού ταυτότητας του παραλήπτη εφόσον δεν αναγράφονται στο συνοδευτικό δελτίο ταχυμεταφοράς, σημαίνει ότι αναγράφηκαν από την υπάλληλο βάρδιας του καταστήματος κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του παραλήπτη. (4) Το ποσό των 30,00 ευρώ, όπου προέβη την 11 Νοε 2015, σε ηλεκτρονική αγορά προϊόντων (τηλεφωνίας) από την εταιρεία «...gr», και σύμφωνα με το από 27/01/16 έγγραφο της Τράπεζας ..., που αναφέρει ότι κατόπιν διερευνήσεως από την Τράπεζα, διαπιστώθηκε ότι η αγορά δεν έγινε από τον ίδιο (...). γ. Από το (ΔΕΙV), τώρα Ανθλόγ (ΠΖ) ... του ... με (ΑΜ: ...): (1) Το ποσό των 109,00 ευρώ, με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος την Τετάρτη 07 20:37 Οκτ 2015, όπως αυτό προκύπτει από το «fax» του καταστήματος «... E-Shop», με τα στοιχεία πληρωμής (αγορά 1 συσκευής κινητού τηλεφώνου), όπου στα στοιχεία αγοραστή αναφέρονται: το ονοματεπώνυμο, το τηλέφωνο, η δνση και το email του εγκαλουμένου. (2) Το ποσό των 172,70 ευρώ, όπως προκύπτει από το έντυπο με τα στοιχεία παραγγελίας με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος (συμπληρώματα διατροφής), την Πέμπτη 08 17:56 Οκτ 2015 ,με ημερομηνία παραλαβής αυτού το Σάββατο 10 Οκτ 2015, καθώς και απόδειξη λιανικής πωλήσεως του καταστήματος «...», όπου στα στοιχεία αγοραστή αναφέρονται: το ονοματεπώνυμο, το τηλέφωνο, η δνση και τα στοιχεία του εγκαλουμένου. (3) Το ποσό των 68,00 ευρώ, όπως προκύπτει από την έκθεση εξετάσεως του ιδιώτη μάρτυρα ... (ιδιοκτήτη ηλεκτρονικού καταστήματος «fit.gr»), με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος (συμπληρώματα διατροφής), την Κυριακή 11 20:37 Οκτ

2015, με ηλεκτρονικό μήνυμα επιβεβαιώσεως της παραγγελίας, όπου στα στοιχεία παραλήπτη αναφέρεται το ονοματεπώνυμο και η δνση του εγκαλουμένου και σύμφωνα με το αποδεικτικό παραλαβής «courier» (Γενική Ταχυδρομική) με ημερομηνία παραλαβής αυτού την Παρασκευή 16 15:33 Οκτ 2015, όπου στα στοιχεία παραλήπτη αναφέρεται το ονοματεπώνυμο και ο αριθμός ταυτότητας του εγκαλουμένου. Επίσης σύμφωνα με την μαρτυρία της ... (υπαλλήλου του καταστήματος ταχυμεταφορών), η ίδια δηλώνει ότι έκανε ταυτοπροσωπία του παραλήπτη, και η εγγραφή του ονοματεπώνυμου και του αριθμού ταυτότητας του παραλήπτη στο έντυπο αναζήτησης αποστολής, εγγράφηκε από την ίδια, κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του παραλήπτη. Αυτό σημαίνει ότι η εγγραφή του ονοματεπώνυμου ... και του αριθμού ταυτότητας ... στο έντυπο αναζήτησης αποστολής εγγράφηκε κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του ΛΕΙV/ης .... δ. Από την (ΕΙV), τώρα Ανθλόγ (ΠΖ) ... του ... με (ΑΜ:...) ,το ποσό των 257,80 ευρώ, με ημερομηνία παραγγελίας του προϊόντος (αθλητικά είδη), την Τετάρτη 07 18:48 Οκτ 2015, όπως προκύπτει από την Έκθεση εξετάσεως του ιδιώτη μάρτυρα ... (νόμιμου εκπροσώπου της εταιρείας «... ΑΕ», του ηλεκτρονικού καταστήματος «...gr») και σύμφωνα με το ηλεκτρονικό μήνυμα επιβεβαιώσεως της παραγγελίας που αναφέρονται: το ονοματεπώνυμο, το τηλέφωνο, το e-mail και η δνση κατοικίας του εγκαλουμένου και σύμφωνα με την αναζήτηση αποστολής «courier» (Γενική Ταχυδρομική), με ημερομηνία παραλαβής του προϊόντος το Σάββατο 10 14:45 Οκτ 2015, που ως στοιχεία παραλήπτη αναφέρεται το ονοματεπώνυμο του εγκαλουμένου...». Κατόπιν της ως άνω γνωμοδότησεως, με την υπ' αριθμ. .../27.12.2016 απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού αποφασίσθηκε η αποπομπή του αιτούντος από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων για βαριά πταίσματα περί την πειθαρχία και την υπηρεσία, καθώς και για ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα και την αξιοπρέπεια του Ευέλπιδος συμπεριφορά, για τους λόγους που αναφέρονται στην ως άνω από 15.12.2016 γνωμοδότηση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου. 7. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως προβάλλεται ότι το προσβαλλόμενο από 15.12.2016 πρακτικό γνωμοδότησης του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι ακυρωτέο, λόγω μη νόμιμης συγκρότησης του εν λόγω Πειθαρχικού Συμβουλίου, βάσει των διατάξεων του άρθρου 155 του β. δ/τος 312/1968 (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α'), δεδομένου ότι το εν λόγω άρθρο αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 2 του Συντάγματος, που επιβάλλουν τον σεβασμό

και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, 5, που διασφαλίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και της σταδιοδρομίας κάθε πολίτη, καθώς και στην αρχή του Κράτους Δικαίου. Ο εν λόγω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος, ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, δεδομένου ότι το άρθρο 155 του β. δ/τος 312/1968 έχει καταργηθεί με το άρθρο 42 περ. β' του ν. 2109/1992 (Φ.Ε.Κ. 205 τ. Α'), η δε συγκρότηση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου έγινε βάσει των διατάξεων του άρθρου 41 του ν. 3883/2010 (Φ.Ε.Κ. 167 τ. Α'), όπως προκύπτει από την υπ' αριθμ. .../8.11.2016 παραπεμπτική διαταγή του Διοικητού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού. 8. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις στερούνται νομίμου αιτιολογίας. Ο εν λόγω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Τούτο δε, διότι στην προσβαλλομένη Γνωμοδότηση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου παρατίθενται αναλυτικά, κατά τόπο, χρόνο και συνθήκες τέλεσης, όλα τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία στηρίχθηκε η κρίση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου και τα οποία συνιστούν τα αποδιδόμενα στον αιτούντα πειθαρχικά παραπτώματα, ήτοι βαριά πταίσματα περί την πειθαρχία και την υπηρεσία, καθώς και ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα και την αξιοπρέπεια του Ευέλπιδος συμπεριφορά, λόγω της αφαιρέσεως υπ' αυτού παρανόμως, ηλεκτρονικά μέσω των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών Ευελπίδων του ... Λόχου Ευελπίδων, χρηματικών ποσών, συνολικού ύψους χιλίων εξακοσίων ενενήντα οκτώ ευρώ και πενήντα λεπτών (1698,50 ευρώ), με τα οποία έγιναν ηλεκτρονικές αγορές από διάφορα καταστήματα στις περιοχές Αττικής και Κρήτης, κατά το χρονικό διάστημα Οκτωβρίου - Νοεμβρίου του έτους 2015, πειθαρχικά παραπτώματα, τα οποία δικαιολογούν πλήρως την αποπομπή του αιτούντος από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο άρθρου 150 παρ. 1γ και 1 δ του β. δ/τος 312/1968 (Φ.Ε.Κ. 99 τ. Α'). Η κρίση δε αυτή του ως άνω Πειθαρχικού Συμβουλίου περί αποβολής του αιτούντος από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων εξηνέχθη μετά από επισταμένη μελέτη, εκτίμηση και αξιολόγηση των στοιχείων της πειθαρχικής διαδικασίας και η γνωμοδότησή του, η οποία βρίσκει έρεισμα σε συγκεκριμένα στοιχεία του πειθαρχικού φακέλου, που αναφέρονται ρητώς σ' αυτή (καταθέσεις μαρτύρων, απολογία του αιτούντος, πόρισμα της ένορκης διοικητικής εξέτασης), αιτιολογείται επαρκώς, τόσο ως προς την διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν τα ανωτέρω αποδιδόμενα στον αιτούντα

πειθαρχικά παραπτώματα, όσο και ως προς την επιβλητέα πειθαρχική ποινή. Ειδικότερα, η κρίση του εν λόγω Πειθαρχικού Συμβουλίου ευρίσκει έρεισμα στο γεγονός ότι ο αιτών αφείρεσε παρανόμως, ηλεκτρονικά μέσω των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών Ευελπίδων του ... Λόχου Ευελπίδων, χρηματικά ποσά, συνολικού ύψους χιλίων εξακοσίων ενενήντα οκτώ ευρώ και πενήντα λεπτών (1698,50 ευρώ), με τα οποία έγιναν ηλεκτρονικές αγορές από διάφορα καταστήματα στις περιοχές Αττικής και Κρήτης, στα δε σχετικά αποδεικτικά παραλαβής «courier» της Γενικής Ταχυδρομικής αναφέρεται ως παραλήπτης το ονοματεπώνυμο και ο Αριθμός ταυτότητας του αιτούντος, ενώ σύμφωνα με την κατάθεση της υπαλλήλου του καταστήματος ταχυμεταφορών ..., αυτή πριν την παράδοση των αγορασθέντων έλεγχε τα στοιχεία του παραλήπτη και η εγγραφή του ονοματεπώνυμου «...» και του αριθμού ταυτότητας ... στο έντυπο αναζήτησης αποστολής έγινε από την ίδια κατόπιν επιδείξεως του δελτίου ταυτότητας του αιτούντος. Εξ άλλου, ελήφθησαν υπ' όψιν από το Πειθαρχικό Συμβούλιο τυχόν υπάρχουσες ελαφρυντικές περιστάσεις. Κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη γνωμοδότηση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, καθώς και η ερειδόμενη στη γνωμοδότηση αυτή, επίσης προσβαλλόμενη, υπ' αριθμ. .../27.12.2016 απόφαση του Διευθυντού του Β' Κλάδου του Γενικού Επιτελείου Στρατού, με την οποία αποπέμφθηκε ο αιτών από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένες και όλα τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα. 9. Επειδή, τέλος, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη γνωμοδότηση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου εξεδόθη κατά πλάνη περί τα πράγματα. Ο εν λόγω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, δεδομένου ότι από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ελήφθησαν υπόψη όλα τα στοιχεία της πειθαρχικής διαδικασίας τόσο για την διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν τα ως άνω αποδιδόμενα στον αιτούντα πειθαρχικά παραπτώματα όσο και για την επιβλητέα σ' αυτόν πειθαρχική ποινή, ενώ περαιτέρω, η εκτίμηση της αξιοπιστίας των μαρτυρικών καταθέσεων και γενικά των αποδεικτικών στοιχείων ανάγεται στην ανέλεγκτη ακυρωτικά ουσιαστική κρίση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου (πρβλ. ΣτΕ 927/2015, 75/2015, 1675/2013, 4651/2012, 3360/2002, 3359/2002, 302/1998, 2785/1997, 161/1993). 10. Επειδή, εν όψει των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθεί η υπό κρίση αίτηση. Περαιτέρω, πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, να

επιβληθεί δε στον αιτούντα η δικαστική δαπάνη του Ελληνικού Δημοσίου, ποσού διακοσίων δεκατεσσάρων (214) ευρώ, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 36 παρ. 4 και 39 παρ. 1 του π. δ/τος 18/1989 (Φ.Ε.Κ. 8 τ. Α'), 275 παρ. 4γ' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999 – Φ.Ε.Κ. 97 τ. Α'), 4 παρ. 1 εδαφ. στ' του ν. 702/1977 (Φ.Ε.Κ. 268 τ. Α'), όπως το εν λόγω εδάφιο προστέθηκε με το άρθρο 50 του ν. 3659/2008 (Φ.Ε.Κ. 77 τ. Α') και του Παραρτήματος Ι περιπτ. Γ' του ν. 4194/2013 «Κώδικας Δικηγόρων» (Φ.Ε.Κ. 208 τ. Α'). ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ Απορρίπτει την αίτηση. Διατάσσει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Επιβάλλει στον αιτούντα την δικαστική δαπάνη του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία ανέρχεται στο ποσό των διακοσίων δεκατεσσάρων (214) ευρώ.

ΔΕΦΑΘ 251/2020

«...1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. τα με αρ. ... και ... έντυπα παράβολα δημοσίου). 2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται από τον αιτούντα, Αρχιλοχία Μηχανικού Εθελοντή Μακράς Θητείας, η ακύρωση της υπ' αριθμ.../11 Αυγ. 2016 πράξεως του Διοικητή του Δ' Σώματος Στρατού «...», με την οποία απορρίφθηκε η από 6.7.2016 μη υπηρεσιακή αναφορά παραπόνων του κατά της υπ' αριθμ.../29.3.2016 αποφάσεως του Διοικητή της ... Μ/Κ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ “...” περί επιβολής σε βάρος του πειθαρχικής ποινής 15νθήμερης φυλάκισης. 3. Επειδή, στο άρθρο 63 του π.δ. 130/1984 με τον τίτλο «Κύρωση του Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας στο Στρατό» (ΦΕΚ Α' 42) Ορίζεται ότι: «1. Πειθαρχικά παραπτώματα είναι οι πράξεις, που τιμωρούνται με πειθαρχικές ποινές. Στην έννοια της λέξεως "πράξη" περιλαμβάνεται και η παράλειψη οφειλόμενης ενεργείας. 2. Πειθαρχικά παραπτώματα θεωρούνται και σαν τέτοια τιμωρούνται, με βάση τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού: α. Από ανώτερο προς τους κατώτερους του:... β. ... γ. Από κάθε στρατιωτικό. 1) .... 2) ..... 3) ... 4) ..... η ανάρμοστη συμπεριφορά .....». Στην συνέχεια, στο άρθρο 64 του ίδιου Κανονισμού ορίζεται στην παρ. 3 ότι: «Με τις πειθαρχικές ποινές τιμωρούνται οι πράξεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η έλλειψη δόλου ή κακής θελήσεως είναι ελαφρυντική περίπτωση, αλλά δεν απαλλάσσει την πράξη από το πειθαρχικά αξιόποινο» και στην παρ. 6 ότι: «Για τον

καθορισμό της ποινής που πρέπει να επιβληθεί και για να ορισθεί το μέγεθός της, εξετάζεται από αυτόν που την επιβάλλει η βαρύτητα του παραπτώματος ανάλογα με:

α)...β) Τον κλονισμό που έγινε ή που θα μπορούσε να γίνει από το παράπτωμα, στην τάξη και γενικά στην πειθαρχία της Μονάδας. γ) Τα περιστατικά της παρ. 2 του άρθρου 63 καθώς και τις υποκειμενικές συνθήκες του παραβάτη που αναφέρονται σ' όλο το άρθρο». Τέλος, στην παρ. 1 του άρθρου 69 ορίζεται ότι: «Οι πειθαρχικές ποινές, που επιβάλλονται στους οπλίτες, είναι η στέρηση άδειας εξόδου, ο περιορισμός, η κράτηση, η φυλάκιση και η αυστηρή φυλάκιση» και στην παρ. 11 του ίδιου άρθρου ότι: «Η ποινή της φυλακίσεως επιβάλλεται για τιμωρία βαρύτερων παραπτωμάτων κατά της πειθαρχίας».

4. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Ο αιτών Υπαξιωματικός, Αρχιλοχίας Μηχανικού, Εθελοντής Μακράς Θητείας (Ε.Μ.Θ.), από 23.7.2010 υπηρετούσε στον 3ο Λόχο Μηχανικού (...) στο ... Έβρου. Στις 14.10.2015 είχε οριστεί υπεύθυνος για την επιστροφή 2 αρμάτων διάσπασης ναρκοπεδίων (Δ/Ν), που συμμετείχαν στην ΤΑΜΣ «ΠΑΡΜΕΝΙΩΝ-15», από το Στρατόπεδο «...» στο Στρατόπεδο «...» έδρα του ..., με τη χρησιμοποίηση αρματοφορέων του ... ΤΜΕ. Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης εργασιών φόρτωσης τεθωρακισμένων οχημάτων σε αρματοφορείς στο ως άνω στρατόπεδο, σύμφωνα με τις αναφερόμενες αναλυτικά στο από 26.2.2016 Πόρισμα της διενεργηθείσας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (Ε.Δ.Ε.), (η οποία διατάχθηκε με την υπ' αρ. .../4.12.2015 Διαταγή του Διοικητή της ... Μ/Κ ΤΑΞ-«...») μαρτυρικές καταθέσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι καταθέσεις των Διοικητών των δύο Μονάδων, Ταγματάρχη (ΜΧ) ..., Διοικητή του 3ου ΛΜΧ (όπου υπηρετούσε ο αιτών) και του Αντισυνταγματάρχη (ΕΜ) ..., Διοικητή του ... ΤΜΕ, ο ανωτέρω Υπαξιωματικός (αιτών) διαπληκτίστηκε με τον ΕΠΟΠ Λοχία (ΕΜ) ..., που υπηρετούσε στο ... ΤΜΕ. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις καταθέσεις των αυτοπτών μαρτύρων: ΕΜΘ Επιλοχία (ΕΜ) ..., ΕΠΟΠ Λχία (ΕΜ) ... και ΕΠΟΠ Λοχία (ΕΜ) ..., ο αιτών, όταν ενημερώθηκε για την εισήγηση των οδηγών των αρματοφορέων στο Διοικητή του ... ΤΜΕ να μην πραγματοποιηθεί το δρομολόγιο προς το Στρατόπεδο «...» εκνευρίστηκε και διαμαρτυρήθηκε εντόνως. Στη συνέχεια, ο ως άνω ΕΠΟΠ Λοχίας ..., απευθυνόμενος στους υπόλοιπους οδηγούς των αρματοφορέων του ... ΤΜΕ, που συμμετείχαν στη μεταφορά μέσω των Μονάδων –Ανεξ. Υπομονάδων της 3 Μ/Κ ΤΑΞ, είπε τα εξής: «Εμείς προσπαθούμε να τους εξυπηρετήσουμε και αυτοί μας βρίζουν». Κατόπιν αυτού ο αιτών,

σύμφωνα με τις ίδιες καταθέσεις των αυτοπτών μαρτύρων, απευθυνόμενος στον τελευταίο του είπε τα εξής: «Για δεξ που θα μας πει το μουςουλμανάκι τι θα κάνουμε», επιδεικνύοντας, κατά το εν λόγω Πόρισμα της ΕΔΕ ανάρμοστη συμπεριφορά, επικαλούμενος με υποτιμητικό τρόπο τα θρησκευτικά πιστεύω του ως άνω ΕΠΟΠ, με πρόθεση να μειώσει την προσωπικότητά του, χωρίς να έχει προκληθεί με οποιονδήποτε τρόπο από αυτόν. Ακολούθως, με την υπ' αριθμ.../29.3.2016 απόφαση του Διοικητή της ... Μ/Κ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ «...», αφού λήφθηκε υπόψη το πόρισμα της προαναφερθείσας ΕΔΕ και αφού ο εν λόγω Υπαξιωματικός κλήθηκε σε απολογία και κατέθεσε σχετικό απολογητικό υπόμνημα (βλ. το από 18.3.2016 απολογητικό του υπόμνημα και την από 28.3.2016 σχετική αναφορά του), επιβλήθηκε σ' αυτόν, πειθαρχική ποινή 15νθήμερης φυλάκισης, με την αιτιολογία ότι: «...στις 14 Οκτ. 15, επέδειξε ανάρμοστη συμπεριφορά, επικαλούμενος με υποτιμητικό τρόπο τα θρησκευτικά πιστεύω του ΕΠΟΠ Λχία (ΕΜ) ... . της δύναμης του ... ΤΜΕ, με πρόθεση να μειώσει την προσωπικότητα αυτού, σύμφωνα με το πόρισμα της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) που διενεργήθηκε. Η πράξη του αυτή συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, σύμφωνα με τη διάταξη του ΣΚ 20-1, άρθρο 63 παρ. 2γ'(4) ....». Κατά της εν λόγω αποφάσεως ο αιτών υπέβαλε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 77 και 78 του ΠΔ/τος 130/1984 (ΦΕΚ Α 42) τις από 19.4.2016, 20.5.2016 και 6.7.2016 αναφορές παραπόνων (σε πρώτο, δεύτερο και τρίτο βαθμό κρίσης), οι οποίες απερίφθησαν ως αβάσιμες με την υπ' αριθμ. .../1ο ΕΓ απόφαση του Διοικητή της 3 Μ/Κ ΤΑΞ (η πρώτη), την υπ' αρ. ... (η δεύτερη) και με την υπ' αρ. .../11 Αυγ. 2016 πράξη του Διοικητή του Δ' Σώματος Στρατού «...»(η τρίτη), η οποία προσβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως. 5. Επειδή, το πειθαρχικό παράπτωμα της ανάρμοστης συμπεριφοράς που αποδίδεται στον αιτούντα προσδιορίζεται επαρκώς στο αιτιολογικό της αποφάσεως του Διοικητή που επέβαλε την εν λόγω πειθαρχική ποινή, η οποία επικυρώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση. Για την έκδοση δε της εν λόγω αποφάσεως λήφθηκε υπόψη το πόρισμα της διενεργηθείσας σχετικώς Ε.Δ.Ε, όπου περιγράφονται αναλυτικά τόσο οι συνθήκες, υπό τις οποίες έλαβε χώρα το φραστικό επεισόδιο μεταξύ αυτού και του Λοχία ..., όσο και το ακριβές περιεχόμενο αυτού, για τη σύνταξη του οποίου ελήφθησαν υπόψη οι καταθέσεις των αυτοπτών μαρτύρων καθώς και αυτές των Διοικητών των Μονάδων όπου υπηρετούσε τόσο ο αιτών όσο και ο έτερος υπαξιωματικός. Συνεπώς, απορριπτέος τυγχάνει ο

προβαλλόμενος με την υπό κρίση αίτηση λόγος ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης δεν είναι νόμιμη και επαρκής και δεν ευρίσκει έρεισμα στα στοιχεία του φακέλου. Επίσης, απορριπτέος είναι και ο προβαλλόμενος ισχυρισμός του ότι η εν λόγω πράξη είναι ακυρωτέα λόγω του ότι, κατά παράβαση των ισχυουσών διατάξεων, απερρίφθη το αίτημα διενέργειας συμπληρωματικής Ε.Δ.Ε. προκειμένου να εξετασθούν οι προταθέντες από αυτόν αυτόπτες μάρτυρες. Και τούτο διότι η πρόταση εξετάσεως των εν λόγω μαρτύρων έγινε μετά την ολοκλήρωση της διενεργηθείσας Ε.Δ.Ε., κατά την οποία κλήθηκε και ο ίδιος να καταθέσει χωρίς όμως να προτείνει άλλους μάρτυρες, ενώ εξάλλου, με την υπ' αρ. ... πράξη του χορηγήθηκαν (κατόπιν αιτήσεώς του) αντίγραφα του φακέλου της διενεργηθείσας ΕΔΕ και τάχθηκε σ' αυτόν προθεσμία τριών ημερών για να υποβάλει τη διοικητική του απολογία. Συνεπώς, με νόμιμη αιτιολογία απερρίφθη το εν λόγω αίτημά του που υπεβλήθη μετά την ολοκλήρωση της σχετικής πειθαρχικής διαδικασίας, ενόψει μάλιστα και του ότι δεν πρόκειται περί οψιγενών στοιχείων. Τέλος, και ο ισχυρισμός του περί του ότι δεν περιλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου έγγραφη αναφορά του Λοχία ..., είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο (ανεξαρτήτως του ότι στην υπ' αριθμ. .../16.6.2016 απόφαση του Διοικητή της XVI Μ/Κ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΠΕΖΙΚΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ αναφέρεται ότι υπεβλήθη τέτοια αναφορά στις 20.10.2015), ενόψει του ότι από τις διατάξεις του άρθρου 40 παρ. 8 του ν. 3883/2010 συνάγεται ότι δεν απαιτείται τέτοια αναφορά αφού το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο επιλαμβάνεται εφόσον διαπιστώσει ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικής παράβασης, δυνάμενο να διατάξει τη διενέργεια ΕΔΕ για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού. 6. Επειδή, κατ' ακολουθία των ανωτέρω, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί, να καταπέσει υπέρ του Δημοσίου το κατατεθέν παράβολο και να επιβληθεί στον αιτούντα η δικαστική δαπάνη του Δημοσίου, ανερχόμενη σε 214 ευρώ. ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ Απορρίπτει την αίτηση. Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου. Επιβάλλει στον αιτούντα τη δικαστική δαπάνη του καθού, ανερχόμενη σε διακόσια δεκατέσσερα (214) ευρώ.

ΑΠ 271/2011 [Προσβολή προσωπικότητας από δημοσίευμα εκκρεμούσης ΕΔΕ]

«...Δεν παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας, διότι η χρηματική ικανοποίηση που επιδικάζεται (31.000 €) δεν οδηγεί σε τόσο προφανή δυσαναλογία του οικονομικού

οφέλους του παθόντος, σε σύγκριση με τη γενόμενη εις βάρος του προσβολή, ώστε η εφαρμογή της σχετικής διάταξης να καθίσταται αντισυνταγματική. Το επιδικαζόμενο ποσό είναι ανάλογο με το μέγεθος της προσβολής που έγινε στον ενάγοντα, λαμβανομένης υπόψη και της δημοσιότητας που έλαβε η προσβολή με τη δημοσίευση του κειμένου σε μία εφημερίδα πανελληνίου κυκλοφορίας και κύρους όπως η ημερήσια εφημερίδα της πρώτης εναγομένης που συγκαταλέγεται στις μεγαλύτερες σε κυκλοφορία στην Ελλάδα, αλλά και της δεινής θέσης στην οποία περιήλθε ο ενάγων εξ αιτίας του επιλήψιμου δημοσιεύματος ως άνθρωπος και στρατιωτικός καριέρας, λόγω του έντιμου και εύθικτου, εξαιτίας της θέσης του ως αξιωματικού του Ελληνικού Στρατού, χαρακτήρα του, αλλά και εξ αιτίας της στενοχώριας του για το πρόβλημα που προκλήθηκε στα μέλη της οικογένειάς του, κριτήρια, που επιβάλλουν στα δικαστήρια της ουσίας να επιδικάσουν σε ανάλογη περίπτωση, ίση ως προς το ύψος της επιδικαζόμενης, χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Όπως προκύπτει από τις 128B και 127B/9.2.2010 εκθέσεις επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου Αθηνών ..., τις οποίες επικαλείται και προσκομίζει ο αναιρεσείων, ακριβές επικυρωμένο αντίγραφο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, με την κάτω από αυτή πράξη ορισμού δικασίμου και κλήση προς συζήτηση για την πιο πάνω αναφερόμενη δικάσιμο, επιδόθηκε νομίμως και εμπροθέσμως προς τους δυο τελευταίους αναιρεσιβλήτους Π. Α. και Α. Κ.. Επομένως, εφόσον οι τελευταίοι δεν εμφανίσθηκαν κατά την προαναφερόμενη δικάσιμο, κατά την οποία εκφωνήθηκε η υπόθεση από τη σειρά του πινακίου, ούτε εκπροσωπήθηκαν με δήλωση πληρεξούσιου δικηγόρου τους, κατά το άρθρο 242 παρ. 2 ΚΠολΔ, πρέπει να προχωρήσει η συζήτηση παρά την απουσία εκείνων που έχουν κλητευθεί (άρθρο 576 παρ.2 ΚΠολΔ). Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 του ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται, αν παραβιάσθηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται είτε με ψευδή ερμηνεία, δηλαδή με την απόδοση σ' αυτόν έννοιας μη αληθινής (μη αρμόζουσας), είτε με εσφαλμένη (μη ορθή) εφαρμογή, που υπάρχει όταν ο κανόνας δικαίου εφαρμόζεται ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή δεν εφαρμόζεται ενώ συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και όταν εφαρμόζεται εσφαλμένα (ΑΠ Ολ 7/2006, 4/2005). Κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθ. 19 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσης της αποφάσεως ιδρύεται, όταν από τις αιτιολογίες της δεν προκύπτουν

σαφώς τα περιστατικά που είναι αναγκαία για να κριθεί, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι νόμιμοι όροι της ουσιαστικής διατάξεως που εφαρμόσθηκε ή δεν συντρέχουν, ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της, καθώς και όταν η απόφαση έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης (ΑΠ Ολ 1/1999, 26/1997, 12/1395). Το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάσσοнос προτάσεως του νομικού συλλογισμού προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα του ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως, έστω και με συνοπτικές αιτιολογίες, από τις παραδοχές της αποφάσεως στο αποδεικτικό της πόρισμα και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες οι ελλείψεις που ανάγονται στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα στην αξιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς (ΑΠ Ολ 661/1984). Εξάλλου από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 57, 59, 932 του ΑΚ, 361-364 ΠΚ και άρθρου μόνου του Ν 1178/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου μόνου του Ν 2243/1994, προκύπτει ότι επί προσβολής της προσωπικότητας με συκοφαντικό δημοσίευμα διά του τύπου, η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης καθορίζεται από το δικαστή όχι κατώτερη από τα καθοριζόμενα με τη διάταξη του τελευταίου ως άνω νόμου ποσά, εκτός αν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας για το ύψος της οφειλόμενης, κατά το άρθρο 932 ΑΚ, χρηματικής ικανοποιήσεως για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη σχηματίζεται από την εκτίμηση πραγματικών γεγονότων, χωρίς υπαγωγή του αποδεικτικού πορίσματος σε κάποια νομική έννοια, ώστε να είναι νοητή εσφαλμένη εφαρμογή νόμου ευθέως ή εκ πλαγίου ή παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας. Επίσης με τη διάταξη αυτή ο κοινός νομοθέτης έλαβε υπόψη του την αρχή της αναλογικότητας, εξειδικεύοντάς την στο ζήτημα του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ικανοποιήσεως και δεν υπάρχει έδαφος άμεσης εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 25 παρ.1 εδ. δ' του Συντάγματος, η ευθεία δε επίκλησή της κατά τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποιήσεως στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικό, σε σχέση με τον κατ' εφαρμογή του άρθρου 932 ΑΚ προσδιορισμό αυτής, αποτέλεσμα (ΑΠ Ολ 6/2009). Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το Εφετείο ύστερα από ανέλεγκτη

εκτίμηση των αποδείξεων δέχθηκε τα ακόλουθα: «Η πρώτη εναγόμενη, ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία "... ΑΕ", που έχει την έδρα της στην Αθήνα, είναι ιδιοκτήτρια της εκδιδόμενης στην Αθήνα ημερήσιας απογευματινής εφημερίδας με τον διακριτικό τίτλο "...", η οποία κυκλοφορεί σε ολόκληρη την Ελλάδα. Διευθυντής σύνταξης της εφημερίδας αυτής είναι ο όγδοος των εναγομένων. Ειδικότερα, αυτός είναι υπεύθυνος για τα δημοσιεύματα της εφημερίδας οικονομικής φύσης γενικού ενδιαφέροντος, όπως το επιλήψιμο. Τέλος, ο ένατος των εναγομένων είναι δημοσιογράφος της εν λόγω εφημερίδας απασχολούμενος με την έρευνα και σύνταξη διαφόρων επίκαιρων άρθρων της. Περαιτέρω, αποδείχτηκε ότι στο υπ' αριθμ. ... φύλλο της ...1999 της εφημερίδας και συγκεκριμένα στην όγδοη σελίδα της, δημοσιεύθηκε το εξής δημοσίευμα, το οποίο συνέταξε και ενυπογράφη ο ένατος των εναγομένων: (Υπέρτιτλος με κεφαλαία ευμεγέθη γράμματα) "ΒΟΣΝΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ" (Τίτλος με έντονα μεγάλα γράμματα διαφορετικού μεγέθους από τα γράμματα του υπέρτιτλου). "Ε.Δ.Ε. για τα 13 εκατ. που έκαναν φτερά". Ακολουθεί το εξής κείμενο: «ΑΝΕΣΤΕΙΛΑΝ τις άδειες και έθεσαν σε περιορισμό αξιωματικούς και υπαξιωματικούς, προκειμένου να διεξαχθούν έρευνες για δεκατρία εκατομμύρια δραχμές σε μάρκα, που έκαναν φτερά από το χρηματοκιβώτιο της Ελληνικής αποστολής στο Βίσοκο της Βοσνίας. Το έλλειμμα που διαπιστώθηκε πριν από τέσσερις ημέρες "έσπειρε" τον πανικό στη διοίκηση του τάγματος και προκάλεσε αναταραχή στη στρατιωτική και πολιτική ηγεσία του Πενταγώνου. Ο διοικητής της αποστολής έθεσε σε περιορισμό τα στελέχη της αποστολής και διέταξε ένορκη Διοικητική εξέταση. Χθες μάλιστα έφθασε στο Βίσοκο κλιμάκιο από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας με σκοπό τη διεξαγωγή ερευνών, οι οποίες εστιάζονται στο ρόλο των ανδρών που είχαν τις τελευταίες ημέρες υπηρεσία σκοπιάς, αλλά και όσων είχαν τη δυνατότητα πρόσβασης στο χώρο της οικονομικής υπηρεσίας. Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχει εξακριβωθεί, εάν πρόκειται για διάρρηξη του χρηματοκιβωτίου ή οικονομική ατασθαλία. Να σημειωθεί ότι επικεφαλής της οικονομικής υπηρεσίας στην ελληνική αποστολή της Βοσνίας είναι ο ταγματάρχης κ. Κ., ο οποίος πριν από μερικούς μήνες υπηρετώντας στο Α΄ Κεντρικό ταμείο Στρατού στην ... είχε δανεισθεί, σύμφωνα με πληροφορίες, δέκα εκατομμύρια δραχμές είτε υπό μορφή δανείου από Τράπεζα είτε από υπαλλήλους της υπηρεσίας του. Όταν διαπιστώθηκε το χρέος του ταγματάρχη, μετατέθηκε στη ..., όπου και έμεινε τρεις μήνες. Το Επιτελείο Στρατού ως ένδειξη καλής θέλησης τον μετέθεσε στη Βοσνία, απ' όπου θα εξοικονομούσε

χρήματα με σκοπό να επιστρέψει τα χρωστούμενα στους δικαιούχους τους. Ο μισθός του Ταγματάρχη στη Βοσνία φθάνει τις 800 χιλιάδες πέραν των μηνιαίων αποδοχών που δικαιούται ως Έλληνας αξιωματικός. Η ΕΛΔΥΒ έχει εγκατασταθεί σ' ένα παλιό εργοστάσιο που βρίσκεται, στο Βίσοκο, τριάντα περίπου χιλιόμετρα από το Σεράγεβο. Το εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο έχει μετατραπεί σε στρατόπεδο με υψηλή περίφραξη, σκοπιές και περίπολα που καθιστούν δύσκολη την παραβίαση του». Το παραπάνω δημοσίευμα, που είναι δίστηλο και περικλείεται από περίγραμμα πλαίσιο, για να προσελκύει το βλέμμα του αναγνώστη με τη δεύτερη παράγραφο του, στην οποία αναφέρεται ότι ο ενάγων είναι «επικεφαλής της οικονομικής υπηρεσίας στην Ελληνική αποστολή της Βοσνίας, λίγους μήνες πριν τη μετάβασή του στη Βοσνία, υπηρετώντας στο Α΄ Κεντρικό Ταμείο Στρατού στην ... είχε δανειστεί, σύμφωνα με πληροφορίες, δέκα εκατομμύρια δραχμές είτε υπό τη μορφή δανείου από Τράπεζα είτε από υπαλλήλους της υπηρεσίας του, ότι, όταν διαπιστώθηκε το χρέος του μετατέθηκε από τη ... όπου έμεινε τρεις μήνες και ότι το Επιτελείο Στρατού ως ένδειξη καλής θελήσεως τον μετέθεσε στη Βοσνία, απ' όπου θα εξοικονομούσε χρήματα με σκοπό να επιστρέψει τα χρεωστούμενα στους δικαιούχους τους», δίδει, με τον τρόπο που παρατίθενται τα προαναφερόμενα περιστατικά, καθώς συνδέονται συνειρμικά με το γεγονός της απώλειας των 13.000.000 δραχμών από το Ταμείο της Ελληνικής αποστολής στη Βοσνία, την εντύπωση στο ευρύ αναγνωστικό κοινό της ως άνω εφημερίδας, που είναι πανελληνίας κυκλοφορίας, ότι ο ενάγων είναι πρόσωπο με επιλήψιμη ηθική υπόσταση, οικονομικά άσωτο, επιρρεπές σε οικονομικές ατασθαλίες και σε δανεισμούς και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ήταν επικεφαλής της οικονομικής υπηρεσίας της Ελληνικής αποστολής στη Βοσνία υπονοεί, έστω και χωρίς άμεση ρηματική διατύπωση, ότι αυτός ενέχεται στην απώλεια των δεκατριών εκατομμυρίων δραχμών που έκαναν «φτερά». Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι ενάγων κατά το χρόνο του δημοσιεύματος, ήταν έγγαμος με δυο ανήλικα τέκνα. Αυτός υπηρετεί ως αξιωματικός του Οικονομικού Σώματος του Ελληνικού Στρατού από 31.7.1981 και είναι αξιωματικός καριέρας. Συγκεκριμένα, λόγω των προσόντων και ικανοτήτων του, στις 4.7.1984 προήχθη στο βαθμό του υπολοχαγού, στις 17.8.1988 προήχθη κατ' αρχαιότητα στο βαθμό του λοχαγού, στις 4.8.1993 προήχθη κατ' εκλογήν στο βαθμό του ταγματάρχη και στη συνέχεια, την 1.4.1999 προήχθη κατ' εκλογήν, στο βαθμό του αντισυνταγματάρχη (βλ. το αντίγραφο φύλλου του μητρώου του που αυτός

επικαλείται και προσκομίζει νόμιμα). Ήδη, από τις 19.6.1997 ο ενάγων μετατέθηκε από το Α΄ Κ.Τ.Σ. ... όπου υπηρέτησε επί μία τριετία, στο Κ.Τ.Σ. ... για κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών (βλ. και το επικαλούμενο και προσκομιζόμενο νόμιμα από αυτόν αντίγραφο του από 19.6.1997 εγγράφου της Διεύθυνσης Οικονομικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού, στο οποίο αναγράφονται και οι μεταθέσεις, άλλων τριάντα αξιωματικών σε διάφορες μονάδες), και όχι λόγω των χρεών που είχε δημιουργήσει όταν υπηρετούσε στην ..., όπως αβάσιμα αναγράφεται στο ως άνω δημοσίευμα. Στη συνέχεια, τοποθετήθηκε, κατόπιν αιτήσεώς του στην Ελληνική Δύναμη Βοσνίας. Σ' αυτήν υπηρέτησε από 11.7.1998 μέχρι 9.9.1999, ως υπεύθυνος του Ταμείου Διαχείρισης της ΕΛΔΥΒ και καθόλο το ανωτέρω χρονικό διάστημα αλλά και κατά την αποχώρησή του από την εν λόγω δύναμη δεν δημιουργήθηκε κάποια οικονομική εκκρεμότητα, ούτε και εμφανίστηκε κάποια ατασθαλία σχετική με τη διαχείρισή του (βλ. και τα αντίγραφα: α) του από 17.8.1999 πρακτικού καταμέτρησης και β) του από 9.9.1999 υπηρεσιακού σημειώματος διαχειριστικής τακτοποίησης, που επικαλείται και προσκομίζει νόμιμα ο ενάγων). Περαιτέρω, αποδείχτηκε ότι κατά το άνω χρονικό διάστημα που υπηρετούσε στην Ελληνική Δύναμη της Βοσνίας και συγκεκριμένα, λίγες ημέρες πριν από το επίμαχο δημοσίευμα άγνωστος ή άγνωστοι δράστες, αφαίρεσαν από το χρηματοκιβώτιο της Διαχείρισης του ΚΨΜ της εν λόγω μονάδος, του οποίου άμεσος υπεύθυνος ήταν άλλος αξιωματικός, και όχι από το χρηματοκιβώτιο πληρωμών της μονάδος, του οποίου άμεσος υπεύθυνος ήταν ενάγων, το ποσό των 13.000.000 δραχμών, το οποίο και ιδιοποιήθηκαν παράνομα. Για την απώλεια των χρημάτων αυτών διατάχθηκε, αμέσως μετά τη διαπίστωσή της, ένορκη διοικητική εξέταση (Ε.Δ.Ε.), πλην όμως κατ' αυτή δεν διαπιστώθηκε ο δράστης της άνω αξιόποινης πράξης της κλοπής του ανωτέρω χρηματικού ποσού. Για την ως άνω αξιόποινη πράξη ασκήθηκε ποινική δίωξη κατ' αγνώστων και μέχρι την 1.10.2001 δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη για την εν λόγω πράξη σε βάρος του ενάγοντος. Ούτε όμως και αργότερα ασκήθηκε ποινική δίωξη εναντίον του για την πράξη αυτή. Ακόμη, δεν αποδείχτηκε οποιαδήποτε συμμετοχή του ενάγοντος, στην κλοπή των προαναφερθέντων χρημάτων (βλ. και τα αντίγραφα των από 12.1.2001 και από 1.10.2001 βεβαιώσεων του Εισαγγελέα του Στρατοδικείου Αθηνών, που επικαλείται και προσκομίζει νόμιμα ο ενάγων). Και ναι μεν ο μάρτυρας των εναγομένων Γ.Φ., ήδη συνταξιούχος υποστράτηγος, ο οποίος κατά το πιο πάνω χρονικό διάστημα ήταν αρχηγός του Οικονομικού Σώματος

του Ελληνικού Στρατού, δηλαδή προϊστάμενος του ενάγοντος, κατέθεσε ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, ότι «ο τελευταίος πριν από την τοποθέτηση του στην Ελληνική Δύναμη στη Βοσνία και συγκεκριμένα, όταν υπηρετούσε στην ... είχε χρέη από δάνεια που είχε λάβει, ότι για τη μετάθεσή του στη ... έπαιξαν ρόλο και τα χρέη του, ότι ήθελε να παραιτηθεί από το στρατό για να λάβει το εφάπαξ και ότι για να μην παραιτηθεί, γιατί ήταν κατά τη γνώμη του πολύ καλός αξιωματικός και τυπικός (στην υπηρεσία του), τον βοήθησε και ο ίδιος να τοποθετηθεί στην προμνησθείσα δύναμη για να εξοικονομήσει χρήματα και να εξοφλήσει τα χρέη του». Το περιεχόμενο της κατάθεσης του άνω μάρτυρα και αν ακόμη υποτεθεί αληθές, καθόσον η ύπαρξη «χρεών» του ενάγοντος κατά τον πιο πάνω χρόνο δεν αποδεικνύεται από κανένα άλλο αποδεικτικό στοιχείο, δεν μπορεί από μόνο του να καταστήσει τον ενάγοντα ύποπτο της κλοπής των ως άνω χρημάτων και να δικαιολογήσει το περιεχόμενο του επίμαχου δημοσιεύματος, αφού, κατά τους κανόνες της λογικής και της κοινής πείρας, ο υπόχρεος επιστροφής του ποσού των 10.000.000 δραχμών που έλαβε ως δάνειο και αν ακόμη έχει παρέλθει ο χρόνος απόδοσής του, δεν οδηγείται, πρόδηλα, μόνο από το γεγονός αυτό στη διάπραξη κάποιας αξιόποινης πράξης για την ανεύρεση του οφειλόμενου ποσού και την απόδοση αυτού στους δανειστές του. Τέλος, αποδείχθηκε ότι ο ενάγων, ο οποίος είναι και πτυχιούχος του Τμήματος Οικονομικών της Σχολής Ν.Ο.Ε. του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ήταν άριστος αξιωματικός και ότι για τις υπηρεσίες που προσέφερε του απονεμήθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το έτος 1994 ο «Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Φοίνικα» και στις 5.6.1999 το μετάλλιο του ΝΑΤΟ για τη συμμετοχή του στις επιχειρήσεις του στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ως και σχετικό δίπλωμα, και ότι το έτος 1995 του απονεμήθηκε από τον ΥΕΘΑ το μετάλλιο Πολυετούς Υπηρεσίας Αξιωματικών Σωμάτων Γ΄ τάξης (βλ. τα ανωτέρω έγγραφα που επικαλείται και προσκομίζει νόμιμα ο ενάγων). Ακόμη, αποδείχτηκε ότι ο τελευταίος ήταν έντιμος άνθρωπος και καλός πατέρας και σύζυγος. Στη συνέχεια, αποδείχτηκε ότι το επιλήψιμο κείμενο συντάχτηκε και υπογράφηκε από τον ένατο εναγόμενο - δημοσιογράφο, με την έγκριση του υπεύθυνου της σύνταξης των οικονομικών κειμένων, διευθυντή σύνταξης της εφημερίδας, όγδοου των εναγομένων, όπως άλλωστε συνομολογείται από τον τελευταίο με το δικόγραφο της έφεσης του. Με βάση τα παραπάνω αποδείχτηκε ότι υπεύθυνοι της δημοσίευσης του επιλήψιμου κειμένου ήταν ο συντάκτης του δημοσιογράφος, ένατος εναγόμενος και ο προϊστάμενός

του διευθυντής σύνταξης της εφημερίδας όγδοος εναγόμενος, με την έγκριση του οποίου δημοσιεύθηκε, και αντικειμενικά υπεύθυνη η πρώτη εναγομένη, ως ιδιοκτήτρια της εφημερίδας. Ακόμη, αποδείχτηκε ότι τα προεκτεθέντα πραγματικά περιστατικά της δεύτερης παραγράφου του επίμαχου δημοσιεύματος που αναφέρεται στον ενάγοντα, δηλαδή τα διαλαμβανόμενα στην περικοπή αυτού που έχει ως εξής: «σε λίγους μήνες πριν από τη μετάβασή του στη Βοσνία, υπηρετώντας στο Α΄ Κεντρικό Ταμείο Στρατού στην ..., είχε δανειστεί σύμφωνα με πληροφορίες δέκα εκατομμύρια δραχμές είτε υπό τη μορφή δανείου από Τράπεζα, είτε από υπαλλήλους της υπηρεσίας του και ότι, όταν διαπιστώθηκε το χρέος του, μετατέθηκε στη ..., όπου έμεινε τρεις μήνες και ότι το Επιτελείο Στρατού, ως ένδειξη καλής θελήσεως τον μετέθεσε στη Βοσνία, απ' όπου θα εξοικονομούσε χρήματα με το σκοπό να επιστρέψει αυτά που χρωστούσε στους δικαιούχους τους», δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια. Ειδικότερα τα αναφερόμενα στο δημοσίευμα περί «δανεισμών» του ενάγοντα, «περί μεταθέσεώς του λόγω των δανεισμών» αρχικά στη ... και στη συνέχεια στη Βοσνία, η οποία έγινε «για να επιστρέψει τα χρωστούμενα στους δικαιούχους τους», καθώς και τα συναγόμενα από αυτά συμπεράσματα ότι ο ενάγων είναι άτομο με επιλήψιμη ηθική υπόσταση, οικονομικά άσωτο και επιρρεπές σε δανεισμούς και οικονομικές ατασθαλίες, είναι αυθαίρετα και ψευδή και κατασκευάσθηκαν από τους αντιδίκους, με μοναδικό σκοπό να πείσουν το αναγνωστικό τους κοινό ότι αυτός αφαίρεσε «τα 13 εκατομμύρια που έκαναν φτερά». Ακόμη, αποδείχτηκε ότι ο συντάκτης του δημοσιεύματος (ένατος εναγόμενος) και ο υπεύθυνος επί των οικονομικών θεμάτων της εφημερίδας (όγδοος εναγόμενος), που ενέκρινε και επέτρεψε τη δημοσίευσή του, τελούσαν σε γνώση του ότι τα παραπάνω περιστατικά ήταν ψευδή, αφού αυτά δεν συνέβησαν, αλλά απλά τα δημιούργησαν, έτσι ώστε να είναι αληθοφανή. Άλλωστε, η αόριστη έκφραση «... σύμφωνα με πληροφορίες ...» χωρίς να αποκαλύπτεται η πηγή πληροφόρησης χρησιμοποιείται, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής ευρύτατα στους δημοσιογραφικούς κύκλους, για να καλύψει ανακριβείς, ως επί το πλείστον, ειδήσεις. Ακόμη, οι περικοπές του δημοσιεύματος, από τις οποίες συνάγονται συμπεράσματα για την προσωπικότητα του ενάγοντα ότι δηλαδή αυτός είναι άτομο με επιλήψιμη ηθική υπόσταση, οικονομικά άσωτο και επιρρεπές σε δανεισμούς και οικονομικές ατασθαλίες, όπως παρατέθηκαν στο επίμαχο δημοσίευμα, μπορούσαν να βλάψουν και πράγματι έβλαψαν την τιμή και την υπόληψή του ως

ανθρώπου αλλά και ως στρατιωτικού καριέρας. Τα συκοφαντικά αυτά περιστατικά τα διέδωσαν οι όγδοος και ένατος των εναγομένων, μολοντί γνώριζαν ότι τα εν λόγω γεγονότα είναι ψευδή αλλά και βλαπτικά της τιμής και της υπόληψης του ενάγοντος με πρόθεση να τον βλάψουν, ήτοι επιδιώκοντας την παραγωγή του αξιόποινου αποτελέσματος της πράξης τους με τη διάδοση αυτών που επιτεύχθηκε με τη δημοσίευση τους στο προαναφερόμενο φύλλο της 9.7.1999 της ημερήσιας εφημερίδας με τον τίτλο ... . Οι εκφράσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο παραπάνω δημοσίευμα και ειδικότερα αυτές που αναφέρονται στην δεύτερη παράγραφο του ότι δηλαδή επικεφαλής της Ελληνικής αποστολής στη Βοσνία ταγματάρχης είναι ο Κ. Κ., ο οποίος όταν υπηρετούσε στο Α΄ Κεντρικό Ταμείο Στρατού στην ... είχε δανεισθεί 10.000.000 δραχμές είτε υπό μορφή δανείου από τράπεζα είτε από υπαλλήλους της υπηρεσίας του και όταν διαπιστώθηκε το χρέος του μετατέθηκε στη ... όπου παρέμεινε τρεις μήνες και στη συνέχεια το Επιτελείο Στρατού ως ένδειξη καλής θέλησης τον μετέθεσε στην Βοσνία, απ' όπου θα εξοικονομούσε χρήματα με σκοπό να επιστρέψει αυτά που όφειλε στους δικαιούχους τους, συνιστούν εκφράσεις που χωρίς να είναι δυσφημιστικές από μόνες τους σε συνδυασμό με αυτές που προηγήθηκαν και τη θέση του ενάγοντος ως αξιωματικού καριέρας, θίγουν πράγματι την τιμή και την υπόληψή του, αφού θέτουν υπό αμφισβήτηση την ηθική αυτού υπόσταση και επιφέρουν τη μείωση του κύρους του και του ονόματός του στην Ελληνική κοινωνία και στον επαγγελματικό και εν γένει στον κοινωνικό του περίγυρο. Περαιτέρω, αποδείχτηκε ότι η προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος ήταν παράνομη γιατί το δημοσίευμα έγινε σε χρόνο που η διαδικασία της Ε.Δ.Ε. η οποία είχε ήδη διαταχθεί, ήταν σε εξέλιξη, χωρίς να είναι γνωστό το αποτέλεσμα της, δηλαδή σε στάδιο που διέπεται από το τεκμήριο της αθωότητας του ελεγχόμενου κατά τη διάρκεια του οποίου το δικαίωμα για πληροφόρηση του αναγνωστικού κοινού κάμπτεται προ του υπέρτερου δικαιώματος της προστασίας της προσωπικότητας του ενάγοντος, ώστε είχε προτεραιότητα η αποφυγή της προσβολής της. Επί πλέον δε αποδείχτηκε ότι ήταν υπαίτιοι τόσο ο ένατος των εναγομένων, συντάκτης του δημοσιεύματος, όσο και ο όγδοος εναγόμενος που ενέκρινε και επέτρεψε τη δημοσίευσή του, γιατί ενώ γνώριζαν, λόγω των άνω ως ιδιοτήτων των, ότι το επίμαχο απόσπασμα αυτού ήταν βλαπτικό της τιμής και της υπόληψης του ενάγοντος και ότι η Ε.Δ.Ε. που είχε διαταχθεί ήταν σε εξέλιξη, γεγονός το οποίο επέβαλε σ' αυτούς να είναι άκρως επιφυλακτικοί, ως προς την αλήθεια των

πληροφοριών που είχαν, εντούτοις από βαρεία αμέλεια τους ο μιν ένατος τούτων συνέταξε το δημοσίευμα αυτό, ο δε όγδοος τούτων επέτρεψε τη δημοσίευση του, χωρίς μάλιστα να ελέγξουν την αλήθεια των πληροφοριών τους, όπως όφειλαν. Οι εναγόμενοι ισχυρίζονται ότι δεν υποχρεούνται σε καταβολή της αιτουμένης χρηματικής ικανοποίησης:

α) γιατί από το περιεχόμενο του επίμαχου δημοσιεύματος δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της εξύβρισης και της απλής εξύβρισης, λόγω του ότι από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει σκοπός εξύβρισης του ενάγοντος και β) γιατί, άλλως, προέβησαν στη δημοσίευση του κειμένου του από δικαιολογημένο δημοσιογραφικό ενδιαφέρον, που συνίσταται στην ενημέρωση του Ελληνικού λαού για ένα τόσο σημαντικό θέμα, όπως ήταν η ύπαρξη ενός αδικαιολόγητου ελλείμματος, ύψους δεκατριών εκατομμυρίων δραχμών από το ταμείο της στρατιωτικής αποστολής στη Βοσνία και ως εκ τούτου έχει αρθεί ο άδικος χαρακτήρας της πράξης τους, κατά το άρθρο 367 παρ. 1 και 2 του ΠΚ. Οι εν λόγω όμως ισχυρισμοί, από τους οποίους ο δεύτερος συνιστά και νόμιμη ένσταση, η οποία στηρίζεται στις αμέσως ως άνω διατάξεις, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι στην ουσία τους. Και αυτό διότι οι παραπάνω εκφράσεις, προσβάλουν βάνουσα την προσωπικότητα του ενάγοντα και ακόμη δε και υπό το πρίσμα της ελευθερίας της έκφρασης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτές αποτελούν φυσική συνέπεια της κριτικής που ένας δημοσιογράφος ασκεί σε πρόσωπα ή ομάδες προσώπων, των οποίων η συμπεριφορά παρουσιάζει ενδιαφέρον για το κοινωνικό σύνολο. Από τον τρόπο δε που διατυπώθηκαν τα ως άνω δημοσιεύματα και ο οποίος υπερβαίνει το μέτρο καθότι δεν ήταν αναγκαίος για να αποδοθεί το νόημα του κειμένου και η σκέψη του συντάκτη, προκύπτει αναμφίβολα πρόθεση του συντάκτη και του υπευθύνου σύνταξης, να θίξουν την τιμή και την υπόληψη του ενάγοντος και να καταδείξουν την περιφρόνησή τους, γεγονός που πέτυχαν, αφού ο τελευταίος για μεγάλο χρονικό διάστημα αναγκάζονταν να δίνει εξηγήσεις και να απολογείται σε γνωστούς και συναδέλφους για τις κατηγορίες που του αποδίδονταν. Ο συντάκτης του δημοσιεύματος αλλά και ο υπεύθυνος σύνταξης αν είχαν μόνον την πρόθεση να πληροφορήσουν το κοινό για την απώλεια των 13.000.000 δραχμών, χωρίς να θίξουν την τιμή και την υπόληψη του ενάγοντος, όφειλαν να δημοσιεύσουν όσα δημοσίευσαν και οι άλλες εφημερίδες και όσα ανακοίνωσαν τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα για το συγκεκριμένο γεγονός, τα οποία περιλαμβάνονται στην πρώτη παράγραφο του δημοσιεύματος όπου αναφέρεται το συμβάν χωρίς αναφορά ονομάτων, όπως αυτά

αναφέρονται στη δεύτερη παράγραφο του δημοσιεύματος, όπου και αναφέρεται το όνομα του ενάγοντος σε συνδυασμό με τις άλλες πληροφορίες που αναφέρθηκαν παραπάνω περί δανεισμών του, χρεών, αλλά και μεταθέσεων του λόγω των χρεών αυτών. Εξάλλου, από όλο το περιεχόμενο του δημοσιεύματος και ειδικότερα από την αναφορά σ' αυτό του ονόματος του ενάγοντος και τη σύνδεση του, εμμέσως πλην σαφώς, με την μνημονευόμενη σ' αυτό αξιόποινη πράξη της κλοπής του ποσού των 13.000.000 δραχμών, αποδεικνύεται η πρόθεση του ένατου και του όγδοου των εναγομένων, ως συντάκτου και ως υπευθύνου για τη δημοσίευσή του αντίστοιχα, να αμφισβητήσουν την ηθική και την κοινωνική αξία του ενάγοντος και συγχρόνως να εκφράσουν την καταφρόνησή τους στο πρόσωπό του με τα πιο πάνω γεγονότα, τα οποία γνώριζαν, ότι ήταν ικανά να βλάψουν την τιμή και την υπόληψή του. Συνακόλουθα, από τα παραπάνω προκύπτει ότι το επίμαχο δημοσίευμα, τόσο κατά το νόμο και όσο και κατά την κοινή αντίληψη, ενέχει καταφρονητική διάθεση σε βάρος του ενάγοντος και χρησιμοποιήθηκε από τους ως άνω εναγόμενους για να βλάψει την τιμή και την υπόληψή του και να προσβάλλει παράνομα την προσωπικότητά του. Επομένως, αφού το δημοσίευμα αυτό υπερβαίνει το μέτρο που επιβάλλουν οι περιστάσεις και κατά το μέρος του εκείνο με το οποίο στοιχειοθετείται το αδίκημα της εξύβρισης και της απλής δυσφήμισης (άρθρα 361 και 362 ΠΚ), ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων αυτών των εναγομένων δεν αίρεται. Τέλος, αποδείχτηκε η προσβολή της τιμής του ενάγοντος ήταν εξαιρετικά βαριά, γιατί του ανωτέρω δημοσιεύματος έλαβαν γνώση όλοι οι αναγνώστες της άνω εφημερίδας και μεταξύ αυτών και πολλοί συνάδελφοι και γνωστοί του ενάγοντος, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς του. Μάλιστα η κατάσταση που δημιουργήθηκε με τη δημοσίευσή του βάρυνε τον ενάγοντα για μακρύ χρονικό διάστημα, καθότι δεν έλαβε χώρα δημοσίευμα προς αποκατάσταση της αλήθειας, αφού, όπως προαναφέρθηκε, τα γεγονότα αυτά ήταν ψευδή, την αναλήθεια των οποίων γνώριζαν οι εναγόμενοι. Στη συνέχεια, αποδείχθηκε ότι ο ενάγων εξαιτίας της σύνταξης του επίμαχου δημοσιεύματος και των προαναφερθέντων δυσμενών συνεπειών που είχε σε βάρος του η δημοσίευση αυτού, όπως προαναφέρθηκε, υπέστη σημαντική ηθική βλάβη για την αποκατάσταση της οποίας δικαιούται χρηματικής ικανοποίησης. Το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη το νομικό κανόνα του άρθρου 25 του Συντάγματος της «αρχής της αναλογικότητας», που επιβάλλει και στα δικαιοδοτικά όργανα, κατά τη στάθμιση των εκατέρωθεν δικαιωμάτων και

υποχρεώσεων, να λαμβάνουν υπόψη την εκάστοτε αντιστοιχία μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του εκάστοτε επιδιωκόμενου σκοπού και σταθμίζοντας όλα τα περιστατικά που χαρακτηρίζουν τη συγκεκριμένη σχέση και περίπτωση και τις εκφάνσεις της προσωπικότητας του ενάγοντος, κατά της οποίας στράφηκε η προσβολή (τιμή, υπόληψη, στρατιωτική καριέρα), τη βαρύτητά της, και το βαθμό υπαιτιότητας του συντάκτη και του υπευθύνου δημοσίευσης του επίμαχου δημοσιεύματος του ένατου και όγδοου των εναγόμενων, την ιδιότητα του ενάγοντος ως αξιωματικού του Ελληνικού Στρατού, την κοινωνική και οικονομική κατάσταση τόσο αυτού όσο και των εναγομένων, των συνθηκών και της δημοσιότητας της προσβολής, καθώς και των κανόνων της κοινής πείρας, κρίνει ότι το ποσό της ανάλογης χρηματικής ικανοποίησης του ενάγοντος ανέρχεται σε 31.000,00 ευρώ. Στην προκειμένη περίπτωση, με την επιδίκαση του ποσού αυτού στον ενάγοντα, δεν παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας μεταξύ του χρησιμοποιούμενου μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού, η οποία απορρέει από τη συνταγματική αρχή του Κράτους Δικαίου και έχει ήδη ρητώς καθιερωθεί, κατά την πρόσφατη αναθεώρηση, στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι η χρηματική ικανοποίηση που επιδικάζεται και η οποία υπερβαίνει το ελάχιστο νόμιμο ποσό της χρηματικής ικανοποίησης των 10.000.000 δραχμών που ισοδυναμεί με 29.347,03 ευρώ, δεν οδηγεί σε τόσο προφανή δυσαναλογία του οικονομικού οφέλους του παθόντος, σε σύγκριση με τη γενόμενη εις βάρος του προσβολή, ώστε η εφαρμογή της σχετικής διάταξης να καθίσταται αντισυνταγματική. Και τούτο διότι το επιδικαζόμενο ποσό είναι ανάλογο με το μέγεθος της προσβολής που έγινε στον ενάγοντα, λαμβανομένης υπόψη εκτός των όσων προαναφέρθηκαν, και της δημοσιότητας που έλαβε η προσβολή με τη δημοσίευση του κειμένου σε μία εφημερίδα πανελληνίου κυκλοφορίας και κύρους όπως η ημερήσια εφημερίδα της πρώτης εναγομένης που συγκαταλέγεται στις μεγαλύτερες σε κυκλοφορία στην Ελλάδα, της οποίας τα δημοσιεύματα κατά κανόνα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αλλά και της δεινής θέσης στην οποία περιήλθε ο ενάγων εξ αιτίας του επιλήψιμου δημοσιεύματος ως άνθρωπος και στρατιωτικός καριέρας, λόγω του έντιμου και εύθικτου, εξαιτίας της θέσης του ως αξιωματικού του Ελληνικού Στρατού, χαρακτήρα του, αλλά και εξ αιτίας της στενοχώριας του για το πρόβλημα που προκλήθηκε στα μέλη της οικογένειάς του και ειδικότερα στα τέκνα του Γ. και Ε., ηλικίας τότε 17 και 14 ετών, που έγιναν αποδέκτες δυσμενών σχολίων σε βάρος του πατρός τους εκ μέρους

των συμμαθητών τους, κριτήρια, που επιβάλλουν στα δικαστήρια της ουσίας να επιδικάσουν σε ανάλογη περίπτωση, ίση ως προς το ύψος της επιδικαζόμενης, χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Ύστερα από αυτά, η αγωγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή ως βάσιμη και από ουσιαστική άποψη και να υποχρεωθούν η πρώτη, ο όγδοος και ο ένατος των εναγομένων να καταβάλουν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ο καθένας στον ενάγοντα το ποσό των 31.000,00 ευρώ με το νόμιμο τόκο από την επομένη της επίδοσης της αγωγής μέχρι την εξόφληση. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που με την εκκαλούμενη απόφασή του δέχθηκε εν μέρει την αγωγή ως και ουσιαστικά βάσιμη, υποχρέωσε τους προαναφερθέντες εναγόμενους να καταβάλουν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ο καθένας στον ενάγοντα το ποσό των 10.000.000 δραχμών που ισοδυναμεί με 29.347,03 ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επόμενη της επίδοσης της αγωγής μέχρι την εξόφληση (διάταξη κατά την οποία και μόνο μεταβιβάστηκε μετ' αναίρεση η υπόθεση στο δικαστήριο αυτό), και επί πλέον υποχρέωσε την πρώτη εναγόμενη να καταχωρήσει περίληψη της καταδικαστικής απόφασης στην ίδια εφημερίδα και στην ίδια θέση που είχε καταχωρηθεί το επιλήψιμο δημοσίευμα, εντός δέκα πέντε (15) ημερών από την επίδοση της τελεσίδικης απόφασης με την απειλή σε βάρος της χρηματικής ποινής 100.000 δραχμών για κάθε ημέρα καθυστέρησης της καταχώρησης, για τις οποίες παρεπόμενες της πρώτης διατάξεις δεν υπάρχει σχετικός λόγος έφεσης εκ μέρους της πρώτης εναγομένης, εφόσον αυτή συμμορφώθηκε προς τούτο, αντί του πράγματι ανάλογου ποσού της χρηματικής ικανοποίησης των 31.000,00 ευρώ, έσφαλε στην εκτίμηση των αποδείξεων, όπως βάσιμα παραπονείται ο ενάγων με το σχετικό λόγο της έφεσης του, ο οποίος πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτός». Έτσι όπως έκρινε το Εφετείο και επιδίκασε στον αναιρεσείοντα ως χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του το ποσό των 31.000 ευρώ, για το σε βάρος του δυσφημιστικό δημοσίευμα των αναιρεσιβλήτων, δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου τις ουσιαστικές διατάξεις των άρθρων 57, 59, 932 του ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο μόνο του Ν 1178/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου μόνου του Ν 2243/1994, 25 παρ.1 εδ. δ' του Συντάγματος (και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ), τις οποίες εφάρμοσε, καθ' όσον διέλαβε στο αποδεικτικό του πόρισμα επαρκείς και μη αντιφατικές αιτιολογίες τόσο ως προς την υπαίτια ανακρίβεια του δημοσιεύματος των αναιρεσιβλήτων, με το οποίο υποδείκνυαν τον αναιρεσείοντα ως ύποπτο κλοπής χρηματικού ποσού 13.000.000 δραχμών (σε μάρκα) από την Ελληνική Στρατιωτική Αποστολή στη Βοσνία,

με αναφορά και ορισμένων περιστατικών αναληθών εν γνώσει των αναιρεσιβλήτων, όσο και ως προς τη σημαντική προσβολή της προσωπικότητας εκείνου με το μειωτικό της τιμής και υπολήψεως του δημοσίευμα, που δικαιολογούσε το επιδικασθέν ποσό χρηματικής ικανοποίησης της ηθικής βλάβης του αναιρεσεϊόντος και όχι το αιτηθέν από αυτόν μεγαλύτερο ποσό των 146.000 ευρώ. Κατά τη διαμόρφωση της κρίσης του ως προς το μέγεθος του 23/1 επιδικασθέντος ποσού χρηματικής ικανοποίησης της ηθικής βλάβης του αναιρεσεϊόντος το Εφετείο, έλαβε υπόψη και την προβλεπόμενη από τις διατάξεις των άρθρων 25 παρ.1 εδ. δ' του Συντάγματος και 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ αρχή της αναλογικότητας, η δε ιδιαίτερη επίκληση των διατάξεων αυτών στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικό, από τον κατ'εφαρμογή του άρθρου 932 ΑΚ προσδιορισμό αυτής, αποτέλεσμα. Επομένως, οι αντίθετοι από το άρθρο 1 και 19 του ΚΠολΔ λόγοι αναιρέσεως είναι αβάσιμοι. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει να απορριφθεί η ένδικη αίτηση αναιρέσεως.

20. Συχνές Ερωτήσεις Απαντήσεις

1. Μπορεί ο στρατιωτικός να διωχθεί δεύτερη φορά για το ίδιο πειθαρχικό παράπτωμα;

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 2 του πδ 48/2022 ο στρατιωτικός δεν μπορεί να διωχθεί δεύτερη φορά για το ίδιο πειθαρχικό παράπτωμα, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 3¹²¹ και της παρ. 4 του άρθρου 4¹²² του ως ανω πδ, καθώς και της παρ. 7 του άρθρου 43¹²³ του ν. 3883/2010.

2. Για το ίδιο παράπτωμα ενδέχεται να επιβληθούν ταυτόχρονα ή διαδοχικά περισσότερες από μία πειθαρχικές ποινές;

Σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 2 του πδ 48/2022 δεν μπορούν να επιβληθούν ταυτόχρονα ή διαδοχικά περισσότερες από μία πειθαρχικές ποινές, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 3 και της παρ. 4 του άρθρου 4. Σε περίπτωση τέλεσης στον ίδιο τόπο και χρόνο δύο ή περισσότερων διαφορετικών μεταξύ τους πειθαρχικών παραπτωμάτων που προβλέπονται από διαφορετική διάταξη του παρόντος, επιβάλλεται μία συνολική ποινή κατά την επιμέτρηση της οποίας λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα και ο

---

¹²¹ 3. Αν μετά την επιβολή της πειθαρχικής ποινής εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση, αθωωτική ή καταδικαστική ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, η πειθαρχική διαδικασία είναι δυνατόν να επαναληφθεί, εφόσον το παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί, είτε αυτεπάγγελα, είτε μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου που υποβάλλεται εντός διμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η ποινή ή το βούλευμα κατέστησαν αμετάκλητα. Στην περίπτωση αυτή, η πειθαρχική διαδικασία ολοκληρώνεται υποχρεωτικά εντός προθεσμίας δύο μηνών από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερόμενου ή από την κοινοποίηση στη Διοίκηση της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης ή του βουλεύματος, κατά περίπτωση.

¹²² 4. Σε περίπτωση ακύρωσης πράξης επιβολής πειθαρχικής ποινής για οποιαδήποτε νομική πλημμέλεια από διοικητικό δικαστήριο, η διοίκηση συμμορφώνεται με το διατακτικό μέρος της δικαστικής απόφασης, εκδίδοντας σχετική πράξη. Επανάληψη της πειθαρχικής δίωξης με βάση τα ίδια πραγματικά περιστατικά, είναι δυνατή, εφόσον το πειθαρχικό παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί. Στην περίπτωση αυτή ενδεχόμενη νέα πειθαρχική ποινή επιβάλλεται εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημέρα κοινοποίησης της απόφασης του δικαστηρίου στην Υπηρεσία.

¹²³ 7. Η διαδικασία των παραπάνω παραγράφων μπορεί να τηρηθεί και στις περιπτώσεις που έχει ήδη επιβληθεί συνήθης πειθαρχική ποινή και κλιμάκιο διοίκησης, οποιουδήποτε παραπάνω βαθμού, κρίνει αναγκαία την παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Στην περίπτωση, όμως, αυτή θα πρέπει να προηγηθεί άρση της επιβληθείσας ποινής με ρητή επιφύλαξη επανεπιβολής της σε περίπτωση μη επιβολής καταστατικής ποινής. (Το άρθρο 43 παρατίθεται ολόκληρο στο Παράρτημα «Β» του παρόντος.

αριθμός όλων των επιμέρους πειθαρχικών παραπτώματων.

3. Ποιες αρχές του Ποινικού Κώδικα και του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα ισχύουν και εφαρμόζονται στην Πειθαρχική διαδικασία;

Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 2 του πδ 48/2022 εφαρμόζονται οι κάτωθι αρχές στην πειθαρχική διαδικασία:

α. Το τεκμήριο της αθωότητας¹²⁴ και της λειτουργίας των αμφιβολιών υπέρ του πειθαρχικά διωκόμενου¹²⁵.

---

¹²⁴ Α.Π. 333/2023 «...II) Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 30 παρ. 2, 138 παρ. 1,2, 171 παρ. 1 στοιχ. β' και δ', 365 και 367 παρ. 1 του Κ.Ποιν.Δ, προκύπτει ότι, όταν τελειώσει η αποδεικτική διαδικασία με την απολογία του κατηγορουμένου, ο διευθύνων τη συζήτηση δίνει υποχρεωτικά το λόγο στον Εισαγγελέα, προκειμένου να ακουσθεί και να αναπτύξει τις απόψεις του για την ενοχή ή αθωότητα του κατηγορουμένου και ακολούθως, αν συντρέχει περίπτωση και για την ποινή, έπειτα στον παριστάμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας, ο οποίος δεν μπορεί να επεκταθεί στο θέμα της ποινής που πρέπει να επιβληθεί και τέλος δίνει το λόγο στον κατηγορούμενο. Αν δεν απολογηθεί ο κατηγορούμενος ή αν μετά την απολογία αυτού δεν δοθεί ο λόγος στον Εισαγγελέα και στους παρόντες διαδίκους, επέρχεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο και ιδρύεται ο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' Κ.Ποιν.Δ προβλεπόμενος λόγος αναίρεσης (ΑΠ 733/2017). III) Έλλειψη της απαιτούμενης, από τις διατάξεις των άρθρων 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του Κ.Ποιν.Δ, ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας της δικαστικής απόφασης, η οποία ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ίδιου Κώδικα λόγο αναίρεσης, προκειμένου ειδικά για αθωωτική απόφαση, ενόψει του τεκμηρίου της αθωότητας, που θεσπίζεται και από τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α. (Ν.Δ. 53/1974) και δεδομένου ότι αντικείμενο απόδειξης στην ποινική δίκη αποτελεί η ενοχή και όχι η αθωότητα του κατηγορουμένου, υπάρχει όταν: α) είτε δεν αναφέρονται στην απόφαση καθόλου, είτε αναφέρονται κατά τρόπο ελλιπή ή ασαφή, τα πραγματικά περιστατικά που αποδείχθηκαν από την ακροαματική διαδικασία και δικαιολογούν την κρίση για τη συνδρομή ή μη των αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων της αξιόποινης πράξης, που αποδίδεται στον κατηγορούμενο και β) δεν αναφέρονται στην απόφαση, ως προς το είδος τους, τα αποδεικτικά μέσα, από τα οποία προέκυψαν τα περιστατικά αυτά, καθώς και οι λόγοι (αιτιολογικές σκέψεις), για τους οποίους το Δικαστήριο της ουσίας κατέληξε σε αθωωτική κρίση και δεν ήταν δυνατό να καταλήξει στο πόρισμα ότι ο κατηγορούμενος πραγμάτωσε την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση της ελεγχόμενης αξιόποινης πράξης(ΑΠ 1181/2021, ΑΠ 920/2021)...».

¹²⁵ Ζαφειριάδης, Ε., (04 Ιουνίου 2022), «Το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 71 ΚΠΔ και στο άρθρο 6 παρ.2 ΕΣΔΑ και συνεπάγεται τα εξής: α) Κάθε πρόσωπο τεκμαίρεται αθώο μέχρι την αμετάκλητη απόδειξη της ενοχής του, β) η κατηγορούσα αρχή (εισαγγελέας) φέρει το βάρος απόδειξης της ενοχής του κατηγορουμένου και γ) το δικαστήριο θα πρέπει να πεισθεί για την ενοχή του κατηγορουμένου πέραν πάσης αμφιβολίας, προκειμένου να τον καταδικάσει. Όπως ορίζει η παρ.3 του άρθρου 178 ΚΠΔ, η αμφιβολία είναι πάντοτε υπέρ του κατηγορουμένου (αρχή in dubio pro reo). Δηλαδή ο κατηγορούμενος δεν βαρύνεται με την απόδειξη της αθωότητάς του (βλ. ΑΠ 1054/2017).

Βάσει, λοιπόν, της εν λόγω αρχής (βλ. και άρθρο 14 παρ.2 Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα), θα πρέπει να υιοθετούνται ως αληθείς οι ισχυρισμοί του κατηγορουμένου (περί μείωσης της ποινής, για λόγους άρσης του αδίκου ή του καταλογισμού κλπ.), εφόσον η κατηγορούσα αρχή δεν δύναται να τους ανατρέψει με αξιόπιστα αποδεικτικά μέσα. Επιπλέον, απαγορεύεται σε κάθε αρμόδια αρχή να προβεί σε δηλώσεις,

β. Το δικαίωμα σιγής¹²⁶ του πειθαρχικά διωκόμενου.

γ. Τη συνεκτίμηση των ελαφρυντικών¹²⁷ ή επιβαρυντικών περιστάσεων κατά τον καθορισμό και την επιμέτρηση της ποινής.

4. Ποια είναι η χρονική προθεσμία που τίθεται για την ολοκλήρωση της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης;

πριν κριθεί αμετάκλητα η ενοχή του κατηγορουμένου και εν γένει συμπεριφορές αντίθετες στο τεκμήριο αθωότητας (βλ. Krombach κατά Γαλλίας, 13.2.2001).

Σε περίπτωση που ο κατηγορούμενος καταδικάζεται παρά την ύπαρξη αμφιβολιών, παραβιάζεται το τεκμήριο αθωότητας και η δίκαιη δίκη, με συνέπεια να παράγεται απόλυτη ακυρότητα (άρθρο 171 παρ.1δ' ΚΠΔ) και να ιδρύεται λόγος αναίρεσης (άρθρο 510 παρ.1Α, 511 εδ.α' ΚΠΔ), λόγω έλλειψης ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας. Η αρχή in dubio pro reo αποτελεί ειδικότερη έκφανση της δίκαιης δίκης (άρθρο 6 παρ.1 και 2 ΕΣΔΑ). Βάσει της ΑΠ 461/2013, απόρροια του τεκμηρίου αθωότητας είναι η αρχή της επιείκειας, η οποία επιβάλλει στο δικαστήριο εν αμφιβολία να αποφανθεί υπέρ του κατηγορουμένου.

Η αρχή in dubio pro reo αφορά και στους λόγους εξάλειψης του αξιοποίνου (βλ. ΑΠ 1745/2009, ΑΠ 696/2010). Η εν λόγω αρχή μάλιστα καλύπτει όλα τα γεγονότα που σχετίζονται με τα στοιχεία της νομοτυπικής μορφής του εγκλήματος (υποκειμενική και αντικειμενική υπόσταση, τυχόν εξωτερικό όρο του αξιοποίνου, υποκειμενικά στοιχεία του αδίκου). Με βάση το δικονομικό αξίωμα εν αμφιβολία υπέρ του κατηγορουμένου, θα πρέπει να γίνονται δεκτοί ως αληθείς οι ισχυρισμοί του που κατατείνουν στη μείωση της ποινής, στην εξάλειψη του αξιοποίνου (παραγραφή, μη εμπρόθεσμη υποβολή έγκλησης, έμπρακτη μετάνοια κλπ.) είτε στον αποκλεισμό της ποινικής ευθύνης (λόγοι άρσης του αδίκου ή του καταλογισμού, όπως η άμυνα και η συγγνωστή νομική πλάνη), εφόσον δεν μπορούν να ανατραπούν από τον εισαγγελέα με αξιόπιστα αποδεικτικά μέσα (βλ. ΑΠ 380/2016). Η αρχή in dubio pro reo θα πρέπει, τέλος, να εφαρμόζεται και σε περίπτωση θετικών δικονομικών προϋποθέσεων, αλλά και δικονομικών κωλυμάτων (πχ. δεδικασμένο, εκκρεμοδικία), Διαθέσιμο στο http://www.legalnews24.gr/2022/06/blog-post_4.html Προσπελάσιμο την 03 Δεκεμβρίου 2023.

¹²⁶ Άρθρο 104 ΚΠΔ «**104.- Δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης**»

1. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχουν δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης.
2. Η άσκηση του δικαιώματος μη αυτοενοχοποίησης δεν εμποδίζει τη νόμιμη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, που υπάρχουν ανεξάρτητα από τη βούληση των υπόπτων και των κατηγορουμένων.
3. Η άσκηση του δικαιώματος σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης δεν μπορεί να αξιοποιηθεί σε βάρος των υπόπτων και των κατηγορουμένων.

¹²⁷ Άρθρο 84 ΠΚ «**84.- Ελαφρυντικές περιστάσεις.**»

1. Η ποινή μειώνεται επίσης κατά το μέτρο που προβλέπει το προηγούμενο άρθρο και στις περιπτώσεις που συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις.
2. Ελαφρυντικές περιστάσεις θεωρούνται ιδίως:
  - α) το ότι ο υπαίτιος έζησε σύννομα ως τον χρόνο που έγινε το έγκλημα, περίσταση που δεν αποκλείεται από μόνη την προηγούμενη καταδίκη του για ελαφρό πλημμέλημα,
  - β) το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από μη ταπεινά αίτια ή από μεγάλη ένδεια ή υπό την επίδραση σοβαρής απειλής ή υπό την επιβολή προσώπου στο οποίο αυτός οφείλει υπακοή ή με το οποίο βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης,
  - γ) το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από ανάρμοστη συμπεριφορά του παθόντος ή παρασύρθηκε από οργή ή βίαση θλίψη που του προκάλεσε άδικη εναντίον του πράξη,
  - δ) το ότι επέδειξε ειλικρινή μετάνοια και επιδίωξε να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του,
  - ε) το ότι συμπεριφέρθηκε καλά για σχετικά μεγάλο διάστημα μετά την πράξη του, ακόμα και κατά την κράτησή του.
3. Ως ελαφρυντική περίπτωση λογίζεται και η μη εύλογη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του κατηγορουμένου.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων της παραγράφου 9 του άρθρου 10 του πδ 48/2022 και της παραγράφου 40 της ΠαΔ 4-2/2023 οι Ένορκές Διοικητικές Εξετάσεις ολοκληρώνονται το αργότερο εντός εξαμήνου από λήψης. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ύστερα από αιτιολογημένη αναφορά του διενεργούντα, δύναται η αρχή που τη διέταξε να εγκρίνει περαιτέρω παράταση χρόνου υποβολής τους.

5. Στην κατάθεσή του ο μάρτυρας μπορεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία (έγγραφα, φωτογραφικό υλικό);

Σύμφωνα με την παράγραφο 17 της ΠαΔ 4-2/2023 έγγραφα (βλ. σημείωση υπ' αριθ. 111) που προσκομίζονται από τον μάρτυρα καταγράφονται στην έκθεση εξέτασης, επισυνάπτονται σε αυτή και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της.

6. Ο διενεργών την διοικητική ενέργεια υποχρεούται να λαμβάνει καταθέσεις από τους θεράποντες ιατρούς σε περιπτώσεις παθήσεων ή/και τραυματισμών στρατιωτικών;

Σύμφωνα με τις παραγράφους 2β και 2γ της Φ.453/163/516195/Σ.6695/30 Ιουλ 19/ΓΕΣ/Β1/5 ορίζεται ότι στις περιπτώσεις απωλειών υγείας (τραυματισμοί - παθήσεις), οι οποίες δεν έχουν επέλθει «σε διατεταγμένη υπηρεσία», δεν απαιτείται να λαμβάνονται μαρτυρικές καταθέσεις από τους θεράποντες ιατρούς, καθόσον εξ ορισμού προκύπτει ότι επήλθαν «όχι εξαιτίας της υπηρεσίας». Στις περιπτώσεις που αφορούν απώλειες υγείας που οφείλονται αποκλειστικά σε τραυματισμούς, οι οποίοι επήλθαν «σε διατεταγμένη υπηρεσία», δεν απαιτείται να λαμβάνονται μαρτυρικές καταθέσεις από τους θεράποντες ιατρούς, καθόσον εξ ορισμού προκύπτει ότι αυτοί επήλθαν «εξαιτίας της υπηρεσίας» (αν δεν διαπιστώνεται δόλος ή βαριά αμέλεια εκ μέρους του παθόντος).

7. Απαιτείται η διενέργεια ΕΔΕ/ΑΔΕ για όλες τις παθήσεις;

Σύμφωνα με την παράγραφο 2α της ΕΠ Φ.073/1/672189/Σ.59123/19 Ιουλ 23/ΓΕΣ/ΔΝΣΗ Β1/ΤΜ.4 καταργείται το Παράρτημα «Γ», που αφορούσε σε πίνακα

παθήσεων δυνητικής εξαίρεσης από την υποχρέωση διενέργειας διοικητικής εξέτασης. Αυτό σημαίνει ότι για οποιαδήποτε πάθηση όπου ο παθών έλαβε αναρρωτική άδεια πέραν των τριάντα (30) ημερών η αρμόδια αρχή οφείλει να διενεργήσει ΑΔΕ/ΕΔΕ.

8. Είναι απαραίτητο να κληθεί για εξέταση ο στρατιωτικός στον οποίο αποδίδεται η τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος;

Η κλήση για να καταθέσει ο στρατιωτικός στον οποίο αποδίδεται η πράξη είναι υποχρεωτική και αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι αν δεν τηρηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία προκύπτει ακυρότητα της πράξης η οποία όμως δύναται να καλυφθεί στη συνέχεια με την έγγραφη απολογία εφόσον ασκηθεί πειθαρχική δίωξη¹²⁸.

9. Ο μάρτυρας στην εξέτασή του ενώπιον του διενεργούντος ΕΔΕ μπορεί να παρίσταται με συνήγορο;

Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 20 της ΠαΔ 4-2/2023 η εξέταση μάρτυρα διεξάγεται χωρίς την παρουσία συνηγόρου.

10. Είναι εφικτή η διενέργεια δεύτερης ΕΔΕ για το ίδιο περιστατικό;

---

¹²⁸ ΣτΕ 2245/1997 «...5. Επειδή προβάλλεται περαιτέρω ότι ο προσφεύγων υπέβαλε την απολογία του δίχως να λάβει προηγουμένως γνώση του σχηματισθέντος σε βάρος του πειθαρχικού φακέλλου και αντίγραφα των εγγράφων αυτού παρ' όλο που υπέβαλε σχετικό αίτημα, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 236 παρ. 3 του Υπαλληλικού Κώδικα. Ο λόγος, όμως, αυτός, που έχει προφανώς την έννοια ότι η Διοίκηση δεν επέτρεψε στον προσφεύγοντα να λάβει γνώση της δικογραφίας, είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση δοθέντος ότι από τα στοιχεία του φακέλλου προκύπτει ότι το ως άνω αίτημα του προσφεύγοντος έγινε δεκτό, αλλ' αυτός δεν προσήλθε προς άσκηση του δικαιώματός του, όπως προκύπτει από το υπ' αριθμ. 619/15.12.1989 έγγραφο του Προέδρου του ΠΥΣΠΕ, το περιεχόμενο του οποίου δεν αμφισβητείται από τον προσφεύγοντα. Αν και κατά τη γνώμη του Συμβούλου Νικ. Σακελλαρίου, εφ' όσον ο αιτών εξήτησε να λάβει γνώση του σχηματισθέντος σε βάρος του πειθαρχικού φακέλλου και δεν προκύπτει ότι του γνωστοποιήθη η θετική απάντηση της Διοικήσεως στο ανωτέρω αίτημά του, ο ως άνω λόγος προβάλλεται βασιμώς...».

Σύμφωνα με την ατομική γνωμοδότηση υπ' αριθ. 485 του ΝΣΚ καθορίζεται ότι η εντολή για διεξαγωγή δεύτερης Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) για τις ίδιες κατηγορίες αντίκειται στις αρχές της χρηστής διοικήσεως¹²⁹.

---

¹²⁹ ΣτΕ 1626/1999 «...3. Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή προβάλλεται ότι, ενώ για τις ίδιες κατηγορίες είχε διενεργηθεί στο παρελθόν ένορκη διοικητική εξέταση, η οποία κατέληξε στη μη απόδοση ευθυνών στον προσφεύγοντα (έγγραφο ΕΠ. 96/7.10.1993 του Διευθυντή Γεωργίας της Νομαρχίας Αχαΐας προς τον Νομάρχη Αχαΐας), εντούτοις για τις ίδιες κατηγορίες παραπέμφθηκε ήδη αυτός ενώπιον του εκδόντος την προσβαλλόμενη απόφαση Πειθαρχικού Συμβουλίου, κατά παράβαση της κατά το άρθρο 213 παράγραφος 1 του π.δ. 611/1977 αρχής της απαγορεύσεως της δώξεως για δεύτερη φορά για το ίδιο πειθαρχικό αδίκημα, αλλά και κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοικήσεως. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Τούτο δε διότι μετά τη διενέργεια της πρώτης ως άνω ένορκης διοικητικής εξετάσεως δεν ασκήθηκε κατά του προσφεύγοντος πειθαρχική δίωξη με κλήση αυτού σε απολογία ή με την παραπομπή του στο Πειθαρχικό Συμβούλιο και, ως εκ τούτου, δεν πρόκειται ήδη για δεύτερη πειθαρχική δίωξη, ενώ, εξάλλου, η διεξαγωγή δεύτερης ένορκης διοικητικής εξετάσεως επί τη βάσει νεότερων στοιχείων ούτε στις αρχές της χρηστής διοικήσεως αντίκειται...».

ΜΕΡΟΣ Γ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 48/2022

ΦΕΚ 120/Α/22-6-2022

Διακλαδικός Κανονισμός Πειθαρχίας Ενόπλων Δυνάμεων.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 53 του ν. 3883/2010 «Υπηρεσιακή εξέλιξη και ιεραρχία των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων-Θέματα διοίκησης των Ενόπλων Δυνάμεων, Στρατολογίας και συναφείς διατάξεις» (Α' 167).
2. Το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).
3. Το π.δ. 83/2019 «Διορισμός του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).
4. Την υπ' αρ. 83/2022 εισηγητική έκθεση του προϊσταμένου των οικονομικών υπηρεσιών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, από την οποία προκύπτει ότι από τις διατάξεις του παρόντος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.
5. Την υπ' αρ. 155/2021 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, αποφασίζουμε:

Κεφάλαιο Α' Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής – Ορισμοί

Ο παρών Κανονισμός εφαρμόζεται στο σύνολο του στρατιωτικού προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) ανεξάρτητα από τον Κλάδο που ανήκει, πλην των σπουδαστών των παραγωγικών σχολών αξιωματικών και υπαξιωματικών, το πειθαρχικό δίκαιο των οποίων διέπεται από τους Οργανισμούς των αντίστοιχων σχολών.

Για την εφαρμογή του παρόντος ισχύουν οι παρακάτω ορισμοί:

- α. Στρατιωτικός είναι κάθε εν ενεργεία ή εν εφεδρεία αξιωματικός, δόκιμος ή επίκουρος

έφεδρος αξιωματικός, ανθυπασπιστής, υπαξιωματικός και οπλίτης που ανήκει στους Κλάδους ή στα Κοινά Σώματα των ΕΔ, καθώς και οι αξιωματικοί πολεμικής διαθεσιμότητας.

β. Οπλίτες θητείας είναι όσοι έχουν καταταγεί και υπηρετούν στις τάξεις των ΕΔ για εκπλήρωση της στρατιωτικής τους υποχρέωσης.

γ. Κλάδοι των ΕΔ είναι ο Στρατός Ξηράς (ΣΞ), το Πολεμικό Ναυτικό (ΠΝ) και η Πολεμική Αεροπορία (ΠΑ). Όπου στις διατάξεις του παρόντος γίνεται λόγος για στρατιωτικούς οποιουδήποτε Κλάδου, νοούνται και οι στρατιωτικοί που ανήκουν στα Κοινά Σώματα των ΕΔ.

δ. Πειθαρχικός έλεγχος είναι η διαδικασία διερεύνησης τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος και η ενδεχόμενη επιβολή πειθαρχικής ποινής. ε. Πειθαρχική αρμοδιότητα είναι το δικαίωμα άσκησης πειθαρχικού ελέγχου από τα διάφορα επίπεδα Διοίκησης των ΕΔ.

ε. Πειθαρχικό παράπτωμα είναι κάθε υπαίτια και καταλογιστή πράξη που προβλέπεται στο άρθρο 8. Ως πράξη νοείται και η παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας.

στ. Πειθαρχικές ποινές είναι οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται στους στρατιωτικούς με σκοπό τη διατήρηση της τάξης και της πειθαρχίας και τη διαφύλαξη της εύρυθμης λειτουργίας της Υπηρεσίας. Αυτές διακρίνονται σε συνήθειες και καταστατικές.

ζ. Συνήθειες πειθαρχικές ποινές είναι οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, οι οποίες δεν επιφέρουν στέρση της προσωπικής ελευθερίας των στρατιωτικών, επηρεάζουν όμως την εξέλιξή τους ανάλογα με τη σοβαρότητα και τη συχνότητα επιβολής τους. Για τους οπλίτες θητείας, πέραν των συνεπειών του άρθρου 24, καθώς και για τους δόκιμους ή επίκουρους έφεδρους αξιωματικούς και τους έφεδρους εν ενεργεία αξιωματικούς, συνεπάγεται υποχρέωση εκπλήρωσης πρόσθετου χρόνου στρατιωτικής υποχρέωσης σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στον νόμο για τη στρατολογία των Ελλήνων.

η. Καταστατικές πειθαρχικές ποινές είναι οι διοικητικές κυρώσεις που μεταβάλλουν την υπηρεσιακή κατάσταση του παραβάτη στρατιωτικού. Η επιβολή των καταστατικών ποινών γίνεται κατόπιν γνωμοδότησης πειθαρχικού συμβουλίου.

Για τις καταστατικές ποινές των εφέδρων εν ενεργεία, των μονίμων εξ εφεδρείας, των εφέδρων εξ απονομής, των εφέδρων εξ εφεδρείας, των μονίμων και των εφέδρων εν

εφεδρεία αξιωματικών, τυγχάνουν εφαρμογής οι ειδικές διατάξεις του παρόντος. Για τις καταστατικές ποινές των δοκίμων ή επίκουρων εφέδρων αξιωματικών ισχύουν τα καθοριζόμενα στο άρθρο 18.

Στους Επαγγελματίες Οπλίτες που δεν φέρουν βαθμό υπαξιωματικού δεν επιβάλλονται καταστατικές ποινές. Σε αυτούς επιβάλλονται οι συνήθεις ποινές που προβλέπονται για τους υπαξιωματικούς. Για τις καταστατικές ποινές των Επαγγελματιών Οπλιτών που φέρουν βαθμό υπαξιωματικού ισχύουν τα καθοριζόμενα στα άρθρα 17 και 18

5. Στους Οπλίτες Βραχείας Ανακατάταξης (ΟΒΑ) επιβάλλονται οι συνήθεις και οι καταστατικές ποινές που προβλέπονται για τους οπλίτες θητείας κατά τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο Ε΄.

Άρθρο 2

Γενικές αρχές

Η δυνατότητα άσκησης πειθαρχικού ελέγχου εις βάρος στρατιωτικού αρχίζει με την κατάταξη στις ΕΔ ή την ανάκληση στην ενέργεια και λήγει με την καθ' οιονδήποτε τρόπο έξοδο του στρατιωτικού από αυτές, με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων που αφορούν στην επιβολή καταστατικών ποινών.

Καμία πειθαρχική ποινή δεν επιβάλλεται αν δεν κληθεί προηγουμένως ο πειθαρχικά διωκόμενος σε απολογία. Η εξέταση του διωκόμενου κατά το στάδιο της απλής ή της ένορκης διοικητικής εξέτασης δεν υποκαθιστά την κλήση σε απολογία.

Ατομικά παραπτώματα δεν είναι δυνατό να αποτελέσουν αιτία επιβολής ομαδικής ποινής. Ο στρατιωτικός δεν μπορεί να διωχθεί δεύτερη φορά για το ίδιο πειθαρχικό παράπτωμα, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 3 και της παρ. 4 του άρθρου 4 του παρόντος, καθώς και της παρ. 7 του άρθρου 43 του ν. 3883/2010.

Για το ίδιο παράπτωμα δεν μπορούν να επιβληθούν ταυτόχρονα ή διαδοχικά περισσότερες από μία πειθαρχικές ποινές, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 3 και της παρ. 4 του άρθρου 4. Σε περίπτωση τέλεσης στον ίδιο τόπο και χρόνο δύο ή περισσότερων διαφορετικών μεταξύ τους πειθαρχικών παραπτωμάτων που προβλέπονται από διαφορετική διάταξη του παρόντος, επιβάλλεται μία συνολική ποινή κατά την επιμέτρηση της οποίας λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα και ο αριθμός όλων των επιμέρους πειθαρχικών παραπτωμάτων.

Αν από την τέλεση του πειθαρχικού παραπτώματος μέχρι το πέρας της πειθαρχικής

δίωξης ίσχυσαν περισσότεροι νόμοι, εφαρμόζεται αυτός που περιλαμβάνει τις ευμενέστερες για τον διωκόμενο ουσιαστικές διατάξεις.

Κατά την πειθαρχική διαδικασία εφαρμόζονται οι αρχές και οι κανόνες του ποινικού και του στρατιωτικού ποινικού δικαίου που αφορούν:

α. Το τεκμήριο της αθωότητας και της λειτουργίας των αμφιβολιών υπέρ του πειθαρχικά διωκόμενου.

β. Το δικαίωμα σιγής του πειθαρχικά διωκόμενου.

γ. Τη συνεκτίμηση των ελαφρυντικών ή επιβαρυντικών περιστάσεων κατά τον καθορισμό και την επιμέτρηση της ποινής.

3. Τα πειθαρχικά παραπτώματα τιμωρούνται ακόμη κι αν τελέστηκαν εκτός της ελληνικής επικράτειας.

Άρθρο 3

Σχέση πειθαρχικής και ποινικής διαδικασίας

Η πειθαρχική διαδικασία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από τις ανακριτικές πράξεις ή την ποινική δίωξη που ενδεχομένως ασκείται παράλληλα ή έχει ασκηθεί επί της υπόθεσης. Αντίστοιχα, η πειθαρχική ποινή είναι ανεξάρτητη της ποινής που επιβάλλεται με απόφαση ποινικού δικαστηρίου και μπορεί να επιβληθεί είτε πριν είτε μετά την εκδίκαση της υπόθεσης.

Η ποινική καταδίκη δεν έχει ως απαραίτητη συνέπεια την επιβολή πειθαρχικής ποινής. Ομοίως, η αθώωση ή η απαλλαγή από το ποινικό δικαστήριο δεν εμποδίζει την επιβολή πειθαρχικής ποινής. Το πειθαρχικό όργανο όμως, δεσμεύεται από την κρίση που περιέχεται σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα ως προς την ύπαρξη ή την ανυπαρξία των πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος.

Αν μετά την επιβολή της πειθαρχικής ποινής εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση, αθωωτική ή καταδικαστική ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, η πειθαρχική διαδικασία είναι δυνατόν να επαναληφθεί, εφόσον το παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί, είτε αυτεπάγγελα, είτε μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου που υποβάλλεται εντός διμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η ποινή ή το βούλευμα κατέστησαν αμετάκλητα. Στην περίπτωση αυτή, η πειθαρχική διαδικασία ολοκληρώνεται υποχρεωτικά εντός προθεσμίας δύο μηνών από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερόμενου ή

από την κοινοποίηση στη Διοίκηση της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης ή του βουλεύματος, κατά περίπτωση.

Οι Εισαγγελείς των στρατιωτικών δικαστηρίων έχουν υποχρέωση να ανακοινώνουν αμέσως στην αρμόδια Διεύθυνση του οικείου Γενικού Επιτελείου κάθε ποινική δίωξη που ασκείται κατά στρατιωτικού και να κοινοποιούν αμέσως στην ίδια Διεύθυνση τα παραπεμπτικά ή αμετάκλητα απαλλακτικά βουλεύματα καθώς και τις αμετάκλητες, καταδικαστικές ή αθωωτικές, αποφάσεις. Την ίδια υποχρέωση έχουν και οι Εισαγγελείς της τακτικής ποινικής δικαιοσύνης για υποθέσεις στρατιωτικών που ανήκουν στην καθ' ύλη αρμοδιότητά τους.

5. Σε περίπτωση απονομής χάριτος ή άρσης με οποιονδήποτε άλλο τρόπο του κολασίμου ή μεταβολής των συνεπειών της ποινικής καταδίκης, το πειθαρχικά κολάσιμο της πράξης δεν αίρεται.

Άρθρο 4

Επιβολή ποινής - Γενικές διατάξεις

Ο πειθαρχικός έλεγχος αποτελεί καθήκον του ανωτέρου, συνιστά όμως το έσχατο μέτρο διατήρησης της πειθαρχίας. Κάθε ανώτερος πρέπει να επιδιώκει με κάθε μέσο να προλαμβάνει τα παραπτώματα.

Οι ποινές επιβάλλονται κατόπιν δίκαιης και αμερόληπτης κρίσης και αφού προηγουμένως συνεκτιμηθεί κάθε βάσιμο ελαφρυντικό στοιχείο.

Η πράξη επιβολής της πειθαρχικής ποινής πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς, ειδικότερα δε να περιγράφονται τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν το πειθαρχικό παράπτωμα κατά τόπο και χρόνο.

Σε περίπτωση ακύρωσης πράξης επιβολής πειθαρχικής ποινής για οποιαδήποτε νομική πλημμέλεια από διοικητικό δικαστήριο, η διοίκηση συμμορφώνεται με το διατακτικό μέρος της δικαστικής απόφασης, εκδίδοντας σχετική πράξη. Επανάληψη της πειθαρχικής δίωξης με βάση τα ίδια πραγματικά περιστατικά, είναι δυνατή, εφόσον το πειθαρχικό παράπτωμα δεν έχει παραγραφεί. Στην περίπτωση αυτή ενδεχόμενη νέα πειθαρχική ποινή επιβάλλεται εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημέρα κοινοποίησης της απόφασης του δικαστηρίου στην Υπηρεσία.

Οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

(ν. 4620/2019, Α' 96) που αφορούν στα αποδεικτικά μέσα, την κλήτευση, τον όρκο, την

εξέταση και τις συνέπειες της μη εμφάνισης των μαρτύρων, τον τρόπο εξέτασης του εγκαλουμένου καθώς και τον τύπο των εκθέσεων, εφαρμόζονται συμπληρωματικά. Στη σύνταξη των εκθέσεων συμπράττει στρατιωτικός οποιοδήποτε βαθμού.

Άρθρο 5

Πειθαρχική δίωξη

Η πειθαρχική δίωξη ασκείται αμελλητί. Αρχίζει με την έκδοση της κλήσης σε απολογία ή την πράξη παραπομπής στο Πειθαρχικό Συμβούλιο και περατώνεται με τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο ή την έκδοση ανέκκλητης ενώπιον της διοίκησης απόφασης πειθαρχικού οργάνου.

Το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο, εφόσον διαπιστώσει ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος, συγκεντρώνει το σύνολο των σχετικών αποδεικτικών μέσων για τη διερεύνηση της υπόθεσης και αναλόγως των στοιχείων που προκύπτουν, προβαίνει σε μία από τις παρακάτω ενέργειες:

α. Εκδίδει κλήση σε απολογία, η οποία υποβάλλεται από τον εγκαλούμενο εντός ρητής εύλογης προθεσμίας που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών ημερών, μη περιλαμβανομένης της ημέρας κοινοποίησης της κλήσης. Η προθεσμία αυτή δύναται να παραταθεί κατόπιν έγγραφης αιτιολογημένης αίτησης του εγκαλουμένου για συλλογή στοιχείων υπεράσπισής του.

β. Παραπέμπει τον εγκαλούμενο ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου.

γ. Θέτει την υπόθεση στο αρχείο.

Η διενέργεια Ένορκης ή Απλής Διοικητικής Εξέτασης για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου.

Η κλήση σε απολογία είναι έγγραφη για το σύνολο του στρατιωτικού προσωπικού πλην των οπλιτών θητείας, η κλήση των οποίων γίνεται προφορικά και καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο επί του οποίου λαμβάνει ενυπόγραφα γνώση ο εγκαλούμενος. Η έγγραφη κλήση περιλαμβάνει τα πλήρη στοιχεία του διωκόμενου, ακριβή στοιχεία των πράξεων που στοιχειοθετούν το παράπτωμα και τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες τελέστηκε, τον τόπο και τον χρόνο τέλεσής του, την προθεσμία υποβολής της απολογίας, υπόμνηση του δικαιώματος του εγκαλουμένου να λάβει γνώση των στοιχείων της υπόθεσης και τέλος, τον τόπο και την ημερομηνία σύνταξης της κλήσης, την υπογραφή του ασκούντος

την πειθαρχική δίωξη, το ονοματεπώνυμο και τον βαθμό του καθώς και τη σφραγίδα της Υπηρεσίας.

Σε περίπτωση άρνησης παραλαβής της κλήσης, το όργανο που διενεργεί την επίδοση συντάσσει σχετική πράξη που υπογράφεται από το ίδιο και έναν μάρτυρα, χωρίς να κωλύεται η συνέχιση της πειθαρχικής διαδικασίας, εφαρμοζόμενων κατά τα λοιπά των προβλεπόμενων στο άρθρο 7.

Η απολογία είναι έγγραφη, με εξαίρεση τους οπλίτες θητείας, οι οποίοι απολογούνται προφορικά, η δε απολογία καταχωρείται στο ειδικό βιβλίο της παρ. 4 επί του οποίου λαμβάνει ενυπόγραφα γνώση ο απολογούμενος. Πειθαρχικές παραβάσεις που τελούνται δια της απολογίας του εγκαλουμένου, δεν αξιολογούνται προ του ανέκκλητου ενώπιον της διοίκησης πέρατος της αρχικής πειθαρχικής δίωξης. Σε περίπτωση μη υποβολής απολογίας, το πειθαρχικό όργανο εξετάζει τους λόγους μη υποβολής της και εφόσον διαπιστώσει νόμιμη επίδοση της κλήσης, συνεχίζει κανονικά τη διαδικασία του πειθαρχικού ελέγχου.

Ο εγκαλούμενος έχει δικαίωμα κατόπιν γραπτής αίτησής του να λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων της υπόθεσης που τον αφορά, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45).

Η πειθαρχική δίωξη των αξιωματικών του Σώματος Στρατιωτικών Ιερέων για εκκλησιαστικά παραπτώματα, των οποίων δεν είναι επιτρεπτός ο κολασμός από τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Στρατιωτικών Ιερέων του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ), ασκείται σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 6 του ν.δ. 90/1973 (Α' 168).

Άρθρο 6

Καθορισμός και επιμέτρηση πειθαρχικής ποινής

Για τον καθορισμό και την επιμέτρηση της πειθαρχικής ποινής, λαμβάνονται υπόψη η βαρύτητα του παραπτώματος και οι συνθήκες τέλεσής του, τα στοιχεία του ατομικού φακέλου του παραβάτη και οι συντρέχουσες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 40 του ν. 3883/2010.

Άρθρο 7

Επιδόσεις εγγράφων - Εκθέσεις

Όταν απαιτείται η επίδοση στον εγκαλούμενο κάθε εγγράφου σχετικού με την πειθαρχική διαδικασία, εάν αυτός διατελεί σε παράνομη απουσία ή λιποταξία, η επίδοση γίνεται στον

προϊστάμενο της Υπηρεσίας στην οποία υπηρετούσε.

Εάν κατά την αναζήτησή του ο εγκαλούμενος δεν ανευρεθεί, η επίδοση γίνεται στους συνοικούντες συγγενείς ή συνοίκους της τελευταίας γνωστής κατοικίας του. Σε περίπτωση άρνησης παραλαβής από τον εγκαλούμενο ή από τα πρόσωπα του προηγούμενου εδαφίου, τα εν λόγω έγγραφα θυροκολλούνται.

Εάν ο εγκαλούμενος είναι αγνώστου διαμονής, η επίδοση γίνεται στην αστυνομική αρχή της τελευταίας γνωστής διαμονής του.

Για την επίδοση ή θυροκόλληση που ενεργείται κατά τα ανωτέρω, συντάσσεται αποδεικτικό επίδοσης ή έκθεση θυροκόλλησης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Κεφάλαιο Β΄

Πειθαρχικά παραπτώματα

Άρθρο 8

Απαρίθμηση πειθαρχικών παραπτωμάτων

Πειθαρχικά παραπτώματα θεωρούνται κατά κατηγορία τα ακόλουθα:

α. Από ανώτερο προς τους κατωτέρους του:

- (1) Η χαλαρότητα, η αδράνεια και η αδιαφορία σχετικά με τη διοίκηση.
- (2) Η κατάχρηση εξουσίας.
- (3) Η βάναυση ή υβριστική συμπεριφορά.
- (4) Η αδικία κατά την επιβολή ποινών.
- (5) Η μεροληπτική αντιμετώπιση και η έλλειψη αντικειμενικότητας στη μεταχείριση των κατωτέρων.
- (6) Η αποδοχή δώρων, πλην εθιμοτυπικών περιπτώσεων, και η λήψη δανείων από τους κατώτερους.
- (7) Η αδιαφορία για την τήρηση των γενικών κανόνων πειθαρχίας και συμπεριφοράς από τους κατώτερους.
- (8) Η στενή οικειότητα με τους κατώτερους κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας.
- (9) Η αποσιώπηση και απόκρυψη οποιουδήποτε θέματος που σχετίζεται με παράπονα των υφισταμένων.
- (10) Κάθε πράξη που είναι δυνατό να μειώσει το κύρος ή την εξουσία του.

β. Από τον κατώτερο προς τους ανωτέρους του:

- (1) Η αυθάδεια.
- (2) Η απροθυμία, η αδιαφορία, η δυστροπία και η καθυστέρηση στην εκτέλεση διαταγής.
- (3) Η επίκριση και ο σχολιασμός διαταγών ή ενεργειών των ανωτέρων.
- (4) Η κολακεία και η προσφορά δώρων, πλην εθιμοτυπικών περιπτώσεων.
- (5) Η μη απονομή του χαιρετισμού και η αδιαφορία για την τήρηση των τύπων εκδήλωσης σεβασμού στους ανωτέρους.
- (6) Η υπέρβαση της ιεραρχίας και η χρησιμοποίηση πλαγίων μέσων.
- (7) Η έλλειψη σεβασμού και υπακοής.

γ. Από κάθε στρατιωτικό:

- (1) Η παράβαση του υπηρεσιακού καθήκοντος, όπως προσδιορίζεται βάσει των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις κείμενες διατάξεις, τους κανονισμούς και τις διαταγές της Υπηρεσίας.
- (2) Η απόκτηση οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ιδίου ή τρίτου προσώπου κατά την άσκηση των καθηκόντων του και εξ αφορμής αυτών.
- (3) Η χρησιμοποίηση τρίτων προσώπων για την απόκτηση υπηρεσιακής εύνοιας ή την πρόκληση ή ματαίωση διαταγής της Υπηρεσίας.
- (4) Η αδικαιολόγητη απουσία από τα προσκλητήρια, την εκπαίδευση ή οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία.
- (5) Η αμέλεια και η αδιαφορία στην εργασία ή την εκπαίδευση και γενικά η κακή θέληση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων.
- (6) Η άσκηση επιχειρηματικής ή οποιασδήποτε κερδοσκοπικής δραστηριότητας μέσω συμμετοχής σε επιστημονικές, αθλητικές ή επαγγελματικές ενώσεις, συνδέσμους ή ιδρύματα.
- (7) Η δήλωση ή δημοσίευση άποψης, η οποία στρέφεται κατά της μορφής του πολιτεύματος, του θεσμού των ΕΔ και των πολιτειακών αρχών ή βλάπτει την ασφάλεια της χώρας και θέτει σε κίνδυνο την ακεραιότητα και την ανεξαρτησία της.
- (8) Η εξάσκηση οποιουδήποτε αμειβόμενου επαγγέλματος ή η ενασχόληση με οποιαδήποτε αμειβόμενη εργασία εκτός υπηρεσίας, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που καθορίζονται στην κείμενη νομοθεσία.
- (9) Η αναξιοπρεπής εμφάνιση και το αντικανονικό της στολής.

- (10) Η ανάρμοστη ενέργεια ή συμπεριφορά.
- (11) Η ελλιπής συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις συντήρησης, χρήσης και διαχείρισης των κάθε είδους στρατιωτικών υλικών και εγκαταστάσεων.
- (12) Η μη απονομή του οφειλόμενου χαιρετισμού προς τη σημαία, τα θρησκευτικά σύμβολα, τις πολιτειακές αρχές και την πολιτική ηγεσία των ΕΔ.
- (13) Η άσκηση κομματικής δραστηριότητας και οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος.
- (14) Η μέθη κατά την υπηρεσία, η αναξιοπρεπής διαβίωση εν γένει, η ανειλικρίνεια και κάθε πράξη αντίθετη προς την εντιμότητα, την ευθύτητα, την αξιοπρέπεια και τα χρηστά ήθη.
- (15) Η παραβίαση του καθήκοντος της υπηρεσιακής εχεμύθειας και της υποχρέωσης διαφύλαξης του απορρήτου.
- (16) Η παράβαση των κανόνων πτήσης.
- (17) Ο κακός χειρισμός πλοίου με υπαιτιότητα του Κυβερνήτη, συνεπεία του οποίου τέθηκε σε κίνδυνο η ασφάλεια του προσωπικού ή του υλικού.
- (18) Η ενέργεια που αποσκοπεί άμεσα ή έμμεσα στην ανατροπή του συνταγματικά κατοχυρωμένου πολιτεύματος ή την άμβλυση του εθνικού φρονήματος των Ελλήνων ή κάθε ενέργεια που αντίκειται στα εθνικά συμφέροντα.
- (19) Η παράβαση της νομοθεσίας που αφορά στη διακίνηση, κατοχή ή χρήση ναρκωτικών ουσιών.
- (20) Η λιποταξία καθώς και η αιχμαλωσία, εφόσον ο στρατιωτικός δεν έπραξε, πριν από την τελευταία, οτιδήποτε επέβαλλε το καθήκον και η στρατιωτική τιμή.
- (21) Κάθε πράξη που συνιστά αδίκημα κατά τον Ποινικό Κώδικα (ν. 4619/2019, Α' 95), τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα (ν. 2287/1995, Α' 20) και τις διατάξεις ειδικών ποινικών νόμων.
- (22) Κάθε πράξη που προσβάλλει την πειθαρχία και την υπηρεσιακή τάξη στις ΕΔ, όπως αυτές ορίζονται από το Σύνταγμα, τους νόμους, τους κανονισμούς και τις διαταγές.
2. Τα ως άνω παραπτώματα θεωρούνται:
- α. Ελαφρά, όσα έχουν σχέση με την εκτέλεση των καθηκόντων, τη συμπεριφορά, την εμφάνιση και την παράσταση γενικά του στρατιωτικού και δεν κλονίζουν σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό την τάξη και την πειθαρχία των ΕΔ.

β. Βαριά, όσα έχουν σχέση με τη στρατιωτική τιμή, την ατομική αξιοπρέπεια, το γόητρο των ΕΔ και όσα έχουν ως συνέπεια τη διασάλευση της τάξης ή θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή.

γ. Βαρύτερα, όταν επαναλαμβάνονται με μεγάλη συχνότητα, είτε μεμονωμένα, είτε σε συνδυασμό με άλλες παραβάσεις, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας ή παρουσία κατωτέρων ή πολιτών ή σε ξένη χώρα.

Άρθρο 9

Παραγραφή πειθαρχικών παραπτώματων

Τα πειθαρχικά παραπτώματα παραγράφονται μετά από πέντε έτη από την ημέρα που διαπράχθηκαν, εκτός αν ορίζονται μεγαλύτερες προθεσμίες για την παραγραφή τους ως ποινικών αδικημάτων από τον Ποινικό και τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα. Η κλήση σε απολογία, η παραπομπή σε πειθαρχικό συμβούλιο, η έκδοση απόφασης σε πρώτο βαθμό που επιβάλλει πειθαρχική ποινή, καθώς και οι πράξεις της ποινικής διαδικασίας ή της διαδικασίας ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, αναστέλλουν την παραγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος.

Κεφάλαιο Γ´

Διαδικασίες Διοικητικής Εξέτασης

Άρθρο 10

Ένορκη Διοικητική Εξέταση

Στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας, Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) διενεργείται κάθε φορά που υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες ή σαφείς ενδείξεις για την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος. Η εξέταση αυτή αποσκοπεί στη συλλογή στοιχείων για τη διαπίστωση της τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος και τον προσδιορισμό των προσώπων που τυχόν ευθύνονται, καθώς και στη διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες αυτό έχει τελεστεί. Η διαταγή για τη διενέργεια ΕΔΕ δεν συνιστά έναρξη πειθαρχικής δίωξης.

ΕΔΕ διατάσσεται εγγράφως από τους Διοικητές κάθε επιπέδου υπηρεσιακών δομών των ΕΔ με διοικητική αυτοτέλεια. Εντός του ίδιου Κλάδου δεν μπορεί να διαταχθεί η διενέργεια ΕΔΕ από δύο ή περισσότερους Διοικητές για το ίδιο συμβάν. Η διαταγή διενέργειας ΕΔΕ κοινοποιείται στο αμέσως προϊστάμενο κλιμάκιο αυτού που την διέταξε. Σε περίπτωση που η ΕΔΕ διατάσσεται από Γενικό Επιτελείο, η διαταγή διενέργειας ΕΔΕ κοινοποιείται

στο προϊστάμενο κλιμάκιο, μόνον εφόσον ζητηθεί από αυτό. Με τη διαταγή διενέργειας της ΕΔΕ ορίζεται και ο αξιωματικός/ανθυπασπιστής που θα την διενεργήσει. Κατ' εξαίρεση, όταν η ΕΔΕ διατάσσεται από κλιμάκιο ανώτερο της Μονάδας, ο ορισμός του αξιωματικού/ανθυπασπιστή που θα διενεργήσει την ΕΔΕ μπορεί να ανατεθεί στον προϊστάμενο της Μονάδας ή Υπηρεσίας στην οποία απευθύνεται η σχετική διαταγή.

Για τη διενέργεια της ΕΔΕ ορίζεται γραμματέας. Ο γραμματέας ορίζεται από τον διενεργούντα την ΕΔΕ και η παρουσία του είναι υποχρεωτική σε όλες τις πράξεις της εξέτασης. Ως γραμματέας ορίζεται στρατιωτικός οποιουδήποτε βαθμού και ειδικότητας ή υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Όταν υφίστανται εξαρχής ενδείξεις ή υπόνοιες τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος μόνο από πολιτικό προσωπικό, η ΕΔΕ διενεργείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007, Α' 26).

Η ΕΔΕ είναι έγγραφη και μυστική. Ο διενεργών αυτή οφείλει να διερευνήσει όλες τις πτυχές της υπό έρευνα υπόθεσης, προβαίνοντας σε ενέργειες και συλλογή στοιχείων που θα τον οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα.

Εάν κατά τη διενέργεια της ΕΔΕ προκύψουν επιβαρυντικά στοιχεία σε βάρος στελέχους ανώτερου ή αρχαιότερου από τον διενεργούντα την ΕΔΕ, η ΕΔΕ διακόπτεται. Ο διενεργών την ΕΔΕ συντάσσει αναφορά, στην οποία αιτιολογεί πλήρως τους λόγους της διακοπής και υποβάλλει τον σχετικό φάκελο με όσα στοιχεία έχει συγκεντρώσει στην αρχή που την διέταξε. Εφόσον η εν λόγω αρχή συμφωνεί με την αναφορά, αναθέτει τη συνέχιση της ΕΔΕ σε άλλο στέλεχος, ανώτερο ή αρχαιότερο εκείνου για το οποίο προέκυψαν επιβαρυντικά στοιχεία, χωρίς να επηρεάζεται η νομιμότητα της μέχρι το σημείο εκείνο διαδικασίας. Σε αντίθετη περίπτωση, ο φάκελος επιστρέφεται στον διενεργούντα την ΕΔΕ για την ολοκλήρωσή της.

Σε περίπτωση μετάθεσης, απόσπασης ή διάθεσης του διενεργούντος την ΕΔΕ εκτός φρουράς, αυτός που την διέταξε δύναται να την αναθέσει σε άλλο αξιωματικό ή ανθυπασπιστή.

Αν, βάσει του πορίσματος της ΕΔΕ, διαπιστώνεται η τέλεση συγκεκριμένου πειθαρχικού παραπτώματος από συγκεκριμένο στρατιωτικό, εφαρμόζονται τα καθοριζόμενα στο άρθρο 5.

Η ΕΔΕ περατώνεται εντός της προθεσμίας που έχει οριστεί από αυτόν που την διέταξε, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να παραταθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατόπιν αιτιολογημένης αναφοράς του διενεργούντος την ΕΔΕ και απόφασης αυτού που την διέταξε.

Άρθρο 11

Κωλύματα για τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης

1. ΕΔΕ δεν μπορεί να διενεργηθεί από αξιωματικό ή ανθυπασπιστή ο οποίος:

α. Είναι συγγενής προσώπου που εμπλέκεται στην υπόθεση εξ αίματος ή αγχιστείας μέχρι τον τέταρτο βαθμό ή σύζυγος, ακόμα και μετά τη λύση του γάμου.

β. Έχει άμεσο συμφέρον από την έκβαση της υπόθεσης.

γ. Κατήγγειλε την εξεταζόμενη πράξη, εξαιρουμένου του αδικήματος της λιποταξίας.

δ. Έχει με εμπλεκόμενο στην υπόθεση πρόσωπο ιδιαίτερη φιλία ή οικειότητα ή έριδα ή έχθρα ή συντρέχουν στο πρόσωπό του γεγονότα ικανά να δικαιολογήσουν εύλογη δυσπιστία για την αμεροληψία του.

ε. Φέρεται, βάσει ενδείξεων, ότι έχει ευθύνη για την πράξη που αποτελεί αντικείμενο της εξέτασης.

στ. Παραστάθηκε ως παθών ή ενεπλάκη σε ποινική υπόθεση κατά εμπλεκομένου στην υπόθεση προσώπου μέσα στα προηγούμενα πέντε έτη.

ζ. Κατέθεσε ως μάρτυρας ή γνωμοδότησε ως πραγματογνώμονας στην εξεταζόμενη υπόθεση.

2. Ο αξιωματικός ή ανθυπασπιστής, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχει το κώλυμα, υποχρεούται με τη λήψη της διαταγής ανάθεσης της διενέργειας ΕΔΕ να γνωστοποιήσει αμέσως το κώλυμα σε αυτόν που τον όρισε, με αναφορά του, στην οποία εκθέτει λεπτομερώς τους λόγους του κωλύματός του, επισυνάπτοντας τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία. Η ίδια υποχρέωση υπάρχει και όταν το κώλυμα προκύπτει κατά τη διενέργεια της ΕΔΕ

3. Η σκόπιμη αποσιώπηση κωλύματος ή η αναληθής επίκληση αυτού με σκοπό την αποφυγή της διενέργειας της εξέτασης συνιστούν πειθαρχικά παραπτώματα, μη αποκλεισμένης της εφαρμογής του άρθρου 254 του Ποινικού Κώδικα.

4. Σε περίπτωση που η ΕΔΕ στρέφεται κατά συγκεκριμένου στρατιωτικού, αυτός δικαιούται να ζητήσει αμέσως με γραπτή αναφορά του την εξαίρεση του αξιωματικού ή

του ανθυπασπιστή στον οποίο ανατέθηκε η διενέργεια της ΕΔΕ για κάποιο από τα κωλύματα που αναφέρονται στην παρ. 1, επισυνάπτοντας τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία. Αν ο λόγος εξαίρεσης προκύψει κατά τη διάρκεια της εξέτασης, η αίτηση εξαίρεσης υποβάλλεται μέχρι και την υποβολή του πορίσματος. Η σκόπιμη επίκληση αναληθούς λόγου εξαίρεσης συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα.

5. Αν η ΕΔΕ στρέφεται σε βάρος περισσότερων στρατιωτικών, το κώλυμα που ενδεχομένως συντρέχει στο πρόσωπο του διενεργούντος αυτήν για έναν από αυτούς, λογίζεται ως κώλυμα και για τους λοιπούς εμπλεκόμενους.

6. Αρμόδιος να αποφασίσει επί του αιτήματος εξαίρεσης είναι εκείνος που με διαταγή του ορίστηκε ο διενεργών την ΕΔΕ. Η δήλωση κωλύματος και η αίτηση εξαίρεσης αναστέλλουν τη διενέργεια της διοικητικής εξέτασης, μέχρι να εκδοθεί σχετική απόφαση. Σε περίπτωση που απορριφθούν, συνεχίζεται η ΕΔΕ από το ίδιο πρόσωπο, διαφορετικά ορίζεται άλλος αξιωματικός ή ανθυπασπιστής για τη διενέργειά της. Οι πράξεις που έχουν διενεργηθεί μέχρι την έκδοση της απόφασης, θεωρούνται έγκυρες.

Άρθρο 12

Εξέταση μαρτύρων

1. Ο διενεργών την ΕΔΕ πρέπει να συμπεριφέρεται με ηρεμία και αμεροληψία και να ερευνά κάθε στοιχείο απαραίτητο για την αποκάλυψη της αλήθειας.

2. Ο διενεργών την ΕΔΕ καλεί τους μάρτυρες, προφορικά ή εγγράφως, να παρουσιαστούν σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Η προφορική κλήση καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο. Για τον προσδιορισμό του τόπου και του χρόνου της εξέτασης είναι δυνατή η συνεννόηση με τους μάρτυρες. Η μαρτυρία είναι υποχρεωτική. Για τους μάρτυρες που κλήθηκαν εγγράφως, συντάχθηκε αποδεικτικό επίδοσης κλήσης και αρνήθηκαν να εμφανισθούν για να καταθέσουν ή εμφανίσθηκαν αλλά αρνήθηκαν να καταθέσουν, ο διενεργών την ΕΔΕ συντάσσει σχετική αναφορά, η οποία διαβιβάζεται από αυτόν που διέταξε την ΕΔΕ στον αρμόδιο Εισαγγελέα για ποινική αξιολόγηση, εκτός αν συντρέχει κάποια από τις εξαιρέσεις που ορίζονται στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Σε περίπτωση που κάποιος μάρτυρας διαμένει εκτός της έδρας της Μονάδας του διενεργούντος την ΕΔΕ, είναι δυνατή η εξέτασή του με «κατά παραγγελία εξέταση». Σε αυτήν την περίπτωση, ο διενεργών την ΕΔΕ υποβάλλει αναφορά στην Υπηρεσία του με τα απαραίτητα ερωτήματα, ζητώντας να αποσταλεί στην πλησιέστερη στον τόπο

διαμονής του μάρτυρα Μονάδα. Η τελευταία ορίζει κατάλληλο αξιωματικό ή ανθυπασπιστή προκειμένου να συντάξει την «κατά παραγγελία» έκθεση εξέτασης, σύμφωνα με τα ερωτήματα που έχει διατυπώσει ο διενεργών την ΕΔΕ. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει πλησιέστερη Μονάδα, για τη διεκπεραίωση της παραπάνω διαδικασίας είναι δυνατόν να ζητείται η συνδρομή της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.) ή του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής (Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ.). Σε περίπτωση που ο μάρτυρας βρίσκεται στο εξωτερικό, η διεκπεραίωση της παραπάνω διαδικασίας γίνεται με τη συνδρομή των αρχών του Υπουργείου Εξωτερικών στην αλλοδαπή.

4. Απαγορεύεται στον διενεργούντα την ΕΔΕ να εξετάζει ως μάρτυρες πρόσωπα τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 212 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

5. Στην αρχή της εξέτασης λαμβάνονται τα στοιχεία του μάρτυρα και κατόπιν εξετάζεται ενόρκως, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο άρθρο 219 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Έγγραφα που προσκομίζονται από τον μάρτυρα καταγράφονται στην έκθεση εξέτασης. Εάν κατά την έναρξη της ΕΔΕ ή κατά τη διάρκεια αυτής, προκύψουν ενδείξεις διάπραξης πειθαρχικών παραπτώματων από συγκεκριμένα πρόσωπα, αυτά εξετάζονται ανωμοτί.

6. Κατά την εξέταση του μάρτυρα ο διενεργών την ΕΔΕ δεν τον διακόπτει, εκτός εάν αυτός ξεφεύγει από το θέμα. Η κατάθεση του μάρτυρα μπορεί να είναι συνεχής, ως απάντηση γενικής αρχικής ερώτησης, ή διακεκομμένη, ως απαντήσεις επί περισσότερων ερωτήσεων. Όταν ο μάρτυρας αποφεύγει να αναφερθεί σε σημαντικά γεγονότα της υπό εξέταση υπόθεσης, ο διενεργών την ΕΔΕ του απευθύνει κατηγορηματικές ερωτήσεις.

7. Είναι δυνατή η λήψη συμπληρωματικών καταθέσεων από τους μάρτυρες, εφόσον αυτό κρίνεται σκόπιμο.

8. Οι εκθέσεις, χειρόγραφες ή δακτυλογραφημένες, πρέπει να είναι ευανάγνωστες, να μονογράφονται στο κάτω μέρος κάθε σελίδας και να υπογράφονται στο τέλος από όλους τους συμπράττοντες (διενεργούντα την εξέταση, γραμματέα, μάρτυρα). Παραπομπές ή προσθήκες στις εκθέσεις γίνονται στο δεξιό περιθώριο του κειμένου και μονογράφονται από τους συμπράττοντες. Οι αποξέσεις, αποσβέσεις και η χρήση διορθωτικού κατά τη σύνταξη των εκθέσεων απαγορεύονται.

Άρθρο 13

Πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης

1. Η ΕΔΕ ολοκληρώνεται με την έκδοση σχετικού πορίσματος, όταν από το σύνολο των

στοιχείων που συγκεντρώθηκαν ως αποδεικτικό υλικό, ο διενεργών αυτήν κρίνει ότι:

α. Προκύπτουν κατά το δυνατό σαφώς τα αίτια και οι συνθήκες της διερευνώμενης υπόθεσης, η τέλεση ή μη πειθαρχικών παραπτώματων και τα πρόσωπα του τυχόν ευθύνονται ή

β. Η συνέχισή της δεν συνεισφέρει περαιτέρω στη διαλεύκανση της διερευνούμενης υπόθεσης.

2. Τα αναγραφόμενα στο πόρισμα πρέπει να στηρίζονται και να τεκμηριώνονται από τα αποδεικτικά στοιχεία του φακέλου.

3. Στο πόρισμα περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

α. Το ιστορικό, στο οποίο αναφέρονται κατά λογική και χρονολογική σειρά οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συνέβησαν τα γεγονότα, τα αποδεικτικά περί αυτών στοιχεία, ο ακριβής τόπος και χρόνος καθώς και τα πρόσωπα που ενεπλάκησαν.

β. Το αιτιολογικό, στο οποίο καταγράφονται τα περιστατικά, τα οποία συνδυαζόμενα μεταξύ τους οδηγούν στη διαλεύκανση της υπό εξέταση υπόθεσης. Τα περιστατικά αυτά συνδέονται παράλληλα με τις κατά περίπτωση ισχύουσες διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Περαιτέρω, αναφέρεται η γνώμη του διενεργούντα την ΕΔΕ για τη μορφή και τον χαρακτήρα της πράξης, όπως διαμορφώνεται μετά από πλήρως αντικειμενική και αμερόληπτη κρίση και με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία.

γ. Το συμπέρασμα, στο οποίο καταλήγει ο διενεργών την ΕΔΕ συνεκτιμώντας το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων. Σε περίπτωση που προκύπτει πειθαρχικά ελεγκτέα πράξη, αναγράφονται με σαφήνεια και ακρίβεια τα στοιχεία των πειθαρχικών παραπτώματων, οι διατάξεις που τα προβλέπουν και τα στοιχεία των παραβατών. Αν έχουν προκληθεί ζημιές σε εγκαταστάσεις ή άλλα υλικά, ο διενεργών την εξέταση αποφαινεται και για τον καταλογισμό ή μη της αξίας τους.

4. Απόψεις του διενεργούντα την ΕΔΕ ή συμπεράσματα στα οποία αυτός κατέληξε με βάση γεγονότα και πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση του κατά τη διενέργεια της εξέτασης, αλλά δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο ως αποδεικτικά στοιχεία, δεν αποτυπώνονται στο πόρισμα.

5. Το πόρισμα πρέπει να είναι αιτιολογημένο και να περιέχει τα ουσιώδη στοιχεία της υπόθεσης και σχετικό συμπέρασμα.

6. Το πόρισμα μονογράφεται στο κάτω μέρος κάθε σελίδας του από τον διενεργήσαντα

την ΕΔΕ και υπογράφεται στο τέλος του από αυτόν.

Άρθρο 14

Υποβολή Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης

1. Για κάθε ΕΔΕ συντάσσεται φάκελος, όπως καθορίζεται στις ισχύουσες διαταγές, ο οποίος υποβάλλεται ιεραρχικά με αναφορά του διενεργούντα την ΕΔΕ στην αρχή που την διέταξε. Εάν αυτός που διέταξε την ΕΔΕ ή προϊστάμενός του κρίνει ότι η ΕΔΕ είναι ατελής και χρήζει συμπλήρωσης, διατάσσει τη συνέχισή της είτε από τον ίδιο στρατιωτικό που την διενήργησε είτε από άλλο αξιωματικό ή ανθυπασπιστή, προσδιορίζοντας επακριβώς τα σημεία που δεν διερευνήθηκαν πλήρως.
2. Φωτοαντίγραφο του φακέλου της ΕΔΕ υποβάλλεται σε προϊστάμενη αρχή όταν ζητείται από αυτή ή απαιτείται για την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου ή για την απάντηση επί ενδικοφανούς προσφυγής, κατά τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο Θ'.
3. Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του φακέλου της ΕΔΕ διαβιβάζεται στον Εισαγγελέα του αρμόδιου Στρατιωτικού Δικαστηρίου, για ποινική αξιολόγηση.
4. Ο πρωτότυπος φάκελος της ΕΔΕ τηρείται από την αρχή που την διέταξε για χρονικό διάστημα είκοσι ετών. Όταν απαιτείται η διαβίβαση του φακέλου της ΕΔΕ, αποστέλλεται φωτοαντίγραφο αυτού.
5. Οι ΕΔΕ και το πόρισμα αυτών καταχωρούνται σε ειδικό βιβλίο που τηρείται από την αρχή που τις διέταξε.

Άρθρο 15

Πρόσβαση στα έγγραφα της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης

1. Κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της έκδοσης διαταγής διενέργειας της ΕΔΕ μέχρι την ενδεχόμενη άσκηση πειθαρχικής δίωξης ή τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο, πρόσβαση στα στοιχεία της ΕΔΕ δεν παρέχεται ούτε στον φερόμενο ως υπαίτιο ούτε σε οιονδήποτε τρίτο.
2. Σε περίπτωση που κατ' ακολουθία της διενεργηθείσας ΕΔΕ ασκηθεί πειθαρχική δίωξη, δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο αυτής έχει μόνο ο διωκόμενος στρατιωτικός, υπό την προϋπόθεση ότι η ΕΔΕ έχει ολοκληρωθεί και ότι αυτός έχει κληθεί σε απολογία.
3. Σε περίπτωση που το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο κρίνει ότι δεν πρέπει να ασκηθεί πειθαρχική δίωξη κατά των εμπλεκόμενων στρατιωτικών και ο οικείος φάκελος τεθεί στο αρχείο, πρόσβαση στα στοιχεία της ΕΔΕ μπορεί να αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος υπό τις

προϋποθέσεις και τους περιορισμούς που προβλέπει το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Άρθρο 16

Απλή Διοικητική Εξέταση

1. Απλή Διοικητική Εξέταση (ΑΔΕ) διενεργείται όταν πρόκειται για γεγονότα μικρής σημασίας για τα οποία δεν κρίνεται απαραίτητη η διενέργεια ΕΔΕ. Η ΑΔΕ διενεργείται από αξιωματικό ή ανθυπασπιστή.
2. Ο διενεργών την ΑΔΕ ακολουθεί τις βασικές αρχές διενέργειας και υποβολής της ΕΔΕ, πλην όμως δεν λαμβάνονται έγγραφες ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις.
3. Η ΑΔΕ ολοκληρώνεται με τη λήψη έγγραφων ανωμοτί καταθέσεων των προσώπων που εμπλέκονται στην υπό διερεύνηση υπόθεση, τη συγκέντρωση κάθε εγγράφου σχετικού με την υπόθεση και τη σύνταξη του πορίσματος.
4. Εάν από το πόρισμα της ΑΔΕ προκύπτει ότι η υπόθεση χρήζει περαιτέρω διερεύνησης, τότε με ευθύνη αυτού που την διέταξε δύναται να μετατρέπεται σε ΕΔΕ. Στην περίπτωση αυτή, το αντικείμενο διερεύνησης της ΕΔΕ περιλαμβάνει και τα στοιχεία που προέκυψαν από το πόρισμα της ΑΔΕ.
5. Η ΑΔΕ ολοκληρώνεται το αργότερο εντός μηνός από τη λήψη της διαταγής διενέργειάς της. Παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσης της ΑΔΕ χορηγείται σε εξαιρετικές περιπτώσεις από την αρχή που την διέταξε ύστερα από αιτιολογημένη αναφορά του διενεργούντα αυτήν.
6. Οι ΑΔΕ και το πόρισμα αυτών καταχωρούνται σε ειδικό βιβλίο από την αρχή που τις διέταξε.

Κεφάλαιο Δ΄

Πειθαρχικές ποινές αξιωματικών, ανθυπασπιστών, δοκίμων ή επίκουρων εφέδρων αξιωματικών και υπαξιωματικών

Άρθρο 17

Συνήθεις ποινές

1. Οι συνήθεις ποινές που επιβάλλονται στους αξιωματικούς, στους ανθυπασπιστές, στους δοκίμους ή επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς και στους υπαξιωματικούς των ΕΔ είναι κατά σειρά βαρύτητας η επίπληξη, ο περιορισμός, η κράτηση και η φυλάκιση.
2. Η επίπληξη επιβάλλεται για ελαφρά πειθαρχικά παραπτώματα που τελούνται από

αμέλεια για πρώτη φορά και έχει σκοπό την προειδοποίηση για συμμόρφωση και τον σωφρονισμό του παραβάτη.

3. Ο περιορισμός επιβάλλεται για ελαφρά πειθαρχικά παραπτώματα για τα οποία δεν κρίνεται επαρκής η ποινή της επίπληξης.

4. Η κράτηση επιβάλλεται για βαριά πειθαρχικά παραπτώματα ή για ελαφρά τα οποία επαναλαμβάνονται συχνά.

5. Η φυλάκιση επιβάλλεται για βαρύτερα πειθαρχικά παραπτώματα, για τα οποία δεν κρίνονται επαρκείς ή αποτελεσματικές οι ελαφρύτερες πειθαρχικές ποινές. Οι εν ενεργεία έφεδροι αξιωματικοί που υποπίπτουν στα παραπτώματα της παρ. 1 του άρθρου 19 τιμωρούνται με την ποινή της φυλάκισης.

6. Οι ποινές των παρ. 3 έως 5 επιβάλλονται σε ημέρες.

Άρθρο 18

Καταστατικές ποινές

1. Οι καταστατικές ποινές που επιβάλλονται στους αξιωματικούς, στους ανθυπασπιστές και στους υπαξιωματικούς των ΕΔ είναι η πρόσκαιρη παύση, η προσωρινή απόλυση, η απόταξη και η αποβολή, για τα παραπτώματα που καθορίζονται αντίστοιχα στα άρθρα 19, 20, 22 και 23.

2. Στους δοκίμους ή επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς επιβάλλεται η καταστατική ποινή της διαγραφής από την κατηγορία των δοκίμων ή επίκουρων εφέδρων αξιωματικών.

3. Οι καταστατικές ποινές της πρόσκαιρης παύσης και της προσωρινής απόλυσης δεν επιβάλλονται στους μόνιμους εν ενεργεία αξιωματικούς του Σώματος Στρατιωτικών Ιερέων. Σε περίπτωση διάπραξης πειθαρχικού παραπτώματος που επισύρει τις ανωτέρω ποινές, αυτοί τίθενται σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Άρθρο 19

Πρόσκαιρη Παύση

1. Η πρόσκαιρη παύση επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας για τα εξής προβλεπόμενα στην περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8 πειθαρχικά παραπτώματα:
  - α. Για το παράπτωμα της υποπερ. (5), εάν τελείται κατ' επανάληψη.
  - β. Για το παράπτωμα της υποπερ. (15), εάν αφορά στη διαφύλαξη του απορρήτου.
  - γ. Για το παράπτωμα της υποπερ. (16).
  - δ. Για κάθε παράπτωμα της παρ. 1 του άρθρου 8, για το οποίο δεν κρίνονται επαρκείς ή αποτελεσματικές οι συνήθεις ποινές.
2. Η πρόσκαιρη παύση διαρκεί από δύο έως έξι μήνες. Κατά τη διάρκεια της πρόσκαιρης παύσης, ο στρατιωτικός:
  - α. Δεν εκτελεί υπηρεσία.
  - β. Δεν διαγράφεται από τη Μονάδα του, στην οποία επανέρχεται μετά τη λήξη της ποινής.
  - γ. Δεν απομακρύνεται από την έδρα της Μονάδας του, χωρίς την έγκριση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας.
  - δ. Λαμβάνει το 80% των αποδοχών του.
3. Ο χρόνος της πρόσκαιρης παύσης λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για τη λήψη σύνταξης, ενώ για την υπηρεσιακή εξέλιξη εφαρμόζονται οι διατάξεις των νόμων περί ιεραρχίας και εξέλιξης.
4. Στους αξιωματικούς πολεμικής διαθεσιμότητας που υποπίπτουν στο παράπτωμα της υποπερ. (10) της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8, επιβάλλεται η ποινή της πρόσκαιρης παύσης.

Άρθρο 20

Προσωρινή Απόλυση

1. Η προσωρινή απόλυση επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας για τα εξής προβλεπόμενα στην περ. γ΄ της παρ.1 του άρθρου 8 πειθαρχικά παραπτώματα:
  - α. Για το παράπτωμα της υποπερ. (10), εάν τελείται κατ' επανάληψη.
  - β. Για το παράπτωμα της υποπερ. (11), εάν διαπιστώνεται απώλεια οπλισμού ή πυρομαχικών.
  - γ. Για το παράπτωμα της υποπερ. (15), εάν αφορά στη διαφύλαξη του απορρήτου και

επιφέρει βλάβη της Υπηρεσίας.

δ. Για το παράπτωμα της υποπερ. (16), εάν προκαλείται κίνδυνος για την ασφάλεια του προσωπικού ή του υλικού.

ε. Για το παράπτωμα της υποπερ. (17).

στ. Για κάθε παράπτωμα της παρ. 1 του άρθρου 8, για το οποίο δεν κρίνεται επαρκής ή αποτελεσματική η ποινή της πρόσκαιρης παύσης.

2. Η προσωρινή απόλυση διαρκεί από τέσσερις έως δώδεκα μήνες. Κατά τη διάρκεια της προσωρινής απόλυσης, ο στρατιωτικός: α. Δεν εκτελεί υπηρεσία.

β. Διαγράφεται από τη δύναμη της Μονάδας και εγγράφεται στη δύναμη της αρμόδιας Διεύθυνσης του οικείου Γενικού Επιτελείου, στην οποία παρουσιάζεται μετά τη λήξη της ποινής.

γ. Δύναται να εκτίσει την ποινή σε τόπο της επιλογής του, ύστερα από έγκριση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας και δεν δικαιούται οδοιπορικά έξοδα.

δ. Δεν μπορεί να φέρει στρατιωτική στολή, χωρίς άδεια του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ. ε. Λαμβάνει το 70% των αποδοχών του.

3. Ο χρόνος της προσωρινής απόλυσης δεν λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για τη λήψη σύνταξης, ενώ για την υπηρεσιακή εξέλιξη εφαρμόζονται οι διατάξεις των νόμων περί ιεραρχίας και εξέλιξης.

4. Οι στρατιωτικοί στους οποίους επιβάλλεται η ποινή της προσωρινής απόλυσης, υποβιβάζονται από τη σειρά αρχαιότητάς τους κατά 1% για κάθε μήνα της ποινής, επί του αριθμού των κατά την ημερομηνία επιβολής της ποινής υπηρετούντων ομοιόβαθμών τους, ως εξής:

α. Για τα στελέχη των Όπλων του ΣΞ, επί του συνολικού αριθμού των ομοιόβαθμών τους, όλων των Όπλων.

β. Για τους Μαχίμους του ΠΝ και τους Ιπτάμενους της ΠΑ, επί του αριθμού των ομοιόβαθμών τους Μαχίμων ή Ιπταμένων, αντίστοιχα.

γ. Για τα στελέχη των Σωμάτων, επί του αριθμού των ομοιόβαθμων του ίδιου Σώματος ή Γενικής Ειδικότητας Σώματος.

δ. Εάν το αποτέλεσμα του ως άνω υπολογισμού δεν είναι ακέραιος αριθμός, για την απώλεια αρχαιότητας λαμβάνεται υπόψη ο αμέσως νεότερος ακέραιος.

ε. Εάν ο αριθμός των νεότερων ομοιόβαθμων δεν επαρκεί προς συμπλήρωση του ως άνω υπολογισθέντος ποσού απώλειας αρχαιότητας, αυτό συμπληρώνεται με αξιωματικούς κατώτερου βαθμού.

5. Η παρ. 4 δεν τυγχάνει εφαρμογής, εάν δεν υπηρετεί άλλος ομοιόβαθμος.

6. Στους αξιωματικούς πολεμικής διαθεσιμότητας που υποπίπτουν στο παράπτωμα της περ. α΄ της παρ. 1, επιβάλλεται η ποινή της προσωρινής απόλυσης.

Άρθρο 21

Ειδικές διατάξεις για τις ποινές της πρόσκαιρης παύσης και της προσωρινής απόλυσης

1. Οι ποινές της πρόσκαιρης παύσης και της προσωρινής απόλυσης είναι ανεπίδεκτες άρσης ή μετατροπής.

2. Στρατιωτικός στον οποίο επιβλήθηκε η ποινή της πρόσκαιρης παύσης ή της προσωρινής απόλυσης και υποπίπτει κατά τη διάρκεια έκτισης της ποινής σε νέο παράπτωμα, για το οποίο προβλέπεται η επιβολή των ανωτέρω ποινών, εκτίει τη νέα ποινή μετά από τη λήξη της αρχικά επιβληθείσας.

3. Σε καιρό επιστράτευσης ή πολέμου, είναι δυνατή, με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, η απαλλαγή όσων εκτίουν ποινή πρόσκαιρης παύσης ή προσωρινής απόλυσης από την έκτιση του υπολοίπου των ποινών αυτών. Σε αυτήν την περίπτωση, αίρονται όλες οι συνέπειες που επιφέρει η επιβολή τους, εκτός από αυτές που προβλέπονται στις παρ. 3 και 4 του άρθρου 20.

Άρθρο 22 Απόταξη

1. Η απόταξη επιβάλλεται με προεδρικό διάταγμα για τα εξής προβλεπόμενα στην περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8 πειθαρχικά παραπτώματα:

α. Για το παράπτωμα της υποπερ. (10), εάν συνιστά βαριά απρέπεια, έστω κι αν τελέστηκε μία φορά.

β. Για τα παραπτώματα των υποπερ. (18), (19), (20).

γ. Για κάθε παράπτωμα της παρ. 1 του άρθρου 8 με το οποίο πλήττεται βαριά η στρατιωτική τιμή και η πειθαρχία και για το οποίο δεν κρίνονται επαρκείς ή αποτελεσματικές οι ποινές της πρόσκαιρης παύσης και της προσωρινής απόλυσης.

2. Η απόταξη επιφέρει τη στέρηση του βαθμού του στρατιωτικού, ο οποίος από την

επόμενη της δημοσίευσης του σχετικού προεδρικού διατάγματος, διαγράφεται από τη Μονάδα του.

3. Για τη λήψη σύνταξης των αποτασσόμενων εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις.

Άρθρο 23 Αποβολή

1. Η αποβολή επιβάλλεται με προεδρικό διάταγμα:
  - α. Στους μόνιμους εξ εφεδρείας αξιωματικούς, που υποπίπτουν σε παράπτωμα που επιφέρει την ποινή της απόταξης.
  - β. Στους έφεδρους εν ενεργεία ή εξ εφεδρείας ή εξ απονομής αξιωματικούς, που υποπίπτουν σε παράπτωμα που επιφέρει την ποινή της προσωρινής απόλυσης ή της απόταξης.
  - γ. Στους εν εφεδρεία αξιωματικούς, που υποπίπτουν στο παράπτωμα της υποπερ. (18) της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8.
2. Οι εν εφεδρεία αξιωματικοί διαγράφονται από την εφεδρεία από την ημερομηνία δημοσίευσης του σχετικού προεδρικού διατάγματος.
3. Η αποβολή επιφέρει την έκπτωση του βαθμού. Οι εν ενεργεία έφεδροι αξιωματικοί μεταφέρονται στον βαθμό του Στρατιώτη, Ναύτη ή Σμηνίτη και υπηρετούν το υπόλοιπο της θητείας τους.

Κεφάλαιο Ε΄

Πειθαρχική διαδικασία και ποινές οπλιτών θητείας - ΟΒΑ

Άρθρο 24

Συνήθεις ποινές

1. Οι συνήθεις ποινές που επιβάλλονται στους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ είναι κατά σειρά βαρύτητας η στέρηση εξόδου, η κράτηση και η φυλάκιση. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται σε ημέρες.
2. Οι οπλίτες θητείας - ΟΒΑ στους οποίους επιβάλλεται συνήθης ποινή, δεν λαμβάνουν έξοδο κατά τη διάρκεια ισχύος της ποινής.
3. Η στέρηση εξόδου επιβάλλεται για το πειθαρχικό παράπτωμα της υποπερ. (9) της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8 . Η ποινή της στέρησης εξόδου εκτίεται με την παραμονή του τιμωρούμενου εντός της Υπηρεσίας κατά την ημέρα ή τις ημέρες εξόδου.
4. Η κράτηση επιβάλλεται για βαριά πειθαρχικά παραπτώματα ή για ελαφρά τα οποία επαναλαμβάνονται συχνά.
5. Η φυλάκιση επιβάλλεται για βαρύτερα πειθαρχικά παραπτώματα, για τα οποία δεν κρίνονται επαρκείς ή αποτελεσματικές οι ηπιότερες πειθαρχικές ποινές. Ιδίως επιβάλλεται

για την τιμωρία βαρέων παραπτώματων κατά της πειθαρχίας ή ελαφρών, που όμως τελούνται σε κατάσταση μέθης ή επανειλημμένα ή κατά τη διάρκεια ένοπλης υπηρεσίας.

Άρθρο 25

Έναρξη και λήξη ποινών

1. Οι ποινές του άρθρου 24 αρχίζουν από την επιβολή τους και λήγουν με την έκτιση του συνόλου των ημερών της ποινής. Όταν οι ποινές επιβάλλονται από προϊστάμενα της Μονάδας του οπλίτη κλιμάκια, αρχίζουν από την κοινοποίησή τους στον οπλίτη και λήγουν την ημέρα που συμπληρώνεται ο αριθμός των ημερών της ποινής.

2. Κάθε νέα ποινή, ίδιας ή μικρότερης βαρύτητας από αυτήν που εκτίεται, προστίθεται σε αυτήν και εκτίεται αμέσως μετά την έκτιση της ποινής που εκτίεται.

Κάθε νέα ποινή, βαρύτερη από αυτήν που εκτίεται, αρχίζει από την επιβολή της και λήγει όταν συμπληρωθεί ο αριθμός των ημερών της, οπότε συνεχίζεται αυτή που διακόπηκε.

Άρθρο 26

Διακοπή έκτισης ποινής

1. Διακοπή έκτισης ποινής δεν επιτρέπεται, εκτός εάν συντρέχουν λόγοι υγείας ή άλλοι σοβαροί λόγοι που πιστοποιούνται με επίσημα έγγραφα.

2. Στην περίπτωση που συντρέχουν λόγοι υγείας, που πιστοποιούνται με σχετική ιατρική γνωμάτευση, δικαίωμα διακοπής έκτισης της ποινής έχει ο Διοικητής της Μονάδας του τιμωρημένου. Για τους λοιπούς σοβαρούς λόγους, δικαίωμα διακοπής έκτισης της ποινής έχει ο Διοικητής της Μονάδας του τιμωρημένου, εφόσον η ποινή επιβλήθηκε από αυτόν ή από υφιστάμενο σε αυτόν επίπεδο Διοίκησης. Εάν η ποινή έχει επιβληθεί από προϊστάμενο επίπεδο Διοίκησης, τα σχετικά δικαιολογητικά υποβάλλονται στον Διοικητή της προϊστάμενης αρχής, προκειμένου να λάβει τη σχετική απόφαση.

3. Ο χρόνος νοσηλείας των οπλιτών θητείας και των ΟΒΑ που εκτίουν ποινή δεν υπολογίζεται ως χρόνος έκτισης της ποινής.

4. Το υπόλοιπο της ποινής που διακόπτεται, εκτίεται αμέσως μόλις εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν τη διακοπή.

Άρθρο 27

Επιβολή πειθαρχικής ποινής εκτός της έδρας της Μονάδας

Για τους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ που ευρίσκονται μακριά από την έδρα της Μονάδας τους

λόγω άδειας ή εκτέλεσης υπηρεσίας και οι οποίοι τιμωρούνται από τους κατά τόπους Ανώτερους Διοικητές Φρουράς ή Φρούραρχους, εφαρμόζονται τα παρακάτω:

α. Όσοι τιμωρούνται με στέρηση εξόδου ή κράτηση, εκτίουν την ποινή τους μετά την επιστροφή στη Μονάδα τους.

β. Όσοι τιμωρούνται με φυλάκιση ενώ τελούν σε κανονική άδεια, εκτίουν την ποινή τους μετά την επιστροφή στη Μονάδα τους. Εάν το παράπτωμα είναι πολύ σοβαρό, είναι δυνατόν, κατόπιν διαταγής του Ανώτερου Διοικητή Φρουράς ή του Φρουράρχου, να διακοπεί η άδειά τους και να επιστρέψουν στη Μονάδα τους για έκτιση της ποινής.

γ. Σε αυτούς που επιστρέφουν στη Μονάδα τους σύμφωνα με την περ. β', ο Ανώτερος Διοικητής Φρουράς ή ο Φρούραρχος σημειώνει στο φύλλο της άδειας ή στο φύλλο πορείας την απόφαση επιβολής ποινής. Αυτοί οφείλουν να αναχωρήσουν αμελλητί και να παρουσιαστούν μέσα σε δύο ημέρες στη Μονάδα τους.

δ. Όσοι τιμωρούνται με φυλάκιση ενώ τελούν σε αναρρωτική άδεια ή ευρίσκονται προσωρινά στη Φρουρά για εκτέλεση υπηρεσίας, εκτίουν την ποινή τους μετά την επιστροφή στη Μονάδα τους.

ε. Όσοι τιμωρούνται με φυλάκιση ενώ τελούν σε αναρρωτική άδεια, είναι δυνατόν, αν το παράπτωμα είναι πολύ σοβαρό και απαιτείται άμεσος περιορισμός του παραβάτη, να εισαχθούν με διαταγή του Ανώτερου Διοικητή Φρουράς ή του Φρουράρχου, στο πλησιέστερο στρατιωτικό νοσοκομείο για έκτιση της ποινής.

Άρθρο 28

Καταστατικές ποινές

1. Οι καταστατικές ποινές που επιβάλλονται στους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ είναι ο υποβιβασμός και η έκπτωση.

2. Υποβιβασμός στον αμέσως κατώτερο βαθμό επιβάλλεται μετά από γνωμοδότηση του οικείου Πειθαρχικού Συμβουλίου στους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ που φέρουν βαθμό υπαξιωματικού για τους παρακάτω λόγους :

α. Για βαρύτερα πειθαρχικά παραπτώματα ή για επανειλημμένα βαριά παραπτώματα.

β. Για κάθε πειθαρχικό παράπτωμα, για το οποίο δεν κρίνονται επαρκείς ή αποτελεσματικές οι συνήθεις ποινές.

3. Έκπτωση είναι η στέρηση του βαθμού του υπαξιωματικού που φέρει οπλίτης θητείας -

ΟΒΑ και η μεταφορά του στην τάξη του Στρατιώτη, Ναύτη ή Σμηνίτη, κατά περίπτωση. Η έκπτωση επιβάλλεται μετά από γνωμοδότηση του οικείου Πειθαρχικού Συμβουλίου για τους παρακάτω λόγους:

α. Για επαναλαμβανόμενα βαρύτερα πειθαρχικά παραπτώματα.

β. Για το παράπτωμα της υποπερ. (7) της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8.

γ. Για το παράπτωμα της υποπερ. (10) της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8, εάν κλονίζεται η πειθαρχία και το γόητρο των ΕΔ.

δ. Για τα παραπτώματα των υποπερ. (18) και (19) της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 8.

ε. Για κάθε πειθαρχικό παράπτωμα, για το οποίο δεν κρίνεται επαρκής ή αποτελεσματική η ποινή του υποβιβασμού.

4. Στους ΟΒΑ επιβάλλεται η καταστατική ποινή της απόλυσης για τα παραπτώματα της προηγούμενης παραγράφου, κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στα επόμενα άρθρα.

Άρθρο 29

Πειθαρχικά Συμβούλια

1. Στα Γενικά Επιτελεία των Κλάδων των ΕΔ, στις Μεγάλες Διοικήσεις, στους Σχηματισμούς, στο Αρχηγείο Τακτικής Αεροπορίας και στις Αεροπορικές Διοικήσεις, συγκροτούνται κατά τον μήνα Μάιο εκάστου έτους Πρωτοβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια οπλιτών θητείας - ΟΒΑ και Δευτεροβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια οπλιτών θητείας - ΟΒΑ, αποτελούμενα από τρεις εν ενεργεία αξιωματικούς, από τους οποίους οι δύο τουλάχιστον πρέπει να είναι ανώτεροι.

2. Τα Πειθαρχικά Συμβούλια οπλιτών θητείας - ΟΒΑ είναι αρμόδια για τη διατύπωση γνώμης σχετικά με την επιβολή καταστατικών ποινών.

3. Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου ορίζεται ο αρχαιότερος αξιωματικός εκ των μελών του. Σε περίπτωση απουσίας ή νόμιμου κωλύματός του, χρέη Προέδρου εκτελεί ο αναπληρωτής του ή ο αρχαιότερος αξιωματικός εκ των υπολοίπων μελών. Αντικατάσταση του Προέδρου ή των μελών του Πειθαρχικού Συμβουλίου από τον ασκούντα την πειθαρχική δίωξη γίνεται μόνο αιτιολογημένα και στην περίπτωση που επιβάλλεται για λόγο αναγόμενο στην άσκηση των καθηκόντων του. Ως εισηγητής με δικαίωμα ψήφου ορίζεται το νεότερο μέλος, το οποίο ασκεί παράλληλα και τα καθήκοντα του γραμματέα.

4. Για την αναπλήρωση των τακτικών μελών σε περίπτωση απουσίας ή νόμιμου

κωλύματος, ορίζονται ισάριθμα αναπληρωματικά μέλη.

5. Για τη συμμετοχή των μελών στα Πειθαρχικά Συμβούλια οπλιτών θητείας - ΟΒΑ εφαρμόζονται αναλόγως τα οριζόμενα στο άρθρο 42 του ν. 3883/2010.

Άρθρο 30

Διαδικασία παραπομπής

1. Κάθε στρατιωτικός προϊστάμενος, ο οποίος θεωρεί ότι οπλίτης θητείας ή ΟΒΑ που υπηρετεί υπό τις διαταγές του, διέπραξε παράπτωμα το οποίο μπορεί να επιφέρει την επιβολή καταστατικής ποινής, υποβάλλει στη Μονάδα του σχετική έκθεση, στην οποία αναφέρει με λεπτομέρειες τους λόγους που συνηγορούν για αυτήν την πρόταση, επισυνάπτοντας Αντίγραφο Φύλλου Μητρώου του οπλίτη καθώς και οποιοδήποτε άλλο υποστηρικτικό στοιχείο (δικογραφίες, έγγραφα αρχών ασφαλείας, αναφορές Υπομονάδας κλπ).

2. Με τη λήψη της έκθεσης και των συνοδευτικών της εγγράφων, ο Διοικητής της Μονάδας και ο προϊστάμενος κάθε ενδιάμεσου κλιμακίου διατυπώνει γνώμη επί της πρότασης και υποβάλλει ιεραρχικά το σύνολο των σχετικών εγγράφων στο προϊστάμενο κλιμάκιο της παρ. 1 του άρθρου 29. Ο Διοικητής του κλιμακίου αυτού, εάν κρίνει ότι τα περιστατικά δεν δικαιολογούν την επιβολή καταστατικής ποινής, επιστρέφει τη σχετική αλληλογραφία και τιμωρεί τον οπλίτη θητείας και τον ΟΒΑ με συνήθη ποινή, ενώ αν κρίνει τα περιστατικά επαρκή, διατάσσει την παραπομπή του στο Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο οπλιτών θητείας - ΟΒΑ. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται αναλόγως τα οριζόμενα στην παρ. 4 του άρθρου 43 του ν. 3883/2010.

3. Η διαταγή παραπομπής σε Πειθαρχικό Συμβούλιο ανακαλείται μόνον εφόσον προέκυψαν εν τω μεταξύ σοβαρές ενδείξεις απαλλαγής του εγκαλουμένου ή εξάλειψης των λόγων επιβολής καταστατικής ποινής.

4. Παραπομπή σε Πειθαρχικό Συμβούλιο είναι δυνατή και σε περίπτωση που έχει ήδη επιβληθεί συνήθης ποινή και κλιμάκιο Διοίκησης, οποιουδήποτε ανώτερου βαθμού, κρίνει αναγκαία την παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, προηγείται άρση της επιβληθείσας ποινής με ρητή επιφύλαξη επανεπιβολής της σε περίπτωση μη επιβολής καταστατικής ποινής.

Άρθρο 31

Προσφυγή

1. Προσφυγή κατά της γνωμοδότησης του Πρωτοβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου οπλιτών θητείας - ΟΒΑ μπορούν να ασκήσουν ο εγκαλούμενος με ιεραρχική αναφορά του και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη απευθείας προς τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου οπλιτών θητείας - ΟΒΑ. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται αναλόγως τα οριζόμενα στο άρθρο 51 του ν. 3883/2010.

2. Με την άσκηση της προσφυγής, η υπόθεση παραπέμπεται στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο οπλιτών θητείας - ΟΒΑ, το οποίο ενεργεί κατά τη διαδικασία του Πρωτοβάθμιου Συμβουλίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 44 έως 50 του ν. 3883/2010, τα οποία εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 32

Σύγκληση - συνεδρίαση - λειτουργία - γνωμοδότηση Πειθαρχικών Συμβουλίων

Για τη σύγκληση, τη συνεδρίαση, τις αιτήσεις εξαίρεσης, τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων και τις επιμέρους διαδικασίες ενώπιον των Πειθαρχικών Συμβουλίων οπλιτών θητείας - ΟΒΑ, εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 44 έως 50 του ν. 3883/2010.

Κεφάλαιο ΣΤ΄

Πειθαρχική αρμοδιότητα

Άρθρο 33

Πειθαρχική αρμοδιότητα

Υπουργού Εθνικής Άμυνας

Αρμόδιος κατ' αρχήν για την επιβολή, επαύξηση, μείωση και άρση πειθαρχικών ποινών είναι, σύμφωνα με την παρ. 13 του άρθρου 40 του ν. 3883/2010, ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας. Η πειθαρχική αρμοδιότητα του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να μεταβιβάζεται σε υφιστάμενα κλιμάκια Διοίκησης.

Άρθρο 34

Πειθαρχική αρμοδιότητα

Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας

Ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ έχει πειθαρχική αρμοδιότητα Αρχηγού Κλάδου για όλο το στρατιωτικό προσωπικό των ΕΔ.

Άρθρο 35

Πειθαρχική αρμοδιότητα

Ανώτερου Διοικητή Φρουράς - Φρουράρχου

1. Οι Ανώτεροι Διοικητές Φρουράς και οι Φρούραρχοι, εάν έχουν ανατεθεί στους τελευταίους καθήκοντα τάξης και πειθαρχίας, έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα σε όλους τους κατώτερους τους που υπηρετούν στη Φρουρά ή διέρχονται από αυτή, σε οποιονδήποτε Κλάδο κι αν ανήκουν. Η αρμοδιότητα αυτή εκτείνεται σε όλα τα ζητήματα που έχουν σχέση με την πειθαρχία, την τάξη, την εμφάνιση και τη συμπεριφορά, οι δε επιβαλλόμενες ποινές κοινοποιούνται τόσο στους Διοικητές των παραβατών, όσο και στα προϊστάμενα αυτών κλιμάκια.

2. Η πειθαρχική αρμοδιότητα των Ανώτερων Διοικητών Φρουράς και των Φρουράρχων καθορίζεται ως εξής:

α. Εάν φέρουν βαθμό ανώτατου αξιωματικού, οι μεν Αντιστράτηγοι και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων των ΕΔ έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Σώματος Στρατού για τον ΣΞ, Μεγάλης Διοίκησης για το ΠΝ και Αεροπορικής Διοίκησης για την ΠΑ, οι δε Υποστράτηγοι και Ταξίαρχοι και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων, ίση με αυτή του Διοικητή Μεραρχίας-Ταξιαρχίας για τον ΣΞ ή Διοίκησης Ομάδος Πλοίων - Ναυτικής Διοίκησης για το ΠΝ ή Πτέρυγας για την ΠΑ.

β. Εάν φέρουν βαθμό ανώτερου ή κατώτερου αξιωματικού, έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Μονάδας (ανώτερος αξιωματικός) για τον ΣΞ ή Κυβερνήτη Πλοίου - Διοικητή Ναυτικού Σταθμού (ανώτερος αξιωματικός) για το ΠΝ ή Διοικητή αυτοτελούς Μοίρας για την ΠΑ.

Άρθρο 36

Πειθαρχική αρμοδιότητα Στρατοπεδαρχών

1. Όταν στο ίδιο στρατόπεδο εδρεύουν περισσότερες από μία ανεξάρτητες Μονάδες - Υπηρεσίες, ο Στρατοπεδάρχης έχει πειθαρχική αρμοδιότητα επί του συνόλου του στρατιωτικού προσωπικού των Μονάδων - Υπηρεσιών σε οποιονδήποτε Κλάδο αυτό ανήκει, μόνο για ζητήματα που σχετίζονται με την τάξη, την ασφάλεια και τη γενική λειτουργία του στρατοπέδου και όχι για θέματα που σχετίζονται με την εσωτερική λειτουργία των Μονάδων - Υπηρεσιών.

2. Η παρ. 2 του άρθρου 35 εφαρμόζεται αναλόγως.

Άρθρο 37

Πειθαρχική αρμοδιότητα Διοικητών

1. Για παραπτώματα που τελούνται κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών του καθηκόντων, κάθε στρατιωτικός τιμωρείται κατ' αρχήν μόνο από τον προϊστάμενό του Διοικητή.
2. Η πειθαρχική αρμοδιότητα που έχουν οι Διοικητές επί των υφισταμένων τους στρατιωτικών είναι ανάλογη του κλιμακίου στο οποίο ασκούν διοίκηση, σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43. Στρατιωτικός που είναι αποσπασμένος ή διατεθειμένος σε άλλη Μονάδα από αυτή που ανήκει οργανικά, υπάγεται στην πειθαρχική αρμοδιότητα του Διοικητή της Μονάδας στην οποία έχει αποσπασθεί ή διατεθεί.
3. Εάν ο Διοικητής κρίνει ότι η πειθαρχική του αρμοδιότητα δεν είναι αρκετή για την τιμωρία του πειθαρχικού παραπτώματος στο οποίο υπέπεσε υφιστάμενός του, αναφέρει το παράπτωμα στο άμεσα προϊστάμενό του κλιμάκιο Διοίκησης και ζητά την τιμωρία του παραβάτη, χωρίς να προβεί στον πειθαρχικό του έλεγχο.

Άρθρο 38

Πειθαρχική αρμοδιότητα Υποδιοικητών - Υπάρχων

1. Η πειθαρχική αρμοδιότητα που παρέχεται στους Υποδιοικητές κλιμακίων Διοίκησης του ΣΞ, ασκείται σε όλους τους κατώτερους τους στρατιωτικούς που ανήκουν στη δύναμη του κλιμακίου, του οποίου είναι Υποδιοικητές. Η πειθαρχική τους αρμοδιότητα καθορίζεται ως εξής:
  - α. Οι Υποδιοικητές Στρατιάς, Σώματος Στρατού, Μεραρχιών και Ταξιαρχιών έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Συγκροτήματος - Τακτικής Διοίκησης - Ανεξάρτητης Νήσου.
  - β. Οι Υποδιοικητές Συγκροτημάτων, Τακτικών Διοικήσεων και Ανεξάρτητων Νήσων έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Μονάδας (ανώτερος αξιωματικός), όταν είναι ανώτεροι αξιωματικοί.
  - γ. Οι Υποδιοικητές Μονάδων έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Υπομονάδας.
  - δ. Οι Υποδιοικητές Υπομονάδων έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Διμοιρίας.

2. Οι Ύπαρχοι Πολεμικών Πλοίων έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα μικρότερη ή ίση με αυτή του Κυβερνήτη, εφόσον τους έχει παραχωρηθεί εγγράφως τέτοιο δικαίωμα από αυτόν.

3. Η πειθαρχική αρμοδιότητα που παρέχεται στους Υποδιοικητές κλιμακίων Διοίκησης της ΠΑ, ασκείται σε όλους τους κατωτέρους τους στρατιωτικούς που υπηρετούν στα οργανικά τμήματα που υπάγονται απευθείας σε αυτούς. Η πειθαρχική αρμοδιότητα είναι ίση με αυτή του Διοικητή του αμέσως κατώτερου επιπέδου διοίκησης, σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43.

Άρθρο 39

Πειθαρχική αρμοδιότητα Διοικητών Αποσπασμάτων - Κλιμακίων και Τακτικών Συγκροτημάτων

Οι Διοικητές αποσπασμάτων - κλιμακίων ή τακτικών συγκροτημάτων που επιχειρούν εκτός της έδρας τους, προΐστανται των υφισταμένων τους στρατιωτικών σε οποιονδήποτε Κλάδο κι αν ανήκουν και έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Μονάδας ή Συγκροτήματος - Τακτικής Διοίκησης - Ανεξάρτητης Νήσου του ΣΞ και αντιστοίχων των άλλων Κλάδων των ΕΔ.

Άρθρο 40

Πειθαρχική αρμοδιότητα Οργάνων Υπηρεσίας

Σε περίπτωση τέλεσης παραπτώματος από στρατιωτικό κατά τις μη εργάσιμες ημέρες και ώρες, αυτό καταγράφεται από τα Όργανα Υπηρεσίας στην αναφορά που συμπληρώνουν με το πέρας της υπηρεσίας τους, προκειμένου ο Διοικητής ή ο Στρατοπεδάρχης να κινήσει τη διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου του παραβάτη. Κατ' εξαίρεση, ο Επόπτης Ασφαλείας Στρατοπέδου μπορεί να επιβάλει στέρηση εξόδου σε οπλίτη θητείας, εάν κατά την επιθεώρηση εξόδου διαπιστώσει αντικανονικότητα σχετικά με την εμφάνιση. Η ποινή αναγράφεται στην προβλεπόμενη αναφορά που συντάσσει με το πέρας της υπηρεσίας του.

Άρθρο 41

Πειθαρχική αρμοδιότητα σε διακλαδικές υπηρεσιακές δομές

Στις διακλαδικές υπηρεσιακές δομές η πειθαρχική αρμοδιότητα ασκείται από τους έχοντες αυτήν επί του υφιστάμενου στρατιωτικού προσωπικού σε οποιονδήποτε Κλάδο και αν ανήκει.

Άρθρο 42

Πειθαρχική αρμοδιότητα επί αξιωματικών, ανθυπασπιστών, δοκίμων ή επίκουρων εφέδρων αξιωματικών και υπαξιωματικών

1. Η επίπληξη επιβάλλεται από όλους όσοι έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα βάσει του παρόντος.
2. Η πειθαρχική αρμοδιότητα των Διοικητών των διαφόρων επιπέδων Διοίκησης προς τους υφισταμένους τους αξιωματικούς, ανθυπασπιστές, δοκίμους ή επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς, καθορίζεται ως ακολούθως:

α/α	Κλιμάκιο Διοίκησης			Περιορισμός	Κράτηση	Φυλάκιση
1	Υπουργός Εθνικής Άμυνας			-	60	60
2	Α/ΓΕΕΘΑ			-	60	50
3	Α/ΓΕΣ	Α/ΓΕΝ	Α/ΓΕΑ	-	60	50
4	Διοικητής Στρατιάς	Αρχηγός Στόλου	Αρχηγός ΑΤΑ	60	50	40
5	Διοικητής Σώματος Στρατού	Διοικητής Μεγάλης Διοίκησης	Διοικητής Αεροπορικής Διοίκησης	50	40	30
6	Διοικητής Μεραρχίας ή Ταξιαρχίας	Διοικητής Διοίκησης Ομάδος Πλοίων ή Ναυτικής Διοίκησης	Διοικητής Πτέρυγας	40	30	20
7	Διοικητής Συγκροτήματος, Τακτικής	Διοικητής Μοίρας Πλοίων	Διοικητής Σμηναρχίας	30	20	10
8	Διοικητής Μονάδας (ανώτερος αξιωματικός)	Κυβερνήτης Πλοίου- Διοικητής Ναυτικού Σταθμού (ανώτερος αξιωματικός)	Διοικητής αυτοτελούς Μοίρας	25	15	8

9	Διοικητής Μονάδας (κατώτερος αξιωματικός)	Διοικητής Ναυτικού Σταθμού (κατώτερος αξιωματικός)	Διοικητής εντεταγμένης Μοίρας	20		10	4
10	Διοικητής Ανεξάρτητης Υπομονάδας (ανώτερος αξιωματικός)			10		5	4
11	Διοικητής Ανεξάρτητης Υπομονάδας (κατώτερος αξιωματικός)			8		4	2
12	Διοικητής Υπομονάδας	Διοικητής Ναυτικού Παρατηρητηρίου	Διοικητής Σμήνους	6		4	-
13	Διοικητής Διμοιρίας - Ουλαμού	-	-	4	-	-	-

3. Την ως άνω αρμοδιότητα έχουν και οι Διοικητές ισότιμων με τα αναφερόμενα στην παρ. 2 κλιμακίων Διοίκησης. Η ισοτιμία καθορίζεται από τις ιδρυτικές διατάξεις, τους ισχύοντες Πίνακες Οργάνωσης και Υλικού, τις διαταγές συγκρότησης ή τους Κανονισμούς Οργάνωσης και Λειτουργίας.

4. Οι αξιωματικοί που υπηρετούν σε Γενικά Επιτελεία και Επιτελεία Αρχηγείων, Μεγάλων Διοικήσεων, Σχηματισμών, Διοικήσεων Ομάδων Πλοίων, Αεροπορικών Διοικήσεων και

Συγκροτημάτων έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ως εξής:

α. Οι Αντιστράτηγοι και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων, ίση με αυτή του Διοικητή Σώματος Στρατού, Μεγάλης Διοίκησης και Αεροπορικής Διοίκησης αντίστοιχα, εκτός του Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ, ο οποίος έχει πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Στρατιάς, Αρχηγού Στόλου και Αρχηγού ΑΤΑ, αντίστοιχα.

β. Οι Υποστράτηγοι και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων, ίση με αυτή του Διοικητή Μεραρχίας-Ταξιαρχίας, Διοίκησης Ομάδος Πλοίων - Ναυτικής Διοίκησης και Πτέρυγας, αντίστοιχα, εκτός των Υπαρχηγών Γενικών Επιτελείων των Κλάδων, οι οποίοι έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα ίση με αυτή του Διοικητή Σώματος Στρατού, Μεγάλης Διοίκησης και Αεροπορικής Διοίκησης, αντίστοιχα.

γ. Οι Ταξίαρχοι και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων, ίση με αυτή του Διοικητή Συγκροτήματος - Τακτικής Διοίκησης - Ανεξάρτητης Νήσου, Μοίρας Πλοίων και Σμηναρχίας, αντίστοιχα.

δ. Οι ανώτεροι αξιωματικοί βαθμού Συνταγματάρχη και αντιστοίχων των άλλων Κλάδων, εάν έχουν δικαίωμα αξιολόγησης προσωπικού, για το υφιστάμενο σε αυτούς προσωπικό ίση με αυτή του Διοικητή Μονάδας (ανώτερος αξιωματικός), Κυβερνήτη Πλοίου (ανώτερος αξιωματικός) - Διοικητή Ναυτικού Σταθμού (ανώτερος αξιωματικός) και Διοικητή αυτοτελούς Μοίρας, αντίστοιχα.

ε. Οι ανώτεροι αξιωματικοί πλην Συνταγματάρχων και αντιστοίχων των άλλων Κλάδων, εάν έχουν δικαίωμα αξιολόγησης προσωπικού, για το υφιστάμενο σε αυτούς προσωπικό ίση με αυτή του Διοικητή Μονάδας (κατώτερος αξιωματικός), Κυβερνήτη Πλοίου (κατώτερος αξιωματικός) - Διοικητή Ναυτικού Σταθμού (κατώτερος αξιωματικός) και Διοικητή εντεταγμένης Μοίρας, αντίστοιχα.

5. Η πειθαρχική αρμοδιότητα ασκείται από τους έχοντες αυτή σε όλους τους υφισταμένους τους αξιωματικούς, ανθυπασπιστές, δοκίμους ή επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς.

Άρθρο 43

Πειθαρχική αρμοδιότητα επί οπλιτών θητείας - ΟΒΑ

1. Η πειθαρχική αρμοδιότητα των Διοικητών των διαφόρων επιπέδων διοίκησης προς τους υφισταμένους τους οπλίτες θητείας και ΟΒΑ καθορίζεται ως ακολούθως:

α/α	Κλιμάκιο Διοίκησης			Στέρηση εξόδου	Κράτηση	Φυλάκιση
1	Υπουργός Εθνικής Άμυνας			-	60	60
2	Α/ΓΕΕΘΑ			-	60	50
3	Α/ΓΕΣ	Α/ΓΕΝ	Α/ΓΕΑ	-	60	50
4	Διοικητής Στρατιάς	Αρχηγός Στόλου	Αρχηγός ΑΤΑ	-	50	40
5	Διοικητής Σώματος Στρατού	Διοικητής Μεγάλης Διοίκησης	Διοικητής Αεροπορι-κής Διοίκησης	-	50	40
6	Διοικητής Μεραρχίας - Ταξιαρχίας	Διοικητής Διοίκησης Ομάδος Πλοίων ή Ναυτικής Διοίκησης	Διοικητής Πτέρυγας	-	40	30

7	Διοικητής Συγκροτήματος, Τακτικής Διοίκησης, Ανεξάρτητης Νήσου	Διοικητής Μοίρας Πλοίων	Διοικητής Σμηναρχίας	-	30	20
8	Διοικητής Μονάδας (ανώτερος αξιωματικός)	Κυβερνήτης Πλοίου- Διοικητής Ναυτικού Σταθμού (ανώτερος αξιωματικός)	Διοικητής αυτοτελούς Μοίρας	5	20	15
9	Διοικητής Μονάδας (κατώτερος αξιωματικός)	Διοικητής Ναυτικού Σταθμού (κατώτερος αξιωματικός)	Διοικητής εντεταγμένη ς Μοίρας	5	15	10
10	Διοικητής Ανεξάρτητης Υπομονάδας (ανώτερος αξιωματικός)	-	-	4	12	8
11	Διοικητής Ανεξάρτητης Υπομονάδας (κατώτερος αξιωματικός)	-	-	4	10	6

12	Διοικητής Υπομονάδας	Διοικητής Ναυτικού Παρατηρητηρίου	Διοικητής Σμήνους	4	8	4
13	Διοικητής Διμοιρίας - Ουλαμού	-	-	2	-	-

2. Την ως άνω πειθαρχική αρμοδιότητα έχουν και οι Διοικητές ισότιμων με τα αναφερόμενα στην παρ. 1 κλιμακίων Διοίκησης. Η ισοτιμία καθορίζεται από τις ιδρυτικές διατάξεις, τους ισχύοντες Πίνακες Οργάνωσης και Υλικού, τις διαταγές συγκρότησης ή τους Κανονισμούς Οργάνωσης και Λειτουργίας.

3. Η παρ. 4 του άρθρου 42 ισχύει αναλόγως. Το εύρος της πειθαρχικής αρμοδιότητας των αξιωματικών του προηγούμενου εδαφίου καθορίζεται στον πίνακα της παρ. 1.

4. Η πειθαρχική αρμοδιότητα ασκείται από τους έχοντες αυτή σε όλους τους υφισταμένους τους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ.

5. Αρμοδιότητα επιβολής καταστατικής ποινής σε οπλίτες θητείας που φέρουν βαθμό υπαξιωματικού έχουν οι Διοικητές κάθε κλιμακίου Διοίκησης ανώτερου του Συγκροτήματος - Τακτικής Διοίκησης - Ανεξάρτητης Νήσου ή Μοίρας Πλοίων ή Σμηναρχίας για τις υπαγόμενες σε αυτά Μονάδες.

Άρθρο 44

Ειδικές διατάξεις για την πειθαρχική αρμοδιότητα

1. Η πειθαρχική αρμοδιότητα ασκείται σε οποιονδήποτε τόπο και χρόνο με την επιφύλαξη των οριζομένων στις διατάξεις περί παραγραφής.

2. Όταν ο παραβάτης στρατιωτικός μετακινείται λόγω μετάθεσης ή λήξης της απόσπασης ή της διάθεσης πριν από την επιβολή της πειθαρχικής ποινής, τιμωρείται από τον Διοικητή της Μονάδας στην οποία υπάγεται οργανικά. Ο τελευταίος, για την εξέταση επιβολής πειθαρχικής ποινής, ζητά τις έγγραφες απόψεις και τυχόν στοιχεία από τον Διοικητή στον οποίο υπαγόταν ο υπαίτιος κατά τον χρόνο τέλεσης του παραπτώματος.

3. Για το στρατιωτικό προσωπικό που υπηρετεί σε οργανισμό, νομικό πρόσωπο ή

Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στην οποία προΐσταται πολιτικό προσωπικό, πειθαρχική αρμοδιότητα έχει ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου στο οποίο ανήκει ο στρατιωτικός. Εάν δεν υφίσταται διοικητική εξάρτηση της Υπηρεσίας με το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, πειθαρχική αρμοδιότητα έχει ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας.

Άρθρο 45

Μέριμνα για την τήρηση των κανόνων πειθαρχίας

1. Κάθε βαθμοφόρος έχει καθήκον να φροντίζει σε κάθε τόπο και χρόνο για την τήρηση των γενικών κανόνων πειθαρχίας και συμπεριφοράς από όλους τους κατωτέρους του, σε οποιαδήποτε Μονάδα ή Κλάδο των ΕΔ και αν ανήκουν.
2. Αξιωματικός, ανθυπασπιστής ή υπαξιωματικός που αντιλαμβάνεται οποιοδήποτε παράπτωμα το οποίο διαπράττεται από κατώτερό του, παρεμβαίνει με σκοπό να επαναφέρει τον παραβάτη στην τάξη, την πειθαρχία και την κοσμιότητα.
3. Εάν το παράπτωμα δεν συνιστά ταυτόχρονα και ποινικό αδίκημα, ο ανώτερος που το αντιλήφθηκε κάνει συστάσεις στον παραβάτη και λαμβάνει τα στοιχεία της ταυτότητάς του. Εν συνεχεία μπορεί να υποβάλει στη Μονάδα του αναφορά με την οποία εκθέτει τα περιστατικά και τις συνθήκες υπό τις οποίες τελέστηκε το παράπτωμα. Η Μονάδα διαβιβάζει την αναφορά στη Μονάδα που ανήκει ο παραβάτης. Ο Διοικητής της Μονάδας εξετάζει τον παραβάτη, προκειμένου να διαπιστώσει την ακρίβεια των γεγονότων, λαμβάνει μέτρα σε βάρος του εφόσον κρίνεται σκόπιμο και ενημερώνει σχετικά με έγγραφο εντός δεκαπέντε ημερών την ενδιαφερόμενη Μονάδα.
4. Εάν το παράπτωμα συνιστά ταυτόχρονα και ποινικό αδίκημα, ο ανώτερος ενημερώνει το Φρουραρχείο, ώστε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες για τη σύλληψη του παραβάτη, ενώ μπορεί να ζητήσει την παρέμβαση και των οργάνων της δημόσιας τάξης.
5. Ο βαθμοφόρος που φέρει πολιτική περιβολή, πριν την οποιαδήποτε παρέμβαση, κάνει γνωστή την ιδιότητά του επιδεικνύοντας το δελτίο ταυτότητάς του.

Κεφάλαιο Ζ΄

Κοινοποίηση - καταχώριση συνήθων ποινών

Άρθρο 46

Κοινοποίηση και καταχώριση ποινών αξιωματικών, ανθυπασπιστών, δοκίμων ή επίκουρων εφέδρων αξιωματικών και υπαξιωματικών

1. Οι Διοικητές Υπομονάδων του ΣΞ και οι Διοικητές εντεταγμένων Μοιρών και Σμηνών

της ΠΑ κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλουν στους υφισταμένους τους με υπηρεσιακό σημείωμα, στο οποίο υπογράφουν οι τιμωρούμενοι. Στη συνέχεια, υποβάλλουν το υπηρεσιακό σημείωμα ιεραρχικά στον Διοικητή της Μονάδας τους με αναφορά, στην οποία εκθέτουν τα περιστατικά που στοιχειοθετούν το πειθαρχικό παράπτωμα. Ο Διοικητής της Μονάδας, αφού εγκρίνει την ποινή, διατάσσει την καταχώρισή της στην Ημερήσια Διαταγή.

2. Οι Διοικητές Μονάδων κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλονται από αυτούς ή τους προϊστάμενους Διοικητές στους υφισταμένους τους με την Ημερήσια Διαταγή. Οι τελευταίοι λαμβάνουν ενυπόγραφα γνώση της επιβληθείσας ποινής.

3. Οι Διοικητές Συγκροτημάτων, Διοικήσεων, Αρχηγείων και Επιτελείων κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλουν στους υφισταμένους που υπηρετούν στο επιτελείο τους με την Ημερήσια Διαταγή, στους δε υπόλοιπους με εμπιστευτική διαταγή προς τη Μονάδα που υπηρετούν.

4. Οι αξιωματικοί που έχουν πειθαρχική αρμοδιότητα σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 42, κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλονται στους υφισταμένους τους με υπηρεσιακό σημείωμα, στο οποίο υπογράφουν οι τιμωρούμενοι. Στη συνέχεια υποβάλλουν το υπηρεσιακό σημείωμα με αναφορά στον Διοικητή τους για καταχώριση της ποινής στην Ημερήσια Διαταγή και κοινοποίηση αυτής, όπου απαιτείται.

5. Οι Φρούραρχοι και οι Στρατοπεδάρχες κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλουν στους τιμωρούμενους με τις Ημερήσιες Διαταγές Φρουραρχείου και Στρατοπέδου, αντίστοιχα. Οι τελευταίοι λαμβάνουν ενυπόγραφα γνώση της επιβληθείσας ποινής.

6. Εκτός από την Ημερήσια Διαταγή, οι ποινές που επιβάλλονται καταχωρίζονται από τον Διοικητή που τηρεί τα ατομικά έγγραφα στο Βιβλιάριο Μητρώου κάθε τιμωρούμενου. Οι ποινές καταχωρίζονται και στον φάκελο κάθε τιμωρούμενου, που τηρείται στην αντίστοιχη Διεύθυνση του οικείου Γενικού Επιτελείου. Στο Βιβλιάριο Μητρώου και στον φάκελο του τιμωρούμενου καταχωρίζεται το είδος της ποινής, η διάρκειά της και η πλήρης αιτιολογία.

7. Ειδικά για τις Μονάδες και Υπηρεσίες του ΠΝ, οι ποινές που επιβάλλονται στους αξιωματικούς, ανθυπασπιστές και επίκουρους εφέδρους αξιωματικούς, κοινοποιούνται σε αυτούς με την επίδοση της εμπιστευτικής διαταγής επιβολής της ποινής, ενώ οι ποινές που επιβάλλονται στους υπαξιωματικούς, κοινοποιούνται σε αυτούς με το Ποινολόγιο. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2. Οι επιβαλλόμενες

ποινές υποβάλλονται ιεραρχικά στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, όπου και καταχωρίζονται στον ατομικό φάκελο κάθε τιμωρούμενου.

8. Όσοι τιμωρούνται με συνήθη ποινή, ενημερώνονται σχετικά με το δικαίωμά τους να ασκήσουν ενδικοφανή προσφυγή, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στα άρθρα 50 και 51.

Άρθρο 47

Κοινοποίηση και καταχώριση ποινών οπλιτών θητείας - ΟΒΑ

1. Οι Διοικητές Υπομονάδων του ΣΞ και οι Διοικητές εντεταγμένων Μοιρών και Σμηνών της ΠΑ ενημερώνουν προφορικά τους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ για τις πειθαρχικές ποινές που τους επιβάλλουν. Η σχετική ενημέρωση καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο. Στη συνέχεια αναφέρουν τις ποινές που επέβαλαν με την Ημερήσια Αναφορά στον Διοικητή της Μονάδας για καταχώριση στην Ημερήσια Διαταγή. Ο Διοικητής της Μονάδας, αφού εγκρίνει τις ποινές που επιβλήθηκαν, διατάσσει την καταχώρισή τους στην Ημερήσια Διαταγή της Μονάδας, μαζί με τις ποινές που επιβλήθηκαν τόσο από τον ίδιο όσο και από προϊστάμενα κλιμάκια.

2. Οι Φρούραρχοι και οι Στρατοπεδάρχες κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλουν στους τιμωρούμενους με τις Ημερήσιες Διαταγές Φρουραρχείου και Στρατοπέδου, αντίστοιχα. Οι τελευταίοι λαμβάνουν ενυπόγραφα γνώση της επιβληθείσας ποινής.

3. Τα προϊστάμενα κλιμάκια Διοίκησης μιας Μονάδας, κοινοποιούν τις ποινές που επιβάλλονται από αυτά, με διαταγή προς τη Μονάδα του τιμωρημένου.

4. Οι ποινές των οπλιτών του ΣΞ και της ΠΑ καταχωρίζονται στην Ημερήσια Διαταγή της Μονάδας και οι ποινές των οπλιτών του ΠΝ στο Ποινολόγιο. Εκτός από την Ημερήσια Διαταγή ή το Ποινολόγιο, οι ποινές που επιβάλλονται καταχωρίζονται και στον Ατομικό Φάκελο Οπλίτη. Σε αυτόν καταχωρίζεται το είδος της ποινής, η διάρκειά της, αυτός που την επέβαλε και η πλήρης αιτιολογία.

Κεφάλαιο Η΄

Μετατροπή - άρση συνήθων ποινών

Άρθρο 48

Επαύξηση, μείωση ή άρση ποινής

1. Κάθε κλιμάκιο Διοίκησης ανώτερο αυτού που επέβαλε μια ποινή, μπορεί να την επαυξήσει, εάν κρίνει ότι η φύση του παραπτώματος, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες τελέστηκε, η προηγούμενη διαγωγή του τιμωρημένου ή η ανάγκη καταστολής συχνών

παρόμοιων παραπτώματων, επιβάλλουν βαρύτερη ποινή. Με τον όρο επαύξηση εννοείται και η μετατροπή της ποινής σε αυστηρότερη.

2. Αυτός που επιβάλλει μια ποινή μπορεί να την μειώσει ή να την άρει, εάν από νεότερη εξέταση διαπιστωθεί ότι η αρχική απόφαση στηρίχτηκε σε λανθασμένες ή ελλιπείς πληροφορίες. Η άρση ή μείωση της ποινής γίνεται εντός τριάντα ημερών από την ημερομηνία που επιβλήθηκε. Μετά την παρέλευση του ως άνω διαστήματος, δικαίωμα άρσης ή μείωσης της ποινής έχει μόνο ο προϊστάμενος αυτού που την επέβαλε, μετά από αναφορά του τελευταίου. Με τον όρο μείωση εννοείται και η μετατροπή της ποινής σε ελαφρότερη.

3. Κάθε επίπεδο Διοίκησης ανώτερο αυτού που επέβαλε μια ποινή, όταν κρίνει από το αιτιολογικό της πράξης επιβολής της ποινής ότι είναι δυσανάλογα αυστηρή, διατάσσει να υποβληθούν περισσότερα στοιχεία. Εάν από αυτά κριθεί ότι η επιβληθείσα ποινή είναι αυστηρή ή αβάσιμη, ο προϊστάμενος Διοικητής μειώνει ή αίρει ο ίδιος την ποινή.

4. Όταν πρόκειται για επαύξηση ποινής που έχει ήδη επιβληθεί, λαμβάνονται υπόψη και αφαιρούνται ως προς την έκτισή της, οι ημέρες που ήδη εκτίθηκαν από την αρχική ποινή, ανεξάρτητα από το είδος της.

Άρθρο 49

Απαλλαγή από την έκτιση συνήθων ποινών

Απαλλαγή από την έκτιση του συνόλου ή του υπόλοιπου των συνήθων ποινών διατάσσεται μόνο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με την ευκαιρία εθνικών εορτών ή ευτυχών εθνικών γεγονότων.

Κεφάλαιο Θ΄

Ενδικοφανείς προσφυγές

Άρθρο 50

Γενικές διατάξεις περί προσφυγών

1. Σε περίπτωση επιβολής συνήθους ποινής, ο στρατιωτικός που τιμωρήθηκε έχει δικαίωμα να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή κατά της σχετικής ατομικής διοικητικής πράξης. Η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής δεν αναστέλλει την έκτιση της επιβληθείσας ποινής. Εάν η ποινή επαυξηθεί ή μειωθεί σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο άρθρο 48, αυτός που τιμωρήθηκε έχει το δικαίωμα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής κατά της νέας ποινής. Στην περίπτωση αυτή, η προσφυγή που ασκήθηκε επί της αρχικής

ποινής θεωρείται ως μηδέποτε υποβληθείσα και παύει η εξέτασή της.

2. Η ενδικοφανής προσφυγή υποβάλλεται ιεραρχικά, με έγγραφη αναφορά από τους αξιωματικούς, δόκιμους ή επίκουρους έφεδρους αξιωματικούς, ανθυπασπιστές και υπαξιωματικούς και προφορικά από τους οπλίτες θητείας - ΟΒΑ. Η προσφυγή οπλίτη θητείας - ΟΒΑ και η απάντηση της Διοίκησης επί αυτής καταχωρίζεται σε ειδικό βιβλίο, επί του οποίου λαμβάνει ενυπόγραφα γνώση ο προσφεύγων.

3. Η ενδικοφανής προσφυγή ασκείται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την ημέρα που ο στρατιωτικός έλαβε γνώση της επιβληθείσας ποινής. Σε περίπτωση άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής σε δεύτερο ή τρίτο βαθμό, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στις παρ. 4 και 5 του άρθρου 51, αυτή ασκείται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από τη γνώση της απορριπτικής απάντησης. Η Διοίκηση υποχρεούται να ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο ως προς τη δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής και για τις συνέπειες της μη άσκησής της.

Άρθρο 51

Υποβολή και εξέταση προσφυγών

1. Κατά την υποβολή ενδικοφανούς προσφυγής ο στρατιωτικός εκφράζεται με τον σεβασμό που αρμόζει και εκθέτει μόνο τα περιστατικά που στηρίζουν τους ισχυρισμούς του, αποφεύγοντας χαρακτηρισμούς και κρίσεις για ανωτέρους του.

2. Εάν ο στρατιωτικός με την προσφυγή του δείχνει έλλειψη σεβασμού, η προσφυγή εξετάζεται και εν συνεχεία ασκείται πειθαρχικός έλεγχος σε αυτόν για έλλειψη σεβασμού ή για άλλες παραβάσεις που έγιναν με την προσφυγή. Η διαδικασία άσκησης του πειθαρχικού ελέγχου αρχίζει μετά την ανέκκλητη απάντηση της διοίκησης επί της προσφυγής.

3. Η ενδικοφανής προσφυγή εξετάζεται σε πρώτο βαθμό από αυτόν που επέβαλε την ποινή, ο οποίος μπορεί να την μειώσει, να την άρει ή να την αφήσει αμετάβλητη. Επαύξηση της ποινής απαγορεύεται. Η απάντηση επί της προσφυγής είναι έγγραφη.

4. Εάν ο στρατιωτικός δεν ικανοποιείται από την απάντηση επί της προσφυγής, μπορεί να υποβάλει ιεραρχικά ενδικοφανή προσφυγή σε δεύτερο βαθμό. Η προσφυγή εξετάζεται από τον αμέσως προϊστάμενο αυτού που επέβαλε την ποινή. Στην περίπτωση αυτή, εκείνος που επέβαλε την πειθαρχική ποινή υποβάλλει την αναφορά στον ιεραρχικά προϊστάμενό του, επισυνάπτοντας τις παρατηρήσεις του.

5. Εάν ο στρατιωτικός δεν ικανοποιείται από την απάντηση επί της προσφυγής σε δεύτερο βαθμό, μπορεί να ζητήσει σε δεύτερο βαθμό την εξέταση της υπόθεσης από τον αμέσως προϊστάμενο αυτού που την εξέτασε σε δεύτερο βαθμό.

6. Κατά την εξέταση προσφυγής σε δεύτερο και τρίτο βαθμό εφαρμόζονται τα καθοριζόμενα στην παρ. 3.

7. Η απάντηση επί των προσφυγών σε πρώτο βαθμό δίνεται εντός δέκα ημερών και στον δεύτερο και τρίτο βαθμό εντός είκοσι ημερών από την ημερομηνία που θα περιέλθει η προσφυγή στο αρμόδιο όργανο. Οι ως άνω προθεσμίες μπορούν να παραταθούν, εφόσον κρίνεται απαραίτητο για τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την υπόθεση, ενέργεια για την οποία ενημερώνεται εγγράφως ο προσφεύγων το αργότερο πέντε ημέρες πριν από τη λήξη της προθεσμίας. Σε κάθε περίπτωση, η εξέταση της προσφυγής και η απάντηση επί αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνει τις πενήντα ημέρες.

8. Η υποβολή των προσφυγών ακολουθεί την ιεραρχική οδό. Σε περίπτωση που λόγω μετάθεσης, απόσπασης ή διάθεσης ο προσφεύγων δεν τελεί υπό τις διαταγές αυτού που του επέβαλε την ποινή, η προσφυγή προωθείται ιεραρχικά μέχρι τον προϊστάμενο Διοικητή που είναι άμεσος ή έμμεσος προϊστάμενος και των δύο. Ο τελευταίος, αφού ζητήσει και λάβει την άποψη εκείνου που επέβαλε την ποινή, εξετάζει την προσφυγή και αποφασίζει σχετικά.

9. Σε περίπτωση υπέρβασης ιεραρχίας κατά την υποβολή προσφυγής, ο προϊστάμενος στον οποίο απευθύνεται η προσφυγή την διαβιβάζει, χωρίς να την εξετάσει, στο αρμόδιο όργανο, δυνάμενος να διατάξει παράλληλα την πειθαρχική δίωξη του παραβάτη μετά την ανέκκλητη απάντηση της διοίκησης επί της προσφυγής.

10. Υπέρβαση της ιεραρχίας επιτρέπεται μόνο όταν ο προσφεύγων δεν λαμβάνει απάντηση επί της προσφυγής του μετά την πάροδο πενήντα ημερών. Στην περίπτωση αυτή, ο προσφεύγων μπορεί να απευθυνθεί στον αμέσως προϊστάμενο εκείνου που δεν του απάντησε, κοινοποιώντας την ενέργειά του αυτή στον τελευταίο, ο οποίος εξετάζει την προσφυγή στον αντίστοιχο βαθμό.

Κεφάλαιο Ι΄

Μεταβατικές - τροποποιούμενες - καταργούμενες διατάξεις - Έναρξη ισχύος

Άρθρο 52

Μεταβατικές διατάξεις

1. Τα πειθαρχικά παραπτώματα που τελέστηκαν πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, εξετάζονται με τη διαδικασία και από τα όργανα που καθορίζονται στις διατάξεις του παρόντος, με την επιφύλαξη των διατάξεων των επόμενων παραγράφων.

2. Τα πειθαρχικά παραπτώματα που τελέστηκαν πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος για τα οποία έχει ασκηθεί πειθαρχική δίωξη, εξετάζονται σύμφωνα με τις προϊσχύσασες διατάξεις, εκτός αν έχει επιβληθεί συνήθης ποινή και κλιμάκιο Διοίκησης οποιουδήποτε ανώτερου βαθμού κρίνει αναγκαία την παραπομπή του στρατιωτικού στο Πειθαρχικό Συμβούλιο, οπότε εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος.

3. ΕΔΕ και ΑΔΕ που εκκρεμούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, διενεργούνται σύμφωνα με τις προϊσχύσασες διατάξεις.

4. Συνήθεις ποινές που έχουν επιβληθεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος και δεν έχουν καταστεί ανέκκλητες ενώπιον της διοίκησης, εξακολουθούν να διέπονται από τις προϊσχύσασες διατάξεις.

Άρθρο 53

Τροποποιήσεις του π.δ. [84/2009](#) (Α' 108)

1. Η περ. γ' της παρ. 3 του άρθρου 4 του π.δ. [84/2009](#) (Α' 108) αντικαθίσταται ως εξής:
«γ. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 16 του παρόντος Κανονισμού, τιμωρεί τα πειθαρχικά παραπτώματα των στρατιωτικών που υπηρετούν στη Φρουρά, σε οποιονδήποτε Κλάδο κι αν ανήκουν, καθώς και αυτών που διέρχονται από αυτήν, για τα οποία επιλαμβάνεται απευθείας, γνωστοποιώντας συγχρόνως τις ποινές που επιβάλλει στους Διοικητές τους και στα προϊστάμενα αυτών κλιμάκια.».

2. Η παρ. 7 του άρθρου 4 του π.δ. [84/2009](#) αντικαθίσταται ως εξής:
«7. Οι αρμοδιότητες και ευθύνες του ΑΔΦ δεν μεταβιβάζονται ούτε εκχωρούνται. Εξαίρεση επιτρέπεται για όσες αναφέρονται στην πειθαρχία και τάξη (άρθρο 16 του Κανονισμού αυτού) που είναι δυνατόν να εκχωρηθούν στον Φρούραρχο με διαταγή του ΑΔΦ μερικά ή συνολικά. Στην περίπτωση αυτή, ο Φρούραρχος περιβάλλεται την ειδική πειθαρχική αρμοδιότητα ελέγχου των παραβάσεων των στρατιωτικών των ΕΔ, όπως καθορίζεται στον Διακλαδικό Κανονισμό Πειθαρχίας των Ενόπλων Δυνάμεων και ενισχύεται με μέσα και προσωπικό.».

3. Η περ. α' της παρ. 8 του άρθρου 11 του π.δ. [84/2009](#) αντικαθίσταται ως εξής:
«α. Ο Στρατοπεδάρχης για τα θέματα αρμοδιότητάς του, έχει πειθαρχική αρμοδιότητα επί

του συνόλου του στρατιωτικού προσωπικού των Μονάδων - Υπηρεσιών του Στρατοπέδου, σε οποιονδήποτε Κλάδο και αν ανήκουν. Η πειθαρχική αρμοδιότητα του Στρατοπεδάρχη καθορίζεται στον Διακλαδικό Κανονισμό Πειθαρχίας των Ενόπλων Δυνάμεων.».

4. Οι παρ. 20 και 21 του άρθρου 16 του π.δ. [84/2009](#) αντικαθίστανται ως εξής:

«20. Για παραπτώματα που τελούνται κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών του καθηκόντων, κάθε στρατιωτικός των ΕΔ τιμωρείται σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στον Διακλαδικό Κανονισμό Πειθαρχίας των Ενόπλων Δυνάμεων.

21. Η πειθαρχική αρμοδιότητα των αξιωματικών, ανθυπασπιστών και υπαξιωματικών των ΕΔ προς τους υφισταμένους τους καθορίζεται στον Διακλαδικό Κανονισμό Πειθαρχίας των Ενόπλων Δυνάμεων.».

5. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος, όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται αναφορά σε διατάξεις πειθαρχικού δικαίου των κανονισμών εσωτερικής υπηρεσίας ή των κανονισμών εσωτερικής πειθαρχίας των οικείων Κλάδων, εφεξής νοούνται οι αντίστοιχες διατάξεις του Διακλαδικού Κανονισμού Πειθαρχίας των Ενόπλων Δυνάμεων.

Άρθρο 54

Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη που είναι αντίθετη ή ρυθμίζει διαφορετικά τα ρυθμιζόμενα με τις διατάξεις του παρόντος θέματα και ιδίως:

α. Το από 27 Ιουλίου/2 Αυγούστου 1930 π.δ. «Περί ποινών ανθυπασπιστών» (Α΄ 267).

β. Τα άρθρα 12 και 27 έως 29 του α.ν. 1101 της 21/26 Φεβρουαρίου 1938 «Περί καταστάσεως υπαξιωματικών του Βασιλικού Ναυτικού» (Α΄ 73).

γ. Τα άρθρα 14, 17 και 43 του ν. 2342 της 26/28 Μαρτίου 1953 «Περί ιεραρχίας, προαγωγών και καταστάσεων των μονίμων υπαξιωματικών της Βασιλικής Αεροπορίας» (Α΄ 74).

δ. Τα άρθρα 37 και 49 του ν.δ. 4105 της 16/23 Σεπτεμβρίου 1960 «Περί μονίμων και εθελοντών οπλιτών και ανθυπασπιστών του Στρατού Ξηράς» (Α΄ 151).

ε. Τα άρθρα 31, 32, 33, 39 και 40 του ν.δ. [1400](#) της 22/28 Μαΐου 1973 «Περί Καταστάσεων των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων» (Α΄ 114).

στ. Τα άρθρα 62 έως 76, καθώς και τα άρθρα 77 και 78 μόνο κατά το μέρος που αφορούν

την υποβολή παραπόνων για την επιβολή πειθαρχικής ποινής, του Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας στο Στρατό (ΣΚ 20-1), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. [130/1984](#) (Α' 42). ζ. Τα άρθρα 1701 έως 1721, καθώς και τα άρθρα 1722 και 1801 έως 1804 μόνο κατά το μέρος που αφορούν την υποβολή παραπόνων για την επιβολή πειθαρχικής ποινής, του Γενικού Κανονισμού του Πολεμικού Ναυτικού με τίτλο «Διατάξεις Πολεμικού Ναυτικού», που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του π.δ. [210/1993](#) (Α' 89).

η. Τα άρθρα 11 έως 23, καθώς και τα άρθρα 24 και 25 μόνο κατά το μέρος που αφορούν την υποβολή παραπόνων για την επιβολή πειθαρχικής ποινής, του Κανονισμού Πολεμικής Αεροπορίας Β-17/2009, που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του π.δ. [60/2009](#) (Α' 83).

Άρθρο 55

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει δύο μήνες από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος.

Αθήνα, 14 Ιουνίου 2022.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»

Ν. 3883/2010

Άρθρο 40

Γενικές Διατάξεις

1. Πειθαρχικός έλεγχος των στελεχών των ΕΔ ασκείται σε κάθε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των κανονισμών πειθαρχίας που ισχύουν ανά κλάδο των ΕΔ.
2. Η πειθαρχική δίωξη ασκείται αμελλητί και αρχίζει με την έκδοση της κλήσης σε απολογία ή την πράξη παραπομπής στο Πειθαρχικό Συμβούλιο και περατώνεται με τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο ή την έκδοση ανέκκλητης ενώπιον της διοίκησης απόφασης πειθαρχικού οργάνου.
3. Για τον καθορισμό και την επιμέτρηση της ποινής λαμβάνονται υπόψη:
  - α. Η βαρύτητα της παράβασης και οι συνθήκες τέλεσης της.
  - β. Τα σχετικά στοιχεία του ατομικού φακέλου του παραβάτη.
  - γ. Όλες οι συντρέχουσες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.
    - (1) Επιβαρυντικές περιστάσεις είναι:
      - (α) Η υποτροπή στην τέλεση ήδη διαπιστωθείσης παράβασης,
      - (β) Η καθ' έξη παραβατική συμπεριφορά.
    - (2) Ελαφρυντικές περιστάσεις είναι:
      - (α) Η εν γένει καλή διαγωγή και έντιμη συμπεριφορά του παραβάτη.
      - (β) Η επίδειξη ειλικρινούς μεταμέλειας και η προσπάθεια έμπρακτης μετάνοιας ή μείωσης των συνεπειών της παράβασης.
      - (γ) Η διαπιστούμενη δικαιολογημένη νομική ή πραγματική πλάνη.
      - (δ) Η δικαιολογημένη αγανάκτηση λόγω πρότερης άδικης συμπεριφοράς τρίτου.
4. Ο πειθαρχικός έλεγχος των Αξιωματικών των ΕΔ είναι ανεξάρτητος από τις ανακριτικές πράξεις ή την ποινική δίωξη που τυχόν ασκείται παράλληλα ή έχει ασκηθεί επί της υπόθεσης.
5. Οι πειθαρχικές ποινές των Αξιωματικών των ΕΔ διακρίνονται σε συνήθεις και καταστατικές:
  - α. Οι συνήθεις πειθαρχικές ποινές κατά σειρά βαρύτητας είναι:

- (1) Η επίπληξη
- (2) Ο περιορισμός
- (3) Η κράτηση
- (4) Η φυλάκιση.

β. Οι καταστατικές πειθαρχικές ποινές είναι:

- (1) Η πρόσκαιρη παύση
- (2) Η προσωρινή απόλυση
- (3) Η απόταξη
- (4) Η αποβολή.

γ. Οι ποινές των ανωτέρω εδαφίων 5α(2), 5α(3) και 5α(4) επιμετρώνται σε ημέρες και αυτές των 5β(1) και 5β(2) σε μήνες.

6. Τα έγγραφα πειθαρχικού ελέγχου καταχωρούνται στους οικείους ατομικούς φακέλους.

7. Το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο εφόσον διαπιστώσει ενδείξεις τέλεσης πειθαρχικής παράβασης συγκεντρώνει το σύνολο των σχετικών αποδεικτικών μέσων για τη διερεύνηση της υπόθεσης και αναλόγως των στοιχείων που προκύπτουν προβαίνει σε μία (1) από τις παρακάτω ενέργειες:

α. Εκδίδει κλήση σε απολογία, η οποία υποβάλλεται από τον εγκαλούμενο εντός ρητής εύλογης προθεσμίας που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών (3) ημερών, ο δε εγκαλούμενος έχει δικαίωμα με αίτηση του να λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων της υπόθεσης. Πειθαρχικές παραβάσεις που τελούνται δια της απολογίας του εγκαλουμένου δεν αξιολογούνται προ του πέρατος της αρχικής πειθαρχικής δίωξης. Σε περίπτωση μη υποβολής απολογίας το πειθαρχικό όργανο εξετάζει τους λόγους μη υποβολής της και εφόσον διαπιστώσει νόμιμη επίδοση της κλήσης σε απολογία συνεχίζει κανονικά τη διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου.

β. Παραπέμπει τον εγκαλούμενο ενώπιον του αρμοδίου Πειθαρχικού Συμβουλίου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις. γ. Θέτει την υπόθεση στο αρχείο.

8. Για την εφαρμογή της ανωτέρω παραγράφου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου να διατάξει τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, σύμφωνα

με τις οικείες διατάξεις και κανονισμούς, για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου αποδεικτικού υλικού.

9. Οι πειθαρχικές παραβάσεις παραγράφονται εντός πέντε (5) ετών από την τέλεση τους εκτός αν ορίζονται μεγαλύτερες προθεσμίες για την παραγραφή τους ως ποινικών αδικημάτων από τον Ποινικό και το Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα.

10. Σε περιπτώσεις επιβολής συνήθων πειθαρχικών ποινών, ο εγκαλούμενος μπορεί να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή κατά των σχετικών ατομικών διοικητικών πράξεων των αρμοδίων οργάνων πειθαρχικού ελέγχου εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών. Οι βαθμοί εξέτασης των προσφυγών αυτών δεν μπορεί να είναι περισσότεροι των τριών (3), συμπεριλαμβανομένου του οργάνου που επέβαλε την ποινή.

11. Ενώπιον των Πειθαρχικών Συμβουλίων παραπέμπονται σοβαρές πειθαρχικές υποθέσεις και εξετάζεται η επιβολή καταστατικής ποινής.

12. Ως προς τον υπολογισμό των προθεσμιών:

α. Οι προθεσμίες άσκησης ενδικοφανών προσφυγών υπολογίζονται από την επομένη της ημέρας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος έλαβε νομίμως γνώση της προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης ή παράλειψης.

β. Η έναρξη των προθεσμιών της Διοίκησης για την απάντηση ενδικοφανών προσφυγών υπολογίζεται από την ημέρα κατά την οποία αυτές περιήλθαν στο αρμόδιο για την απάντηση κλιμάκιο.

γ. Σε περίπτωση που η ημέρα λήξης της προθεσμίας είναι αργία, η λήξη μετατίθεται για την επόμενη εργάσιμη.

13. Αρμόδιος κατ' αρχήν για την επιβολή, επαύξηση, μείωση και άρση πειθαρχικών ποινών είναι ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας, με δικαίωμα μεταβίβασης της αρμοδιότητας σε υφιστάμενα κλιμάκια διοίκησης.

Άρθρο 41

Πειθαρχικά Συμβούλια

1. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου για την πειθαρχική δίωξη Αξιωματικών του οικείου ΓΕ συγκροτούνται κατά μήνα Μάιο εκάστου έτους Πρωτοβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια (ΠΠΣ) και Δευτεροβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια (ΔΠΣ) με θητεία ενός (1) έτους,

αποτελούμενα από πέντε (5) εν ενεργεία ανώτερους ή ανώτατους κατά περίπτωση Αξιωματικούς. Ο καθ' ύλην και κατά τόπο αριθμός των Πειθαρχικών Συμβουλίων κατά ΓΕ καθορίζεται με τον ίδιο τρόπο ανάλογα με τις ανάγκες και την οργάνωση του. Τα Πειθαρχικά Συμβούλια είναι αρμόδια για την επιβολή καταστατικών ποινών στο σύνολο του ανά κλάδο των ΕΔ στρατιωτικού προσωπικού.

2. Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου ορίζεται ο αρχαιότερος Αξιωματικός εκ των μελών του. Σε περίπτωση απουσίας ή νομίμου κωλύματος του χρέη Προέδρου εκτελεί ο αναπληρωτής του ή ο αρχαιότερος Αξιωματικός εκ των υπολοίπων τακτικών και αναπληρωματικών μελών. Αντικατάσταση του Προέδρου ή των μελών του Πειθαρχικού Συμβουλίου από τον ασκούντα την πειθαρχική δίωξη γίνεται μόνο αιτιολογημένα και στην περίπτωση που το επιβάλλει αυτό λόγος αναγόμενος στην άσκηση των καθηκόντων του (αποστρατεία, παραίτηση, μετάθεση κλπ.).

3. Τους εισηγητές χωρίς δικαίωμα ψήφου ορίζουν οι Αξιωματικοί της παραγράφου 1 του άρθρου 18 του παρόντος νόμου.

4. Γραμματέας του Πειθαρχικού Συμβουλίου ορίζεται το νεότερο μέλος του.

5. Για την αναπλήρωση των τακτικών μελών σε περίπτωση απουσίας ή νομίμου κωλύματος, ορίζονται με την απόφαση της ανωτέρω παραγράφου 1 ισάριθμα ή περισσότερα αναπληρωματικά μέλη. Εφόσον ο αριθμός των Αξιωματικών του οικείου Κλάδου των ΕΔ δεν επαρκεί για τη συγκρότηση των Συμβουλίων μπορεί να συμμετέχει σε αυτά ένας ή περισσότεροι Αξιωματικοί ετέρων κλάδων μέχρι τη συμπλήρωση του απαιτούμενου αριθμού.

6. Εάν με την ίδια διαταγή παραπέμπονται στρατιωτικοί διαφορετικού βαθμού που υπάγονται στις Αρμοδιότητες περισσότερων Πειθαρχικών Συμβουλίων του ίδιου κλάδου, αρμόδιο είναι το συμβούλιο στο οποίο υπάγεται ο ανώτερος των εγκαλουμένων.

7. Όταν ο εγκαλούμενος είναι ανώτατος Αξιωματικός, η υπόθεση παραπέμπεται στο Ανώτατο κατά κλάδο Συμβούλιο, το οποίο λειτουργεί και ενεργεί ως πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο χωρίς τη συμμετοχή του Αρχηγού, με το Γραμματέα του να ορίζεται και ως εισηγητής και, σε περίπτωση ισοψηφίας κατά τη διαλογή των ψήφων της

ψηφοφορίας, με την ψήφο του Προέδρου του να υπερισχύει. Η παραπομπή σε αυτό γίνεται με διαταγή του ασκούντος την πειθαρχική δίωξη.

8. Η διαδικασία των παρόντων άρθρων περί Πειθαρχικών Συμβουλίων εφαρμόζεται για το σύνολο των Στελεχών των ΕΔ.

Άρθρο 42

Μέλη Πειθαρχικών Συμβουλίων

1. Οι Αξιωματικοί που μετέχουν στη σύνθεση των Πειθαρχικών Συμβουλίων:

α. Πρέπει:

(1) Να είναι απόφοιτοι ΑΣΕΙ και ανώτεροι ή αρχαιότεροι των παραπεμπόμενων.

(2) Να μην τους έχει επιβληθεί καταστατική ποινή.

(3) Να μην έχουν καταδικαστεί από τακτικό ή στρατιωτικό ποινικό δικαστήριο σε ποινή στερητική της ελευθερίας.

(4) Να μην έχουν δυσμενή κρίση κατά την τελευταία τους προαγωγή.

β. Εξαιρούνται από τη σύνθεση των Πειθαρχικών Συμβουλίων:

(1) Οι Αξιωματικοί κατά των οποίων στρέφεται το πειθαρχικό παράπτωμα.

(2) Οι συγγενείς εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριόριστα ή σε πλάγια γραμμή και μέχρι τον τέταρτο βαθμό ή εξ αγχιστείας μέχρι το δεύτερο βαθμό, καθώς και ο/η σύζυγος εκείνου που διώκεται ή του Αξιωματικού κατά του οποίου στρέφεται το πειθαρχικό παράπτωμα.

(3) Εκείνος που έχει ασκήσει την πειθαρχική δίωξη, καθώς και αυτός που έχει ενεργήσει ανάκριση στην ίδια πειθαρχική υπόθεση.

(4) Αυτοί που έχουν εξεταστεί ως μάρτυρες στην ίδια υπόθεση.

(5) Οι Αξιωματικοί που συμμετείχαν σε ποινική δίκη ως μέλη στρατιωτικού δικαστηρίου, μάρτυρες ή πολιτικώς ενάγοντες, για την ίδια πράξη.

(6) Αυτοί που συνδέονται με ιδιαίτερη φιλία ή βρίσκονται σε οξεία αντίθεση με αυτόν που διώκεται ή έχουν ιδιαίτερη σχέση με την υπόθεση που κρίνεται, ώστε να μπορεί να δημιουργηθεί αμφιβολία για την αμεροληψία τους.

(7) Στα ΔΠΣ όσοι μετείχαν στο Πειθαρχικό Συμβούλιο που έκρινε την υπόθεση σε πρώτο βαθμό.

2. Οι Αξιωματικοί που κωλύονται κατά τα παραπάνω έχουν τις υποχρεώσεις του άρθρου 23 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, που εφαρμόζεται αναλόγως.

Άρθρο 43

Διαδικασία Παραπομπής

1. Στο πλαίσιο αξιολόγησης φακέλων Ενόρκων Διοικητικών Εξετάσεων ή δικογραφιών τακτικών ή στρατιωτικών ποινικών δικαστηρίων, τα αρμόδια κλιμάκια διοίκησης πειθαρχικής αρμοδιότητας οποιουδήποτε βαθμού δύνανται εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις επιβολής οποιασδήποτε καταστατικής ποινής να υποβάλουν αίτημα παραπομπής της υπόθεσης ενώπιον του ΠΠΣ.

2. Επί του εν λόγω αιτήματος γνωματεύουν όλα τα προϊστάμενα τους κλιμάκια διοίκησης με πειθαρχική αρμοδιότητα σε επίπεδο κλάδων των ΕΔ, λαμβάνοντας γνώση του φακέλου της υπόθεσης.

3. Το ανώτατο ανά κλάδο κλιμάκιο διοίκησης με πειθαρχική αρμοδιότητα είναι αυτό που στο πλαίσιο της διαδικασίας των Πειθαρχικών Συμβουλιών ασκεί την πειθαρχική δίωξη. Αποφασίζει ανέκκλητα επί της πρότασης παραπομπής είτε αναλαμβάνοντας ενέργειες επ' αυτής είτε επιστρέφοντας την υπόθεση στο άμεσα αρμόδιο προϊστάμενο του εγκαλούμενου κλιμάκιο για τον πειθαρχικό έλεγχο της υπόθεσης με την επιβολή συνήθους πειθαρχικής ποινής, εφόσον προκύψουν επαρκή προς τούτο στοιχεία.

4. Ο ασκών την πειθαρχική δίωξη παραπέμπει τον εγκαλούμενο στο αρμόδιο πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο και:

α. Ορίζει την προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να συνεδριάσει για να κρίνει την υπόθεση. Η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών ούτε μεγαλύτερη των ενενήντα (90) ημερών.

β. Θέτει τα ερωτήματα επί των οποίων οφείλει να γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο σχετικά με την επιβολή καταστατικής ποινής.

γ. Διαβιβάζει στον Πρόεδρο του Πειθαρχικού Συμβουλίου πλήρη φάκελο της υπόθεσης, τον ατομικό φάκελο του εγκαλουμένου και κάθε αναγκαίο επιπλέον στοιχείο.

δ. Κοινοποιεί αντίγραφο της διαταγής παραπομπής στο σύνολο των τακτικών και αναπληρωματικών μελών του Πειθαρχικού Συμβουλίου.

5. Η διαταγή παραπομπής σε Πειθαρχικό Συμβούλιο ανακαλείται μόνον εφόσον προέκυψαν εν τω μεταξύ σοβαρές ενδείξεις απαλλαγής του εγκαλουμένου ή εξάλειψης των λόγων εξέτασης επιβολής καταστατικής ποινής.

6. Η πράξη της παραπομπής και οι Γνωμοδοτήσεις των Πειθαρχικών Συμβουλίων καταχωρούνται στους ατομικούς φακέλους των εγκαλουμένων.

7. Η διαδικασία των παραπάνω παραγράφων μπορεί να τηρηθεί και στις περιπτώσεις που έχει ήδη επιβληθεί συνήθης πειθαρχική ποινή και κλιμάκιο διοίκησης, οποιοδήποτε παραπάνω βαθμού, κρίνει αναγκαία την παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Στην περίπτωση, όμως, αυτή θα πρέπει να προηγηθεί άρση της επιβληθείσης ποινής με ρητή επιφύλαξη επανεπιβολής της σε περίπτωση μη επιβολής καταστατικής ποινής.

Άρθρο 44

Σύγκληση Πειθαρχικών Συμβουλίων

1. Ο Πρόεδρος του ΠΠΣ όταν λάβει τη διαταγή παραπομπής προβαίνει εγγράφως στις παρακάτω ενέργειες:

α. Παραγγέλλει την επίδοση της στον εγκαλούμενο γνωρίζοντας του παράλληλα ότι δικαιούται να λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων της υπόθεσης μέχρι την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης.

β. Καλεί τον εγκαλούμενο να προτείνει με έγγραφη αναφορά του απευθείας προς αυτόν και εντός πέντε (5) ημερών μάρτυρες υπεράσπισης, δηλώνοντας την κατοικία τους και στοιχεία επικοινωνίας. Εν συνεχεία ο Πρόεδρος τους καλεί εγγράφως να προσέλθουν για εξέταση στη συνεδρίαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου.

γ. Καλεί αυτεπαγγέλτως όσους επιπλέον μάρτυρες θεωρεί αναγκαίους για τη διαμόρφωση επαρκούς εικόνας επί της υπόθεσης.

δ. Αφού λάβει τα αποδεικτικά επιδόσεως ή τις εκθέσεις θυροκολλησεως και λαμβάνοντας υπόψη και την απόσταση από την έδρα του Συμβουλίου και του τόπου διαμονής του εγκαλουμένου και των μαρτύρων, συγκαλεί το Συμβούλιο να συνεδριάσει σε ορισμένο

χρόνο και χώρο και καλεί τον εγκαλούμενο πέντε (5) τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες προ της συνεδρίασης να προσέλθει σε αυτό.

2. Εάν ο εγκαλούμενος κωλύεται να παρουσιασθεί στο Συμβούλιο για λόγους ασθένειας ή ανώτερης βίας, καλείται από τον Πρόεδρο να εξετασθεί εγγράφως σε ερωτήματα που θα του τεθούν σε κατά παραγγελία εξέταση μέσω της οικείας στρατιωτικής ή αστυνομικής Αρχής.

3. Εάν οι μάρτυρες που θα προταθούν από τον εγκαλούμενο διαμένουν εκτός της έδρας του Συμβουλίου και από τα στοιχεία του φακέλου ή την αναφορά του εγκαλούμενου διαφαίνεται ότι η κατάθεση τους είναι ουσιώδης για τη διαμόρφωση γνώμης επί της υπόθεσης, ο Πρόεδρος μεριμνά για την κατά παραγγελία εξέταση τους μέσω της οικείας στρατιωτικής ή αστυνομικής Αρχής.

4. Ο εγκαλούμενος δικαιούται να προτείνει νέους μάρτυρες και κατά τη διαδικασία της συνεδρίασης του Συμβουλίου έχοντας μεριμνήσει ο ίδιος για την έγκαιρη προσέλευση τους σε αυτήν, ο αριθμός των οποίων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις (3).

5. Σε περίπτωση πολέμου ή γενικής επιστρατεύσεως για την πρόσκληση στρατιωτικών ως μαρτύρων που διαμένουν εκτός του τόπου που συνεδριάζει το Συμβούλιο, απαιτείται έγκριση του Αρχηγού του οικείου ΓΕ.

6. Ο Πρόεδρος μπορεί επίσης να ζητήσει οποιοδήποτε περαιτέρω έγγραφο ή στοιχείο, εφόσον κρίνει ότι αυτό θα συμβάλει στην πληρέστερη μόρφωση γνώμης επί της κρινομένης υποθέσεως.

7. Οι κλήσεις των στρατιωτικών επιδίδονται μέσω των Μονάδων που υπηρετούν ή του οικείου Φρουραρχείου και των λοιπών μαρτύρων μέσω των οικείων αστυνομικών Αρχών.

Άρθρο 45

Συνεδρίαση Πειθαρχικών Συμβουλίων

Τα Συμβούλια συνέρχονται και συνεδριάζουν στον τόπο και χρόνο που καθορίζεται από τον Πρόεδρο, όπου συνέρχονται τα μέλη τους, τακτικά και αναπληρωματικά. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος τακτικών μελών ο Πρόεδρος καλεί τα αναπληρωματικά κατά την σειρά αναγραφής τους στη διαταγή συγκροτήσεως των Συμβουλίων. Για τη συγκρότηση απαρτίας απαιτείται η παρουσία του συνόλου των μελών

των Πειθαρχικών Συμβουλίων πλην των νομίμως και για σοβαρό λόγο κωλυομένων, ο αριθμός των οποίων δεν πρέπει να υπερβαίνει το εν τρίτο της σύνθεσης.

Άρθρο 46

Αίτηση Εξαίρεσης

1. Κάθε μέλος του Συμβουλίου που εκτιμά ότι υπάρχει λόγος εξαιρέσεως του, οφείλει να τον αναφέρει στο Συμβούλιο και αυτό αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία των παρακάτω παραγράφων.
2. Ο εγκαλούμενος μπορεί πριν από την έναρξη της συνεδριάσεως να ζητήσει εγγράφως από τον Πρόεδρο την εξαίρεση μελών του Συμβουλίου για τα οποία συντρέχει κάποιος από τους λόγους του άρθρου 42 του παρόντος νόμου. Δεν δικαιούται όμως να ζητήσει την εξαίρεση τόσο αριθμού μελών ώστε να μην σχηματίζεται απαρτία.
3. Ο Πρόεδρος διαβιβάζει την αίτηση εξαιρέσεως στα μέλη κατά των οποίων στρέφεται προκειμένου αυτά να αναφέρουν εγγράφως επί των προτεινομένων λόγων.
4. Τα μέλη αυτά απέχουν από τη διαδικασία αξιολόγησης της αίτησης εξαίρεσης τους και το Συμβούλιο συμπληρώνεται ειδικά προς τούτο με τα αναπληρωματικά μέλη, κατά την σειρά αναγραφής τους στη διαταγή συγκρότησης.
5. Εάν έχει ζητηθεί η εξαίρεση του Προέδρου, την προεδρία αναλαμβάνει ο αναπληρωτής του ή ο αρχαιότερος από τα μέλη του Συμβουλίου.
6. Το Συμβούλιο που συγκροτείται με τη συμμετοχή των αναπληρωματικών μελών, αφού λάβει υπόψη του και τις απόψεις των μελών των οποίων ζητείται η εξαίρεση, αποφασίζει κατά πλειοψηφία επί της αίτησης και συντάσσει σχετικό πρακτικό.
7. Εάν η Αίτηση Εξαίρεσης γίνει δεκτή, τα εξαιρεθέντα μέλη απέχουν των συνεδριάσεων και στις θέσεις τους παραμένουν οριστικά τα αναπληρωματικά μέλη για να κρίνουν τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Άρθρο 47

Διεξαγωγή των συνεδριάσεων

1. Η διαδικασία διεξάγεται προφορικώς και τη διευθύνει ο Πρόεδρος, ο οποίος αποφασίζει και για το αν αυτή θα διεξαχθεί κεκλεισμένων των θυρών, αναλόγως του αντικειμένου της υπόθεσης. Η παράσταση συνηγόρου επιτρέπεται.

2. Η συνεδρίαση δεν διακόπτεται παρά μόνο για τα αναγκαία διαλείμματα προς αναψυχή, για την εμφάνιση ουσιώδους μάρτυρα ή για την εξακρίβωση ουσιώδους γεγονότος. Για τη διακοπή αποφασίζει το Συμβούλιο κατά πλειοψηφία.
3. Εφόσον ο χρόνος δεν επαρκεί για την εξέταση της υποθέσεως εντός της ορισμένης ημέρας, η συνεδρίαση μπορεί να διακοπεί για την επομένη εργάσιμη.
4. Κάθε διακοπή που γίνεται σύμφωνα με τα παραπάνω αναφέρεται στο Πρακτικό.

Άρθρο 48

Διαδικασία ενώπιον των Πειθαρχικών Συμβουλίων

1. Με την έναρξη της συνεδρίασεως, εμφανίζεται ενώπιον του Συμβουλίου ο εγκαλούμενος κατόπιν εντολής του Προέδρου και παρίσταται στη συνεδρίαση μέχρι το πέρας της διαδικασίας. Σε περίπτωση μη εμφανίσεως του εγκαλούμενου και εφόσον η απουσία του είναι δικαιολογημένη, το Συμβούλιο δύναται να αναβάλει την κρίση της υποθέσεως σε εύλογο χρόνο όχι μεγαλύτερο των δέκα (10) εργάσιμων ημερών, διαφορετικά η διαδικασία προχωρά κανονικά.
2. Ο εισηγητής με εντολή του Προέδρου διαβάζει την παραπεμπτική διαταγή, την απόφαση που τυχόν εκδόθηκε επί αιτήσεως εξαιρέσεως, καθώς και κάθε άλλο ουσιώδες έγγραφο της υποθέσεως. Ομοίως ο Πρόεδρος μπορεί να παραγγείλει την ανάγνωση και άλλων εγγράφων μετά από αίτηση του εγκαλούμενου ή των μελών του Συμβουλίου.
3. Ο Πρόεδρος στη συνέχεια καλεί τους μάρτυρες που έχουν νομίμως κλητευθεί, καθώς και εκείνους που προτείνει στη συνεδρίαση ο εγκαλούμενος.
4. Αν κάποιος μάρτυρας απουσιάζουν ο Πρόεδρος ελέγχει το νόμιμο της κλήτευσης τους και εφόσον έχουν κληθεί νομίμως συνεχίζει τη διαδικασία, εκτός αν πιθανολογείται ότι η μαρτυρία τους είναι ουσιώδης για την αξιολόγηση της υπόθεσης, οπότε αναβάλει τη συνεδρίαση σε εύλογο χρόνο, όχι μεγαλύτερο των δέκα (10) ημερών.
5. Το Συμβούλιο μπορεί και κατά τη διάρκεια της ανακρίσεως να καλέσει και να εξετάσει κάθε πρόσωπο που κρίνεται αναγκαίο να καταθέσει.
6. Οι μάρτυρες εξετάζονται ενόρκως σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

7. Τους μάρτυρες εξετάζει ο Πρόεδρος, μετά από αυτόν τα μέλη του Συμβουλίου και τελευταίος ο εγκαλούμενος. Οι μάρτυρες μπορεί να εξετάζονται και κατ' αντιπαράσταση.
8. Οι καταθέσεις των μαρτύρων καταχωρούνται περιληπτικά σε ιδιαίτερο πρακτικό που υπογράφεται αμέσως από τον μάρτυρα, τον Πρόεδρο και τον γραμματέα.
9. Τελευταίος εξετάζεται και απολογείται ο εγκαλούμενος.
10. Κατόπιν τούτων ο Πρόεδρος ερωτά τα μέλη του Συμβουλίου εάν έχουν να ζητήσουν κάποια διευκρίνιση από τους μάρτυρες ή τον εγκαλούμενο και εφόσον αυτοί απαντήσουν αρνητικά κηρύσσει το πέρας της ανάκρισης και ο εγκαλούμενος και οι τυχόν παρευρισκόμενοι μάρτυρες αποσύρονται.

Άρθρο 49

Διάσκεψη Πειθαρχικού Συμβουλίου

1. Το Συμβούλιο μετά το πέρας της ανάκρισης διασκέπτεται προκειμένου να Εκδώσει Γνωμοδότηση επί των τεθέντων ερωτημάτων. Τα μέλη του Συμβουλίου διαρκούσης της διασκέψεως και προ της εκδόσεως της γνωμοδοτήσεως δεν επικοινωνούν με κανένα τρίτο και παραμένουν στον ίδιο χώρο όλοι μαζί.
2. Το Συμβούλιο λαμβάνει γνώση του περιεχομένου του ατομικού φακέλου του εγκαλουμένου και στη συνέχεια ο Πρόεδρος ερωτά τα μέλη εάν μόρφωσαν σαφή γνώμη από τη διαδικασία. Σε καταφατική απάντηση η διάσκεψη προχωρά σύμφωνα με τις παρακάτω παραγράφους του παρόντος άρθρου.
3. Εάν το Συμβούλιο δεν δύναται να μορφώσει πεποίθηση επί ορισμένου ουσιώδους γεγονότος, μπορεί να αποφασίσει τη διεξαγωγή συμπληρωματικής συνεδρίασης επί της υπόθεσης κατόπιν συμπλήρωσης του φακέλου της υπόθεσης σε νέα ημέρα που θα οριστεί εντός των επόμενων πέντε (5) εργασίμων ημερών.
4. Ο εγκαλούμενος οφείλει, χωρίς νέα έγγραφη πρόσκληση, να εμφανισθεί κατά τη νέα ορισθείσα ημέρα συνεδριάσεως του Συμβουλίου, η οποία του ανακοινώνεται προφορικά από τον Πρόεδρο.
5. Ο Πρόεδρος θέτει στο Συμβούλιο το ερώτημα ή τα ερωτήματα χωριστά με τη σειρά που είναι διατυπωμένα στην παραπεμπτική διαταγή. Επί κανενός άλλου ερωτήματος δεν μπορεί να γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο.

6. Για την κατάρτιση της γνωμοδοτήσεως για κάθε ερώτημα διεξάγεται φανερή ψηφοφορία, κατά την οποία ψηφίζουν τα μέλη του Συμβουλίου κατά σειρά από τον νεότερο προς τον αρχαιότερο και συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο αναγράφεται η αιτιολογημένη γνώμη του συνόλου των μελών, συμπεριλαμβανομένης της γνώμης της μειοψηφίας. Η γνώμη της πλειοψηφίας αποτελεί την απόφαση του Συμβουλίου και το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας αναγράφεται στο πρακτικό της συνεδρίασης.

7. Αν το Συμβούλιο αποφάσισε καταφατικά σε ερώτημα επιβολής καταστατικής ποινής αργίας ορίζει και τη χρονική της διάρκεια. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται κατά πλειοψηφία με φανερή ψηφοφορία.

Άρθρο 50

Γνωμοδότηση

1. Για όλη τη διαδικασία που έλαβε χώρα ενώπιον του Συμβουλίου συντάσσεται Πρακτικό Γνωμοδότησης που υπογράφεται από όλα τα μέλη.

2. Το πρακτικό αυτό περιλαμβάνει:

α. Τον τόπο και τον χρόνο της συνεδρίασεως.

β. Τα ονοματεπώνυμα και τους βαθμούς του Προέδρου, των μελών του Συμβουλίου, του Εισηγητή και του εγκαλούμενου και των μαρτύρων.

γ. Τα στοιχεία της απόφασης συγκροτήσεως του Συμβουλίου, της πράξης παραπομπής σε αυτό και τους λόγους τυχόν αναβολών.

δ. Την απολογία του εγκαλούμενου και συνοπτικά πρακτικά των μαρτυρικών καταθέσεων.

ε. Τα τεθέντα ερωτήματα και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας, συμπεριλαμβανομένων των αριθμών θετικών και αρνητικών ψήφων και την πλήρως και ειδικώς αιτιολογημένη γνώμη των μελών.

3. Το πρακτικό υποβάλλεται αμελλητί και σε τέσσερα (4) αντίγραφα μαζί με ολόκληρο το φάκελο της υποθέσεως από τον Πρόεδρο στον ασκούντα την πειθαρχική δίωξη.

4. Η Γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι υποχρεωτική για τον αποφασίζοντα επί της ποινής.

Άρθρο 51

Προσφυγή κατά της Γνωμοδότησης

1. Προσφυγή κατά της Γνωμοδότησης του ΠΠΣ μπορούν να ασκήσουν ο εγκαλούμενος με τη συνήθη διαδικασία ιεραρχικής υποβολής αναφορών και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη απευθείας προς τον Πρόεδρο του ΔΠΣ. Αυτοτελές δικαίωμα άσκησης προσφυγής έχει ο κάθε εγκαλούμενος και ο ασκών την πειθαρχική δίωξη. Κατά τη διάρκεια της προθεσμίας και ενόσω εκκρεμεί η ασκηθείσα προσφυγή αναστέλλεται η εκτέλεση της απόφασης.
2. Η άσκηση της προσφυγής επιτρέπεται εντός προθεσμίας δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης στους δικαιούμενους της Γνωμοδότησης του ΠΠΣ. Η Γνωμοδότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου επιδίδεται με μέριμνα του ασκούντος την πειθαρχική δίωξη στον εγκαλούμενο με ταυτόχρονη έγγραφη γνωστοποίηση της ανωτέρω προθεσμίας.
3. Σε περίπτωση άπρακτης παράδοσης της ανωτέρω προθεσμίας: α. Εφόσον το ΠΠΣ έχει προτείνει την επιβολή καταστατικής ποινής, η Γνωμοδότηση του καθίσταται εκτελεστή και ανέκκλητη ενώπιον της Διοίκησης. β. Εφόσον το ΠΠΣ δεν έχει προτείνει την επιβολή καταστατικής ποινής, ο φάκελος της υπόθεσης διαβιβάζεται στο αμέσως προϊστάμενο του εγκαλουμένου κλιμάκιο διοίκησης με πειθαρχική αρμοδιότητα, το οποίο ολοκληρώνει τον πειθαρχικό έλεγχο της υπόθεσης αποκλεισμένης της επιβολής καταστατικής πειθαρχικής ποινής.

Άρθρο 52

Δευτεροβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια

1. Το ΔΠΣ επιλαμβάνεται των υποθέσεων που παραπέμπονται σε αυτό για επανεξέταση και ενεργεί περαιτέρω κατά τη διαδικασία του ΠΠΣ, σύμφωνα με τα παραπάνω άρθρα.
2. Όταν ο εγκαλούμενος είναι Ανώτατος Αξιωματικός, της υποθέσεως επιλαμβάνεται το ΣΑΓΕ, στο οποίο εισηγητής χωρίς δικαίωμα ψήφου ορίζεται ο Αρχηγός του οικείου ΓΕ και γραμματέας ο Γραμματέας ΣΑΓΕ.
3. Η παραπομπή ανωτάτου Αξιωματικού στο ΣΑΓΕ διενεργείται από τον ασκούντα την πειθαρχική δίωξη. Το ΣΑΓΕ τηρεί την ενώπιον του ΔΠΣ διαδικασία.

Άρθρο 53

Διακλαδικός Κανονισμός Πειθαρχίας

Με Προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας θεσπίζεται ενιαίος διακλαδικός "Κανονισμός Πειθαρχίας" περί επιβολής συνήθων και καταστατικών πειθαρχικών ποινών του συνόλου του στρατιωτικού προσωπικού των ΕΔ και καθορίζονται οι λοιπές ρυθμίσεις περί των πειθαρχικών ποινών και παραπτώματων, της διαδικασίας, των αρμοδίων οργάνων, των ενδικοφανών προσφυγών και κάθε άλλης αναγκαίας σχετικής λεπτομέρειας. Μέχρι την έκδοση του εν λόγω προεδρικού διατάγματος ισχύουν οι υφιστάμενες διατάξεις και διαταγές περί πειθαρχικών παραπτώματων και ποινών, ατομικών αναφορών και αναφορών παραπόνων ως ενδικοφανών προσφυγών κατά συνήθων πειθαρχικών ποινών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»

Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Ν.4620/2019)

Άρθρο 43.

Έναρξη ποινικής δίωξης. Τρόποι κίνησης. Αρχαιοθέτηση.

1. Ο εισαγγελέας όταν λάβει τη μήνυση ή την αναφορά, κινεί την ποινική δίωξη, παραγγέλλοντας ανάκριση ή εισάγοντας την υπόθεση με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, όπου αυτό προβλέπεται ή διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών στην περίπτωση της επόμενης παραγράφου ή υποβάλλοντας αίτηση για την έκδοση ποινικής διαταγής (άρθρο 409). Στα κακουργήματα ή πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου, καθώς και στα πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς εφετείου (άρθρο 111 παρ. 6), κινεί την ποινική δίωξη μόνο εφόσον έχουν ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνησή της. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και επί ανηλίκων, για πράξεις που αν τις διέπραττε ενήλικος, θα διατασσόταν προκαταρκτική εξέταση. Αν έχει προηγηθεί ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση ελέγχου των οργάνων ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, μπορεί να μην ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, εφόσον η ποινική δίωξη που πρόκειται να ασκηθεί αναφέρεται σε πράξεις ίδιες με εκείνες για τις οποίες διενεργήθηκε η Ε.Δ.Ε. ή αναφέρονται στο πόρισμα ή την έκθεση ελέγχου.

2. Αν διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής για πλημμέλημα των προσώπων του άρθρου 111 της παρ. 6, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κινεί την ποινική δίωξη διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών με σχέδιο κλητηρίου θεσπίσματος. Αν ο εισαγγελέας εφετών κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, υποβάλλει σχετική πρόταση στο συμβούλιο εφετών διατηρώντας το

δικαίωμα να διατάξει προηγουμένως προανάκριση για τη συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού.

3. Αν η μήνυση ή η αναφορά δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών τη θέτει στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει υποχρέωση να παραγγείλει προκαταρκτική εξέταση αν πρόκειται για κακούργημα ή πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, είτε την άσκηση ποινικής δίωξης στις λοιπές περιπτώσεις προσδιορίζοντας σαφώς τα νομικά χαρακτηριστικά της αξιόποινης πράξης.

4. Αν έχει διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 της παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής και ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, θέτει την υπόθεση στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει δικαίωμα να παραγγείλει είτε τη συμπλήρωση προκαταρκτικής εξέτασης είτε την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που την δικαιολογούν, προσδιορίζοντας σαφώς τα νομικά χαρακτηριστικά της αξιόποινης πράξης.

5. Μήνυση ή αναφορά η οποία υποβάλλεται με οποιονδήποτε τρόπο ανωνύμως ή με ανύπαρκτο όνομα, τίθεται αμέσως στο αρχείο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην παρ. 3. Όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που μνημονεύονται ειδικά στην παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, διατάσσεται η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

6. Ο αρμόδιος εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο μόνον όταν αναφαίνονται νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, τα οποία δικαιολογούν κατά την κρίση του την επανεξέταση της υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή καλεί τον μηνυόμενο ή αυτόν σε βάρος του οποίου διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση για παροχή εξηγήσεων.

Άρθρο 219

Όρκος των μαρτύρων στο ακροατήριο.

- 1.** Κάθε μάρτυρας οφείλει, πριν εξετασθεί στο ακροατήριο, να δώσει τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή μου, ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τίποτε».
- 2.** Ο μάρτυρας με σοβαρή αναπηρία λόγου που γνωρίζει να γράφει, ορκίζεται γράφοντας και υπογράφοντας τον άνω όρκο. Αν δεν ξέρει να γράφει, δίδει τον όρκο της προηγούμενης παραγράφου, με την βοήθεια διερμηνέα.
- 3.** Οι κληρικοί ή οι ιερωμένοι κάθε δόγματος ή αναγνωρισμένης θρησκείας δεν ορκίζονται. Αντί γι' αυτό δίνουν κατά την παρ. 1 διαβεβαίωση στην ιεροσύνη τους, σύμφωνα με τους κανονισμούς από τους οποίους διέπονται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»

Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας (Ν.2690/1999)

Άρθρο 5

Πρόσβαση σε έγγραφα.

1. Κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων. Ως διοικητικά έγγραφα νοούνται όσα συντάσσονται από τις δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκθέσεις, μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιες οδηγίες, απαντήσεις της Διοίκησης, γνωμοδοτήσεις και αποφάσεις.
2. Όποιος έχει ειδικό έννομο συμφέρον δικαιούται, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των ιδιωτικών εγγράφων που φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες και είναι σχετικά με υπόθεσή του η οποία εκκρεμεί σε αυτές ή έχει διεκπεραιωθεί από αυτές.
3. Το κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαίωμα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών, διοικητικών αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης.
4. Το δικαίωμα των παρ. 1 και 2 ασκείται: α) με μελέτη του εγγράφου στο κατάστημα της υπηρεσίας, ή β) με χορήγηση αντιγράφου, εκτός αν η αναπαραγωγή τούτου μπορεί να βλάψει το πρωτότυπο. Η σχετική δαπάνη αναπαραγωγής βαρύνει τον αιτούντα, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά. Αν πρόκειται για πληροφορίες ιατρικού χαρακτήρα, αυτές γνωστοποιούνται στον αιτούντα με τη βοήθεια γιατρού, ο οποίος ορίζεται για το σκοπό αυτόν.
5. Η άσκηση του κατά τις παρ. 1 και 2 δικαιώματος γίνεται με την επιφύλαξη της ύπαρξης τυχόν δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας.
6. Η χρονική προθεσμία για τη χορήγηση εγγράφων κατά τις παραγράφους 1 και 2 ή την αιτιολογημένη απόρριψη της σχετικής αίτησης του πολίτη είναι είκοσι **(20)** ημέρες.

Άρθρο 6

Προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου

1. Οι διοικητικές αρχές, πριν από κάθε ενέργεια ή μέτρο σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων συγκεκριμένου προσώπου, οφείλουν να καλούν τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του, εγγράφως ή προφορικώς, ως προς τα σχετικά ζητήματα.
2. Η κλήση προς ακρόαση είναι έγγραφη, αναφέρει τον τόπο, την ημέρα και την ώρα της ακρόασης, προσδιορίζει δε το αντικείμενο του μέτρου ή της ενέργειας. Η κλήση κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο τουλάχιστον πέντε (5) πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα της ακρόασης. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να λάβει γνώση των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων και να προβεί σε ανταπόδειξη. Η τήρηση της προαναφερόμενης διαδικασίας, καθώς και η λήψη υπόψη των απόψεων του ενδιαφερομένου, πρέπει να προκύπτουν από την αιτιολογία της διοικητικής πράξης. Το υιοθετούμενο μέτρο πρέπει να λαμβάνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την ακρόαση του ενδιαφερομένου.
3. Αν η άμεση λήψη του δυσμενούς μέτρου είναι αναγκαία για την αποτροπή κινδύνου ή λόγω επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος, είναι, κατ' εξαίρεση, δυνατή η, χωρίς προηγούμενη κλήση του ενδιαφερομένου, ρύθμιση. Αν η κατάσταση που ρυθμίστηκε είναι δυνατόν να μεταβληθεί, η διοικητική αρχή, μέσα σε χρονικό διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών, καλεί τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, οπότε και προβαίνει σε τυχόν νέα ρύθμιση. Αν η πιο πάνω προθεσμία παρέλθει άπρακτη, το μέτρο παύει αυτοδικαίως, και χωρίς άλλη ενέργεια, να ισχύει.
4. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν οι σχετικές με τη δυσμενή διοικητική πράξη διατάξεις προβλέπουν δυνατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής.

Άρθρο 25

Ειδική διοικητική προσφυγή - Ενδικοφανής προσφυγή

1. Όπου προβλέπεται από ειδικές διατάξεις, ο ενδιαφερόμενος, για την αποκατάσταση υλικής ή ηθικής βλάβης των έννομων συμφερόντων του που προκαλείται από διοικητική

πράξη, μπορεί, με προσφυγή του, η οποία ασκείται ενώπιον του προβλεπόμενου από τις διατάξεις αυτές διοικητικού οργάνου και μέσα στην οριζόμενη από τις ίδιες προθεσμία, να ζητήσει, κατά περίπτωση, την ακύρωση ή την τροποποίηση της πράξης.

2. Το διοικητικό όργανο, ανάλογα με την πρόβλεψη των σχετικών διατάξεων, είτε εξετάζει μόνο τη νομιμότητα της πράξης, οπότε και μπορεί να την ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει ή να απορρίψει την προσφυγή (**ειδική διοικητική προσφυγή**), είτε εξετάζει τόσο τη νομιμότητα της πράξης όσο και την ουσία της υπόθεσης, οπότε και μπορεί να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει ή να τροποποιήσει την πράξη ή να απορρίψει την προσφυγή (**ενδικοφανής προσφυγή**). Το αρμόδιο όργανο οφείλει να γνωστοποιήσει στον προσφεύγοντα την απόφασή του μέσα στην προθεσμία που τυχόν τάσσουν οι σχετικές διατάξεις, αλλιώς, στην περίπτωση μεν της ειδικής προσφυγής, το αργότερο μέσα σε τριάντα (**30**) ημέρες, στην περίπτωση δε της ενδικοφανούς προσφυγής, το αργότερο μέσα σε τρεις (**3**) μήνες.

3. Αν αρμόδιο να αποφανθεί για την ειδική διοικητική την ενδικοφανή, προσφυγή είναι άλλο διοικητικό όργανο, εκείνο στο οποίο αυτή κατατέθηκε οφείλει να τη διαβιβάσει στο αρμόδιο όργανο το αργότερο μέσα σε πέντε (**5**) ημέρες. Και στην περίπτωση αυτή, η γνωστοποίηση της απόφασης του αρμόδιου διοικητικού οργάνου, στον ενδιαφερόμενο, πρέπει να γίνεται μέσα στις κατά την παρ. 2 προθεσμίες.

Βιβλιογραφία

1.	Παπαδαμάκης Χ. Α., <i>Ποινική Δικονομία – Η δομή της ποινικής δίκης</i> , 9 ^η εκδ., εκδόσεις Σάκκουλα, 2019.
2.	Παρασκευόπουλος Ν., <i>Τα θεμέλια του ποινικού δικαίου – Γενικό μέρος: Το έγκλημα</i> , Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020
3.	Κατράμης Σπ., <i>Πολιτική Δικονομία Γενικό Μέρος – Απόδειξη</i> , εκδόσεις LEXBOOK, τρ. Έκδοση, 2020.
4.	Στυλιανίδου Μ., Κουκάκης Χρ., <i>Προκαταρκτική Εξέταση – Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) Κανόνες Διενέργειας – Τεχνικές Διεξαγωγής</i> , εκδ. Σάκκουλας, 2021
5.	Καραγιαννόπουλος Άλ., <i>Ποινική Δικονομία</i> , εκδ. Σάκκουλας Αντ., 2021.
6.	Πρεβεδούρου Ε., <i>Οι ενδικοφανείς προσφυγές ως μέσον επιτάχυνσης της διοικητικής δίκης</i> , Διαθέσιμο στο https://www.prevedourou.gr/wp-content/uploads/2013/08/%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%86%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CF%82.%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B7.d oc Προσπελάσιμο την 02 Δεκεμβρίου 23
7.	Πδ 48/2022, Διακλαδικός Κανονισμός Πειθαρχίας Ενόπλων Δυνάμεων
8.	ΠαΔ 4-2/2023/ΓΕΕΘΑ/Β1

